Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Hage, Edvard Philip Hother.
Titel | Title:	H. Hages tre Forslag om Nævningers Indførelse samt Forhandlingerne om dem i Folkethinget : med enkelte Rettelser aftrykt af Rigsdagstidenden.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : Gyldendal, 1862
Fysiske størrelse | Physical extent:	270 s.

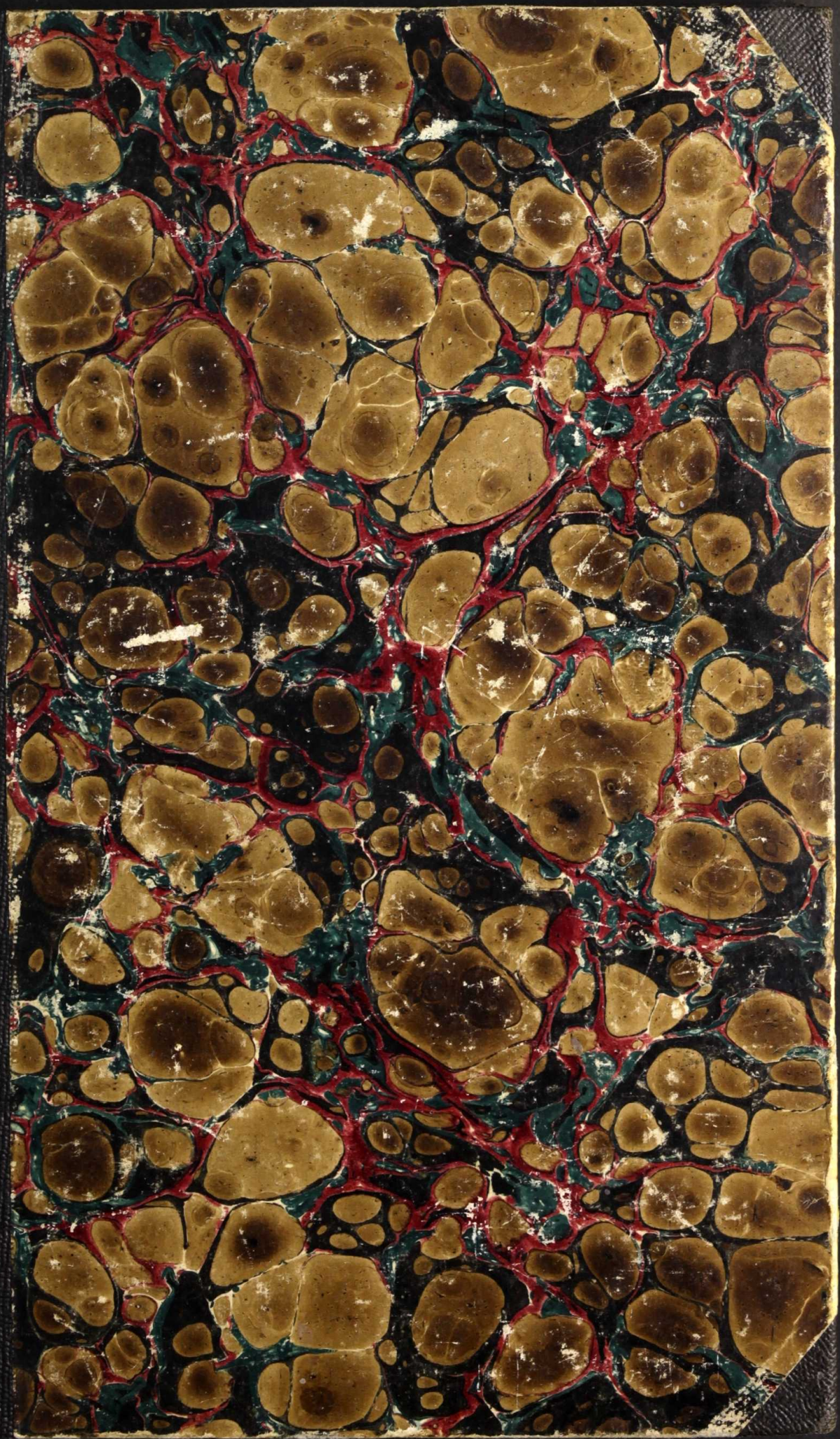
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

9.–62.

BIBLIOTHECA
REGIA
HAFNIENSIS

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130016339548

H. Hages

tre Forslag om Nævningers Indførelse

samt

Forhandlingerne om dem i Folkethinget.

Med enkelte Rettelser aftrykt af Rigsdagstidenden.

Kjøbenhavn.

Forlagt af den Gyldendalske Boghandling (F. Hegel).

Thieles Bogtrykkeri.

1862.

BIBLIOTHECA
REGIA
HAFNIENSIS

I.

Udkast til Lov

om

Domsmagten i Straffesager.

I.

Underretter.

§ 1. De nuværende Underretter (By-, Herreds- og Birkething) bevares indtil videre i deres nærværende Skikkelse.

Criminal- og Politiretten i Kjøbenhavn ophæves. Kjøbenhavn inddeles i 6 Retskredse med een Dommer i hver Kreds, der i Straffesager har samme Myndighed og i det Hele indtager samme Stilling, som ved denne Lov er tillagt Underretterne. De civile Sager (private Politisager), der nu ere henlagte under Criminal- og Politiretten, behandles af de enkelte kjøbenhavnske Dommere efter samme Regler, hvorefter de behandles af andre Underdommere.

Disse kjøbenhavnske Domstoles Forhold ordnes ved særlig Lov.

§ 2. Underretterne paakjende Sager, der reise sig af Lovovertrædelser, for hvilke Straffens høieste Grad ikke kan overstige Bøder, Riis, Rottingslag, simpelt Fængsel i 6 Maaneder, Fængsel paa Vand og Brød, med mindre Sagen angaaer en politisk Lovovertrædelse. Til politiske Lovovertrædelser henregnes: Brud paa Lov af 3die Januar 1851, forsaavidt det medfører offentlig Paatale; enhver Gjerning, der i Lovene betegnes som Landsforræderi, Høiforræderi, Majestætsforbrydelse; Krænkelse af den lovgivende Magts Frihed, Selvstændighed eller Myndig-

hed, eller af Borgernes Valgret eller anden statsborgerlig Frihed; Brud paa den frie og rene Benyttelse af Valgretten til lovgivende Forsamlinger ved Protokollers Forvanskning, Bestikkelser m. v.; endelig Forbrydelser mod fremmede Magter.

§ 3. Underretterne foretage Forunderſøgelſen i alle Straffeſager, der høre under Nævningsretternes Paakjendelſe.

II.

Landsoverretter og Nævningsretter.

§ 4. Danmark inddeles i to Landsoverretskredſe med tilſvarende Landsoverretter:

1. Sjællands og Lolland-Falſters Stift, Bornholms Amt og Fyens Stift.
   Landsover- ſamt Hof- og Stadsretten i Kjøbenhavn er Landsoverret for denne Kreds.
2. Nørrejylland.
   Landsoverretten i Viborg er Overdomſtol for denne Kreds. Denne Ret erholder, foruden de nuværende, 2 Dommere.

§ 5. Landsoverretterne dømme i anden og ſidſte Inſtants i Sager, der indankes fra Underretterne. De tage Beſlutning angaaende Anklagen med Hensyn til Lovovertrædelſer, der høre under Nævningsretternes Paakjendelſe, og i Sager, der høre under Underretterne, forſaavidt en ſlig Beſlutning i disſe Sager udkræves.

§ 6. Landsoverrets-Dommere føre Forſædet i Nævningsretterne, naar disſe dømme i Straffeſager.

§ 7. Blandt Landsoverrets-Dommerne udnævner Kongen: 6 for Landsoverretten i Kjøbenhavn, 4 for den i Viborg, der føre Forſædet i Nævningsretterne.

§ 8. Halvdelen (den yngre) af disſe Nævningsdommere ved hver Ret lønnes med 4,500 Rd., den anden (ældſte) Halvdeel med 5,500 Rd. De erholde ingen Diæter eller Reiſeomkoſtninger, naar de præſidere i Nævningsretter.

§ 9. Naar Landsoverretten dømmer i Straffeſager, der indankes til den fra Underretterne, eller tage Beſlutning om Anklage, deeltage tre af dens Medlemmer i Dommens Afgivelſe.

§ 10. Landsoverretskredsene inddeles i Nævningskredse.

Første Kreds deles i sex Nævningskredse.

1) Kjøbenhavn; 2) Kjøbenhavns, Frederiksborg og Holbek Amter; 3) Sorø og Præstø Amter; 4) Lolland-Falsters Stift; 5) Bornholms Amt; 6) Fyens Stift.

Anden Kreds deles i fire Nævningskredse:
1) Hjørring og Aalborg Amter; 2) Viborg, Randers og Thisted Amter; 3) Aarhuns, Skanderborg og Veile Amter; 4) Ringkjøbing og Ribe Amter.

§ 11. I Nævningskredsene afholdes Nævningsret paa flere Steder, mindst eet Sted i hvert Amt.

Kongen bestemmer ved en offentlig Kundgjørelse det eller de Steder i Amtet, hvor Nævningsret skal holdes, og hvad der hører til enhver saadan Amtskreds, der, naar der findes flere i eet Amt, benævnes med Nr. 1, 2 o. s. v. Kjøbenhavn danner een Kreds.

§ 12. Nævningsretten paadømmer alle Straffesager, der ikke ere henlagte under Underretterne; derunder inbefattet alle Sager, der anlægges af det Offentlige paa Grund af politiske Lovovertrædelser, dog at Rigsretten som politisk Domstol bestaaer uforandret.

§ 13. Hører en Sag for Hovedmandens Vedkommende under Nævningsret, og der anlægges Sag mod ham og Medskyldige i Forening, behandles Sagen for Alles Vedkommende ved Nævningsret.

§ 14. Anlægges Sag for flere Forbrydelser mod samme Person, og een af disse maa paadømmes af Nævningsret, blive de alle at paadømme af denne.

§ 15. Nævningsretten sammentræder i Kjøbenhavn mindst een Gang om Maaneden; paa Bornholm mindst tre Gange om Aaret; i den øvrige Deel af Landet mindst fire Gange om Aaret. Tiden, paa hvilken Retten holdes paa de ifølge § 11 bestemte Steder, anmeldes mindst fire Uger forud i den Berlingske politiske og Avertissements-Tidende samt i een eller flere af Nævningskredsens Aviser, efter vedkommende Landsoverrets Be-

stemmelse. I Kjøbenhavn sammentræder Retten den første Tirsdag i hver Maaned.

§ 16. Nævningsretten bestaaer af lovkyndige Medlemmer og af Nævninger.

§ 17. Naar Nævningsret skal sammentræde, udnævner Landsoverrettens Formand den af Rettens Nævnings-Dommere, der skal udføre Dommergjerningen i hver enkelt større Nævningskreds. Findes det paa Grund af Sagens Beskaffenhed eller af andre Grunde ønskeligt eller nødvendigt, at en anden end en Nævningsdommer fører Forsædet i en Nævningsret, udnævner Kongen en dertil skikket Lovkyndig, der da i alle Henseender træder i Nævningsdommerens Sted for de Sagers Vedkommende, han har at behandle.

§ 18. Nævningsdommeren fører Forsædet i Nævningsretten. Som Meddommere udnævner Kongen, hver Gang Nævningsret skal holdes, for hvert Amt tvende Underdommere. Disse erholde 3 Rd. daglig i Diæter og Befordringsudgifter efter Vognmandstaxt.

§ 19. Nævningernes Antal er, under de nærmere Betingelser, nærværende Lov indeholder, 12 i enhver Sag.

§ 20. Enhver, der er forpligtet til at udføre en Nævnings Hverv, opføres paa den almindelige Nævningsliste. Den, der er berettiget, men ikke forpligtet til at udføre dette Hverv, opføres kun paa Listen, naar Betingelserne ifølge §§ 24 og 25 ere tilstede.

§ 21. Adgang til at være Nævning har, med de i § 20 nævnte Undtagelser, enhver uberygtet Mand, som har Indfødsret, som i eet Aar har havt Bopæl i den Nævningskreds, i hvilken han, naar Nævningslisterne forfattes, opholder sig, og som har fyldt sit tredivte Aar.

§ 22. Undtagne fra Reglen i § 21 ere:

Den, der ingen egen Huusstand har, og som staaer i privat Tjenesteforhold.

Den, der nyder eller har nydt Understøttelse af Fattigvæsenet, som ikke er eftergivet eller tilbagebetalt.

Den, der er sat under Værgemaal, eller hvis Bo er taget under Opbuds- eller Fallit-Behandling.

Den, der Intet svarer i umiddelbar Skat til Staten.

§ 23. Endvidere ere følgende Personer undtagne fra Reglen i § 21:

Dommere.

Sagførere.

Politiembedsmænd og Politibetjente.

Ministre.

Departementschefer.

Overøvrighedspersoner.

De, der have modtaget geistlig Ordination.

§ 24. Fritagne for at opføres paa Listen ere, naar de derom indgive Begjæring til vedkommende Communalbestyrelse forinden den 15de Februar hvert Aar, følgende Personer:

Praktiserende Læger.

Apothekere.

Tjenstgjørende Land- og Sø-Officerer og andre Militaire.

Lodser.

Told- og Postembedsmænd.

De, der have fyldt det 65de Aar.

§ 25. De, der forøvrigt have de lovbefalede Egenskaber for at være Nævninger, men som ikke i det sidste Aar have svaret i umiddelbar Skat til Staten eller Communen 50 Rigsdaler, og som heller ikke anslaaes til en aarlig reen Indtægt af Rigsdaler 800, opføres ikke paa Listen, med mindre de forinden den 15de Februar hvert Aar derom, hver enkelt for sig, indgive skriftlig Begjæring til vedkommede Communalbestyrelse.

§ 26. Nævningslisterne føres i hver Commune, ligesom Rigsdags-Valglisterne, efter Foranstaltning af vedkommende Communalbestyrelse.

§ 27. Listerne føres efter et af Justitsministeren meddeelt Schema. De indeholde Personens fulde Navn, Alder, Livsstilling og Bopæl. De føres efter Bogstavorden.

§ 28. Listerne affattes eengang aarlig. Til Grund for Affattelsen lægges det foregaaende Aars Lister, med Udeladelse

af dem, der i Mellemtiden ere afgaaede ved Døden eller ere bortflyttede, eller som have mistet de for at være Nævning lovbefalede Egenskaber, eller som ere fritagne for dette Hverv, — og med Tilføining af dem, som opfylde Betingelserne for at være Nævning, eller have gjort Afkald paa Fritagelsen derfor.

§ 29. Nævningslisternes Berigtigelse og Fuldstændiggjørelse foretages i de sidste 14 Dage af Februar Maaned. De Tvivlsmaal, der opstaae, afgjøres af Communalbestyrelsen, efterat den har indhentet fornødne Oplysninger.

§ 30. Fra den 1ste til den 8de Marts, begge Dage indbefattede, fremlægges Nævningslisterne til almindeligt Eftersyn paa et for Communens Beboere bequemt Sted, 6 Timer hver Dag. Fremlæggelsens Tid og Sted bekjendtgjøres med mindst 8 Dages Varsel til Kirkestævne eller paa den for offentlige Kundgjørelser paa Stedet ellers brugelige Maade.

§ 31. Inden tre Dage fra Udløbet af den Tid, hvori Nævningslisterne fremligge, skal Enhver, som mener uden Føie at være udeladt eller optaget, eller som paastaaer, at en Uberettiget er optaget, eller at Nogen urigtig er udeladt, skriftlig fremsætte sin paa Grunde støttede Begjæring eller Paastand.

§ 32. De mod Listerne fremsatte Erindringer paakjendes af Communalbestyrelsen i et offentligt Møde, som afholdes i Løbet af de paafølgende 14 Dage. Til dette Møde tilsiges saavel de, der have fremført Erindringer, som og de, mod hvem Indsigelser ere gjorte, og til disse sidste leveres en Gjenpart af den mod dem rettede skriftlige Begjæring eller Paastand. Efter de af Parterne fremlagte Documenter og de af dem fremstillede Vidners Forklaringer, og efterat Parterne have faaet Leilighed til derover kortelig mundtlig at udtale sig, afgjøres de reiste Spørgsmaal, hvorover en kortelig begrundet Kjendelse tilføres Communalbestyrelsens sædvanlige Forhandlingsprotokol. Nævningslisterne underskrives, naar de ere endelig berigtigede, af Communalbestyrelsens Formand.

§ 33. For Kjøbenhavn affattes aarlig Nævningslister for hver af de ni Folkethings-Valgkredse. Disse Lister danne i

Forening Kjøbenhavns Nævningsliste. Berigtigelsen af denne Liste og Paakjendelsen af de imod den fremkomne Erindringer foretages af den samlede Communalbestyrelse gjennem et Udvalg af fem Medlemmer, af hvilke Magistraten vælger to, Borgerrepræsentantskabet tre.

§ 34. Den, som er utilfreds med Communalbestyrelsens Kjendelse, ifølge hvilken han er udeladt eller opført paa Nævningslisten, kan fordre en Udskrift af samme uden Betaling meddeelt, og indbringe Spørgsmaalet til Afgjørelse ved Dom. Sagen behandles gjæsteretsviis. Parterne ere i første Instants fritagne for at erlægge Retsgebyhrer og for Brugen af stemplet Papir, ligesom der af det Offentlige skal beskikkes en Sagfører for den indstævnte Communalbestyrelse. Gaaer den Dom, der afsiges i Sagen, ud paa, at der er Feil ved Listen at berigtige, skal dette skee, naar en Udskrift af Dommen forevises.

§ 35. Nævningslisterne gjælde fra 1ste April til 31te Marts i det paafølgende Aar.

§ 36. Communalbestyrelserne i de, ifølge § 11 ordnede Kredse, indsende uopholdelig til Kredsens Revisorer de berigtigede Nævningslister.

§ 37. For enhver Kreds, hvor Nævningsret holdes, er der tre Revisorer.

§ 38. Revisorerne vælges af Kongen, idet een af dem betegnes som Formand. Enhver, der har de for at være Nævning fornødne Egenskaber, kan vælges til Revisor.

§ 39. Revisorerne vælges paa tre Aar. Den, der vælges, kan ikke undslaae sig for at modtage Valget, med mindre han alt i tre Aar har udført dette Hverv. De modtage ingen Godtgjørelse for deres Arbeide.

§ 40. Revisorerne paasee, at den almindelige Liste fra de forskjellige Communer er i Orden. De sørge for, at indløbne Feil ændres. De samle Listerne til een Liste med Navnene efter Bogstavorden.

§ 41. Revisorerne danne af den almindelige Liste en Udvalgsliste.

§ 42. For at udføre dette Hverv kunne Revisorerne fordre de fornødne Oplysninger saavel af offentlige Autoriteter som af Privatmænd.

§ 43. Revisorerne vælge af den almindelige Liste 200 af de dygtigste, selvstændigste og agtværdigste Mænd. For Kjøbenhavn vælge de 600 saadanne Mænd.

§ 44. Over de saaledes valgte Mænd forfatte Revisorerne en Liste med Navnene i Bogstavorden. Denne Liste sende de, forinden den 14de April hvert Aar, til Amtmanden. Kjøbenhavns Revisorer indsende deres Liste til Overpræsidenten.

§ 45. Mindst 14 Dage forinden hver Retssession afholdes et offentligt Møde paa et af Amtmanden bestemt, inden Aarets Begyndelse i en eller flere af Amtets Aviser anmeldt, Sted. Amtmanden, tvende af Amtsraadet særlig dertil valgte Mænd, og een valgt af Communalbestyrelsen for den eller de i Amtet beliggende Kjøbstæder, — ere tilstede. Amtmanden, der forud har ladet Navnene, der findes paa Listen eller Listerne, afskrive paa Sedler, der holdes særskilt for hver Kreds, efterseer og eftertæller, i Forening med de nævnte Mænd, Sedlerne, hvorefter han, dersom der er flere Kredse, for hver Kreds særlig foretager Lodtrækning.

I Kjøbenhavn træder Overpræsidenten i Amtmandens Sted. Tvende af Borgerrepræsentantskabets og eet af Magistratens Medlemmer staae ham bi.

§ 46. Lodtrækningen foregaaer saaledes:

Amtmanden lægger de ifølge § 45 efterfete Sedler i en Urne. Han fremdrager en Seddel ad Gangen, oplæser høit og lydelig Navnene, som optegnes af hans Medhjælpere paa to Lister. Den oplæste Seddel lægges i en anden Urne, for at mulige Feil kunne opdages. Naar 36 Navne ere oplæste og opskrevne, standses med Lodtrækningen. Der sættes paa Hovedlisten et Mærke ved hvert Navn, der ved Lodtrækningen er fremkommet. Den, hvis Navn er udtrukket, medtages ikke ved senere i Aarets Løb foretagne Lodtrækninger, medmindre han paa Grund af Ikkemøden ved Sessionen eller af anden Grund atter maa medtages.

§ 47. Efter tilendebragt Lodtrækning lader Amtmanden uopholdelig forfatte Lister over de udtrukne Navne. Der forfattes særlige Lister for hver enkelt Amtskreds og to Exemplarer af hver Liste. Det ene Exemplar af Listen eller Listerne sendes snareſt mulig til Landsoverrettens Formand, det andet for hver enkelt Amtskreds til Reviſorernes Formand.

§ 48. Landsoverrettens Formand meddeler den saaledes modtagne Liste til den Dommer, der skal føre Forsædet i vedkommende Amts Nævningsretter. Reviſorernes Formand i hver af Amtskredſene meddeler Underretning til dem i hans Kreds, hvis Navne ere udtrukne, mindſt fem Dage, forinden Retsſessionen afholdes. Samtidig meddeler han dem Tiden naar og Stedet hvor de skulle møde.

§ 49. Enhver, der har faaet den i § 48 nævnte Underretning, møder paa den bestemte Tid.

§ 50. Den, der ikke møder, anſees som om hans Navn ikke var fremkommet ved Lodtrækningen, idet han desforuden er Strafanſvar undergivet.

§ 51. Den, der i to Aar efter hinanden har været kaldet til at udføre en Nævnings Hverv og har givet lovligt Møde, kan fordre sig fritaget derfor i det følgende Aar.

§ 52. Listen paa de 36 ved Lodtrækning fremkomne Navne meddeles Anklagede tre Dage, førend hans Sag skal foretages. Meddeles den ikke i rette Tid, er Meddelelsen og de paafølgende Forhandlinger ugyldige, medmindre Anklagede gjør Afkald paa Indſigelſe i saa Henſeende.

§ 53. Paa det Trin af Hovedforhandlingen, der er fastſat i „Lov om Forfølgningen af Straffeſager, der behandles ved Nævningsretter“ § 186 flg., indtræder Forkaſtelſesretten for Parterne.

§ 54. Efterat Navnene paa de tilſtedeværende Nævninger ere oplæſte, kan saavel den Anklagede ſom den offentlige Anklager gjøre Indſigelſer mod hele Nævningsrettens Gyldighed. Saadan Indſigelſe, der fremſættes ſkriftlig og ledſages med Grunde, paakjendes af Dommerne i Nævningsretten. Dommerne beſtemme i hvert Tilfælde Reglerne for den Forhandling, der

gaaer forud for Kjendelsen, som bliver at afsige, idet der altid gives Leilighed saavel for den Part, der har fremsat Indsigelsen, som for den anden Part til at udtale sig over Spørgsmaalet.

§ 55. Ikkun meget grove Feil, som kunne antages at have gjort Nævningslisten upaalidelig, eller som ville gjøre det vanskeligt at erholde dygtige og upartiske Nævninger, kunne bevirke Listens Forkastelse.

Som saadanne Feil ansees: At een eller flere af de Autoriteter, der have udøvet Indflydelse paa Listens Tilblivelse, have ladet sig bestikke eller ere gaaede frem med sær Partiskhed eller en høi Grad af Forsømmelighed.

§ 56. Erklæres Listen ugyldig, udsættes Forhandlingen af de Sager, under hvilke den skulde benyttes, indtil en ny Liste kan erholdes. Førstedommeren meddeler uopholdelig det Fornødne til Justitsministeren, for at denne kan træffe Foranstaltninger til at en ny Liste kan skaffes tilveie. Sagerne, hvis Behandling udsættes, foretages enten i et overordentligt Møde eller ved den næste ordentlige Retssession.

§ 57. Den Anklagede og den offentlige Anklager kunne fremsætte en af Grunde ledsaget Indsigelse mod den enkelte Nævning. Som grundet Indsigelse ansees:

1) At en Nævning mangler de Egenskaber, der udkræves ifølge § 21 flg.
2) At han er beslægtet med en af Parterne i lige Linie eller i Sideliniens 1ste Grad, eller at han paa lige Maade er besvogret med en af dem.
3) At han staaer i Tjenesteforhold til en af Parterne eller har Interesse i Sagens Udfald.
4) At han forud har udtalt en afgjørende Mening om Sagen.
5) At han har ladet sig bestikke af en af Parterne.

§ 58. Den Nævning, der troer sig berettiget til Fritagelse for at dømme i en Sag, fremsætter skriftlig sin Begjæring til Førstedommeren, og angiver, paa hvilken Fritagelsesgrund han støtter denne sin Begjæring. Som lovlig Fritagelsesgrund ansees:

1) De under Nr. 2 og 3 i § 57 nævnte Forhold.
2) De almindelige Fritagelsesgrunde, som ikke ere tagne i Betragtning ved Listens Forfattelse.

§ 59. Dommerne afgjøre, efter at have hørt Parterne, hvad Hensyn der kan tages til en ifølge § 57 fremsat Indsigelse eller ifølge § 58 fremsat Begjæring.

§ 60. Naar de fremsatte Indsigelser og Begjæringer ere paakjendte, nedskrives Navnene paa de ikke forkastede Nævninger paa Sedler, og disse kastes i en Urne. Af denne uddrager Førstedommeren een Seddel ad Gangen, som han høit og lydelig oplæser. Hvert Navn, der fremkommer, optegnes af Rettens Skriver. Efterhaanden som Navnene oplæses, kan den offentlige Anklager og den Anklagede hver især forkaste 6, uden derfor at angive nogen Grund. Forkastes en Nævning af begge Parter, ansees han som forkastet af Anklageren.

§ 61. Er der flere Anklagede, overdrage de en af deres Midte eller en Forsvarer at udøve Forkastelsesretten. Kunne de ikke enes i saa Henseende, eller finde Dommerne, at deres Interesser ere modstridende, udøve de vexelviis Forkastelsesretten. Frembyder Antallet Vanskeligheder, ordnes Forholdet ved en af Førstedommeren anordnet Lodtrækning.

§ 62. Er der ikke 12 uforkastede Nævninger tilbage, udpege Dommerne iblandt dem, der findes paa Udvalgslisten for Aaret, og som boe paa det Sted eller nær det Sted, hvor Retten holdes, mindst det tredobbelte Antal af det, der mangler i 12. Over dem forfattes en Tillægsliste.

§ 63. Tillægslisten prøves ligesom den første Liste. De samme almindelige og særlige Indsigelser kunne fremsættes, og Forkastelsesretten kan anvendes, indtil enhver Part har benyttet den i Henhold til § 60.

§ 64. Nævningerne aflægge følgende Ed:

„Jeg lover og sværger at følge Forhandlingerne med størst mulig Opmærksomhed, ikke at samtale med Nogen angaaende Sagen, indtil Nævnings-Erklæringen er afgiven, at dømme upartisk og retfærdig, overeensstemmende med de fremkomne Bevisligheder og med Grundloven og med Landets øvrige Love,

uden Personsansеelse, og at hemmeligholde Afstemningen. Saasandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord".

§ 65. Nævningerne vælge en Formand af deres Midte, med absolut Stemmeflerhed.

§ 66. Bliver een eller flere Nævninger ved Sygdom eller af anden Grund forhindrede fra at udføre deres Gjerning, dømme de øvrige Nævninger i Sagen, medmindre en af Parterne gjør Indsigelse derimod. Fremsættes saadan Indsigelse, standses Sagen, og Tallet udfyldes ved Lodtrækning af den oprindelige Liste eller i Henhold til § 62, hvorpaa Sagen begynder forfra.

§ 67. Naar en Sag er endt, anvendes ved enhver paafølgende Sag den samme Fremgangsmaade for at faae Nævningsretten dannet.

§ 68. Udsættes en Sag til en senere Retssession, opløses den Nævningsret, der var kaldet til at dømme i Sagen. Udsættes Behandlingen til en følgende Dag i samme Retssession, dømme de engang valgte Nævninger.

§ 69. De Nævninger, der have at møde ved en Session, maae ikke forlade den By eller det Sted, hvor Retten holdes, forinden Retssessionen er tilende. De maae ikke forlade den Bygning, hvor Retten holdes, uden Førstedommerens Samtykke, og efterat have angivet, hvor de ere at finde.

§ 70. Nævningerne erholde intet Vederlag for deres Møde. I Reiseomkostninger erholde de 64 ß for hver Miil, de have at reise fra deres Bopæl til det Sted, hvor Retten holdes. Disse Omkostninger udbetales dem efter Førstedommerens Anviisning paa Amtsstuerne og udredes af Kongerigets særlige Kasse.

§ 71. Forsømmelser og Forseelser ved Nævningslisternes Forfattelse, Aflevering og Anmeldelser m. v. straffes med Bøder indtil 200 Rd., saafremt Lovgivningen ikke derfor bestemmer høiere Straf. Nævningers Forsømmelse af Møde eller Overtrædelse af § 69 straffes ligeledes med Bøder indtil 200 Rd.

§ 72. Retsskriverforretningen ved Landsoverretterne og Nævningsretterne udføres af de ved de nuværende Overretter ansatte Justitssekretairer og andre Embedsmænd. Er der ikke et

tilstrækkeligt Antal Mænd til at besørge Forretningerne, udnævner Kongen Hjælpeskrivere, der følge Dommerne til Nævningskredsene.

§ 73. For hver enkelt Amts-Nævningskreds er der en særlig Retsprotokol.

§ 74. Samtlige Protokoller for en Landsoverretskreds opbevares i Landsoverrettens Arkiv.

III.

Høiesteret.

§ 75. Høiesteret dømmer som anden og sidste Instants i Sager, der indankes fra Nævningsretterne, med Hensyn til Spørgsmaal angaaende Anklagedes Straf, det private Erstatningssøgsmaal, Omkostninger i Sagen, Bøder, som paalægges de forskjellige under Sagen optraadte Personer for Pligtforsømmelse m. v., kort hvor Spørgsmaalets Afgjørelse er nedlagt i Dommernes og ei i Nævningers Haand; Alt efter de nærmere Bestemmelser i „Lov om Behandlingen af de Straffesager, som høre under Nævningsretterne", Afsnit VII.

§ 76. Høiesteret dømmer som Cassationsret i alle Sager, der indankes fra Nævningsretterne, hvor Spørgsmaalet ikke angaaer de i § 75 nævnte Tilfælde, efter de nærmere Bestemmelser i den nysnævnte Lov.

§ 77. Høiesteret dømmer som Cassationsret alene i alle Sager, der indankes fra Landsoverretterne (med Undtagelse af de i „Lov om Behandlingen af Straffesager, der høre under Underretterne § 42" nævnte særegne Tilfælde) og fra Underretterne. Alt efter de nærmere Bestemmelser i „Lov om Behandling af Straffesager ved Underretterne" Afsnit II.

§ 78. Naar Høiesteret dømmer i Straffesager, der indankes i Henhold til §§ 75—77, deeltage 5 Dommere i Sagens Prøvelse og Paadømmelse.

§ 79. Skriverforretningerne ved Høiesteret, som Appelret og Cassationsret i Straffesager, udføres af de alt ansatte Embedsmænd.

IV.

Offentlige Anklagere.

§ 80. Kongen vælger blandt Høiesterets-Advokaterne en General-Advokat, som staaer i Spidsen for den offentlige Anklagemyndighed.

§ 81. General-Advokaten kan selv tage Forfølgelsen af Forbrydelser i sin Haand, skjøndt disse i Almindelighed, inden Sagen kommer for Høiesteret, udføres af underordnede Advokater. I Straffesager, der indankes for Høiesteret, optræder han selv eller ved en anden Høiesterets-Advokat paa det Offentliges Vegne.

§ 82. General-Advokaten vaager over de offentlige Anklageres Færd. Han modtager og prøver Klager over disse, hvad enten de fremkomme fra offentlige Autoriteter eller fra Privatmænd. Slig Klage kan han give Følge ved Paamindelser, eller ved at lade Klagen prøve ved Domstolene, enten under en særlig Sag, eller ved Indstilling under den Sag, hvis Behandling har givet Anledning til Klagen.

§ 83. General-Advokaten modtager Beretning fra de underordnede Advokater angaaende kriminelle Sagers Behandling.

§ 84. Ved hver Landsoverret ansættes offentlige Anklagere, mindst een for hver større Nævningskreds. De vælges af Kongen, der bestemmer ved Udnævnelsen, hvor de skulle tage Bopæl.

§ 85. Kongen vælger blandt Landsoverrets-Advokaterne en Formand, der har Bopæl i den By, hvor Landsoverrettens Sæde er.

§ 86. Landsoverrets-Advokaterne optræde som offentlige Anklagere for Nævningsretterne i deres Kreds; de gjøre Indstilling til Landsoverretten angaaende Anklagebeslutningen. De optræde selv eller ved Underrets-Advokaterne under Forunderføgelsen i Sager, der høre under Nævningsretterne. De optræde ligeledes selv eller ved Underrets-Advokaterne paa det Offentliges Vegne i Sager, der paadømmes af Underretterne.

§ 87. Landsoverrets-Advokaterne vaage over, at de offentlige Anklagere ved Underretterne tilbørlig røgte deres Kald. De Klager, de have at fremsætte, indsende de til deres Formand, der indstiller Spørgsmaalel til General-Advokatens Afgjørelse.

§ 88. Hvert Fjerdingaar afgive Landsoverrets-Advokaterne, hver for sin Kreds, Beretning til deres Formand angaaende de kriminelle Sager, der ere behandlede saavel ved Nævningsretterne, som ved Underretterne. Formanden samler disse Beretninger og indsender dem, tilligemed Beretningen for hans egen Kreds til General-Advokaten.

§ 89. Ved hver Underret vælges af Kongen en Underrets-Advokat.

§ 90. Underrets-Advokaten optræder, forsaavidt ingen overordnet Advokat gjør det, som offentlig Anklager i de Straffesager, der anlægges af det Offentlige for Underretten. Han optræder ligeledes, forsaavidt ingen overordnet Advokat tager Sagen i sin Haand, under Forundersøgelsen i Sager, der høre under Nævningsretterne, idet han dog i disse Sager, saavidt muligt, indhenter vedkommende Landsoverrets-Advokats Erklæring angaaende de vigtigere Spørgsmaal.

§ 91. Underrets-Advokaten afgiver mindst een Gang hver Maaned Beretning til Landsoverrets-Advokaten for den Nævningskreds, hvorunder Underretten hører, angaaende de Straffesager, der have været behandlede.

V.

Indsigelse mod Dommeres og Skriveres Kompetence.

§ 92. Den offentlige Anklager, den private Anklager og Anklagede kunne gjøre Indsigelse imod Dommere og Retsskrivere paa Grund af:

1. At de staae i Slægtskabs- eller Svogerskabs-Forhold til en Part i lige Linie, eller i Sideliniens 1ste Grad.
2. At de have Interesse i Sagens Udfald.
3. At de under Sagen ere optraadte som Vidne, Anmelder eller paa anden lignende Maade.

§ 93. Mod et Medlem af Landsoverretten kan den særlige Indsigelse fremsættes, at han har deeltaget i Anklagebeslutningen.

§ 94. Mod et Medlem af Høiesteret kan der gjøres Indsigelse, dersom han ifølge § 17 har præsideret i en Nævningsret, og Sagen senere indankes for Høiesteret.

VI.

Forretningsorden i Straffesager.

§ 95. Høiesteret vedtager selv sin Forretningsorden.

§ 96. Landsoverretternes og Nævningsretternes Forretningsorden vedtages af hver Landsoverret for sig.

§ 97. Protokollernes Indretning og Forretningsgangen ved Underretterne bestemmes ved et Regulativ af Justitsministeren, efterat Underdommerne derom ere hørte.

§ 98. De i Henhold til §§ 95—97 tagne Bestemmelser offentliggjøres. De staae ved Magt, indtil de forandres efter de samme Regler, ifølge hvilke de ere vedtagne, eller ved Lov.

§ 99. Justitsministeren lader General-Advokaten udarbeide en Instrux for Advokaterne, der ifølge denne Lov optræde paa det Offentliges Vegne, hvorved deres Virksomhed og Pligter nærmere bestemmes. Instruxen fremlægges til Stadfæstelse for Kongen i Geheimestatsraadet. Efterat den — med eller uden Forandringer — er vedtagen, offentliggjøres den. Instruxen staaer ved Magt, indtil den forandres efter de samme Regler, ifølge hvilke den er vedtagen, eller ved Lov.

VII.

Tiden, naar Loven træder i Kraft.

§ 100. Denne Lov træder i Kraft til følgende Tider: For Kjøbenhavn seneſt den 1ste April 1863. For det øvrige Land seneſt den 1ste April 1867.

II.

Udkast til Lov

om

Behandlingen af de Strafsesager, der høre under Nævningsretter.

I.

Almindelige Bestemmelser.

§ 1. Ingen Straf kan paalægges, uden ifølge den bestaaende Lovgivning og i Henhold til de ved Loven foreskrevne Former. Ingen Retsforfølgning kan finde Sted uden ifølge de lovbestemte Regler.

§ 2. Retsforfølgning kan ikke reises, i Anledning af Handlinger, der ere udførte forinden Straffeloven, der stempler dem som strafbare, er traadt i Kraft.

§ 3. En paabegyndt Retsforfølgning bortfalder, naar Loven, ifølge hvilken den er reist, ophæves, uden at afløses af en ny Lov, ved hvilken Handlingen, hvorom der er Spørgsmaal, erklæres strafbar.

§ 4. Den, der lovlig er endelig frifunden, kan ikke ostere forfølges for den samme Sag.

§ 5. Ingen Dansk kan udleveres til en fremmed Regjering uden ifølge Dom, og i Henhold til lovlig indgaaede Traktater og bestaaende Love.

§ 6. Ingen Fremmed kan udleveres uden ifølge Beslntning af Kongen i Geheime-Statsraadet.

§ 7. Den, der i Udlandet begaaer en Forbrydelse, kan kun tiltales ved dansk Domstol, forsaavidt som han har krænket den danske Stats eller en dansk Undersaats Rettigheder.

§ 8. Værnetinget, saavel med Hensyn til Forundersøgelsen som med Hensyn til den endelige Prøvelse, er det Sted, hvor Lovovertrædelsen er begaaet.

§ 9. Ere flere strafbare Gjerninger udførte i forskjellige Retskredse, og de samtidig blive Gjenstand for Undersøgelse, behandles de i den Kreds, i hvilken den groveste Forbrydelse er begaaet. Er der indledet Undersøgelse i Anledning af en mindre Forbrydelse, og en større senere opdages, da fortsættes Undersøgelsen i den Kreds, i hvilken den er begyndt.

§ 10. Omfatter en Sag flere Personer, forfølges den i Retskredsen, i hvilken den er reist mod Hovedmanden. Er der flere Hovedmænd, og disses Gjerninger ere udførte i forskjellige Retskredse, forfølges Sagen paa det Sted, hvor den først er reist.

§ 11. Er Gjerningsstedet ubekjendt, forfølges Sagen i den Kreds, hvor Personen, der udførte Gjerningen, har sin Bopæl, eller hvor han anholdes eller findes første Gang efter Gjerningens Udførelse.

§ 12. Skal den, der i Udlandet begaaer en Forbrydelse, forfølges for danske Domstole, bestemmer Høiesteret, efter Indstilling af den offentlige Anklager, Værnetinget.

Den samme Regel gjælder, indtil videre, med Hensyn til Forbrydelser begaaede i Slesvig eller Holsten eller Lauenborg, og som forfølges ved danske Domstole.

§ 13. Høiesteret kan, efter Indstilling af den offentlige Anklager eller den Sigtede (Anklagede) eller Undersøgelses-Dommeren, henvise en Sags Undersøgelse eller endelige Prøvelse til en anden Ret, dersom der er grundet Anledning til at antage, at en Sag ikke vil erholde en selvstændig, upartisk eller fyldestgjørende Undersøgelse eller Prøvelse ved det almindelige Værneting.

§ 14. Forfølges en Sag alene ifølge Begjæring af den Private, der er krænket ved en Lovovertrædelse, kan han fordre, at Sagen, der er reist, skal bortfalde, naar han gjør det, forinden Forundersøgelsen er sluttet.

Den Private, der anseer sig forurettet ved en Forbrydelse, kan erholde det private Erstatningsspørgsmaal afgjort i Forbindelse med Straffespørgsmaalet, eller ogsaa kan han anlægge privat Søgsmaal ved de civile Domstole. Erstatningsklagen kan fremsættes, saalænge Forundersøgelsen staaer paa. Den fremsættes skriftlig med Navns Underskrift til Undersøgelses-Dommeren. Denne Klage kan frafaldes paa ethvert Sagens Trin, forinden Dom er afsagt. Frafaldes den inden 24 Timer, efterat være fremsat, paadrager Klageren sig ingen Omkostninger overfor det Offentlige.

§ 15. Angaaer en Sag, der prøves ifølge denne Lov, en Person, der staaer under Værgemaal, forkyndes de forskjellige Anmeldelser og Tilsigelser, der skulle forkyndes for Sigtede (Anklagede, Domfældte), tillige for hans Værge.

§ 16. Naar Bøder paalægges ifølge denne Lov, tilfalde de Kongerigets særlige Kasse. Tilpligtes det Offentlige at udrede Omkostninger ifølge denne Lov, udredes de af Kongerigets særlige Kasse.

II.

Forundersøgelse.

§ 17. Enhver Embedsmand eller af det Offentlige ansat Bestillingsmand, og navnlig den offentlige Anklager og Politiets Embedsmænd og Betjente, der i Udøvelsen af sine Embedspligter kommer til Kundskab om en Forbrydelse, er pligtig at anmelde den for Underdommeren, og at meddele de Oplysninger, som staae til hans Raadighed.

§ 18. Enhver Privatmand, der kommer til Kundskab om en Forbrydelse, bør anmelde den for Underdommeren.

§ 19. Anmeldelse af eller Klage over en Forbrydelse afgives til Underdommeren, skriftlig eller mundtlig.

§ 20. Afgives skriftlig Anmeldelse eller Klage, skeer det med Navns Underskrift.

§ 21. Er det mundtlig Anmeldelse eller Klage, nedskrives den af Dommeren og forsynes med Vedkommendes Underskrift.

§ 22. I paatrængende Tilfælde kan Underdommeren, der har modtaget en mundtlig Anmeldelse, undlade at opfylde Bestemmelserne i § 21.

§ 23. For at Underdommeren skal sætte sig i Bevægelse i Anledning af en Anmeldelse eller Klage, udkræves, at Anmelderen eller Klageren fremkommer med Oplysninger, som godtgjøre eller fremkalde grundet Formodning om, at en Forbrydelse er begaaet, saa og at en bestemt navngiven eller nærmere betegnet Person har begaaet eller efter Sandsynlighed maa antages at have begaaet Forbrydelsen, eller at Vedkommende i det Mindste angiver væsentlige Omstændigheder, som ere skikkede til at lede til Forbrydelsens Opdagelse.

§ 24. Er Mistanken, ifølge de fremkomne Oplysninger, ikke rettet imod nogen bestemt Person, men det kan antages, at en anden end Anmelderen eller Klageren kan give nærmere Oplysning, indkalder Dommeren en slig Person for sig, og modtager hans Forklaring, forinden han tager sin Beslutning.

§ 25. Finder Dommeren ingen Anledning til at undersøge en Sag nærmere, giver han til Anmelderen eller Klageren en kortelig begrundet skriftlig Erklæring. Denne kan saavel af den private Klager som af den offentlige Anklager indsendes til Landsoverretten, der snarest mulig afgjør, hvorvidt videre Undersøgelse skal foretages eller ikke.

§ 26. Finder Dommeren, at Sagen bør nærmere undersøges, begynder han efter Omstændighederne med at sikkre sig den Mistænktes Person eller at undersøge Gjerningsstedet eller sikkre sig de forskjellige Gjenstande, der kunne tjene til at oplyse Forbrydelsen, eller paa anden Maade, saaledes som de fremkomne Oplysninger eller Forbrydelsens Beskaffenhed maatte tilsige.

§ 27. Sigtede, der skal møde for Retten, opfordres dertil ved en Tilsigelse, eller tvinges dertil ved en Anholdelse.

§ 28. Tilsigelse anvendes, naar der ingen Grund er til at befrygte, at den, der skal møde, vil søge at undvige eller unddrage sig Møde. Den vil saaledes i Reglen være at anvende,

naar Spørgsmaalet dreier sig om mindre Forbrydelser. Tilsigelsen er skriftlig. Den indeholder Navnet paa eller den nøiagtigste mulige Betegnelse af Personen, der skal møde, Anledningen til Mødet, Tiden da, Stedet hvor og Dommerens Navn for hvem han skal stilles, saa angives ogsaa Følgerne af Udeblivelse. Tilsigelsen forsynes med Dommerens Underskrift.

§ 29. En Tilsigelse forkyndes af de almindelige Stævningsmænd eller tvende vidnedygtige Mænd. De, der forkynde en Tilsigelse, levere Vedkommende en Gjenpart af den, og bekræfte, at Forkyndelsen er skeet, med deres Underskrift paa Orginalen.

§ 30. En af Dommeren udstedt Anholdelses-Ordre anvendes, naar der er Anledning til at befrygte, at den Sigtede vil undvige eller unddrage sig Møde, eller han, efterat være tilsagt, ikke har givet Møde. Ordren indeholder: Navnet paa eller Betegnelsen af Personen, der skal anholdes, Stedet, hvorhen den Anholdte skal føres, og hvor han, dersom han ikke strax kan forhøres, foreløbig skal holdes arresteret; endelig Navnet paa Dommeren, for hvem han skal stilles. Ordren underskrives af Dommeren.

§ 31. Anholdelses-Ordren udføres af Politiets Betjente eller af Mænd, der frivillig have paataget sig dette Hverv. De, der udføre Ordren, fremvise den for Personen, der anholdes. Skal Ordren udføres udenfor Retskredsen, opfordrer Dommeren ved en skriftlig Meddelelse vedkommende Autoritet i den anden Retskreds til at udføre Ordren. Dog kan den, der skulde anholdes, efterfølges, dersom han er undvegen, efterat Ordren blev udstedt; ligesom de i § 32 nævnte Personer i de i §§ 32 og 33 nævnte Tilfælde kunne anholde udenfor Retskredsen.

§ 32. Gribes en Person paa ferst Gjerning — det vil sige, idet han begaaer eller nys har begaaet en Forbrydelse, kan han uden Ordre føres for Dommeren af enhver offentlig Embedsmand eller Bestillingsmand eller enhver Privatperson, i hvis Paasyn Forbrydelsen blev begaaet.

§ 33. Den, der er undvegen og forfølges, efterat have begaaet en Forbrydelse, eller som findes i Nærheden af det

Sted, hvor en Forbrydelse er begaaet, og som søger at skjule sig, eller som paa anden Maade vækker grundet Mistanke om, at han er skyldig i en nys begaaaet Forbrydelse, kan ligeledes uden Ordre anholdes af de i § 32 nævnte Personer.

§ 34. Antræffes Personer omvankende ved Nattetide, under Omstændigheder, som vække grundet Mistanke om, at de have begaaet eller have til Hensigt at begaae en Forbrydelse, kan Politiet eller andre den offentlige Sikkerheds Vogtere anholde dem.

§ 35. Den, som iværksætter en Anholdelse uden nogen Dommerordre, maa angive Grunden, hvorfor han anholder, samt Stedet, hvorhen han agter at føre den, han anholder, medmindre Personen gribes paa ferst Gjerning.

§ 36. Den, der iværksætter Anholdelsen, hvad enten det er en af Politiets Betjente eller anden offentlig Bestillingsmand eller en Privatperson, og hvad enten det er ifølge Ordre eller uden saadan, maa ikke anvende Trusler eller Slag eller anden Slags Vold, for at tvinge den, der anholdes, til at underkaste sig, medmindre han gjør Modstand eller søger at undvige. I det Tilfælde søger Anholderen Bistand af Politiet eller andre offentlige Betjente eller Privatmænd for at tvinge Personen; og kan slig Bistand ikke erholdes, eller gjør Anholdte Modstand, saa at der er Fare for at han vil undslippe, eller udsætter Anholderen sig for personlig Fare ved at bruge Magt, er han berettiget til at anvende de Midler, der i det enkelte Tilfælde maae ansees nødvendige for at udføre Anholdelsen eller for at afværge den personlige Fare, der maatte true ham.

§ 37. Flygter den, der skulde anholdes, til et privat Huus eller anden Bygning, er den, der har det Hverv at anholde ham, berettiget til at følge efter ham, og, dersom Adgang til Huset eller enkelte Dele af det ikke tilstaaes, da at opbryde Døre eller Vinduer, for at paagribe den Undvegne.

§ 38. Det i § 37 nævnte Tilfælde undtaget, kan den, der efterspører en Forbryder, ikke trænge ind i et Huus eller anden Bygning, forinden han har tilkjendegivet eller søgt ved de Midler, der staae til hans Raadighed, at tilkjendegive, i

hvilket Øiemed han søger Adgang til Huset, samt fremviſt ſin Ordre eller, derſom han kan anholde uden Ordre, angivet, hvorpaa hans Berettigelſe i ſaa Henſeende støtter ſig. Negtes Adgang herefter, kan Anholderen ſkaffe ſig Adgang ved Magt.

§ 39. Den, der hensynsløſt udſteder en Anholdelſes-Ordre; den, der anholder uden dertil at være berettiget; den, der bruger ulovmedholdelige Midler ved Anholdelſen, eller forøvrigt gjør ſig ſkyldig i Pligtovertrædelſe eller Pligtforſømmelſe ved Anholdelſe — ſtraffes med Bøder indtil 200 Rigsdaler. Den Anholdte kan tillige gjøre ſærligt Erſtatningskrav gjældende.

§ 40. Den Sigtede, der møder ifølge Tilſigelſe, forhøres paa den i Tilſigelſen beſtemte Tid.

§ 41. Den, der er anholdt, ſtilles ſnareſt mulig og ſeneſt inden 24 Timer for Underdommeren (Grundloven § 85).

§ 42. Dommeren giver, ſaavidt muligt, ſaa betimelig Underretning til den offentlige Anklager i Kredſen, at han kan møde allerede ved det første Forhør.

§ 43. Forunderſøgelſen er offentlig, medmindre Dommeren finder, at Offentligheden vil være til Hinder for en fuldſtændig og paalidelig Oplysning af Sagen. I det Tilfælde kan han beſlutte, at Forhandlingen i dens Heelhed eller i enkelte Dele ſkal foregaae for lukkede Døre; dog har den offentlige Anklager altid Ret til at overvære Forhøret.

§ 44. Dommeren forelægger Sigtede Spørgsmaal om hans Navn, Alder, Fødeſted, Bopæl eller Opholdsſted og Stilling. Efterat diſſe ere beſvarede, søger Dommeren ved Forhørs Optagelſe at faae Sagen oplyſt ved at udſpørge Sigtede om alle Omſtændigheder, ſom vedrøre Gjerningen.

§ 45. Vil Sigtede ikke ſvare, eller ſvarer han undvigende, ſelvmodſigende eller aabenbar urigtig, kan Dommeren vel ikke tvinge ham til at ſvare eller anvende Truſel eller Vold i Anledning af hans Maade at ſvare paa; men Dommeren kan gjøre Sigtede opmærkſom paa, at hans Vægring ved at ſvare eller hans Maade at ſvare paa vil tale imod ham og kan have til Følge, at Underſøgelſen alene af den Grund maa føres videre.

§ 46. Sigtedes Svar nedskrives i Retsprotokollen, der oplæses for og stadfæstes af ham. Krævet Sigtede Noget forandret, udeladt eller tilføiet, og Dommeren ikke vil tilstede det, kan Sigtede fordre sin Indsigelse tilført Protokollen.

§ 47. Dommeren kan, forinden eller efterat Sigtede er afhørt, benytte ethvert lovhjemlet Middel til Sagens Oplysning: Vidners Afhørelse, Huusundersøgelse, Besigtelser m. m.

§ 48. Finder Dommeren, at der, efter de fremkomne Oplysninger — Anmeldelse, Politiets Beretninger, Sigtedes Forklaringer, Vidneforklaringer, Undersøgelse af Gjerningsstedet, Forbrydelsens Redskaber og andre Oplysninger, som Tid og Omstændigheder tillade paa Sagens første Trin at erholde — ikke er Anledning til at foretage videre i en Sag, sætter han Sigtede paa fri Fod og meddeler Beslutningen til den offentlige Anklager og den private Klager. Disse kunne klage til Landsoverretten, hvis Afgjørelse bliver bindende for Dommeren.

§ 49. Finder Dommeren, at der er Anledning til at anstille nærmere Undersøgelse, men mener, at der kun kan blive Spørgsmaal om Pengebøder eller simpelt Fængsel, afsiger han en Kjendelse, hvorefter Sigtede sættes paa fri Fod uden Sikkerhed (Grundloven § 85). Møder Sigtede ikke under Sagens senere Behandling efter Tilsigelse, kan han anholdes og føres til Stedet, hvor Retten holdes.

§ 50. Er der Anledning til at forfølge Sagen videre, og vil den Straf, der kan blive Spørgsmaal om, være større end den i § 49 nævnte, afsiger Dommeren en Kjendelse, hvorved det afgjøres, om Sigtede skal fængsles eller sættes paa fri Fod mod Sikkerhed (Grundloven § 85).

§ 51. Kjendelsen maa altid lyde paa, at Sigtede skal fængsles, dersom den Forbrydelse, for hvilken han er sigtet, medfører Livsstraf eller offentligt Arbeide paa Livstid.

§ 52. I alle andre Tilfælde kan Dommeren paa ethvert Trin af Sagen frigive Sigtede mod Sikkerhed, dersom der, ifølge Forbrydelsens Beskaffenhed og Sigtedes Stilling i Samfundet, ikke antages at være Fare for, at han vil undvige.

§ 53. Dommeren bestemmer i ethvert enkelt Tilfælde, hvor stor den stillede Sikkerhed skal være, idet han tager saavel Forbrydelsens Storhed som Fristelsen for den Enkelte til at undvige i tilbørlig Betragtning. Han kan tage Sikkerheden enten i rede Penge, gode Obligationer eller Actiebreve, eller ogsaa i tvende vederhæftige, i Retskredsen bosatte Mænds Borgen. Stilles Sikkerheden i Penge eller Papirer, bestemmer Dommeren, hvor de skulle deponeres.

§ 54. Sikkerhedsstillelsen gaaer ud paa: at Sigtede vil give Møde, naar paafordres, saalænge Sagen staaer paa, samt underkaste sig den Straf, han maatte blive idømt. Undlader han at møde, uden at oplyse tvingende Forhindringer, confiskeres Summen, der er stillet til Sikkerhed, og Sigtede fængsles.

§ 55. Dommeren, der har taget Beslutning angaaende Sikkerhedsstillelsen, kan, dersom han dertil under Sagens Gang finder Anledning, ved en Kjendelse bestemme, at Sikkerheden skal forøges, eller lade Varetægtsfængsel træde i Stedet for Borgen.

§ 56. Den eller de, der have borget, kunne frigjøre sig for Ansvar ved at fremstille Sigtede for Dommeren, eller ved at andrage paa, at Sigtede fængsles; i sidste Tilfælde ophører Ansvaret dog først, efterat Fængslingen er foregaaet.

§ 57. Naar Ansvaret ifølge § 56 er bortfaldet, eller naar Sikkerheden af andre Grunde bliver overflødig, betales det Beløb, der er deponeret, tilbage.

§ 58. Kjendelsen — hvorved det afgjøres, om Sigtede skal sættes paa fri Fod mod eller uden Sikkerhed, eller at han skal fængsles — afgives, ledsaget af Grunde, snarest mulig og senest inden tre Dage, efterat Sigtede er stillet for Dommeren (Grundloven § 85).

§ 59. Kjendelsen kan indankes, saavel af Sigtede som af den offentlige Anklager, for Landsoverretten, der afgiver en Kjendelse, hvorved Underdommerens Kjendelse stadfæstes eller forandres.

§ 60. Dommeren afgjør, saalænge Forunderſøgelsen staaer paa (jfr. § 47), om og hvilke Vidner der skulle indkaldes.

§ 61. Vidnet indkaldes ved en Tilsigelse, der underskrives af Dommeren. I Tilsigelsen nævnes Tiden naar og Stedet hvor Vidnet skal møde. Varslet bestemmes i hvert enkelt Tilfælde af Dommeren. Tilsigelsen forkyndes ved tvende lovfaste Vidner.

§ 62. Boer Vidnet udenfor Retskredsen, kan det enten afhøres af Underdommeren i den Retskreds, hvor det boer, eller indstævnes for Forhørsdommeren. I sidste Tilfælde bestemmer Forhørsdommeren den Godtgjørelse, Vidnet skal have for at møde.

§ 63. Er Vidnet ved Sygdom eller af anden Grund forhindret fra at møde, begiver Dommeren sig til dets Bopæl og afhører det der. Boer Vidnet, der er forhindret i at møde, udenfor Retskredsen, har Dommeren Valget imellem selv eller ved Dommeren i Vidnets Retskreds at afhøre det.

§ 64. Afhører en anden Dommer end Forhørsdommeren et Vidne, nedskrives Vidnets Forklaring nøiagtig og meddeles Forhørsdommeren.

§ 65. Negter Vidnet at møde, eller undlader det at møde efterat have modtaget Tilsigelse, kan Dommeren udstede en skriftlig Ordre, der undertegnes af ham, ved hvilken Politiets Betjente, der forkynde den, bemyndiges til at tvinge Vidnet med Magt til at møde, dersom det ikke, efterat Ordren er oplæst for det, godvillig vil møde.

§ 66. Det Vidne, der ikke er mødt, og som ikke oplyser lovlig Forhindring, kan idømmes Bøder indtil 100 Rigsdaler. Kjendelsen, hvorved slige Bøder idømmes, meddeles Vidnet beskrevet. Den kan af Vidnet indankes til Landsoverretten.

§ 67. Dommeren udspørger Vidnet om dets Alder og Stilling. Er Vidnet beslægtet eller besvogret med Sigtede eller den private Klager, eller staaer det i Tjenesteforhold til nogen af dem, eller har Vidnet Interesse i Sagens Udfald, bemærkes dette udtrykkelig i Retsprotokollen.

§ 68. Er Vidnet ikke det danske Sprog mægtig, eller er det berøvet Talens Brug, eller døv, benytter Dommeren de

Midler, der staae til hans Raadighed, for at Forklaringen kan blive forstaaelig.

§ 69. Vidnet formanes, forinden det afgiver Forklaring, til at følge Sandheden, og det gjøres opmærksomt paa, at det ved Sagens endelige Forhandling kan kaldes til under Eed at afgive Forklaring om de samme Spørgsmaal.

§ 70. Er der Fare for, at et Vidne ikke senere vil kunne møde og afgive en Forklaring, der er af væsentlig Betydning for Sagens Oplysning, afgives Forklaringen under Eed.

§ 71. Foruden selve Dommeren, kan den offentlige Anklager forelægge Vidnet Spørgsmaal, saavel selvstændige som Modspørgsmaal, foranledigede ved forelagte og besvarede Spørgsmaal.

§ 72. Dommeren gjør, hvis dertil er Anledning, Vidnet opmærksomt paa, at det ikke er forpligtet til at besvare Spørgsmaal, ved hvis Besvarelse det kunde paadrage sig selv Straffeansvar. Dommeren kan afskjære ethvert Spørgsmaal, som han anseer for unødvendigt eller utilstedeligt. Han kan ogsaa stille det forelagte Spørgsmaal i en anden Form, dersom det for en Deel er utilstedeligt. Han standser Forhøret, naar han finder det rigtigt.

§ 73. Den offentlige Anklager kan fordre Indsigelse Forhørsmaaden vedrørende tilført Protokollen, men han kan ikke paa Grund af Indsigelsen fordre Forhøret standset.

§ 74. Negter Vidnet at besvare et forelagt Spørgsmaal, eller optræder det paa en larmende eller upassende Maade, saa at Forhøret ikke kan gaae sin Gang, kan Dommeren ved en Kjendelse idømme det en Bøde af indtil 10 Rigsdaler daglig eller Straf af simpelt Fængsel indtil 14 Dage. Efter at slig Straf er idømt, forsøger Dommeren, saa hyppig dertil kan være Anledning, at bevæge Vidnet til at gjøre sin Pligt, og naar det skeer, ophøre Bøderne og den mulig tilbagestaaende Deel af Fængselsstraffen. Den afsagte Kjendelse meddeles Vidnet beskreven; den kan af Vidnet indankes til Landsoverretten. Denne afgjør, om Vidnet er forpligtet til at besvare det forelagte Spørgsmaal, tillige afgjør den Straffespørgsmaalet. Indankningen standser Kjendelsens Fuldbyrdelse.

§ 75. Vidnerne afhøres hver for sig; det ene Vidne er ikke tilstede under et andet Vidnes Forklaring, medmindre der er Anledning til at jævnføre dem.

§ 76. Fordrer den offentlige Anklager eller Sigtede en Forklaring ordret nedskrevet, og Dommeren finder denne Fordring grundet, eller dersom Dommeren selv finder, at en Forklaring bør nedskrives, navnlig fordi den ellers ganske eller tildeels kunde gaae tabt, føres Forklaringen nøiagtig til Protokols. En Forklaring, der modtages af et Vidne paa Sygeleiet, nedskrives altid ordret. Er der ikke Anledning til ordret at nedskrive en Forklaring, lader Dommeren dog dens Hovedindhold føre til Protokols.

§ 77. Den nedskrevne Forklaring oplæses for Vidnet, der stadfæster den. Gjør Vidnet Indsigelse, mod hvad der er nedskrevet, og Indsigelsen ikke tages til Følge, kan Vidnet fordre sin Indsigelse tilført Protokollen.

§ 78. Politiets Betjente og Embedsmænd afhøres som andre Vidner.

§ 79. De Beretninger, Politiet afgiver, oplæses, for saavidt Dommeren dertil finder Anledning, eller den offentlige Anklager, den private Klager eller Sigtede maatte fordre det. Den, der har afgivet Beretningen, kan udspørges som Vidne i Anledning af den.

§ 80. Naar Vidner ere afhørte, forelægger Dommeren Sigtede de Spørgsmaal, hvortil de afgivne Forklaringer give Anledning. Sigtede og Vidnerne jævnføres, hvis dertil er Opfordring.

§ 81. Huusundersøgelse, Beslaglæggelse og Undersøgelse af Breve og andre Papirer maae, hvor ingen Lov hjemler en særlig Undtagelse, alene skee efter en Retskjendelse (Grundloven § 86).

§ 82. Saadan Kjendelse afgives efter Indstilling af den offentlige Anklager, eller naar Dommeren anseer en Retshandling som den anførte nødvendig.

§ 83. I Kjendelsen udhæves udtrykkelig, i hvilket Øiemed Undersøgelsen eller Beslaglæggelsen skal foretages.

§ 84. Handlingen foretages af Politiet eller af selve Dommeren. I første Tilfælde giver Dommeren dem, der foretage den, det fornødne Paalæg.

§ 85. Saavidt skee kan, meddeles Kjendelsen, forinden Undersøgelsen foretages, til den, hvis Bopæl skal undersøges; er Stedet ikke beboet, gives Meddelelsen til Eieren eller den, der repræsenterer ham.

§ 86. Undersøgelsen foretages efter Solopgang og førend Solnedgang, medmindre paatrængende Omstændigheder byde en Undtagelse fra denne Regel. I sidste Tilfælde maa det udtrykkelig siges i Kjendelsen.

§ 87. Den offentlige Anklager og den, hvis Bopæl skal undersøges, maae, saavidt skee kan, være tilstede. Vil eller kan Vedkommende ikke være tilstede, eller anseer Dommeren det for farligt, at f. Ex. den, der er sigtet for en Forbrydelse, tages fra Fængslet, da medtager Dommeren een eller flere paalidelige Mænd af Huusbeboere eller Naboer til at overvære Forretningen.

§ 88. Negter Beboeren eller Eieren efter Opfordring at aabne ydre eller indre Døre i et Huus, hvor Undersøgelsen skal foregaae, kan den, der foretager den, med Magt skaffe sig Adgang.

§ 89. Den, der udfører Forretningen, tager de fornødne Forholdsregler, for at det, der efterspøges, ikke bliver skjult eller borttaget, eller at Personen, der efterspores, ikke undslipper.

§ 90. Der føres en Protokol over Forretningen. I den optegnes, hvad der er fundet eller beslaglagt. Protokollen underskrives af de Vedkommende, der have været tilstede.

§ 91. De fundne Gjenstande bringes uopholdelig til Dommeren. Hvad der ikke strax kan medtages, forsegles af den, der foretager Forretningen. Der tages fornødne Forholdsregler, for at det Forseglede ikke skal bortkomme.

§ 92. De fundne Gjenstande eftersees af Dommeren, saavidt muligt i Overværelse af den, hos hvem de ere fundne. Hvad der ikke kan tjene til Sagens Oplysning, tilbageleveres. Over det, der tilbageholdes, tages en Fortegnelse i Retsprotokollen.

§ 93. Dommeren kan paa egen Haand, eller efter Indstilling af en af Parterne, lade et Sted eller Gjenstande underkaste Syn eller Skjøn ved een eller flere af ham udnævnte Sagkyndige.

§ 94. Dommeren angiver for de Sagkyndige, hvad de skulle undersøge, og hvilke Former de ved Undersøgelsen skulle iagttage. Han er, saavidt muligt, selv tilstede ved Forretningen.

§ 95. Tiden, paa hvilken Forretningen skal afholdes, meddeles den offentlige Anklager og Sigtede. De have Ret til at være tilstede, Sigtede dog kun, dersom der ikke er Fare for at lade ham forlade Fængslet. Forretningen kan i paatrængende Tilfælde udføres uden Anmeldelse for de nævnte Personer.

§ 96. De Sagkyndige afgive en skriftlig, af dem underskreven Beretning til Dommeren.

§ 97. Er der Anledning til at antage, at den eller de Sagkyndige have viist sig partiske eller udygtige i Udførelsen af deres Gjerning, kan Dommeren udvælge andre Mænd til at foretage en ny Forretning.

§ 98. Kommer Dommeren ved Anmeldelse eller Klage eller paa anden Maade til Kundskab om, at en Person pludselig er død under Omstændigheder, som vække Mistanke om, at en Forbrydelse er begaaet, eller findes et dødt Legeme med Spor af Vold, eller er Dødsaarsagen ubekjendt, — undersøger Dommeren snarest mulig Alt, hvad der kan lede til at opdage Dødsaarsagen og, hvis en Forbrydelse maa antages at være begaaet, Gjerningsmanden.

§ 99. Dommeren udnævner een eller flere Læger for at undersøge Liget. Har Begravelsen fundet Sted, optages Liget.

§ 100. Dommeren er tilstede under Forretningen. Han giver, saavidt muligt, den offentlige Anklager Underretning om dens Afholdelse, dog er Anklagerens Tilstedeværelse ikke en Betingelse for, at Forretningen kan afholdes.

§ 101. Den eller de Læger, der have foretaget Synsforretningen, afgive den beskreven. Giver Beretningen Anledning til Tvivl, eller er den ufuldstændig, kan Dommeren lade de samme eller andre Læger optage et nyt Syn.

§ 102. Er der, ifølge det optagne Syn, Sandsynlighed for, at et Mord er begaaet, forfølger Dommeren Forbrydelsens Spor.

§ 103. Er Mistanken rettet mod en bestemt Person, udsteder Dommeren en Anholdelsesordre, og Sagen forfølges efter de for andre Straffesager gjældende Regler.

§ 104. Dommeren udsætter Møderne og afholder nyt Møde, naar dertil er Anledning. Sagens Behandling maa fremmes saa hurtig som Omstændighederne tillade det.

§ 105. Dommeren overholder Orden i Retsmøderne. Han paaseer, at Enhver, der afgiver Forklaring, og Enhver, der ellers er tilstede, opfører sig paa en sømmelig Maade. Han kan udvise Enhver af Retssalen, der forstyrrer Ordenen eller paa anden Maade krænker Rettens Værdighed.

§ 106. Gjør Nogen sig under Forundersøgelsen skyldig i en Handling, der vil være Gjenstand for offentlig Paatale, foretager Dommeren de fornødne Skridt, for at Sagen kan blive undersøgt. Oplyses anden strafbar Handling ved de fremkomne Forklaringer end den, Klagen eller Anmeldelsen lyder paa, foretager Dommeren ligeledes det Fornødne, for at Sagen kan blive undersøgt.

§ 107. Ere Dommeren og den offentlige Anklager enige om, at en undersøgt Sag bør bortfalde, afsiger Dommeren en Kjendelse i saa Henseende, der, med en Udskrift af Forhørerne, indsendes til Landsoverretten. Finder denne, at Undersøgelsen bør fortsættes, giver den Dommeren, der har ledet Forundersøgelsen, det fornødne Paalæg eller overgiver Sagen til Undersøgelse af en anden Underdommer. Finder Landsoverretten Intet at erindre ved Beslutningen, bortfalder Sagen.

§ 108. Finder Dommeren, at en Sag bør bortfalde, den offentlige Anklager derimod er af en modsat Mening, afsiger Dommeren en Kjendelse, som meddeles til den offentlige Anklager. Denne gjør sine Erindringer ved Kjendelsen, og Sagen indstilles i Henhold til § 107 til Landsoverrettens Afgjørelse.

§ 109. Dommeren slutter Forundersøgelsen ved en Kjendelse, naar han finder Sagen tilstrækkelig oplyst, for at det kan afgjøres, om Sigtede skal stilles under Anklage eller ikke.

§ 110. Det er Dommerens Pligt, naar det paa nogen Maade er muligt, at slutte Undersøgelsen saa betimelig, at Sagen kan, dersom Anklage finder Sted, prøves ved den første Nævningsret, der afholdes, efterat Forundersøgelsen er paabegyndt.

§ 111. Den Kjendelse, hvormed en Sag, der hører under Nævningsret, sluttes, gaaer ud paa, at Sagen overgives den offentlige Anklager, til hvem en Udskrift af Alt, hvad der er foregaaet og nedskrevet i Retsprotokollen, meddeles, inden tre Gange fire og tyve Timer efter Kjendelsens Afsigelse, dersom Sagens Vidtløftighed ikke forhindrer det.

§ 112. Hører Sagen under Underdommerens Afgjørelse, følges med Hensyn til Sagens yderligere Behandling Reglerne i „Lov om Behandlingen af Straffesager, der høre under Underretternes Omraade".

§ 113. Dommeren lader det Fornødne tilføre Protokollen, og giver Retsskriveren, hvor en saadan findes, fornøden Anviisning i saa Henseende. Retsskriveren kan ikke vægre sig ved at nedskrive det, Dommeren lader tilføre Protokollen, men han kan angive sin forskjellige Opfattelse af hvad der er foregaaet. Protokollen underskrives af Dommer og, hvor en saadan findes, af Skriver.

§ 114. Gjør Dommeren sig under Forundersøgelsen skyldig i utilbørlig Forhaling af Sagen, kan Landsoverretten idømme ham Bøder indtil 200 Rd.

§ 115. Har Sigtede været arresteret, og Sag mod ham bortfalder, kan han anlægge særligt Erstatningssøgsmaal, paa Grund af formeentlig ulovlig Arrest, enten mod den, der foranledigede Arresten ved urigtig Angivelse eller paa anden Maade, eller mod Dommeren, der uden rimelig Grund besluttede den.

§ 116. I alle Tilfælde, i hvilke en Underdommers Beslutning eller Kjendelse indstilles eller indankes for Landsoverretten, maa dette skee, naar ikke anderledes udtrykkelig er bestemt, seneſt 24 Timer efterat Beslutningen eller Kjendelsen er meddeelt Vedkommende. Klagen indgives gjennem Dommeren,

der, inden 24 Timer efter dens Modtagelse, indsender den med sine Bemærkninger til Landsoverretten.

§ 117. En til Landsoverretten indgivet Klage standser ikke, naar det ei udtrykkelig er bestemt, Sagens Undersøgelse af Underdommeren.

§ 118. Enhver Sag, der, medens Forunderſøgelsen staaer paa, indkommer for Landsoverretten, afgjøres snareſt mulig, seneſt inden 3 Gange 24 Timer, efterat den er indkommen for Retten.

Behandlingsmaaden af slige Sager bestemmes i Landsoverrettens Forretningsorden.

§ 119. Landsoverrettens Beslutning affendes seneſt 24 Timer, efterat den er tagen, til Dommeren og Klageren.

III.

Doms Affigelse uden Mellemkomst af Nævninger.

§ 120. Afgiver Sigtede i en Sag, der ikke medfører Livsstraf eller offentligt Arbeide paa Livstid, under Forunderſøgelsen en klar og bestemt Tilstaaelse, og han udtrykkelig begjærer at dømmes uden Prøvelse af en Nævningsret, da dømmer Underdommeren i Sagen, medmindre Landsoverretten finder Anledning til at henvise Sagen til Nævningsret.

§ 121. I saadant Tilfælde følges Reglerne i §§ 109 flg., idet Underdommeren og den offentlige Anklager ledsage den tagne Udskrift med deres Erklæring, om de anſee Tilstaaelsen for fyldestgjørende eller ikke.

§ 122. Landsoverretten afgjør derefter Anklageſpørgsmaalet, i Henhold til denne Lovs Afſnit IV, idet Retten bestemmer, dersom Anklage besluttes, om Sagen skal paadømmes af Nævningsret eller af Underdommeren.

§ 123. Henvises Sagen til Paadømmelse af Nævningsret, og Anklagede fastholder sin Tilstaaelse, dømmes han i Henhold til § 197; tilbagekalder han Tilstaaelsen, behandles Sagen som anden Nævningssag.

§ 124. Henvises Sagen til Paadømmelse af Underretten, da behandles Sagen i det Hele efter de almindelige Regler i „Lov om Behandlingen af Straffesager, der høre under Underretternes Omraade."

§ 125. Medfører Forbrydelsen, hvorpaa Anklagen lyder, Livsstraf eller offentligt Arbeide paa Livstid, skal Sagen altid henvises til Nævningsret.

IV.

Anklagebeslutning.

§ 126. Naar en Sag, i Henhold til § 111, er overgivet den offentlige Anklager, giver denne, om muligt, inden 3 Dage derefter en Fremstilling af Sagen til Landsoverretten og sin Indstilling angaaende Anklage mod Sigtede.

§ 127. Anklagespørgsmaalet prøves paa den i Landsoverrettens Forretningsorden fastsatte Maade.

§ 128. I Reglen skal Beslutning om Anklage tages senest 3 Dage, efterat Anklagens Indstilling er modtaget.

§ 129. Finde Dommerne, der prøve Anklagespørgsmaalet, at Sagen bør yderligere oplyses, forinden Beslutning tages, foreskrive de i saa Henseende det Fornødne. De kunne, enten ved den Underdommer, der har ledet Forundersøgelsen, eller ved en anden Dommer, lade optage nye Forhør, eller de kunne bestemme, at Sigtede eller Vidner skulle møde, eller at Dokumenter skulle fremlægges for dem. De foretage i hvert Tilfælde det Fornødne, for at Sagen saa hurtig og fuldstændig som muligt kan modnes til Afgjørelse.

§ 130. Komme Dommerne til det Resultat, at den Gjerning, Anklagen lyder paa, ikke er en Forbrydelse, eller at der ikke er tilstrækkeligt Beviis til at støtte Anklagen, eller at Anklagen er reist for seent, da afgive de en Kjendelse, der gaaer ud paa: at Sagen skal bortfalde, og at Sigtede, dersom han er fængslet, skal sættes paa fri Fod.

Ved Kjendelsen afgjøres Spørgsmaalet om de ved den bortfaldne Sag foranledigede Omkostninger. De kunne efter

Omstændighederne paalægges heelt eller tildeels det Offentlige, den offentlige Anklager eller Underdommeren, dersom disse have viist Pligtforsømmelse i Sagens Behandling.

§ 131. Den afsagte Kjendelse meddeles den offentlige Anklager og Underdommeren. Den sidste meddeler Kjendelsen til Sigtede og sørger for, at denne, dersom han er fængslet, sættes paa fri Fod, medmindre han paa Grund af anden Sag maa holdes fængslet.

§ 132. En Sag, der i Henhold til § 130 er bortfalden, kan, naar nye Oplysninger imod Sigtede fremkomme, atter optages.

§ 133. Komme Dommerne til det Resultat, at Sagen vel bør forfølges, men at den hører under Underrettens Afgjørelse, gaaer deres Kjendelse ud paa: at Sagen henvises til vedkommende Underret.

§ 134. Komme Dommerne endelig til det Resultat, at Sagen bør yderligere prøves, og at den henhører under Nævningsrettens Afgjørelse, afgive de en Beslutning, hvorved Sagen henvises til Nævningsretten.

§ 135. Beslutningen fremtræder i Form af en Anklageakt, ved hvis Affattelse Dommerne ikke ere bundne til den offentlige Anklagers Indstilling.

§ 136. Anklageakten betegner saa nøiagtig som muligt den anklagede Person, idet navnlig hans Navn og Stilling angives. Forbrydelsen, hvorpaa Anklagen lyder, betegnes ligeledes saa nøiagtig skee kan, saa og Diemedet med Forbrydelsen, de skjærpende eller formildende Omstændigheder, den privat Fornærmedes Navn, Stilling m. v.; i det Hele gives en kort Fremstilling af de Omstændigheder, hvorunder Forbrydelsen er begaaet. Endelig angives det eller de Lovbud, ifølge hvilke Gjerningen er strafbar, samt den legale Betegnelse af Forbrydelsen, for saavidt en saadan findes, ligesom den Ret, der skal paadømme Sagen, fremhæves.

§ 137. Er Sigtede mistænkt for flere Forbrydelser, angives hver af disse for sig.

Er der flere Anklagede, angives hver Enkelts Forbrydelse eller Andeel i Forbrydelsen.

Er der Tvivl om Forbrydelsens Beskaffenhed, angives de forskjellige Muligheder.

§ 138. I Anklageakten bestemmes, hvorhen Anklagede, dersom han er og maa vedblive at være fængslet, skal føres. Det kan ogsaa bestemmes, at Anklagede, skjøndt fængslet under Forunderſøgelsen, maa sættes paa fri Fod, med eller uden Sikkerhedsstillelse, indtil han kan stilles for Nævningsret.

§ 139. Anklageakten indføres i en særlig dertil indrettet Protokol, underskrives af de Dommere, der have deeltaget i Beslutningen, og udfærdiges i Rettens Navn forsynet med Rettens Segl.

§ 140. Inden 24 Timer efterat Anklageakten er udfærdiget, overgives den til den offentlige Anklager, for at han kan sætte sig i Bevægelse, og en Afskrift meddeles den private Klager og Underdommeren. Den sidste meddeler atter en Afskrift af Anklageakten til Anklagede og foretager det Fornødne med Hensyn til Udførelsen af hvad der i Henhold til § 138 er bestemt.

§ 141. Finder den offentlige Anklager, at der, efterat Anklage alt er besluttet, er Anledning til at indhente nye Oplysninger, henvender han sig til Landsoverretten med Indstilling herom. Landsoverretten bestemmer ved de Dommere, der have taget Anklagebeslutningen, om og hvorledes de nye Oplysninger skulle tilveiebringes.

§ 142. Give de nye Oplysninger Anledning til at fordre en Forandring eller Udvidelse af Anklageakten, andrager den offentlige Anklager herpaa for Landsoverretten, der tager Beslutning om dette Spørgsmaal, paa samme Maade som om selve Anklagen.

§ 143. I Sager, der af det Offentlige anlægges i Anledning af Krænkelse af Lov 3die Januar 1851, træder en Anklageordre udstedt af Justitsministeren i Stedet for Landsoverrettens Anklagebeslutning. De Regler, der gjælde for den sidste, gjælde, forsaavidt de ere anvendelige, for den første.

V.

Beskikkelse af Forsvarer, Stævnings Udtagelse m. m.

§ 144. Anklagede kan selv antage sig en Forsvarer iblandt Advokaterne (Under-, Overrets eller Høiesterets). Er der flere Anklagede, kan enhver af dem vælge en Forsvarer.

§ 145. Har Anklagede ikke selv antaget sig en Forsvarer, udnævner Landsoverrettens Formand en saadan iblandt Landsoverrets-Advokaterne.

Er der flere Anklagede, udnævnes der efter Omstændighederne een eller flere Forsvarere for de Anklagede.

§ 146. Ønsker den eller de Anklagede, for hvem Forsvarer eller Forsvarere beskikkes, en bestemt Advokat som Forsvarer, og vedkommende Advokat er villig til at paatage sig dette Hverv, beskikkes han.

§ 147. Ved Udnævnelsen af Forsvarere sørges for, at alle de Sager, der tilfalde en Advokat som saadan, behandles i samme Nævningskreds.

§ 148. Saasnart Forsvarer er antaget eller beskikket, meddeler den offentlige Anklager ham en Afskrift af Anklageakten.

§ 149. Anklagede kan selv eller ved sin Forsvarer fremsætte formelle Indsigelser imod Anklageakten, seneſt tre Dage efterat denne er ham og Forsvareren meddeelt.

§ 150. Saadan Indsigelse meddeles den offentlige Anklager. Denne kan indstille, at den paapegede Mangel rettes ved Beslutning om et Tillæg til Anklageakten. Denne afgives snareſt mulig og meddeles uopholdelig, seneſt inden 24 Timer, til de i § 140 nævnte Personer.

§ 151. Fremsætter Anklagede ikke i Henhold til § 149 nogen formel Indsigelse mod Anklageakten, kan han ikke senere fremsætte en saadan.

Tager den offentlige Anklager eller, efter dennes Indstilling, Landsoverretten intet Hensyn til Indsigelsen, kan den paany fremsættes under Hovedforhandlingen.

§ 152. Anklage-Stævningen forfattes af den offentlige Anklager og indleveres af ham til Landsoverrettens Formand.

Den udfærdiges i Rettens Navn forsynet med Formandens Underskrift og med Rettens Segl.

§ 153. I Stævningen angives: Anklagedes Navn, Stilling, Opholdssted, Sagens Gjenstand, de Vidners Navne, der ere eller ville blive indstævnede, Nævningsretten og de Dommere, for hvilke Sagen skal prøves, Tiden naar og Stedet hvor Retten skal holdes, endelig Følgerne af Udeblivelse.

§ 154. Stævningen forkyndes for Anklagede og dennes Forsvarer, Underdommeren, der har ledet Forundersøgelsen, og for den private Klager.

§ 155. Er Anklagede fængslet, eller opholder han sig i den Landsoverretskreds, hvor Sagen skal prøves, indstævnes han med mindst 8 Dages Varsel. Samme Varsel gives Underdommeren og den private Klager. Den sidste maa, dersom han boer udenfor Landsoverretskredsen, for den offentlige Anklager opgive en Person i Kredsen, der kan modtage Varsel paa hans Vegne.

§ 156. Er Anklagede paa fri Fod, og boer han udenfor Landsoverretskredsen, gives der ham mindst 14 Dages Varsel. Boer han udenfor Kongeriget eller paa Island, Færøerne, eller i Grønland, bestemmes Varslet i hvert enkelt Tilfælde af Landsoverrettens Formand, efter Indstilling af den offentlige Anklager.

§ 157. Vides Anklagedes Opholdssted ikke, eller er han bortreist, efterat Anklagebeslutningen blev fattet, udstedes offentlig Stævning med 4 Ugers Varsel. Stævningen indføres 3 Gange efter hinanden i den Berlingske politiske og Avertissements-Tidende.

§ 158. Er der Fare for, at Anklagede, der er paa fri Fod, vil undvige eller forstikke sig, kan Landsoverretten, efter Indstilling af den offentlige Anklager, anordne det Fornødne, for at Anklagede kan stilles for Retten til den bestemte Tid.

§ 159. De Vidner, Anklageren vil fremstille, indstævnes efter de i §§ 152—153 givne Regler, dog uden at de øvrige Vidner, der ere indstævnte, opgives, og at Sagen blot betegnes saa klart, at Vidnet kan forstaae, hvad det er, det skal vidne om. Vidnestævningen forkyndes for den private Klager og for

Underdommeren, med det i § 155 bestemte Varsel, samt med samme Varsel for Anklagede og hans Forsvarer, dersom Vidnet ikke ved Anklagestævningen alt er opgivet.

§ 160. Finder Anklagede Anledning til at indstævne Vidner, som ikke ere indstævnte af Anklageren, indleverer han til Landsoverrettens Formand Stævning efter Reglerne i §§ 152—153, med de nys i § 159 nævnte Undtagelser. Vidnestævningen forkyndes i dette Tilfælde for den offentlige Anklager, den private Klager og for Underdommeren med Varsel efter § 155.

§ 161. Samme Regler gjælde for den private Klager, dersom han finder sig opfordret til at indstævne Vidner. Dennes Vidnestævning forkyndes for den offentlige Anklager, Anklagede og hans Forsvarer, samt for Underdommeren, ligeledes med Varsel ifølge § 155.

§ 162. Er der Fare for, at Vidnet vil unddrage sig fra at give Møde, kan Landsoverrettens Formand, efter Indstilling af den offentlige Anklager, den private Klager eller Anklagede, anordne det Fornødne, for at tvinge Vidnet ved Anholdelse eller paa anden Maade til at møde.

§ 163. Enhver Stævning forkyndes af Stedets almindelige Stævningsmænd eller, dersom de ere forhindrede, ved tvende paalidelige Mænd.

§ 164. Af Stævningen leveres til den, for hvem den forkyndes, en Gjenpart. De, der forkynde den, bekræfte ved deres Underskrift paa Originalen, at den er forkyndt.

§ 165. Mindst 8 Dage forinden Hovedforhandlingen meddeler den offentlige Anklager til Anklagede eller dennes Forsvarer en Fortegnelse over de Dokumenter eller andre Oplysninger, han vil benytte, de Vidner, der skulle afhøres, og de Syns- eller Skjønsmænd, der skulle afgive Erklæringer, for saavidt der ikke i Anklagestævningen derom alt er givet fornøden Oplysning. Anklagede eller hans Forsvarer erholder Adgang til at gjøre sig bekjendt med de Dokumenter eller andre Beviisligheder, som skulle benyttes for at godtgjøre Anklagedes Skyld, og som kunne meddeles eller fremvises. Forsaavidt der er Fare eller Vanskelighed ved at forelægge slige Beviser for Anklagede,

maa deres Tilværelse dog udtrykkelig fremhæves i Meddelelsen, og Anklageren kan foreskrive de Betingelser, hvorunder Anklagede kan gjøre sig bekjendt med dem. Anklageren kan, forinden Meddelelsen om eller Udleveringen af Dokumenter eller andre Beviisligheder, kræve skriftlig Erkjendelse for, at Oplysningerne eller Dokumenterne ere meddeelte.

§ 166. Anklagede kan, forinden Hovedforhandlingen, frit, uden Nogens Overværelse, samtale og raadslaae med sin Forsvarer. Han er berettiget til at gjøre sig bekjendt med alle under Forunderſøgelsen fremkomne Oplysninger, selv om Anklageren ikke i Henhold til § 165 har fundet Anledning til at fremhæve eller meddele dem; dog kan Anklageren foreskrive de Betingelser, hvorunder det kan skee, for saavidt Oplysningerne ere i hans Haand. Ønsker Anklagede Udskrift af hvad der er foregaaet ved Forunderſøgelsen, kan han kræve saadan, men paa egen Bekostning.

§ 167. Troer Anklagede sig forurettet ved, at Oplysninger tilbageholdes eller meddeles ufuldstændig, kan han derover klage til Landsoverretten. Denne undersøger, paa den i Forretningsordenen bestemte Maade, uopholdelig Spørgsmaalet og paalægger, dersom dertil er Anledning, den offentlige Anklager det Fornødne, for at Anklagedes Ret kan hævdes.

§ 168. Den private Klager kan, paa de Betingelser, den offentlige Anklager foreskriver, gjøre sig bekjendt med de Oplysninger, der vedrøre hans Andeel i Sagen.

§ 169. Mindst 5 Dage, forinden Hovedforhandlingen, meddeler Anklagede den offentlige Anklager i Original eller i Gjenpart de Dokumenter, han agter at fremlægge som Beviisligheder under Sagen. Han meddeler ligeledes Oplysning om andre Beviisligheder, og Anklageren er berettiget til at gjøre sig bekjendt med dem paa den Maade, som enhver af dem ifølge sin Natur nærmest anviser.

VI.

Hovedforhandlingen for Nævningsretten. Nævningers Erklæring. Dommen.

§ 170. Forhandlingen for Nævningsretten er mundtlig og offentlig.

§ 171. Dommerne kunne, naar de finde, at Sædelighedshensyn kræve det, eller i andre særdeles Tilfælde ved en Kjendelse bestemme, at Forhandlingen skal foregaae for lukkede Døre. I dette som i alle andre Tilfælde, hvor Dommerne afgjøre en Sag, gjælder den Mening, som Fleertallet erklærer sig for.

§ 172. Dommeren, der fører Forsædet, udøver under hele Forhandlingen det Politi, der kræves, for at opretholde Ro og Orden og give Forhandlingen et ønskeligt Præg af Alvor og Værdighed. Han afbryder Parterne, naar de tillade sig upassende Udladelser, eller gjøre utilstedelige personlige Angreb paa hinanden, eller naar de gaae udenfor Sagen i deres Bevisførelse eller Udvikling. Han bestemmer, om en Forklaring kan afgives eller ikke, om et Bevis kan modtages eller ikke. Han slutter Forhandlingerne, naar han anseer en Sag tilbørlig drøftet og oplyst fra begge Sider. Han afgjør alle formelle Lovspørgsmaal, som reise sig under en Sags Behandling.

Saavel Politiøvrigheden som militaire Befalingsmænd ere pligtige til at bistaae Dommeren (her som overalt, hvor Dommeren nævnes, menes Førstedommeren), naar han kræver deres Hjælp. Forefalder Uorden i et Retsmøde, kan Dommeren lade Urostifterne fjerne; han kan, naar Orden ikke paa anden Maade lader sig opretholde, byde, at Tilhørerpladsen ryddes. Begaaer Nogen grovt Brud paa Ordenen, kan Dommeren lade Vedkommende anholde, for at Undersøgelse mod ham kan anstilles. Han kan endelig i Forening med sine Meddommere, naar Nogen fornærmer Retten eller enkelte af dens Medlemmer, efterat den offentlige Anklager og Urostifteren ere hørte, idømme denne Bøder indtil 100 Rdlr.

§ 173. Førstedommeren aabner paa den fastsatte Tid Forhandlingerne med at lade Retsskriveren oplæse Navnene paa Nævningerne, Anklagede, den offentlige Anklager, den private Klager og Vidnerne; ved hvert Navn, der oplæses, anmærker Retsskriveren, om Vedkommende er tilstede eller ikke.

§ 174. Er den offentlige Anklager eller Anklagede eller et Vidne, uden hvis Nærværelse Sagen ikke kan paabegyndes, ikke mødt, og det kan antages, at Vedkommende senere samme Dag vil give Møde, er Førstedommeren berettiget til at udsætte Mødet i en passende Tid. Kan Anklagede eller et Vidne, der ikke har givet Møde, antræffes, staaer det i Dommerens Magt, ved en af ham udstedt Ordre, at lade Personen anholde, efter de for Anholdelse af en sigtet Person givne Regler. En Nævnings eller den private Klagers Fraværelse bevirker ikke, at Sagens Paabegyndelse udsættes.

§ 175. Oplyses det, at den offentlige Anklager, paa Grund af Sygdom eller af anden Grund er forhindret fra at give Møde, kan Førstedommeren udsætte Sagen i den Tid, der er strengt fornøden, for at den offentlige Anklager selv eller ved en Anden kan give Møde i samme Retssamling. I dette som i alle Tilfælde, naar en Sag udsættes til en anden Dag i samme Retssamling, betydes det alle Vedkommende, at de maae indfinde sig paa den bestemte Dag, uden at ny Stævning udtages.

§ 176. Oplyses det, at Anklagede eller hans Forsvarer ved Sygdom eller af anden Grund har været forhindret fra at møde, kan Førstedommeren udsætte Sagen til en anden Dag i samme Retssamling eller til en senere Retssamling. Fremkommer ingen Oplysning, som kan afgive Undskyldning for Anklagedes Udeblivelse, kan Dommeren dog, dersom han efter Sagens Beskaffenhed anseer det utilraadeligt strax at lade Udeblivelsesdom overgaae Anklagede, udsætte Sagen. Udsættes Sagen til en følgende Retssamling, maae alle Vedkommende i dette som i alle andre Tilfælde paany indstævnes. Dommeren afgjør, om en Sag, der udsættes for een Anklagets Vedkommende, skal udsættes for de Medanklagedes eller ikke.

§ 177. Finder Førstedommeren ingen Anledning til at udsætte Sagen, paa Grund af Anklagedes Udeblivelse, overgaaer der denne Udeblivelsesdom, i Henhold til Reglerne i Afsnit X.

§ 178. Er et Vidne, hvis Forklaring maa ansees nødvendig til Sagens Oplysning, ikke mødt, og er der ikke Sandsynlighed for, at det senere vil møde, eller at det kan bringes tilstede, eller er det i saadan Tilstand, at det ikke kan afgive Forklaring, kan Førstedommeren, efter den offentlige Anklagers eller Anklagedes Indstilling, udsætte Sagen til en Dag i samme Retssamling, paa hvilken Vidnet møder efter et Varsel, der af Dommeren fastsættes for hvert enkelt Tilfælde; er dette uudførligt, udsættes Sagen til en følgende Retssamling.

§ 179. Er et Vidne, hvis Forklaring ansees nødvendig, ikke stævnet, paa Grund af, at dets Betydning ikke itide var kjendt, kan Førstedommeren efter Indstilling af en af Parterne udsætte Sagen, efter Reglerne i § 178.

§ 180. Møder et Vidne, der ikke lovlig er stævnet, for at afgive Forklaring, og en af Parterne modsætter sig dets Afhørelse, afgjør Førstedommeren, om det skal aflægge Forklaring eller ikke.

§ 181. Førstedommeren kan, efter Indstilling af en af Parterne, udsætte en Sag paa Grund af, at en anden — civil eller criminel — Sag, hvis Udfald vil faae Indflydelse paa den Sag, der skulde forhandles, henstaaer uafgjort ved en anden Ret.

§ 182. Begjærer en Anklaget, hvis Sag ikke er paastævnet, at faae sin Sag paadømt, og saavel den offentlige Anklager som den private Klager dertil give deres Minde, kan Førstedommeren tilstede, at Sagen foretages. Efter at have tilstedt saadant, kan Dommeren dog under Sagens Forhandling bestemme, at Sagen skal udsættes til en følgende Retssamling, dersom han anseer det urigtigt af offentlige Hensyn eller af Hensyn til Anklagede, at den paadømmes.

§ 183. Naar det er afgjort, at en Sag skal foretages, opfordrer Førstedommeren Parterne til at fremsætte de formelle Indsigelser, der finde deres Afgjørelse, forinden Sagens Forhandling for Nævningsretten begynder.

§ 184. Anklagede kan fremsætte Indsigelser mod Rettens Competence til at dømme i Sagen. Det er ikke nogen berettiget Indsigelse, at Sagen burde paadømmes af Underretten og ikke af Nævningsretten.

§ 185. Parterne kunne fremsætte Indsigelse imod enhver af Dommerne, for saavidt som hans Stilling til Sagen eller til den private Klager eller til Anklagede indeholder en gyldig Forkastelsesgrund.

§ 186. Parterne kunne fremsætte Indsigelse imod hele Nævningslisten, i Henhold til „Lov om Domsmagten i Straffesager" § 54.

§ 187. Anklagede kan fremsætte Indsigelse imod, at Sagen forfølges i Henhold til Anklageakten, for saavidt der er Mangler i denne, som have bevirket, at Anklagede ikke har havt Leilighed til at forberede sit Forsvar, og som tidligere, ifølge § 149 flg., af Anklagede have været paaankede, uden at den offentlige Anklager eller Landsoverretten dertil har taget Hensyn. Er Indsigelse ikke fremsat ifølge nævnte Paragraph, kan Anklagede kun gjøre den Indsigelse gjældende imod Anklageakten, at den Gjerning, hvorpaa Anklagen lyder, ikke er nogen Forbrydelse.

§ 188. Anklagede kan fremsætte den almindelige Indsigelse, at han tidligere er frifunden for den Forbrydelse, for hvilken han er anklaget, eller at han har udstaaet sin Straf, efterat være dømt for den.

§ 189. Anklagede kan ligeledes fremsætte den Indsigelse, at de i nærværende Lov fastsatte Bestemmelser om Stævnings Forkyndelse, Nævningslistens og Vidnelistens Meddelelse ikke ere iagttagne, eller at hans Ret til at kjende de Oplysninger, der vedrøre Sagen, ikke har været holdt i Ære, eller endelig at han ikke, skjøndt dertil berettiget, har erholdt en Forsvarer beskikket.

§ 190. Den offentlige Anklager kan fremsætte Indsigelse imod, at Sagen behandles, paa Grund af at Anklagede har tilbageholdt et Vidne eller ikke har gjort tilbørlig Anmeldelse om de Dokumenter, han vil fremlægge.

§ 191. Dommerne afgjøre, efterat der er givet Leilighed, saavel for den, der fremsætter Indsigelsen, som for den anden Part til at udtale sig, hvilket Hensyn der skal tages til den reiste Indsigelse. Kjendelsen gaaer derefter enten ud paa, at Sagen ganske skal bortfalde, eller at Retten i dens nuværende Sammensætning eller paa det nuværende Trin ikke kan paadømme Sagen, saa at den maa udsættes, indtil den formelle Mangel kan hæves, eller endelig at Sagen, Indsigelsen uanseet, skal have sin Gang.

§ 192. Bestemme Dommerne, at Sagen skal forhandles, foregaaer Nævningernes Valg i Henhold til „Lov om Domsmagten i Straffesager." Efterat Valget er foregaaet, tages Nævningerne i Eed.

§ 193. Saavel Dommerne som Nævningerne blive den hele Tid tilstede under Sagens Prøvelse.

§ 194. Anklagede møder for Skranken fri, uden Tvang eller Bevogtning, med mindre han gjør Forsøg paa at undflye eller optræder paa saadan Maade, at Førstedommeren anseer det for farligt at lade ham være ubevogtet.

§ 195. Fremsættes den Paastand, at Anklagede er affindig, lader Førstedommeren det Spørgsmaal prøve, forinden Sagen gaaer videre. Nævningerne afgive deres Erklæring i saa Henseende, efter de Regler, der senere ere fastsatte for Nævningernes Erklæring. Gaaer den ud paa, at Anklagede er affindig, standses Sagen; Førstedommeren sørger for, at Anklagede bringes i Sikkerhed, indtil nærmere Bestemmelse kan tages med ham.

§ 196. Er Anklagede døvstum, eller er han ikke det danske Sprog mægtig, træffer Førstedommeren fornøden Foranstaltning, for at det, han vil fremkomme med, kan blive forstaaeligt. Er Anklagede blind, og han skal tage Dokumenter eller Andet i Øiesyn, tager Dommeren ligeledes fornøden Foranstaltning, for at han kan gjøre sig bekjendt med hvad der forelægges ham.

§ 197. Førstedommeren forelægger Anklagede det Spørgsmaal, om han har Noget at anføre, forinden Ordet gives til den offentlige Anklager, navnlig om han erkjender at være skyldig, eller paastaaer at være uskyldig i den Gjerning, for

hvilken han er anklaget. Erkjender Anklagede sin Skyld, gjør Dommeren ham opmærksom paa Følgerne af denne Erklæring; vedbliver Anklagede desuagtet denne, og der ikke er Grund til at betvivle Tilstaaelsens Rigtighed, føres den til Protokols af Retsskriveren, og Dom afsiges, uden Nævningers Mellemkomst, efterat den offentlige Anklager har nedlagt sin Paastand, og han saavelsom Anklagede eller hans Forsvarer og den private Klager, med Hensyn til Erstatning, have erholdt Leilighed til at udtale sig.

§ 198. Paastaaer Anklagede sin Uskyld, gives Ordet til den offentlige Anklager. Han giver en kort Fremstilling af Sagen, angiver Lovens Bestemmelser angaaende det foreliggende Tilfælde og angiver de Beviser, ved hvilke han troer at kunne godtgjøre den Paastand, han agter at nedlægge.

§ 199. Efterat have udtalt sig, fremlægger den offentlige Anklager de Bevisligheder, hvorpaa han støtter sin Paastand; han opfordrer Førstedommeren, saavidt dertil er Anledning, til at udspørge Anklagede; han fremstiller de Vidner, han vil afhøre, een for een.

§ 200. Bevisbyrden paahviler i Reglen den, der paastaaer Noget, hvorpaa Bevis for Skyld eller Uskyld, middelbar eller umiddelbar, skal støtte sig; er der ført et Bevis, der vækker Sandsynlighed for Skyld eller Uskyld fra den ene Side, maae den anden Part afvæbne denne Sandsynlighed ved Modbevis; dog kan Førstedommeren efter Bevisets særegne Beskaffenhed og Parternes Forhold til det, der skal bevises, for det enkelte Tilfælde foreskrive anden Regel.

§ 201. Førstedommeren kan af egen Drift, eller ifølge Indstilling af den offentlige Anklager, forsaavidt det, der ved Undersøgelsen er oplyst, ikke ansees for tilstrækkelig veiledende, lade Nævningerne besee og undersøge Gjerningsstedet eller de Gjenstande, der kunne give Oplysning om Forbrydelsen, og han foranstalter det Fornødne, for at det kan skee.

§ 202. De Spørgsmaal, den offentlige Anklager finder Anledning til at forelægge for Anklagede, blive fremsatte for ham af Førstedommeren, forsaavidt denne finder dem tilstedelige.

I Anledning af de fremsatte Spørgsmaal kan Forsvareren, ligeledes igjennem Dommeren, kræve forelagt Modspørgsmaal. Nævningerne kunne ogsaa ved Dommeren forelægge Anklagede Spørgsmaal, for at opklare Sagen, ligesom Førstedommeren og de andre Dommere kunne stille saadanne.

§ 203. Paastaaes der, at et af Anklagede givet Svar er i Strid med hvad han har forklaret under Forundersøgelsen, og der i den Anledning ønskes stillet Spørgsmaal til Anklagede, da maa det ved Forundersøgelsen Forklarede ordret oplæses, forinden Anklagede forklarer sig over den formentlige Uoverensstemmelse.

§ 204. Undlader Anklagede at besvare et ham forelagt Spørgsmaal, betyder Førstedommeren ham, at han derved kan skade sin Sag, men der anvendes ingensomhelst Tvang for at bevæge ham til at svare.

§ 205. Syns- og Skjønsmænd og Vidner indlades i Retssalen, efterhaanden som der er Brug for deres Erklæringer eller Forklaringer. Førstedommeren sørger for, at Vidnerne, indtil deres Forklaringer ere afgivne, ikke have Leilighed til at samtale indbyrdes.

§ 206. Førstedommeren afgjør, hvorvidt de Syns- eller Skjønsmænd, Anklageren fremstiller, have de nødvendige Egenskaber for at afgive en retsgyldig Erklæring. Et lægevidenskabeligt Skjøn kan saaledes kun afgives af den, der har Ret til at praktisere som Læge. — Den, der ved Sammenligning af Haandskrifter skal afgive en Erklæring, maa have lagt en saadan Dygtighed i saa Henseende for Dagen, at hans Dom kan tillægges Betydning. — Ligesaa forholdes der ved alle Spørgsmaal, ved hvis Besvarelse en sær Dygtighed i en vis Retning udkræves. De Syns- og Skjønsmænd, der ikke have aflagt en almindelig Eed, som kan ansees som tilstrækkelig, tages, forinden de afhøres, i Eed paa, at de samvittighedsfuldt og upartisk ville røgte deres Kald. Forkastes en Syns- eller Skjønsmand som uskikket til at afgive Erklæring, kan Førstedommeren udvælge en anden i hans Sted, forsaavidt det lader sig gjøre uden at standse Sagen.

§ 207. Den offentlige Anklager afhører selv de Syns- og Skjønsmænd, han fremstiller; Nævningerne, Dommerne, saa og Anklagede eller hans Forsvarer, kunne ligeledes stille Spørgsmaal til dem i Anledning af de afgivne Erklæringer, eller for i det Hele at opklare Sagen.

§ 208. Den, der skal afhøres som Vidne, aflægger, forinden han afgiver Forklaring, følgende Ed:

„Jeg lover og sværger at sige den fulde Sandhed og Intet uden Sandhed, saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord."

Den, der ikke kan aflægge denne Ed, ifølge sin religiøse Troesbekjendelse, aflægger efter Førstedommerens Foranstaltning den for ham bindende Ed.

§ 209. Undtagne fra at vidne, i Almindelighed eller i den enkelte Sag, ere:

1) Hans Majestæt Kongen.
2) Den, der er berøvet Fornuftens Brug.
3) En Sagfører med Hensyn til det, hans Client har betroet ham i den Sag, han forsvarer, eller det, der blev betroet ham, forinden han bestemte, om han vilde paatage sig Sagen eller ikke, selv om han ikke har paataget sig den.
4) Catholske Præster med Hensyn til det, der under Skriftemaalet er dem betroet.

§ 210. Børn, der ikke ere confirmerede, kunne ikke tages i Ed. Førstedommeren afgjør, hvorvidt et saadant Barn skal afgive Forklaring, naar det fremstilles i en Sag. I Reglen skal dette tilstedes, naar der er Sandsynlighed for, at dets Forklaring vil kunne være nyttig til Sagens Oplysning.

§ 211. Den, der vitterlig mangler religiøs Tro, kan ikke tages i Ed. Førstedommeren afgjør, hvorvidt en saadan Person desuagtet kan afgive Forklaring.

§ 212. Den offentlige Anklager afhører selv de af ham fremstillede Vidner. Anklagede eller hans Forsvarer er berettiget til at udspørge Vidnet, enten strax efterat det har besvaret Anklagerens enkelte Spørgsmaal, eller efterat dets Afhørelse af

Anklageren er sluttet. Samme Ret have Dommerne, Nævningerne og den private Klager.

§ 213. Førstedommeren forebygger, at Vidnet besvarer Spørgsmaal, hvis Besvarelse kunde medføre Fare for den offentlige Sikkerhed. Ansees Besvarelsen, der ikke tilstedes, af væsentlig Betydning for Sagens Oplysning, kan Dommeren udsætte Sagen, for saavidt det kan forventes, at Hindringen for Besvarelsen vil bortfalde; dog kan Sagen ikke af den Grund udsættes længer end til den næste Retssamling.

§ 214. Vidnet kan vægre sig ved at besvare et Spørgsmaal, hvorved det kommer til at aflægge Vidnesbyrd om egen Forbrydelse.

§ 215. Ethvert Spørgsmaal maa, for at det skal besvares, vedrøre den Sag, Anklagen omfatter, og det maa angaae et mellem Parterne bestridt Punkt.

§ 216. Spørgsmaal, der angaae Anklagedes eller et Vidnes Karakter, ansees som Sagen vedkommende, dersom Karakteren kan vække Sandsynlighed for eller imod Anklagedes Skyld eller et Vidnes Troværdighed.

§ 217. Vidnet maa ikke afhøres, for at forklare, hvad det har hørt af en Anden: den middelbare maa ikke sættes i Stedet for den umiddelbare Erfaring. Er det, Vidnet har hørt af en Anden, til umiddelbar Oplysning om det foreliggende Spørgsmaal, kan saadan Forklaring modtages. Dette vil f. Ex. være Tilfældet, hvor Vidnet forklarer, at Anklagede for Vidnet har indrømmet at have udført en Gjerning, at have været til en given Tid paa et Sted, eller naar Spørgsmaalet dreier sig om, hvad Folk sige om en Person, og Vidnet da forklarer, hvilke Domme han har hørt Folk udtale.

§ 218. Fra den almindelige Regel i § 217 undtages det Tilfælde, at Vidnet beretter, hvad det har hørt af en Døende, navnlig naar denne har givet Oplysninger om sin Dødsaarsag. Førstedommeren afgjør i det enkelte Tilfælde, om der kan føres Bevis for, hvad Vidnet har meddelt under Forundersøgelsen eller under en anden Sag, naar dets senere indtraadte Død eller Bortreise har bevirket, at det ikke kan føres, og

Retsprotokollerne ikke indeholde fuldstændig Oplysning om, hvad det har forklaret.

§ 219. Spørgsmaal, der stilles til Vidnet, maae ikke være af den Art, at det, der skulde bevises, forudsættes som givet, eller at Svaret ligesom lægges Vidnet i Munden.

§ 220. Vidnet maa ikke svare ved at oplæse nedskrevne Oplysninger. Dog kan det, for at hjælpe paa Hukommelsen, eftersee nedskrevne Meddelelser, men i det Tilfælde maa det oplyse, af hvem og i hvad Diemed det har erholdt disse Meddelelser. Dersom de ere forfattede af en af Parterne, tilsteder Dommeren ikke deres Afbenyttelse.

Paastaaes der, at Vidnet er i Uoverensstemmelse med hvad det har forklaret under Forundersøgelsen, anvendes Reglen i § 203, for saavidt Forklaringen er nedskreven; er det ikke Tilfældet, kan Paastanden ikke have nogen Følge, og Spørgsmaal i den Anledning ikke stilles.

§ 221. De ovenstaaende Regler angaaende Vidners Afhørelse finde Anvendelse paa Politiets og andre offentlige Betjente, naar de aflægge Vidnesbyrd. De af dem afgivne Rapporter kunne ikke træde i den mundtlige Forklarings Sted, undtagen i de Tilfælde, i hvilke ogsaa andre Vidners tidligere Forklaringer kunne benyttes.

§ 222. Vidnerne blive tilstede i Rettens Lokale, indtil Førstedommeren tilsteder dem at forlade det. Vidnet kan gjentagende afhøres, og det kan jævnføres med Anklagede og andre Vidner.

§ 223. Har Vidnet formentlig gjort sig skyldigt i Meneed, kan Førstedommeren lade det fængslig anholde, for at Sag kan indledes imod det. Dommeren afgjør, om den falske Forklaring nødvendiggjør den Sags Udsættelse, der er under Forhandling, indtil Meneds-Sagen er afgjort.

§ 224. Fremlægger den offentlige Anklager private Dokumenter i Sagen, bør de, saa vidt skee kan, være originale. Fremlægges Afskrifter, maa deres Overensstemmelse med Originalen være notarialiter bekræftet.

§ 225. Fremlægges offentlige Dokumenter, maae de være forsynede med tilbørligt Vidnesbyrd om deres Ægthed. Tidligere Straffedomme og andre retlige Afgjørelser, Oplysninger, der ere fremkomne ved Forunderſøgelſen, saaſom Syn, Skjøn, Sagkyndiges Erklæringer og deslige; Love eller den lovgivende Magts Beſlutninger; administrative Afgjørelſer, Inſtruxer eller Bevillinger; offentlige Atteſter m. v., — maae saaledes være forsynede med de Underſkrifter m. v., der ved hver af dem udkræves, for at give dem retlig Troværdighed.

§ 226. Efterat Bevisførelſen er endt, kan den offentlige Anklager udtale ſig over de fremkomne Bevisligheder og Sagen i dens Helhed, navnlig for saavidt ſom det Standpunkt, han fra først af har ſtillet ſig paa, er forandret ved Beviſerne.

§ 227. Førſtedommeren vaager over, at Anklageren i ſine Udtalelſer strengt holder ſig til Sagen, afholder ſig fra uforanledigede Udfald imod Anklagede, Vidner eller Andre, og ikke hengiver ſig til en unødvendig Vidtløftighed.

§ 228. Den private Klager kan ſelv eller ved en Landsoverrets-Advokat fremſtille Vidner og andre Bevisligheder, ſom angaae hans Erſtatningsſøgsmaal, ſamt udtale ſig over dette. De for Anklageren angivne Regler gjælde ogſaa for den private Klager. Er den private Klager udebleven, antages han at have frafaldt ſit Erſtatningskrav under den offentlige Sag, hvorimod hans Ret til ved borgerlige Domſtole at gjøre ſit Krav gjældende forbeholdes ham.

§ 229. Anklagede afhører ſelv eller ved ſin Forſvarer de af ham fremſtillede Syns-, Skjønsmænd og Vidner, og fremlægger ſine øvrige Bevisligheder, efter de for den offentlige Anklager givne Regler.

§ 230. Giver den offentlige Anklagers Bevisførelſe Anledning dertil, kan Anklagede opfordre Førſtedommeren til at udnævne Syns- eller Skjønsmænd, for at afgive Erklæring om et omtviſtet Punkt. Dommeren afgjør, hvorvidt dertil er Anledning.

§ 231. Naar Anklagede har ſluttet ſin Bevisførelſe, kan

han selv eller Forsvareren udtale sig over Beviserne og Sagen i dens Helhed, efter de for Anklageren givne Regler.

§ 232. Anklageren kan atter tage Ordet, og dersom Anklagedes Bevisførelse dertil giver Anledning, paany afhøre Vidner og fremlægge Dokumenter.

§ 233. Anklagede eller haus Forsvarer faaer da Ordet, for at svare, og kan ifølge dertil paany af Anklageren given Anledning atter afhøre Vidner og fremlægge Bevisligheder.

§ 234. Viser det sig under Forhandlingerne, at der ved et Vidne eller paa anden Maade kan erholdes Oplysninger, som paa Grund af uforudsete Omstændigheder ikke tidligere have været kjendte, og en af Parterne indstiller, at en saadan Oplysning skal benyttes, afgjør Førstedommeren, om dette skal skee, og i saa Fald, om den strax kan benyttes eller om Sagen af den Grund skal udsættes.

§ 235. Vidner, der ifølge § 234 skulle føres, ere pligtige til at møde efter Tilsigelse med det Varsel, Førstedommeren for det givne Tilfælde bestemmer.

§ 236. Finder den offentlige Anklager, at der, efter de i Sagen fremkomne Oplysninger, er Anledning til at frafalde Anklagen, gjør han Indstilling i saa Henseende. Dommerne afgjøre, om saadan Indstilling skal tages tilfølge. Give Dommerne den offentlige Anklager Medhold, bortfalder Sagen, og den kan ikke paany anlægges.

§ 237. Finde Dommerne, at der vel er Anledning til at lade Sagen falde, men at der, efter de fremkomne Oplysninger, er Grund til at anlægge en ny Sag, kunne de gjennem Førstedommeren give Ordre til at Anklagede anholdes, for at Undersøgelse imod ham kan indledes.

§ 238. Parterne kunne indstille, at Forhørsdommeren eller Sagførere, der have gjort sig skyldige i Pligtovertrædelse, erholde ved Dommen en Paamindelse eller idømmes Bøder eller anden Straf, de ved Sagens Behandling maatte have forskyldt.

§ 239. Bliver Anklagede eller den offentlige Anklager pludselig syg under Forhandlingerne, kan Førstedommeren ud-

sætte Sagen til en følgende Dag i samme Retssamling eller til en paafølgende Retssamling.

§ 240. Førstedommeren kan, naar Sagen er vidtløftig, udsætte Rettens Møder. Han paalægger Nævningerne, førend de forlade Retssalen, ikke at samtale med Nogen angaaende Sagen, saalænge dens Behandling staaer paa.

§ 241. Førstedommeren erklærer Forhandlingen sluttet, naar Sagen efter hans Mening er tilstrækkelig oplyst, og Parterne have nydt deres Ret til at udtale sig.

Efterat have sluttet Forhandlingen, giver Førstedommeren en Fremstilling af Sagen til Veiledning for Nævningerne. Han fremsætter Lovens Bestemmelser med Hensyn til den Forbrydelse, hvorpaa Anklagen lyder. Han gjennemgaaer de Beviser, der ere fremkomne i Sagen, og udhæver de legale Betænkeligheder ved at tillægge et Vidnebevis eller andet Bevis fuld Tiltro. Er der saaledes blandt Vidnerne Personer, der have været offentlig straffede, eller som ikke have kunnet aflægge Eden, eller som staae i nært Familieforhold til den private Klager eller Anklagede, eller som ved forvirrede, selvmodsigende eller usande Svar have svækket Troen paa deres Troværdighed, eller Medanklagede, da gjør Dommeren opmærksom derpaa, dog uden at han udtaler sig om Beviset i dets Helhed. Dommeren gjør endvidere opmærksom paa, at Nævningerne ikke ere bundne ved bestemte Regler for Beviset, hvad enten det gjælder om at frifinde eller domfælde; at deres personlige Overbevisning er afgjørende, uden at der fordres Regnskab af dem for den Maade, hvorpaa deres Overbevisning er dannet. Ved Siden heraf fremhæver Dommeren, at Nævningerne ikke maae tage Hensyn til det Resultat, deres Erklæring kan medføre, men ene til det Spørgsmaal: om Forbrydelsen er bevist eller ikke, og at de ikke maae gaae efter usikkre Indtryk eller Sympathier, som de ved Forhandlingen maatte have medtaget, men nøie veie Beviserne for og imod.

§ 242. Førstedommeren stiller endelig det eller de Spørgsmaal, hvortil Anklageakten og Forhandlingen give Anledning, til Nævningernes Afgjørelse.

§ 243. For hver enkelt Hovedpost i Anklagen stilles særligt Spørgsmaal. Lyder Anklagen paa flere Forbrydelser, stilles Spørgsmaal for hver af disse. Lyder Anklagen alternativt, maae de forskjellige Alternativer stilles hvert for sig. Omfatter Anklagen flere Personer, stilles Spørgsmaal for hver af disse. Spørgsmaal om Tilværelsen af de Omstændigheder, som ere at anseе som væsentlige Bestanddele af Forbrydelsen, knyttes til Spørgsmaalene om selve Forbrydelsen. Spørgsmaal om Omstændigheder, som Loven betegner som formildende eller skjærpende, stilles særlig.

§ 244. Give Forhandlingerne dertil Anledning, kan Førstedommeren stille Spørgsmaal, skjøndt de ligge udenfor Anklagen, angaaende Tilværelsen af skjærpende eller formildende Omstændigheder; angaaende de første dog kun i det Tilfælde, at Anklagede under Forhandlingen udtrykkelig er gjort opmærksom paa, at de mulig vilde blive stillede, og har havt fuld Leilighed til at forsvare sig med Hensyn til dem, og ikke efter Sagens Beskaffenhed kan antages at være uforberedt paa Forsvaret. Dommeren kan ogsaa stille subsidiaire Spørgsmaal, saavel angaaende Meddelagtighed i som Forsøg paa at have begaaet Forbrydelsen, skjøndt de ikke findes nævnte i Anklagen; han kan overhovedet, naar Gjerningen er mindre rigtig betegnet i Anklageakten, eller senere fremkomne Oplysninger forandre den Karakter, der tidligere var tillagt den, stille Spørgsmaalene anderledes, end Anklageakten nærmest anviser, — dog at Straffen for den Forbrydelse, hvorom Spørgsmaalet stilles, ikke er større end for den, hvorpaa Anklagen lyder, og at det stedse iagttages, at Anklagede ikke har været uforberedt paa eller har savnet Leilighed til at forsvare sig imod den Beskyldning, ifølge hvilken han skal undergaae Dom.

§ 245. Spørgsmaalet kan enten gaae ud paa: om en bestemt, udtrykkelig nævnt Forbrydelse er begaaet; eller ogsaa kan Spørgsmaalet stilles saaledes: at Forbrydelsen opløses i dens faktiske Bestanddele, saa at Nævningerne besvare det Spørgsmaal, om en Gjerning, udført under visse nærmere betegnede Omstændigheder, er bevist, medens Dommerne derefter afgjøre,

om og hvilken Forbrydelse, i Henhold til den afgivne Erklæring, kan anseés bevist.

Vælges den første Fremgangsmaade, angiver Førstedommeren ikke ved Spørgsmaalets Stillelse, men derimod i sin Veiledning (§ 241), de Betingelser, der udkræves, for at Forbrydelsen kan siges at være tilstede, og har Loven i saa Henseende fastsat bestemte Regler, angiver han Lovens Ord. Selve Spørgsmaalet vil da f. Ex. lyde paa: „Er Anklagede skyldig i til den Tid, paa det Sted m. v. at have begaaet det eller det Tyveri, Mord, Røveri eller anden Forbrydelse".

Vælges derimod den sidste Fremgangsmaade, optages i selve Spørgsmaatet de Betingelser, der udkræves, for at Forbrydelsen kan siges at være tilstede. Spørgsmaalet vil i Anledning af et Tyveri da f. Ex. lyde saaledes: „Er Anklagede ..... skyldig i, til den Tid, paa det Sted, mod Eierens Villie, hemmelig og uberettiget at have borttaget den eller den Gjenstand, tilhørende N. N.?" Besvares saadant Spørgsmaal bekræftende, og Anklagen f. Ex. gaaer ud paa et Indbrudstyveri, stilles derpaa det andet Spørgsmaal: „Har Anklagede, for at udføre denne Gjerning, opbrudt en Indgangsdør, eller et Vindue eller .... ?"

§ 246. Efterat Førstedommeren har stillet Spørgsmaalene, kan den offentlige Anklager eller Anklagede og hans Forsvarer indstille, at Spørgsmaalene stilles paa anden Maade, end skeet er, hvorefter Dommerne tage Beslutning.

§ 247. Retsskriveren indfører i Retsprotokollen Anklageakten, Navnene paa Dommerne, Nævningerne, den offentlige Anklager, den private Klager, Anklagede og hans Forsvarer, Syns-, Skjønsmænd og Vidner. Førstedommeren bestemmer, om et fremlagt Dokument skal indføres i Protokollen eller ikke; under alle Omstændigheder angives i Protokollen, hvilke Dokumenter og andre Bevisligheder ere fremkomne fra Parterne. De formelle og andre Indsigelser, der under Sagen fremsættes, saavelsom Dommerens Beslutning i saa Henseende, angives. Af Vidneforklaringerne, Parternes Udtalelser, Dommerens Udvikling af Sagen, optegnes kun det, der kræves optegnet af

Dommeren, naar han selv anseer det fornødent, eller naar han tilsteder det, efter Indstilling af en af Parterne eller en Nævning eller en af Meddommerne. De stillede Spørgsmaal, hvorover Nævningerne skulle erklære sig, optegnes ordret.

Staaer en Sags Behandling paa i flere Dage, undertegnes Protokollen ved hvert Mødes Slutning, efterat være oplæst, af Dommerne og Retsskriveren. Sluttes Sagen paa een Dag, undertegnes Protokollen først, naar Sagen er paadømt, og Dommen er indført i Protokollen.

§ 248. Efterat Førstedommeren har stillet Spørgsmaalene, træde Nævningerne sammen for at afgive deres Erklæring. Anklageakten, de af Parterne fremlagte Dokumenter samt en Afskrift af de stillede Spørgsmaal overleveres dem. De kunne forblive i Retssalen for at enes om Erklæringen, eller, dersom Sagen giver Anledning til Tvivlsmaal, trække sig tilbage i et dertil indrettet Værelse, for at raadslaae inden lukkede Døre.

§ 249. Naar en Sag er overgivet til Nævningerne, og deres Erklæring ikke vil kunne afgives snarlig, kan Førstedommeren, medens de raadslaae, lade foretage en anden Sag for andre Nævninger, i hvilket Tilfælde selvfølgelig de allerede sammentraadte Nævningers Navne undtages fra Lodtrækningen. En ny Sag vil dog ikke blive paabegyndt, dersom Antallet af Navnene paa Nævningslisten vilde blive saa ringe, at Tillægsnævninger, i Henhold til § 62 i „Lov om Domsmagten i Straffesager", maatte vælges.

§ 250. Nævningerne kunne igjennem deres Formand begjære Oplysninger om afgivne Forklaringer og Andet, der er foregaaet under Sagen; Oplysningen kan gives dem, dersom det, der søges meddelt, er nedskrevet i Protokollen. De kunne af Førstedommeren begjære Forklaring om hans Udtalelser angaaende Lovspørgsmaal og andre Spørgsmaal, eller hans Erklæring over Punkter, som han i sin Veiledning ikke har berørt. Slige Oplysninger begjæres og meddeles i offentligt Møde.

§ 251. Efter at Nævningerne have begyndt at raadslaae, maae de ikke samtale med nogen Uvedkommende, Ingen maae indlades til dem uden Dommerens udtrykkelige Ordre, og de

maae ikke skilles ad, førend deres Beslutning er fattet. Trækker Raadslagningen sig saalænge ud, at Nævningerne behøve Spise eller Drikke, kunne de erholde det Nødvendige i deres Forsamlingsværelse. I dette tage de ogsaa den for dem nødvendige Hvile.

Overtræder en Nævning een eller flere af disse Bestemmelser, kan Dommeren idømme ham Bøder indtil 200 Rdl.

§ 252. Formanden for Nævningerne oplæser i Nævningsmødet ethvert forelagt Spørgsmaal for sig, og aabner en Forhandling om det. Efter endt Forhandling afstemmes der. Afstemningen foregaaer i den Orden, i hvilken Nævningerne ved Lodtrækning ere valgte; Formanden stemmer sidst.

Ved Afgjørelsen af Spørgsmaalene ere Nævningerne ikke bundne ved bestemte Bevisregler (jvfr. § 241), men de have modent og alvorlig at overveie alle fremkomne Beviser for og imod og derefter tage deres Beslutning.

Ethvert Spørgsmaal besvares for sig med „skyldig" eller „ikke skyldig", — „ja" eller „nei". Afstemningens Resultat angives i en Nævningsprotokol; ved hvert Punkt angives Stemmernes Fordeling.

§ 253. Kunne Nævningerne ikke blive enige om deres Erklæring, saa at Enstemmighed for Frifindelse eller Fordømmelse ikke kan tilveiebringes, og de have været samlede i 6 Timer, fra den Tid da de begyndte deres Raadslagning, er et Antal af 7 tilstrækkeligt til at erklære „skyldig"; er der ikke et saa stort Antal for at erklære „skyldig", frifindes Anklagede. Alle formelle Spørgsmaal afgjøres ved Stemmeflerhed; i Tilfælde af Stemmelighed gjør Formandens Stemme Udslaget.

§ 254. Bliver en Nævning syg, saa at han ikke kan deltage i Raadslagningen, anmeldes det for Dommeren. Give Parterne deres Samtykke dertil, dømme de øvrige Nævninger; i modsat Fald behandles Sagen af en ny Nævningsret. Dømme mindre end 12 Nævninger i en Sag, udkræves desuagtet mindst 7 til at tage Beslutning om Fordømmelse.

§ 255. Nævningerne meddele ikke Grunde for deres Erklæring.

§ 256. Nævningerne kunne, naar særdeles Anledning dertil findes, anbefale Anklagede, der er funden skyldig, til Kongens Naade.

§ 257. Naar Beslutning er fattet, indfinde Nævningerne sig i Retssalen. Mødet er offentligt. Anklagede er tilstede. Er en anden Sag i Henhold til § 249 paabegyndt, afbrydes den, medens Nævningernes Erklæring modtages. Formanden for Nævningerne erklærer, at han er beredt til at forkynde det Resultat, hvortil Nævningerne ere komne. Retsskriveren oplæser Spørgsmaalene i den Orden, i hvilken de af Førstedommeren ere fremsatte. Efter Oplæsning af hvert Spørgsmaal forkynder Nævningernes Formand den med Hensyn til det afgivne Erklæring. Han meddeler endelig, dersom der er en Indstilling til Kongen, dennes Indhold.

§ 258. De af Nævningerne afgivne Svar og Indstillinger indtegnes af Retsskriveren i Retsprotokollen. Denne oplæses, efterat Alt er indført, og stadfæstes af Nævningernes Formand.

§ 259. Lider Nævningernes Erklæring af Uklarhed, Selvmodsigelse eller Ufuldstændighed, eller indeholder den noget Lovstridigt, kan Førstedommeren opfordre dem til ny Overveielse, eller til nærmere at forklare de Punkter, ved hvilke han har Noget at erindre. Nævningerne trække sig da tilbage og forhandle paany. Den derefter afgivne Erklæring er endelig.

§ 260. Efterat Nævningernes Erklæring er modtaget, kan Anklagede selv eller ved sit Forsvar begjære Sagen paany prøvet ved en anden Nævningsret, paa Grund af:

1) at Anklagedes Forsvarsret ikke er bleven opretholdt under Forhandlingen; 2) at Førstedommeren har ladet Vidnesbyrd benytte, som ikke burde tilstedes, eller har negtet at tilstede gyldigt Vidnesbyrd; 3) at Dommeren i sin Veiledning til Nævningerne har gjort sig skyldig i Partiskhed eller vist sig i høi Grad skjødesløs; 4) at Nævningernes Erklæring lider af væsentlige Mangler eller strider imod de fremkomne Beviser eller Dommerens Anvisning, navnlig hvad Lovspørgsmaalene angaaer; 5) at een eller flere Nævninger have samtalt med Uvedkommende eller paa anden Maade overtraadt deres Pligter; 6) naar det

paa anden Maade oplyses, at Anklagedes Ret ikke er skeet Fyldest i væsentlige Punkter.

§ 261. Dommerne beslutte over Indstilling, der er gjort i Henhold til § 260. Beslutte de, at der skal foretages ny Prøve, bliver Sagen at behandle forfra. De bestemme, hvorvidt Anklagede skal være fængslet eller løsgives med eller uden Sikkerhed, indtil Sagen paany kan foretages.

§ 262. Den offentlige Anklager kan indstille, at en ny Prøve foretages, dersom Anklagede ved ulovlige Midler har forhindret, at et Vidne er blevet afhørt, eller at andre Beviser ere fremkomne, eller ved Bestikkelse eller paa anden ulovlig Maade har søgt at indvirke paa Nævningerne.

Dommerne tage Beslutning angaaende denne Indstilling, efter Reglerne i § 261.

§ 263. Dommerne kunne, uden Indstilling fra Anklagedes Side, beslutte, at en ny Prøve skal finde Sted, dersom de antage, at Nævningerne uden god Grund have erklæret Anklagede „skyldig".

§ 264. Henvises en Sag til Behandling af ny Nævningsret, kan Ingen af de første Nævninger være Medlem af den nye Ret, ei heller kan Førstedommeren atter føre Forsædet i Retten, eller Meddommerne atter benyttes.

§ 265. Paakjendelsen af en Indsigelse, der fremsættes forinden Dommens endelige Afsigelse, kan ikke gjøres til Gjenstand for særlig Prøve ved høiere Ret, men finder sin Afgjørelse ved Indankning af Sagen i dens Heelhed.

§ 266. Forinden Dom, i Henhold til Nævningernes Erklæring, afsiges, kan den offentlige Anklager erklære sig over Lovens Anvendelse paa det givne Tilfælde; den private Klager kan erklære sig over Erstatningsspørgsmaalet, og Anklagede eller hans Forsvarer over begge Dele.

§ 267. Dommen indeholder en Angivelse af de Grunde, hvorpaa Domsslutningen er bygget. Dette kan i enhver Sag efter Dommernes eget Valg skee enten ved skriftlig Meddelelse af Grundene eller ved offentlig og mundtlig Afsigelse af Dommen med dens Grunde.

§ 268. Vælges det første af de i § 267 nævnte Alternativer, kunne Dommerne udsætte Domsaffigelsen. I dette Tilfælde affiges og oplæses Dommen i et offentligt Møde i Landsoverretten, senest 8 Dage efterat Nævningsforsamlingen for den Landsoverretskreds, i hvilken Sagen har været prøvet, er sluttet.

§ 269. Vælges det sidste af de i § 267 nævnte Alternativer, kunne Dommerne fjerne sig, for inden lukkede Døre at raadslaae, hvorefter Dommen med Grunde affiges i et offentligt Møde, ved hvilket Anklagede er tilstede.

§ 270. Lyder Dommen paa Frifindelse, enten fordi Nævningerne have erklæret „ikke skyldig", eller fordi Dommerne finde, at den Gjerning, med Hensyn til hvilken Nævningerne have erklæret „skyldig", ikke er nogen strafbar Gjerning, sættes Anklagede strax paa fri Fod, medmindre der under Sagen er vakt grundet Mistanke mod Anklagede, om at have begaaet en anden Forbrydelse end den, for hvilken han var anklaget, i hvilket Tilfælde Dommerne, under de almindelige, for Arrest i denne Lov fastsatte Betingelser, kunne bestemme, at Anklagede skal holdes fængslet eller kun løslades mod Sikkerhedsstillelse, indtil ny Sag er indledt imod ham. Førstedommeren kan, om Anklagede end frifindes, holde en Formaningstale til ham, dersom Gjerningen, om end ei strafbar efter Loven, er moralsk fordømmelig.

§ 271. Affige Dommerne en Straffedom, bestemmes Straffens Art og Grad nøiagtig i Dommen. Den Domfældte føres til den Straffeanstalt, som Dommen anviser, medmindre Sagen indankes for Høiesteret, i hvilket Tilfælde der forholdes efter § 289.

§ 272. Have Nævningerne anbefalet den, der er erklæret „skyldig", til Kongens Naade, ledsage Dommerne denne Anbefaling med deres Erklæring. Dommerne kunne, uden saadan Anbefaling fra Nævningerne, paa egen Haand anbefale den Domfældte til Kongens Naade. Lyder Dommen paa Livsstraf, erklære Dommerne altid, hvorvidt de finde Anledning til at anbefale den Domfældte til Benaadning.

§ 273. Ved Dommen afgjøres Spørgsmaalet om den private Klagers Erstatningskrav, medmindre det efter Omstæn-

dighederne henvises til Afgjørelse ved de borgerlige Domstole. Dette Spørgsmaals Besvarelse, der ligger udenfor Nævningernes Omraade, er uafhængigt af Spørgsmaalet om det criminelle Straffeansvar. Ligesaa bestemmes angaaende den private Klagers Ret til at erholde sine ved Sagen udredede Omkostninger godtgjorte.

§ 274. Anklagede kan, naar han derom har nedlagt Paastand, tilkjendes Erstatning af falske Angivere eller Vidner, der have foranlediget Sags Anlæg, for saavidt de under Sagens Forhandling have havt Leilighed til at forsvare deres Færd.

§ 275. Ved Dommen bestemmes den offentlige Anklagers og den beskikkede Forsvarers Godtgjørelse for deres Arbeide og havte Udgifter. Saa bestemmes ogsaa Godtgjørelsen for Vidnernes og Nævningernes Reiseomkostninger, og for de Førstes Udgifter ved Opholdet paa Stedet, hvor Nævningsretten holdes. Disse Omkostninger ere indbefattede under de øvrige af Sagen flydende Omkostninger.

§ 276. Den, der ved Dom frifindes, kan ikke tilpligtes at udrede de af Sagen flydende Omkostninger.

§ 277. Den, der domfældes for den Forbrydelse, hvorpaa Anklagen lyder, tilpligtes ved Dommen at udrede de Omkostninger, Sagen har medført. Ere flere Personer domfældte, kunne de tilpligtes Alle for Een og Een for Alle at udrede Omkostningerne, eller ogsaa kunne disse fordeles imellem dem.

§ 278. Lyder Dommen deels paa Frifindelse deels paa Domfældelse, eller erklæres den, der dømmes, skyldig i en mindre Forbrydelse end den, hvorpaa Anklagen gik ud, kan den Domfældte efter Omstændighederne tilpligtes at udrede alle eller kun endeel af Sagens Omkostninger.

§ 279. Fritages den Domfældte ved Dommen for at udrede Omkostninger, eller er han ude af Stand til at betale dem, udredes de af Kongerigets særlige Kasse.

§ 280. Ved Dommen kunne den offentlige Anklager og den beskikkede Forsvarer, der have gjort sig skyldige i Pligtforsømmelse; Forhørsdommeren, Retsskrivere og Politiets Embedsmænd og Betjente, der have tilsidesat de dem paalagte Pligter

eller misbrugt deres Myndighed; Nævninger, der udeblive eller paa anden Maade have gjort sig skyldige i Pligtovertrædelse; Vidner, der udeblive eller negte at aflægge Eed, eller vægre sig ved at svare, eller paa anden Maade forsee sig; de, der ved at forfatte Nævningslisterne have vist Forsømmelighed eller paa anden Maade svigtet deres Pligt, — idømmes Bøder indtil 200 Rd., for saavidt som der ikke ved denne eller andre Love er fastsat anden eller høiere Straf for deres Brøde; saa kunne de ogsaa tilpligtes at udrede de ved deres Brøde foraarsagede Omkostninger.

§ 281. Den afsagte Dom indføres ordret i Retsprotokollen. Derefter sluttes Protokollen for den Sag, og den underskrives, efterat være oplæst og mulige Indsigelser af Dommeren paakjendte, af Dommerne og Retsskriveren.

§ 282. Førstedommeren sørger for, at den afsagte Dom forkyndes ved Stedets Stævningsmænd eller to vidnedygtige Personer for den offentlige Anklager, Anklagede, den private Klager og for Enhver, der ved Dommen er paalagt Bøder eller anden Straf. En Afskrift af Dommen leveres ved Forkyndelsen, og det tilkjendegives for Vedkommende, inden hvilken Frist den afsagte Dom kan paaankes.

VII.

Indankning for Høiesteret af en ved Nævningsret afsagt Dom.

§ 283. Naar den, Dom er overgaaet, er frifunden ved Nævningsretten, kan den offentlige Anklager, for det Tilfælde at Dommerne have forkastet en i Henhold til § 262 fremsat Indstilling, indanke Sagen for Høiesteret og paastaae ny Prøve. Den private Klager, hvis Erstatsningsfordring er forkastet, kan for dens Vedkommende indanke Dommen, medmindre Erstatningskravet er henviist til Afgjørelse ved civil Ret. I alle andre Tilfælde er Frifindelsesdom endelig.

§ 284. Er Vedkommende erklæret „skyldig" ved Nævningernes Erklæring, men ikke ved Dommen idømt Straf og ei

heller tilpligtet at udrede Erstatning til den private Klager, kan den offentlige Anklager og den private Klager — med Hensyn til Erstatningsspørgsmaalet — indanke Sagen til Forandring eller til at kjendes uefterrettelig, ligesom den, der er dømt, kan paastaae den kjendt uefterrettelig.

§ 285. Er den, Dom er overgaaet, erklæret „skyldig" og idømt Straf, kan saavel denne som den offentlige Anklager, og den private Klager med Hensyn til Erstatningen, indanke Sagen til at kjendes uefterrettelig og hjemvises til ny Behandling eller til Forandring i Realiteten.

Ved Indankning, ifølge denne og foregaaende Paragraph, maa dog iagttages:

1) Den forudgaaende Handling kan ikke blive kjendt uefterrettelig, medmindre Indsigelse mod den eller de Feil, der formentlig ere begaaede, blev fremsat paa det Trin af Sagen, paa hvilket det ifølge nærværende Lov skulde fremsættes, og da af Førstedommeren eller Dommerne blev forkastet. Kun for det Tilfælde, at Oplysning for begaaede Feil er fremkommen paa en Tid, da det var for sildigt at fremsætte Indsigelse under Sagens Behandling ved Nævningsretten, kan slig ny Indsigelse gjøres gjældende for Høiesteret.
2) Den offentlige Anklager eller private Klager kan ikke anke over Tilsidesættelse af Former eller Bestemmelser, der ere givne i Anklagedes Interesse; omvendt kan Anklagede ikke anke over slig Tilsidesættelse, der ene kunde skade Anklagen.
3) Det er ikke nogen grundet Anke, at en Sag, der hører under Underdommerens Afgjørelse, er paadømt ved Nævningsret.
4) En Dom kan ikke paastaaes forandret eller kjendt uefterrettelig, paa Grund af at Nævningerne have afgivet en efter de fremkomne Beviser formentlig faktisk urigtig Erklæring.

Med disse Regler for Øiet kan enhver Anke — der reiser sig fra Mangler ved Forunderſøgelsen, Anklageakten, Sagens Behandling ved Nævningsretten, Nævningernes Valg og Virk-

somhed, Dommernes Competence og Virksomhed dels ved Afgjørelsen af fremsatte Indsigelser dels ved Dommens Affigelse og Affattelse, — fremsættes og indstilles til Høiesterets Afgjørelse.

§ 286. Lyder Dommen paa Livsstraf, skal den altid indankes for Høiesteret af den offentlige Anklager, selv om den Domfældte ikke indanker den.

§ 287. Sagførere, Dommere, Retsskrivere, Nævninger, Vidner og Andre, der ved Dom ere paalagte Bøder eller anden Straf, kunne paastaae Dommen forandret for deres Vedkommende, naar Sagen af en af Parterne er indanket for Høiesteret. Er den ikke indanket af en af Parterne, kunne de nævnte Personer særlig indanke Sagen og paastaae den Del af Dommen, der vedrører dem, forandret.

§ 288. Enhver, der vil indanke en ved Nævningsret afsagt Dom, meddeler denne sin Beslutning seneſt 5 Dage efter Dommens Forkyndelse for den Førstedommer, der har ført Forsædet i Nævningsretten.

§ 289. Førstedommeren, der modtager Anmeldelse i Henhold til § 288, afgjør, om den Domfældte, der er fængslet, skal forblive i Fængsel eller sættes paa fri Fod mod eller uden Borgen, indtil Sagen er afgjort ved Høiesteret.

Lyder Dommen ikke paa høiere Straf end Bøder eller simpelt Fængsel, sættes den Domfældte altid paa fri Fod, medens Sagen er indanket for Høiesteret.

Er Sagen alene indanket af den private Klager eller af de i § 287 nævnte Personer, udsættes Dommens Fuldbyrdelse med Hensyn til den Domfældte ikke paa Grund af saadan Indankning.

§ 290. Efter at Anmeldelse om Indankning er gjort, forsyner den, der indanker Dommen, sig med Domsakt og udtager uopholdelig Stævning til Høiesteret. Stævningen indleveres af den, der indanker Sagen, til Høiesterets Justitscontoir. Den udfærdiges i Rettens Navn og underskrives af Justitiarius og Justitssecretairen.

§ 291. Stævningen forkyndes, naar den udtages af den offentlige Anklager eller den private Klager, for den Domfældte,

Dommerne og hvem den ellers maatte angaae; naar den udtages af den Domfældte, forkyndes den for den offentlige Anklager, den private Klager, Dommerne eller hvem den ellers maatte angaae; udtages den af de i § 287 nævnte Personer, forkyndes den for Dommerne og hvem den ellers maatte angaae.

§ 292. Varslet til Høiesteret er i alle Tilfælde 14 Dage. Det bemærkes i Stævningen, at Sagen efter de 14 Dages Forløb bliver at forhandle paa den af Høiesteret bestemte Dag, snareſt muligt efter Udløbet af de 14 Dage. Den, for hvem Stævning i Tilfælde af Indankning til Høiesteret bliver at forkynde, opgiver, dersom han forinden Forkyndelsen forlader Kongeriget, for Dommeren, der har ført Forsædet i Nævningsretten, en Mand i den Retskreds, hvor Stævningen skulde forkyndes for ham, der paa hans Vegne kan modtage Varsel.

§ 293. Som offentlig Anklager for Høiesteret optræder Generaladvokaten eller en anden dertil af Høiesterets Justitiarius beskikket Høiesteretsadvokat.

Høiesterets Justitiarius beskikker blandt Rettens Advokater en Forsvarer for den Domfældte, der ikke selv har antaget en af Rettens Advokater som saadan.

Ønsker Domfældte en bestemt Advokat beskikket, og denne er villig til at overtage det Hverv, da beskikkes han.

§ 294. Sager, der indankes ifølge denne Lov for Høiesteret, behandles efter de for Sagers Behandling ved Høiesteret hidtil gjældende Regler, med Iagttagelse af følgende Bestemmelser:

1) Den, der indanker en Sag, sørger for, at Modparten har, efterat Stævning er udtaget, tilstrækkelig Tid til at gjøre sig bekjendt med Sagens Akter, forinden Sagen kommer for.
2) Den, der indanker en Sag, har først Ordet. Dog har den Domfældte, dersom han derpaa gjør Fordring, altid det sidste Ord.
3) Forhandlingen er altid mundtlig og offentlig, medmindre Høiesteret beslutter, at den, i Tilfælde af den Art, som nævnes i § 171, skal være hemmelig.

4) Det er tilstrækkeligt, at 5 Høiesterets-Medlemmer deltage i Prøvelse af Sager, der indankes i Henhold til denne Lov.

§ 295. Høiesteret beslutter, efter forudgaaet Behandling, om den indankede Dom skal stadfæstes, forandres eller kjendes uefterrettelig.

En Dom kan forandres, uden at hjemvises til ny Behandling, dersom Høiesteret fortolker Loven med Hensyn til Strafbarhed eller Straffens Art anderledes end den underordnede Domstol, eller dersom den finder, at Straffegraden er urigtig valgt, eller endelig finder, at Bøder urigtig ere idømte Vidner, Sagførere og Andre, eller Spørgsmaal om privat Erstatning eller Omkostninger ere afgjorte paa en urigtig Maade. Finder Høiesteret dertil Anledning, kan den dog ogsaa henvise Sagen til ny Paadømmelse af de Dommere, der alt have dømt i Sagen, eller til andre Dommere.

En Dom kjendes uefterrettelig, dersom nogen væsentlig Fordring med Hensyn til en alsidig, upartisk og retfærdig Prøvelse og Afgjørelse er tilsidesat. Naar Høiesteret saaledes finder, at der er væsentlige Mangler ved Forundersøgelsen, der have indvirket paa Sagens Afgjørelse, eller ved Anklageakten; naar Forsvaret er krænket i væsentlige Punkter i dets Ret; naar Dommere eller Nævninger have savnet de nødvendige Qvalifikationer eller have overtraadt vigtige Pligter; eller naar andre betydningsfulde Forskrifter i denne Lov ere tilsidesatte: da erklæres Dommen uefterrettelig.

§ 296. Stadfæster Høiesteret en indanket Dom, da er den endelig; ingen ny Prøve kan finde Sted, undtagen i de særegne, i Afsnit VIII omhandlede Tilfælde.

§ 297. Finder Høiesteret Anledning til at forandre en Dom: da afsiger den, uden at være bunden ved den nedlagte Paastand, efter Omstændighederne en Frifindelsesdom; eller den idømmer en anden Straf, dog med Iagttagelse af Reglerne i § 244; eller den idømmer samme Straf, men forandrer Domsslutningen; eller den forandrer Dommen med Hensyn til dem, der ere dømte for Feil, begaaede under Sagens Behandling, eller som ere tilpligtede at udrede Erstatning eller Omkostninger.

Tilbageviser Høiesteret en Sag i Henhold til § 295 2det St., afgjør den, om de samme eller andre Dommere skulle dømme paany.

§ 298. Erklærer Høiesteret en Dom uefterrettelig, bestemmer den tillige, om Sagen skal behandles paany, og paa hvilket Trin den skal gjenoptages.

Erklæres Dommen uefterrettelig, paa Grund af Mangler ved Forunderſøgelsen, bestemmes, om Sagen skal henvises til en anden Forhørsdommer eller ikke; ere Manglerne ved Anklageakten, erklæres denne og den hele paafølgende Forhandling ugyldig, og Sagen maa begynde forfra, ved at ny Anklagebeslutning tages. Erklæres Dommen uefterrettelig, paa Grund af Feil ved Nævningers Valg eller deres Virksomhed, eller paa Grund af Dommernes manglende Qvalifikation eller deres Virksomhed under Sagens Behandling, henvises Sagen til Behandling af en anden Nævningsret, hvori hverken de forrige Nævninger eller Dommere kunne have Sæde. Erklæres Dommen uefterrettelig med Hensyn til det private Erstatningskrav, henvises dette til Afgjørelse ved de civile Domstole.

§ 299. Stadfæster Høiesteret en Dom, hvorved Livsstraf er fastsat, eller idømmer Retten selv saadan Straf, afgiver den sin Erklæring over, hvorvidt den finder Anledning til at tilraade den Domfældtes Benaadning. Dommen, med den afgivne Erklæring, indsendes til Justitsministeren.

§ 300. Høiesteret afgjør ved sin Dom, hvo der skal udrede de ved Sagens Indankning fremkaldte Omkostninger. Bliver en Dom stadfæstet, paalægges Omkostningerne i Reglen den, der har indanket Dommen til Forandring eller til at kjendes uefterrettelig. Omstødes eller forandres Dommen, og den er indanket af Domfældte, fritages han for at udrede Omkostningerne; er Sagen i saadant Tilfælde indanket af den offentlige Anklager, bestemmes det, efter de foreliggende Omstændigheder, hvo der skal bære Omkostningerne. Høiesteret kan efter Omstændighederne idømme Vedkommende alle eller en Deel af Omkostningerne. Den, der findes uden rimelig Grund at have indanket en Dom, kan derhos paalægges Bøder indtil 100 Rd.

Under Omkostningerne er indbefattet Godtgjørelse til Anklager og Forsvarer. Fritages den Domfældte for at udrede Omkostningerne, eller er han ude af Stand til at betale dem, da udredes de af Kongerigets særlige Kasse.

§ 301. Høiesteret kan ved sin Dom paalægge Dommeren, der har ført Forsædet i Nævningsretten, Meddommerne og Sagførere ved Høiesteret, der have gjort sig skyldige i Pligtforsømmelse, Bøder indtil 200 Rd. Har Førstedommeren eller Dommerne ved grove Feil bevirket, at den forudgaaende Behandling af Sagen annulleres, kan Høiesteret paalægge ham eller dem de derved foranledigede Omkostninger.

§ 302. Forøvrigt anvendes de hidtil gjældende Regler med Hensyn til Dommens Afsigelse ved Høiesteret, derunder indbefattet Lov 8de Marts 1856.

§ 303. Ligeledes gjælde de hidtilværende Regler for Protokolførelsen og Dommes Udfærdigelse ved Høisteret.

VIII.

Ny Prøve af en Sag, der endelig er paadømt.

§ 304. En endelig paadømt Sag kan, hvad enten Dommen er fuldbyrdet eller ikke, i Domfældtes Interesse underkastes ny Prøve i følgende Tilfælde:

1) Naar et Vidne, der har havt væsentlig Indflydelse paa en Sags Afgjørelse, senere dømmes for at have aflagt falsk Vidnesbyrd under denne Sag.
2) Naar Straffedom er afsagt mod en Person, og der senere mod en anden Person afsiges Straffedom for den samme Forbrydelse, ifølge hvilken den første Dom maa antages at være urigtig.
3) Naar en Person, hvis formodede Død har fremkaldt en Straffedom, befindes at leve.
4) Naar andre vægtige Grunde, som ikke kunde være kjendte eller bevislig ikke have været kjendte under Sagens tidligere Behandling, lade antage, at Dommen maa være urigtig.

§ 305. I de nysnævnte Tilfælde kan saavel den Domfældte som den, der er optraadt som offentlig Anklager under

Sagen, saa og General-Advokaten fordre en ny Prøve. Er den Domfældte afgaaet ved Døden, kan Begjæringen fremsættes af hans Ægtefælle eller Arvinger.

§ 306. Begjæringen indsendes til General-Advokaten, dersom denne ikke selv stiller den. General-Advokaten indsender Begjæringen med sine Bemærkninger til Høiesteret. Justitiarius i Høiesteret lader 5 af Rettens Medlemmer prøve Begjæringen. Efterat disse have indhentet fornøden Oplysning, afgjøre de, om der er Anledning til ny Prøve. Besvare de Spørgsmaalet bekræftende, annullere de den tidligere Dom, og Sagen, der saaledes skal gjenoptages, henvises til en anden Nævningsret end den, der tidligere har dømt i Sagen. Det bestemmes tillige, om Dommens Fuldbyrdelse skal standses, dersom den er paabegyndt; er den ikke paabegyndt, standses den i alle Tilfælde.

§ 307. Sagen forhandles, uden forudgaaende Anklageakt, ved den nye Nævningsret som en ny Sag. Paa den tidligere Domfældtes Vegne optræder, dersom han er død, den, der paa hans Vegne indgav Begjæring.

§ 308. Ved den nye Dom kan ikke paalægges høiere Straf end den tidligere idømte. Dømmes den engang Domfældte til samme Straf som tidligere, og han selv har krævet den nye Prøve, kan der dog foruden Omkostninger idømmes ham Bøder indtil 200 Rd.

Frifindes den tidligere Domfældte, kan der tilkjendes ham eller, dersom han er død, hans Arvinger passende Erstatning.

§ 309. En saaledes paany paadømt Sag kan indankes for Høiesteret, efter de i Afsnit VII givne Regler.

IX.

Dommes Fuldbyrdelse.

§ 310. Naar Nævningsret har afsagt Dom, og Vedkommende har erklæret ikke at ville indanke den, eller den efter Forløbet af den bestemte Frist ikke er indanket til Høiesteret, eller naar Høiesteret endelig har paadømt en Sag, sender vedkommende Nævningsdommer eller Justitiarius i Høiesteret en Udskrift af Dommen til vedkommende Politimester — for Kjøben-

havn til Politidirektøren — som da foretager det Fornødne med Hensyn til Dommens Fuldbyrdelse.

§ 311. Er Dødsdom overgaaet Nogen, fuldbyrdes den ikke, forinden Justitsministeren har forelagt Sagen, med Høiesterets og Nævningsrettens Indstilling, for Hans Majestæt Kongen i Geheimestatsraadet. Udskrift af Dommen, i Forbindelse med Hans Majestæts Beslutning, tilstilles da af Justitsministeren vedkommende Politimester (Politidirektør), der sørger for Dommens Fuldbyrdelse og, i Tilfælde af at Dødsstraf anvendes, selv møder ved Fuldbyrdelsen.

§ 312. Bøder, som ved Dommen ere paalagte Dommere, Sagførere, Nævninger, Vidner eller Andre, indkræves ved at Domsudskriften tilstilles vedkommende Foged, der da sørger for Fuldbyrdelsen.

§ 313. Den, der ved Dom har erholdt Erstatning tilkjendt, sørger selv for dennes Fuldbyrdelse, idet han med en Udskrift af Dommen henvender sig til vedkommende Foged.

§ 314. Fuldbyrdelsen af Domme med Hensyn til Bøder, Omkostninger eller Erstatning, kan først foretages 5 Dage fra Dommens lovlige Forkyndelse, eller til den Tid, der i Dommen maatte være bestemt.

§ 315. En Doms Fuldbyrdelse udsættes i følgende Tilfælde:

1. En Dødsdom, der er overgaaet et svangert Fruentimmer, fuldbyrdes først, efterat Barnet er kommet til Verden, eller naar Svangerskabstiden maa anses forløben. Den Domfældte holdes, indtil Dommen kan fuldbyrdes, fængslet.
2. Bliver den Domfældte affindig, efterat Dom er falden, gjør General-Advokaten Indstilling angaaende hans Behandling til Justitsministeren, der forelægger Sagen for Kongen i Geheimestatsraadet, som da beslutter, hvorledes der skal forholdes med Domfældte.
3. Er Domfældte farlig syg, og vilde hans Helbred udsættes for Fare ved at føres til det Sted, der i Dommen er fastsat, da sørger den, der skulde fuldbyrde Dommen, for,

at han pleies der, hvor han findes, og at der tages fornøden Foranstaltning for at forebygge, at han undflyer.

X.

Behandling af en Sag mod en udebleven Anklaget.

§ 316. Finder Førstedommeren ikke Anledning til ifølge § 176 at udsætte en Sags Behandling paa Grund af Anklagedes Udeblivelse, oplæses Anklageakten og Stævningen, og den offentlige Anklager nedlægger, efterat have udtalt sig over Sagen, sin Paastand. Er der ingen Mangler ved Forunderſøgelsen, Anklageakten eller Stævningen, der maae bevirke, at Sagen ei kan fremmes, afsige Dommerne, uden Nævningernes Mellemkomst, Dom, i Henhold til hvad der foreligger i Sagen. Anklagedes Udeblivelse forhindrer ikke, at Sagen mod Medanklagede foretages paa sædvanlig Maade. Den Privates Erstatningskrav henvises i sligt Tilfælde til Paatale ved de civile Domstole.

§ 317. Den saaledes afsagte Dom kan ikke indankes for Høiesteret.

§ 318. Domfældes Anklagede, bekjendtgjøres Dommen 3 Gange efter hinanden i den Berlingske politiske og Avertissementstidende, samt opslaaes, hvor han sidst har havt Bopæl, og paa det Sted, hvor Retten har været holdt. Der lægges Beslag paa hans Eiendele, som bestyres af det Offentlige som Umyndiges Midler. Af Indtægterne kan der efter Omstændighederne tilstaaes hans Kone eller Børn eller Forældre et passende Underhold. Det Tiloversblevne af Indtægten tilfalder Kongerigets særlige Kasse. Over Indtægt og Udgift aflægges aarligt Regnskab ved Bekjendtgjørelse i den Berlingske politiske og Avertissementstidende.

§ 319. Det er enhver Politiembedsmands og Politibetjents Pligt at anholde den, der saaledes efter Udeblivelse er dømt til Straf, hvorsomhelst han maatte træffes.

§ 320. Indfinder den Domfældte sig, eller anholdes han inden 5 Aars Forløb, efter Dommens sidste Bekjendtgjørelse, betragtes Dommen som ikke afsagt, og Sagen foretages og be-

handles paany som enhver anden Sag, paa Grundlag af den tidligere Anklageakt. Eiendelene forblive under Beslag, indtil ny Dom er afsagt.

§ 321. Frifindes den Udeblevne under den nye Sag, udreder han dog Omkostningerne ved Udeblivelsessagen, og Reenindtægten af hans Eiendele, der er falden, medens Udeblivelsesdommen stod ved Magt, tilfalder Kongerigets særlige Kasse, medmindre han godtgjør Umuligheden af at være mødt i rette Tid, i hvilket Tilfælde han ved Dommen kan fritages for at udrede nævnte Omkostninger, og den faldne Reenindtægt kan gives tilbage.

§ 322. Indfinder den Udeblevne sig ikke inden Udløbet af de 5 Aar, er Dommen endelig, og den kan fuldbyrdes, hvor Domfældte end maatte antræffes. Hans Eiendele holdes tilbage, indtil han udsoner sin Straf eller ved Døden afgaaer, hvorefter den Kapital, der bliver tilovers, efterat Sagens Omkostninger (foruden den faldne aarlige Reenindtægt) ere fradragne, tilbagegives til ham eller hans Arvinger. Afgaaer han ved Døden inden de 5 Aars Udløb, tilbagegives Kapitalen paa lige Maade til hans Arvinger.

XI.

Retsforfølgnings og Straffedommes Forældelse.

§ 323. Offentlig Paatale af en Forbrydelse, der hører under Nævningsrettens Paakjendelse, bortfalder, naar ti Aar ere forløbne, efterat Forbrydelsen blev begaaet. Er der indledet Undersøgelse i Anledning af Forbrydelsen, regnes de ti Aar fra det sidste Skridt i Undersøgelsen.

§ 324. En ved Nævningsret afsagt Dom kan ikke fuldbyrdes, naar det ikke er skeet inden 20 Aar efter endelig Doms Afsigelse, medmindre Dommen lyder paa Livsstraf eller offentligt Arbeide paa Livstid. De 20 Aar begynde at løbe fra Høiesteretsdommens Afsigelse, eller, dersom Sagen ikke har været indanket for Høiesteret, fra den Tid, da Indankings-Fristen var udløben.

§ 325. Var Domfældte ved Dommen dømt til Livsstraf eller offentligt Arbeide paa Livstid, og han indfinder sig eller antræffes efter de 20 Aars Forløb, indstiller General-Advokaten Sagen til Kongen, der i Geheimestaatsraad beslutter, om Dommen skal fuldbyrdes, eller om Domfældte skal ganske eller tildels benaades.

§ 326. Kongen i Geheimestatsraad kan bestemme, at den Domfældte, der i Henhold til §§ 323—25 fritages for den idømte Straf, negtes Ret til at opholde sig paa enkelte Steder i Landet, navnlig der, hvor Forbrydelsen er begaaet.

XII.

Tiden, naar Loven træder i Kraft.

§ 327. Denne Lov træder i Kraft samtidig med „Lov om Domsmagten i Straffesager".

III.

Udkast til Lov

om

Behandlingen af Straffesager, der høre under Underrettternes Omraade.

I.

Almindelige Bestemmelser. Forhandlingen for Underretten.

§ 1. Bestemmelserne i Lov om Behandlingen af de Straffesager, der høre under Nævningsretter, Afsnit I. og II., gjælde ogsaa for de Sager, der behandles ifølge nærværende Lov, med de i nedenstaaende Paragrapher givne Tillæg og nærmere Bestemmelser.

§ 2. Forfølges en Sag ikkun efter den Privates Klage og Opfordring, kan han paa ethvert Trin af Sagen, indtil den er optagen til Doms, frafalde den.

§ 3. Overstiger Straffen for den Forseelse, i hvilken Sag er reist, ikke Bøder indtil 10 Rd., og Sigtede, paa Betingelse af at Sag bortfalder, tilbyder at betale den Bøde, Dommeren finder passende, da kan Sagen bortfalde, naar den offentlige Anklager med Dommeren er enig i, at Bøden bør modtages. Den private Klagers Erstatningskrav er da forbeholdt.

Ere Dommeren og den offentlige Anklager af forskjellig Mening, om et Tilbud om Bøde bør modtages eller ikke, indstilles Spørgsmaalet til Landsoverrettens Afgjørelse.

§ 4. Er Straffen for den Forseelse, for hvilken en Person er sigtet, ikke høiere end Bøder eller Fængsel paa Vand og Brød i 3 Gange 5 Dage eller en dertil svarende Grad af simpelt Fængsel eller Fængsel paa sædvanlig Fangekost eller 25 Slag Riis, da dømmes i Sagen uden forudgaaende Forundersøgelse eller Anklagebeslutning.

§ 5. Er Sagen betydeligere, foregaaer en Forundersøgelse, dog maa Undersøgelsen foretages med kortest mulige Mellemrum. Naar Undersøgelsen er modnet, saa at det kan afgjøres, om Sagen skal endelig forfølges eller ikke, affiges Kjendelse i saa Henseende.

§ 6. Ere Dommeren og den offentlige Anklager enige, enten derom, at Sagen — hvad enten den hører til de i § 4 eller de i § 5 nævnte — skal endelig prøves, eller derom, at den skal bortfalde, bliver deres Beslutning afgjørende, idet den Privates Erstatningskrav, i Tilfælde af at Sagen bortfalder, forbeholdes.

Ere Dommeren og den offentlige Anklager derimod af forskjellig Mening, om Sagen skal bortfalde eller ikke, indstilles Spørgsmaalet til Landsoverrettens Afgjørelse. Beslutter Landsoverretten, at Sagen skal endelig prøves, kan den ikke senere hæves, selv om Underdommeren og den offentlige Anklager derom ere enige, forinden Spørgsmaalet paany er indstillet til Landsoverrettens Afgjørelse.

§ 7. Ere Dommeren og den offentlige Anklager enige om, at Sagen skal endelig prøves, eller har Landsoverretten besluttet, at det skal skee, afsiger Dommeren, naar Sagen hører til de i § 5 nævnte, en Kjendelse i saa Henseende og fastsætter Dagen, paa hvilken Sagen skal foretages. Denne Kjendelse træder da i Anklagebeslutnings Sted. Hører Sagen til de i § 4 nævnte, fastsættes uden Kjendelses Afsigelse en bestemt Dag, der kan være samme Dag som Sagen er paabegyndt, til Sagens Foretagelse.

§ 8. Bestemmelserne i Loven om Straffesagers Behandling ved Nævningsretter Afsnit V. §§ 144—47, 152—69 ere ligeledes anvendelige i de efter denne Lov behandlede Sager, idet Underdommeren træder i Landsoverrettens og dens Formands Sted, og forøvrigt med følgende nærmere Bestemmelser og Forandringer.

§ 9. I de Sager, der omhandles i § 4, beskikkes ingen Forsvarer, men Sigtede er berettiget til selv at antage en saadan.

I andre Sager beskikkes en Forsvarer, naar Anklagede ingen selv har antaget, af Underdommeren blandt Underrets-advokaterne.

§ 10. I Sager, der behandles efter § 4, er Stævning unfornoden. Dommeren fastsætter, idet han bestemmer, naar Sagen skal foretages, i hvert Tilfælde hvorledes den offentlige Anklager og Sigtede, og dersom han har en Forsvarer, da denne samt den private Klager kunne gjøre sig bekjendte med det i Sagen Oplyste, forinden Sagen forhandles og Dom afsiges. Ligeledes sørger han for, at Vidner og Andre tilsiges med et af ham selv bestemt Varsel. I andre Sager indleveres Anklagestævningen af den offentlige Anklager, enhver anden Stævning af den, der ønsker den forkyndt, til Underdommeren, der udfærdiger Stævningen i sit Navn og forsyner den med sin Underskrift og med Rettens Segl, hvorefter den forkyndes for vedkommende Parter, Vidner eller Andre. Dommeren bestemmer ligeledes i disse Sager, hvorledes de, der optræde i Sagen, skulle erholde Leilighed til at gjøre sig bekjendte med det, der er oplyst, og forberede sig til den endelige Forhandling.

§ 11. Varslet er i de Sager, der omhandles i § 5, naar den, der indstævnes, boer i Retskredsen eller ikke over 4 Miil fra det Sted, hvor Retten holdes, 3 Dage. Boer han udenfor Retskredsen og over 4 Mile fra Stedet, hvor Retten holdes, men i Landsoverretskredsen, gives ham 24 Timers Varsel for hver 4 Miil, han boer udenfor Retskredsen eller fjernere end de ovennævnte 4 Miil, dog at Varslet ikke bliver over 8 Dage. Boer Vedkommende udenfor Landsoverretskredsen, gjælde de for Nævningssager fastsatte Regler, idet Underdommeren udøver Landsoverretsformandens Myndighed ved Varslets Bestemmelse. Boer den private Klager udenfor Retskredsen, opgiver han en Person i Kredsen, der paa hans Vegne kan modtage Varsel.

§ 12. Bestemmelserne i Lov om Straffesagers Behandling ved Nævningsretter Afsnit VI. §§ 170—81, 183—85, 188—91, 194—244, 247, 265, 267—71 og 273—82 ere ligeledes anvendelige paa Sager, der behandles efter nærværende Lov med de Forandringer, der følge af, at det, der særlig vedrører Nævningers Virksomhed, ikke finder Anvendelse, og saaledes, at Underdommer træder i Stedet for Nævningsdommer, Meddommere og Nævninger, Underdommer eller Underretsskriver i Stedet for Landsoverrets- og Nævningsskriver, Underretsadvokat i Stedet for Landsoverretsadvokat, samt med nedenstaaende Forandringer og nærmere Bestemmelser.

§ 13. Beslutter Underdommeren, at en Sag skal udsættes, angiver han den Dag, da den atter skal foretages, hvilken Underretning tjener alle Vedkommende som Tilsigelse. Udsættelsen maa altid være saa kort som mulig.

§ 14. Henhører en for Underretten indstævnt Sag under Nævningsret, afvises den, og Underdommeren tager Beslutning om Sigtedes Arrest m. v.

§ 15. Indsigelse mod Underdommerens Kompetence til at dømme i en Sag paakjendes af ham selv. Kommer han til det Resultat, at han ikke kan dømme i Sagen, gjør han Indstilling derom til Landsoverretten, hvis Formand beskikker en Sættedommer.

§ 16. Bestemmelserne i §§ 267—69 forandres saaledes: Dommen indeholder en skriftlig Angivelse af de Grunde, hvorpaa Domsslutningen er bygget. Dommen afsiges i Regelen umiddelbar efter sluttet Forhandling, idet Dommeren kan trække sig tilbage for inden lukkede Døre at overveie og nedskrive Dommen, der da afsiges i offentligt Møde i Sigtedes Overværelse.

Er Sagen vanskelig eller vidtløftig, kan Dommens Udfærdigelse udsættes indtil i 8 Dage. Dommen med dens Grunde oplæses da i offentligt Retsmøde.

§ 17. Underdommeren bestemmer, hvorvidt den, der ved Dommen er frifunden, strax skal sættes paa fri Fod, eller om den Frist, inden hvilken Dommen ifølge Afsnit II kan indankes for høiere Ret, først skal udløbe.

II.

Indankning af Sager, der behandles ved Underretterne, for høiere Ret.

§ 18. En ved Underretten afsagt Dom kan, naar den lyder paa en høiere Bøde end 10 Rd., eller paa Straf af Fængsel eller Riis, hvad enten den gaaer ud paa Frifindelse eller Domfældelse, indankes til Landsoverretten til Forandring eller til at kjendes uefterrettelig, med de Indskrænkninger, der findes i Lov om Behandling af Straffesager ved Nævningsretter § 285 Nr. 1 og 2. Indankning kan foretages af den Domfældte, den offentlige Anklager, den private Klager, med Hensyn til Erstatningsspørgsmaal, og, i Henhold til Reglerne i § 287, af Enhver, der ved Dommen er idømt Bøder eller anden Straf.

§ 19. Den, der vil indanke en Underretsdom, meddeler dette, seneſt 5 Dage efter Dommens Forkyndelse, for Underdommeren, der har dømt i Sagen.

§ 20. Underdommeren tager den i nysnævnte Lovs § 289 omhandlede Beslutning angaaende Domfældtes Arrest.

§ 21. Den, der indanker Sagen, forsyner sig med Domsakt og udtager uopholdelig Stævning til Landsoverretten. Stæv-

ningen udfærdiges i Landsoverrettens Navn og forsynes med Landsoverretsformandens Underskrift og Rettens Segl.

§ 22. Den udtagne Stævning forkyndes i Overensstemmelse med titnævnte Lovs § 291, forsaavidt de deri givne Regler finde Anvendelse paa Sager, som paadømmes efter denne Lov.

§ 23. Varslet til Landsoverretten, saavel til Parter som til Vidner og Andre, er 8 Dage. Forlader den, for hvem Stævning i Tilfælde af Indankning bliver at forkynde, forinden Forkyndelsen Landsoverretskredsen, i hvilken Sagen er paadømt, opgiver han for Underdommeren en Mand i Kredsen, der paa hans Vegne kan modtage Varsel.

§ 24. Som offentlig Anklager ved Landsoverretten optræder Landsoverretsadvokaternes Formand eller en anden af Rettens Formand udnævnt Landsoverretsadvokat. Landsoverrettens Formand beskikker den, Dommen er overgaaet, en Forsvarer blandt Rettens Advokater, med mindre han selv har antaget en saadan. Ønsker Domfældte en bestemt Advokat beskikket, og denne Intet har derimod, beskikkes han.

§ 25. Naar Landsoverretten dømmer som Appelret i Straffesager, deltage tre af dens Medlemmer i Domsafsigelsen (Lov om Domsmagten i Straffesager § 9). Landsoverrettens Formand udpeger de tre Medlemmer, og, dersom han ikke selv er blandt de tre, beskikker han en af dem som Formand.

§ 26. Forhandlingen for Landsoverretten foregaaer efter de Regler, som ere foreskrevne i Lov om Straffesagers Behandling ved Nævningsretter Afsnit VI. §§ 170—76, 178—81, 183—85, 188—91, 194—244, 247, 265, 267—82, med Undtagelse af det, der særlig vedrører Nævninger, og af de Bestemmelser, der kun finde Anvendelse paa Sager, der behandles i første Instants, og saaledes, at Landsoverretsdommerne træde i Nævningsdommernes og Nævningernes Sted, og deres Formand, der dømmer i den enkelte Sag, i alle formelle Spørgsmaal træder i den Nævningsdommers Sted, der fører Forsædet, samt med nedenstaaende Forandringer og nærmere Bestemmelser.

§ 27. Landsoverretten samles mindst een Gang om Ugen for at dømme som Appelret i Straffesager, og forøvrigt naar dertil er Anledning, hvilket Formanden for Landsoverretten nærmere bestemmer.

§ 28. Beslutte de Medlemmer, der skulle dømme i en Sag, at een eller flere af dem bør vige deres Sæde, beskikker Landsoverrettens Formand en Anden i den Fratrædendes Sted.

§ 29. Er den, Dom er overgaaet, udebleven, og Dommeren ikke finder Anledning til at udsætte Sagen, dømmes der i Henhold til hvad der ved Underretten er oplyst og de Beviser, der fremkomme for Landsoverretten.

§ 30. Udsættes en Sag, paa Grund af, at en af Parterne, et Vidne eller Andre udeblive, fastsættes Dagen, paa hvilken Sagen atter skal foretages, og der gives da ei andet Varsel for dem, der alt ere indstævnte. Udsættes Sagen, for at et Vidne, hvis Betydning ikke itide var kjendt, kan afgive Forklaring, bestemmes der, om et saadant Vidne skal møde for Landsoverretten, for der at afhøres, eller om det skal afhøres af en Underdommer, og da af hvilken. Der bestemmes tillige i hvert enkelt Tilfælde, hvilket Varsel skal gives Vidnet.

§ 31. Den, der indanker Sagen for Landsoverretten, har, efter at Stævning og Underretsdom ere oplæste, først Ordet. Den Tiltalte har, dersom han fordrer det, altid det sidste Ord.

§ 32. Afhøres et Vidne, der alt er afhørt ved Underretten, for Landsoverretten, oplæses den for Underretten afgivne Forklaring, for saavidt den er nedskreven, forinden noget Spørgsmaal stilles til Vidnet.

§ 33. Landsoverretten beslutter, efter forudgaaet Forhandling, om den indankede Dom skal stadfæstes, forandres eller kjendes uefterrettelig, i Henhold til Reglerne i titnævnte Lovs § 295, med det Tillæg, at Landsoverretten ogsaa kan tage Spørgsmaalet om „skyldig" eller „ikke skyldig" under Paadømmelse.

§ 34. Landsoverretten kan forandre den indankede Dom, i Henhold til nysnævnte Lovs § 297, dog kan den ikke idømme høiere Straf end den, der falder indenfor Underrettens Omraade.

§ 35. Landsoverrettens Dom er endelig med Hensyn til alle Realitetsspørgsmaal, der vedrøre den indankede Sag, hvad enten Tiltalte frifindes eller fordømmes, og hvad enten Underretsdommen stadfæstes eller forandres. Frifindes Tiltalte, kan Dommen for hans Vedkommende heller ikke angribes paa Grund af formelle Feil.

§ 36. Kjendes Underretsdommen uefterrettelig, bestemmes tillige, om og paa hvilket Trin Sagen skal behandles paany, saa og om Sagen skal henvises til den, der alt har dømt, eller til en anden Underdommer.

Erklæres Dommen uefterrettelig med Hensyn til Afgjørelsen af det private Erstatningssøgsmaal, henvises det til Afgjørelse ved civil Ret.

Erklæres Dommen uefterrettelig, fordi Sagen henhører under Nævningsrets Afgjørelse, afgjør Landsoverretten Spørgsmaalet om Tiltaltes Arrest efter de almindelige Regler.

§ 37. Ved Landsoverrettens Dom afgjøres, hvo der skal bære de ved Sagens Indankning fremkaldte Omkostninger, i Henhold til Reglerne i Lov om Straffesagers Behandling ved Nævningsretterne § 300 jfr. § 275 flg.

§ 38. Landsoverretten kan idømme Underdommeren og Landsoverretsadvokater, der have gjort sig skyldige i Pligtforsømmelse, Bøder indtil 200 Rd.

§ 39. I Stedet for §§ 267—69 i titnævnte Lov finder Lov 8de Marts 1856 §§ 1—4 Anvendelse paa Domme, der afsiges af Landsoverretten som Apelret.

§ 40. Den af Underretten afsagte Dom kan, naar den kan indankes for Landsoverretten, ligeledes indankes af de i denne Lovs § 18 nævnte Personer, med Iagttagelse af Forskrifterne i Lov om Straffesagers Behandling ved Nævningsretter § 285, umiddelbar for Høiesteret til at kjendes uefterrettelig i Anledning af formelle Feil. Indanker den ene Part Sagen til Landsoverretten, kan den anden ikke samtidig indanke den til Høiesteret.

§ 41. Saadan Indankning foregaaer efter Reglerne i

„Lov om Straffesagers Behandling ved Nævningsretter VII §§ 288—303", dog bliver derved at iagttage:

1. Høiesteret kan, da Indankningen alene angaaer formelle Spørgsmaal, ikkun stadfæste Dommen eller kjende den uefterrettelig.
2. Stadfæstes Dommen, kan den ikke senere indankes for Landsoverretten, hverken paa Grund af formelle eller reelle Feil.
3. Kjendes Dommen uefterrettelig, bestemmer Høiesteret, om den samme eller en anden Underdommer skal behandle Sagen.

§ 42. En af Landsoverretten som Appelret i Straffesager affagt Dom kan i Domfældtes Interesse indankes for Høiesteret, i Anledning af at væsentlige Former af Underretten ere tilsidesatte, uden at Landsoverretten derfor har kjendt Dommen uefterrettelig, eller paa Grund af, at saadanne Feil ere begaaede af Landsoverretten. Saa kan Dommen ogsaa indankes med Hensyn til Landsoverrettens Afgjørelse af Spørgsmaal om Omkostninger ifølge denne Lovs § 37 og Idømmelse af Bøder ifølge § 38.

Derimod bliver, i Henhold til § 35, enhver Landsoverretsdom med Hensyn til Realitetsspørgsmaal, der af Landsoverretten ere paadømte i anden Instants, og enhver Frifindelsesdom, saavel med Hensyn til reelle som formelle Spørgsmaal, upaaankelig.

§ 43. Indankningen af Landsoverretsdomme foregaaer efter Reglerne i Lov om Straffesagers Behandling ved Nævningsretter §§ 288—303, med følgende Forandringer og nærmere Bestemmelser:

1. Anmeldelse af Indankning gjøres til Formanden for de Dommere, der have dømt i Sagen.
2. Høiesteret kan forandre Dommen, for saavidt den angaaer Omkostninger eller Bøder, idømte i Henhold til denne Lovs §§ 37 og 38.

I andre Tilfælde kan Høiesteret kun stadfæste Dommen eller kjende den uefterrettelig. Gjør den det sidste, bestemmer den, om og paa hvilket Trin Sagen skal behandles paany, saa og om den skal behandles af den samme eller en anden Underdommer, af de samme eller andre Landsoverretsdommere.

III.

Ny Behandling af en Sag, der endelig er paadømt.

§ 44. En endelig paadømt Sag kan i Domfældtes Interesse, i Henhold til Reglerne i Lov om Straffesagers Behandling ved Nævningsretter Afsnit VII, underkastes ny Prøve, idet Sagen henvises til den samme eller en anden Underdommer end den, der tidligere dømte i Sagen. Den paany paadømte Sag kan indankes ifølge Reglerne i nærværende Lov Afsnit II.

IV.

Fuldbyrdelse af Domme i Sager, der henhøre under Underretters Behandling.

§ 45. Reglerne i Lov om Straffesagers Behandling ved Nævningsretter Afsnit IX ere ogsaa anvendelige paa Sager, der behandles ifølge nærværende Lov, idet Dommen fuldbyrdes, naar Vedkommende har erklæret ikke at ville indanke den, eller Retten til at indanke Underrets- eller Landsoverretsdommen er forløben, og hvad Høiesteretsdomme angaaer, i Henhold til § 310, jfr. § 314.

V.

Behandling af en Sag, naar Tiltalte er udebleven. Retsforfølgnings og Straffedommes Forældelse m. v.

§ 46. Bestemmelserne i titnævnte Lov Afsnit X ere ligeledes anvendelige i Sager, der behandles ved Underretter, med følgende Forandringer og nærmere Bestemmelser:

1. Er den Domfældte at finde, forkyndes den afsagte Udeblivelsesdom for ham, og det tilkjendegives ham, at Dommen vil blive fuldbyrdet, dersom han ei udtrykkelig fordrer Sagen paany foretaget. For det Tilfælde, at slig Fordring maatte stilles, bliver Tiden, da Sagen skal foretages paany, ved Forkyndelsen angivet, uden at andet Varsel gives, og Dommeren sørger for, at andre Vedkommende tilsiges. Frifindes Domfældte ved Sagens nye Prøvelse, udreder

han dog Omkostningerne ved Udeblivelsessagen, medmindre han oplyser tvingende Forhindring i at møde.

Fordrer Domfældte ikke Sagen paany foretaget, eller udebliver han paa den fastsatte Dag uden nødvendig Forhindring, der maatte bevirke Sagens Udsættelse, fuldbyrdes Dommen.

2. Er Domfældte ikke at finde, da forholdes efter § 318, dog med den Forandring, at, naar Dommen lyder paa Bøder, gjøres Udlæg i Domfældtes Eiendele for Bøderne og Sagens Omkostninger, der deponeres, hvor Dommeren maatte bestemme, indtil den Udeblevnes Skjæbne er endelig afgjort.
3. Bestemmelserne i §§ 310—22 anvendes med den Forandring, at 1 Aar sættes i Stedet for 5 Aar.

§ 47. Bestemmelserne angaaende Retsforfølgnings og Straffedommes Forældelse i Loven om Straffesagers Behandling ved Nævningsretter Afsnit XI gjælde ogsaa for de Sager, der behandles ifølge nærværende Lov, med den Forskjel, at Retsforfølgningen bortfalder efter 3, Dommens Fuldbyrdelse efter 5 Aars Forløb.

VI.

Tiden, naar Loven træder i Kraft.

§ 48. Denne Lov træder i Kraft samtidig med „Lov om Domsmagten i Straffesager".

Folkethingets trettende Møde.

Løverdagen den 19de October.

Formanden (Bregendahl): Det første Nummer paa Dagsordenen er, at Folkethingsmanden for Præstø Amts 6te Valgkreds (H. Hage) indbringer tre Lovforslag. Den ærede Rigsdagsmand har Ordet.

H. Hage: Jeg antager, at Forsamlingen vil finde det i sin Orden, at jeg ikke gaaer ind paa en Udvikling af Enkelthederne af disse Lovforslag, forinden Forsamlingens Medlemmer ville have havt Leilighed til at gjøre sig bekjendte med dem. Jeg troer det derfor rigtigt at opsætte det, jeg har at sige i saa Henseende, til Sagens første Behandling. Jeg maa imidlertid dog udtale nogle Ord angaaende Betimeligheden og Hensigtsmæssigheden af i dette Øieblik at indbringe disse Lovforslag. Ifølge Grundlovens Bud skulle Nævninger i Misgjerningssager indføres, og Offentlighed og Mundtlighed saavidt muligt gjennemføres i Retspleien. I Henhold til dette Lovbud havde en tidligere Justitsminister overdraget en Lovlærd at udarbeide et Lovudkast i denne Retning; efterat dette var skeet, blev det af en senere Justitsminister overdraget mig at udarbeide et Lovudkast. Da begge disse Lovudkast vare udkomne — de bleve i sin Tid omdeelte her i Forsamlingen — blev der nedsat en Commission ved Hans Majestæt Kongens Bestemmelse, som skulde erklære sig over disse Lovudkast. Jeg troer, at denne Commission søgte at løse det den overdragne Hverv paa bedste mulige Maade, og at der var en saa god Samarbeiden, som overhovedet kan ventes af en Commission af den Beskaffenhed. Imidlertid var der dog een Vanskelighed: den klæber ved alle Commissioner af den Art, og den klæber i høiere Grad ved denne Commission end ved andre, — den, at, hvor det gjælder om at udarbeide store og omfattende Love, der er det overmaade vanskeligt for

en Commission, hvis Medlemmer ere af forskjellige Anskuelser, at sammenarbeide saaledes, at et consequent gjennemført Arbeide kan udkomme. Her var netop det Tilfælde, at tvende Meninger stode temmelig skarpt ligeover for hinanden, og efterat have arbeidet i nogen Tid, besluttede Commissionen derfor at indsende sin Protocol til Justitsministeriet, opfordrende Ministeriet til, efter de Forhandlinger, der vare gaaede forud, at sammenarbeide de tvende Lovudkast og forelægge Commissionen et nyt. Jeg erkjender tilfulde de Vanskeligheder, der ere forbundne med et saadant Arbeide; jeg ventede derfor i længere Tid; halvfjerde Aar ere hengaaede, forinden jeg paany rørte ved denne Sag, som det dog fremfor nogen anden Sag laa mig paa Sinde at see gjennemført, fordi jeg er forvisset om, at Grundloven ikke ret er kaldt tillive eller har faaet sin Fylde og Styrke, forinden denne Reform er gjennemført. Da imidlertid nu saa lang Tid er hengaaet, og intet Skridt endnu er foretaget fra Ministeriets Side, har jeg troet det rigtigst at bringe Sagen ind for Rigsdagen, og jeg skal forklare hvorfor. Jeg troer, at en af de Grunde, hvorfor denne Sag ikke er fremmet, og hvorfor man antager, at den ikke kan fremmes, er den, at den nye Criminallov endnu ikke er udkommen, og denne Tro dele mange Mænd, som ellers interessere sig særlig for den Reform, der her tales om. Da jeg imidlertid ikke kan dele denne Anskuelse, har jeg troet, at Tidspunktet nu var kommet til at bringe Nævningssagen ind for Rigsdagen.

Det er ganske vist, at det er i høi Grad ønskeligt ved Nævningers Indførelse, at Criminalloven udmærker sig ved en høi Grad af Simpelhed, at den i sine Straffebestemmelser tager særligt Hensyn til det Liv, der bevæger sig i Folket, og til de Tanker om Lovene og navnlig om Straffelovene, der i Folket have gjort sig gjældende; og det er ogsaa vist, at, ved Fordelingen af den Gjerning, som Nævningerne skulle udføre, og den Gjerning, som de lovlærde Dommere ene skulle udføre, er det overordentlig vigtigt, at Straffelovene undergaae væsentlige Forandringer. Imidlertid troer jeg dog, at man lægger for stor Vægt paa denne Reform af Criminalloven. Det Land, hvor Nævningsinstitutionen længst har bestaaet, stærkest har udviklet sig, høiest er anpriist, og i det Hele virker til størst Held for Folkets Udvikling, for Retspleiens Styrke og Retfærdighedens Haandhævelse, — i dette Land er det saa langt fra, at Straffelovens og Retspleiens Udvikling er gaaet Haand i Haand, at vi tværtimod der have seet langt haardere og uheldigere Straffe bestaae med Nævninger end dem, vi nogensinde have kjendt og kjende i

dette Øieblik. Det maa dernæst erindres, at ved nyere Love er der allerede gjort vigtige Skridt til at formilde Criminalloven, og jeg troer, at man foreløbig kunde forandre enkelte af de Bestemmelser, som i Straffelovene kunde give Vanskeligheder med Hensyn til Nævningers Indførelse, uden derfor at forandre den hele Criminallov. Jeg sigter navnlig i saa Henseende til Lovgivningens Bestemmelser om Straf for Tyveri, Bedrageri, Hæleri og ulovlig Omgang med Hittegods. Efterat vi have forandret Lovbestemmelserne om Betleri og Løsgængeri, er den overordenlig haarde Straf for disse Forseelser bleven nedsat, og der er ikke Spørgsmaal om, at disse Forseelser ville komme ind for Nævninger, naar man holder sig til det Forslag, som jeg har tilladt mig at gjøre og senere skal udvikle. Derimod have vi i Forordningen af 11te April 1840 meget strenge Straffe som høieste Straf for første Gang begaaet simpelt Tyveri, Bedrageri, tildeels for Hæleri og ulovlig Omgang med Hittegods. Man anvender saare sjælden i Praxis høiere Straf end Vand og Brød for første Gang begaaet simpelt Tyveri osv. Kun hvor Forbrydelsen er af en meget alvorlig Natur, anvendes, som de statistiske Tabeller vise, Forbedringshusstraf i slige Sager, og ligesom vi have givet særlig Lov for Løsgængeri og Betleri, vilde Straffen for de nævnte Forbrydelser, begaaede første Gang, kunne fastsættes ved særlig Lov. — Det vilde ogsaa være i høieste Grad misligt, om vi undlode at gjennemføre Grundlovens Bud, indtil en ny Criminallov udkom. Der har været nedsat en Commission for at udarbeide en ny Criminallov; der sad i denne Commission flere udmærkede Mænd, men der var det Uheld ved den, at disse Mænd havde en omfattende Virksomhed foruden deres Virksomhed i Commissionen. Efterat den havde været sammen i nogle Aar, bortgik Nogle ved Døden, Andre forandrede Stilling, idet de kom ind i Ministeriet og ikke længer kunde være Medlemmer af Commissionen, saaledes at dens Antal tilsidst indskrænkede sig til To. Da erholdt Commissionen en Deel nye Medlemmer: — jeg behøver ikke at gjøre opmærksom paa, at det ligger i Sagens Natur, at et Lovarbeide, som fremmes af en Commission, udsættes og vanskeliggjøres meget, naar Commissionen ofte skifter Medlemmer. I denne Commission sad nu efter den sidste Tilkaldelse en af vore meest udmærkede Lovlærde, som ganske særlig havde beskjæftiget sig med Criminallovgivningen, og om hvem jeg, uden at træde Nogen for nær, tør sige, at han var Sjælen i Commissionen; men desværre have vi, som et æret Commissionsmedlem (Klein), der ogsaa er Medlem af dette Thing, i smukke Ord har udtalt her i

Thinget, ved Døden mistet denne Mand. Altsaa den, paa hvem Arbeidet væsentlig beroede, er ikke mere, og andre Kræfter maae indtage hans Plads i Commissionen. Jeg troer heller ikke, at dens Arbeide er saavidt fremmet, at man tør hengive sig til det Haab, der her er blevet udtalt, men som ikke blev deelt af den ærede Justitsminister, at Commissionen vilde være færdig med sit Arbeide inden ikke meget lang Tid; men selv om saa var, vide vi Alle, at den nye Lov har saa mange Stadier at gjennemgaae, ikke at tale om det sidste, nemlig Rigsdagens lovgivende Myndighed, at man ikke tør vente, at en ny Criminallov snart vil udkomme. — Jeg troer derfor, at man vel skal vogte sig for at fremstille de Vanskeligheder, som den nuværende Criminallovgivning frembyder, som saa store, at det ikke vilde være muligt at gjennemføre Nævningsinstitutionen, uden at den nye Criminallov var given, medmindre man vilde udsætte Indførelsen af denne Institution endnu i mange Aar.

En anden Vanskelighed frembyder sig ogsaa med Hensyn til Indførelsen af Nævninger, og det er den, at den ved Grundloven paabudte Adskillelse mellem Domsmagten og Administrationen endnu ikke er gjennemført. Jeg troer imidlertid ikke, at denne Omstændighed frembyder uovervindelige Hindringer for Nævningers Indførelse; thi de Dommere, der beklæde Underretterne, ville være fuldkommen istand til at røgte det Hverv, som overdrages dem, naar Nævninger blive indførte. De ville være istand til at udføre det lige saa vel, som de nu udføre det; deres Stilling vil ikke væsentlig blive forandret. Om de foretage Forunderſøgelser og affige Domme, efterat have foretaget Undersøgelse, i alle eller kun i nogle Sager, er i mine Tanker aldeles ligegyldigt. Jeg indrømmer naturligviis, at det er i høieste Grad ønskeligt, at denne Adskillelse gjennemføres saavidt muligt; jeg troer ikke, at den kan gjennemføres i alle Punkter; i visse kan den med Lethed gjennemføres, f. Ex. med Hensyn til Overformynderi- og Lægdsvæsenet samt lignende Forhold. — Der er endnu et tredie Punkt, som er af stor Vigtighed, og det er Politivæsenets Omordning. Det er vistnok hævet over enhver Tvivl, at vi trænge til en ny Politiordning; men det er ligesaa vist, at det vilde være misligt at indføre den uden en meget moden Overveielse, og om man navnlig foretog meget omfattende og indgribende og kostbare Forandringer, forinden man havde følt sig for. Jeg troer netop, at det er ønskeligt, at vi først prøve den Forandring i Retspleien, som indtræder ved Nævningers Indførelse, forinden vi ordne Politivæsenet; thi det vil være langt lettere at see, hvilke

Kræfter der ville behøves for Udførelsen af Dommer- og Politiforretninger, efterat Nævningerne ere indførte, end naar disse Forandringer skulde indføres forud for Nævningerne. Det Samme gjælder forøvrigt tildeels ogsaa med Hensyn til den nye Straffelov; naar man gav Straffeloven, før Nævningerne vare indførte, kunde det let være, at man greb feil, medens man upaatvivlelig vilde gaae sikkrere tilværks, naar man først efter Nævningernes Indførelse foretog Forandringen. Det er derfor, at jeg har troet, at den Tid kunde være kommen, da det var rigtigt at indbringe Lovforslag i disse Retninger. Som allerede bemærket, maa jeg forbeholde mig at udvikle Sagens hele Stilling og alle de raadende Principer, naar den 1ste Behandling kommer, idet jeg her har troet at burde indskrænke mig til blot at antyde, at Tidspunktet ikke er ubetimeligt. — Hvad jeg her har sagt om den første Lov, gjælder ogsaa om de andre Love, som jeg saaledes tillader mig samtidig at indbringe.

Formanden: Lovforslagene ville nu blive trykte og omdeelte til d'Hrr. Medlemmer.

Folkethingets tyvende Møde.

Torsdagen den 31te October.

Formanden: Det første Nummer paa Dagsordenen er: Første Behandling af Forslag til Lov om Domsmagten i Straffesager. — Med Hensyn til den Forbindelse, der findes mellem dette og de tvende følgende paa Dagsordenen opførte Lovforslag, skal jeg bemærke, at, da disse tre Lovforslag ere indgivne som selvstændige hvert for sig, kan jeg efter Forretningsordenen ikke sætte dem under Et til Forhandling; men efter den Forbindelse, der, som antydet, findes navnlig mellem det første Lovforslag og de to andre, hvilke ere en Udvikling af tvende selvstændige Forhold, der omhandles i det første, maa jeg finde det naturligt, at der ved første Behandling af sidstnævnte Lovforslag ikke i Discussionen kan gjøres nogen skarp Adskillelse imellem, hvad der vedrører selve dette Lovforslag og de tvende følgende. Og, idet jeg forudsætter, at der ikke fra Thingets Side gjøres nogen Indvending derimod, skal der fra min Side derfor ikke blive strengt paaseet, at man ved den nærværende Forhandling gaaer noget ind paa de Bestemmelser, der indeholdes i de tvende følgende Lovforslag, hvorhos jeg forudsætter, at denne Maade at føre Discussionen paa vil bidrage til, at Forhandlingerne

af de tvende følgende Lovforslag derved ville forkortes. — Forhandlingerne ere aabnede; den ærede Forslagsstiller har Ordet.

H. Hage: Grundloven har i sin § 79 fordret, at „Offentlighed og Mundtlighed skal saasnart og saavidt som muligt gjennemføres ved hele Retspleien"; fremdeles hedder det: „I Misgjerningssager og i de Sager, der reise sig af politiske Lovovertrædelser, skulle Nævninger indføres." Hvad er her fordret? Der fordres, at i Straffesager skal Offentlighedsprincipet saavidt muligt gjennemstrømme Retspleien, vække Tillid til den, styrke Domstolenes Anseelse og give Sikkerhed for den Tiltalte eller Anklagede. Mundtlighedsprincipet vil, at den Anklagede skal staae for sine Dommere, at Dommerne, førend de dømme i Sagerne, skulle see og høre, saaledes at det hele Grundlag kommer til at ligge klart for Dommerne, forinden de afgjøre Sagen. Men der ligger endnu Mere i disse Bestemmelser, der findes i Grundloven; der ligger tillige i dem: at Sagen skal forhandles mellem Anklageren og Anklagede eller En paa hans Vegne, saaledes, at Staten staaer som Part overfor den Anklagede, og Sagen altsaa maa behandles fra begge Sider, inden Dommen bliver afsagt. Dertil knytter sig da ogsaa, at de bundne Beviisregler, Regler, der afgjøre Spørgsmaal uden Hensyn til ethvert enkelt Tilfældes særlige Beskaffenhed, skulle afløses deraf, at det hele Beviisgrundlag bliver i sin Heelhed fremlagt for Domstolen, der da afgjør Sagen, som i andre Tilfælde, der møde i Livet, efterat have prøvet Alt, seet og hørt Alt. Altsaa skulde fra vor Retspleie den hidtilværende Hemmelighed, Skriftligheden, Inqvisitionen og de bundne Beviisregler forsvinde. Dertil knytter sig da det, som er Slutstenen for det Hele, at Mænd, udgaaede fra Folket, skulle dømme i Forbindelse med lovlærde Dommere; ikke Folket alene, ikke Dommerne alene, men ved en Samvirken af disse tvende Kræfter haabede man at faae en retfærdig, en upartisk, en selvstændig Domstol, som af selve den Dømte maatte erkjendes for at være en Domstol, for hvilken han ikke blot retlig, men ogsaa moralsk maatte bøie sig, fordi han for en Deel havde deeltaget i Valget af den. Jeg troer ikke, at det vil være nødvendigt for mig her at udvikle den Betydning, som Nævningsinstitutionen har, men det troer jeg dog at maatte sige, at, førend den er indført, er vor Grundlov ikke bygget færdig; at Sikkerhed for, at de Friheder, som ere givne ved Grundloven, skulle staae i Tidernes Løb, naar Bevægelser reise sig og Farer true, forinden det skeer, ikke er tilstede. — Det er Noget, som er erkjendt af Alle, at Nævningsinstitutionen umiddelbar virker til at sikkre Friheden mere end noget Andet. Med den

ærede Formands Tilladelse skal jeg her oplæse nogle Ord af den skarpsindigste politiske Tænker, den nyere Tid har frembragt, nemlig Tocqueville, som i sit Værk om Amerika bruger disse Ord: „En Regjering, som kun paa Kampladsen kan ramme sine Modstandere, vil snart være afmægtig, den sande Stadfæstelse af de politiske Love vil derfor findes i Straffelovene og deres Anvendelse; dersom Stadfæstelsen glipper, vil Loven tidlig eller sildig tabe sin Virkning. Den, som dømmer i Straffesager, er saaledes Samfundets sande Herre." Det er for den politiske Ligevægt nødvendigt, at Nævningsinstitutionen indføres; men ogsaa for Folkets Opdragelse i politisk Henseende er den af høieste Betydning. Vi have givet store Friheder, vi have givet betydningsfulde Rettigheder, men vi have endnu ikke ret udviklet Borgerpligten; den er i mine Tanker Slutstenen netop i vor Forfatning, fordi Folket ikke bliver tilfulde opdraget blot ved at have Rettigheder, men ogsaa maa udføre betydningsfulde Pligter, og navnlig den, at udføre Nævningsgjerningen. Ved den vil Oplysning fremkaldes i høiere Grad end ved noget andet Middel; ved den vil Kjærlighed og Agtelse for Loven, Kjærlighed og Agtelse for Grundloven og dens Frihed vækkes; ved den gives Manden det rette Stempel som Mand, ved den vil han først ret føle sig som fuldbaaren Borger; han vil blive i en ganske anden Grad udviklet ved Nævningsinstitutionen end ved noget andet Middel, fordi det er en alvorlig Gjerning, en betydningsfuld Pligt, som kræver betydelige Offre. Det er ved denne Samvirken mellem Lovlærde og Nævninger, at der udspringer et Liv, en Fylde og Kraft, som man ikke paa nogen anden Maade kan naae, og ligesom Nævningsinstitutionen umiddelbar styrker Forfatningen, saaledes styrkes denne middelbar endnu mere derved, at det frie Borgerliv og den sande og høiere Pligtfølelse blandt Borgerne udvikles i en høi Grad. — Jeg havde ikke nogen Tvivl om, at man saasnart som muligt maatte lægge Haand paa Værket, for at indføre denne Institution, men Gjerningen var ikke saa let; der hørte forskjellige Forberedelser til; der hørte den Forberedelse til, at Folket ligesom maatte gjøre sig fortroligt med Grundlovens Tanke, og endvidere den, at de Mænd, som beklædte Dommer- og Sagførerposterne, ligeledes vænnede sig til den Tanke, at Institutionen maatte indføres. Dette indeholdt en særegen Opfordring for mig, idet jeg udarbeidede Lovudkastet, som skal gjennemføre eller som idetmindste skulde bane Veien for Institutionens Gjennemførelse, til at tage saa meget som muligt Hensyn til det Bestaaende, saa lidet som muligt at fravige det Grundlag, som var givet, saa at man kunde bygge

paa det, som Folket var vant til, og ikke forlade, uden hvad der nødvendigviis maatte forlades, for overhovedet at indføre den nye Ordning. Man vil saaledes see, at jeg har foreslaaet at bevare Underretterne, med en enkelt Undtagelse, i den Skikkelse, hvori de ere; at jeg har foreslaaet i det Hele at bevare Overretterne og Høiesteret, uagtet deres Stilling bliver en noget anden, end den hidtil har været. Jeg har derimod anseet det nødvendigt at udvikle Anklagevæsenet noget anderledes, saaledes at Sagførerstillingen bliver vigtigere, end den hidtil har været.

Idet jeg nu gaaer over til Enkelthederne, maa jeg udbede mig de Herrers Overbærelse og Taalmodighed, men da Sagen er af stor Vigtighed, saa haaber jeg, at de ville følge med. Naar de Herrer gjennemlæse § 1, ville de finde, at der deri indeholdes en væsentlig Forandring fra det Bestaaende, nemlig den, at Criminal- og Politiretten i Kjøbenhavn skal afløses af enkelte Dommere, fordeelte omkring i Byen. Da Forordningen af 28de Februar 1845 blev given, opstod der en Ret, som var forskjellig fra vor øvrige Retsforfatning. Man indrettede en Domstol med Underdommere, hvis Sager gik til Høiesteret, med Dommere, som ikke dømte enkeltviis, men samlede 5 i Tal, medens en Enkelt undersøgte Sagen. Man lagde derhos en meget stor Jurisdiction ind under denne Domstol, der bestaaer af 9 Dommere, af hvilke, som sagt, 5 dømme i enhver Sag. Det gjør, at Kjøbenhavn paa en Maade er stillet ganske særlig, og istedenfor at den enkelte Dommers Dom ellers appelleres til Overretten, maa Criminal- og Politirettens Dom appelleres til Høiesteret. Det er imidlertid ikke blot i denne Henseende, at Stillingen er særlig, men der er givet Administrationen en eiendommelig Myndighed i de Sager, som behandles af Criminal- og Politiretten. Politidirecteuren i Kjøbenhavn leder for en Deel Forunderſøgelserne; han tager Beslutninger eller optræder i Tilfælde, som Dommerne ellers kun kunne afgjøre eller optræde i; en stor Deel mindre Politiretssager afgjøres saaledes ved hans Protokol, og navnlig kan det saakaldte Forlig, hvorved Folk erlægge mindre Bøder for at undgaae Sag, indgaaes ved den. Dette Forhold har givet Anledning, jeg vil ikke sige til Misbrug, men til overordentlig stærke Klager. Det vil sees, at netop Communalbestyrelsen i Kjøbenhavn har lagt stor Vægt paa, at dette Forhold kunde forandres. De Forslag, der ere stillede, de Forsøg, der ere gjorte paa at ordne dette Forhold, forekomme mig at være temmelig upraktiske. Den eneste simple og naturlige Fremgangsmaade er den, at der er enkelte Dommere fordeelte omkring i Kjøbenhavn, hvorved Retspleien kommer

nærmere til dem, der skulle søge Retten, og som da skulde udføre den Domsgjerning, som ellers enhver Politidommer udfører; og Politidirecteuren maatte da afgive den Myndighed, der paa nogen Maade har en dømmende Charakteer eller andensteds er henlagt under Dommere. — Det næste Punkt, jeg skal tillade mig at berøre, angaaer de Lovovertrædelser, som skulle behandles af Nævninger, og de, der høre under Dommerne. Dette Punkt findes omtalt i § 2. Det er meget vanskeligt her at trække den rette Grændse; det er ikke ønskeligt i Begyndelsen at lægge et alt for stort Antal Sager under Nævninger, men det er paa den anden Side meget misligt at indskrænke de Sagers Antal, som behandles ved Nævninger, i den Grad, at det kun er undtagelsesviis, at de træde sammen, at det bliver en næsten dramatisk Forestilling, der gives, naar en meget stor Straffesag bliver behandlet af dem. Nævningers Gjerning bør udføres saa ofte, at det ligesom gaaer over i Folkets daglige Bevidsthed, at der er en saadan Gjerning at udføre, en saadan Pligt at opfylde. Vor nuværende Lovgivning har en Antydning, hvorfra jeg har tænkt mig, at man kunde gaae ud. Tyvsanordningen af 11te April 1840 skjelner i § 1 mellem ringere Tyveri, som kun straffes med Vand og Brød, og de større Grader af Tyveri, der straffes med indtil 4 Aars Forbedringshusarbeide. Her maatte, troer jeg, ske en Forandring i Lovgivningen ved at sondre de to Straffegrader for simpelt Tyveri, dersom man følger den Vei, jeg har fulgt; tillige maatte Straffen for beslægtede Forbrydelser nærmere bestemmes i Analogi deraf. Vil man ikke følge den, saa kan man gaae en anden Vei, hvis Fordele jeg ingenlunde skal benægte, navnlig saalænge en ny Criminallovgivning ikke er given, og det er den, at man betegner den Art af Sager, der skulle paadømmes af Nævninger, uden at tage Hensyn til, hvilken Straf Lovgivningen bestemmer derfor. Det har sine Fordele og sine Mangler, og det er et Spørgsmaal, som jeg ganske skal henstille. Den Vanskelighed, der kunde reise sig fra, at vi ikke have faaet en ny Criminallov, vilde derved foreløbig kunne fjernes. — Alle politiske Sager ville ifølge Grundloven henhøre under Nævningers Dom, og som Følge deraf er i § 2 enhver Sag undtagen fra Behandling for Underretterne, naar den har nogensomhelst politisk Charakteer, navnlig ville Valgsager blive henlagte under Nævninger.

Idet jeg nu kommer til det 2det Afsnit, da maa jeg gjøre opmærksom paa, at det omhandler et Hovedpunkt i hele Loven, nemlig det Antal Dommere, der skulle præsidere i Nævningsretten. Det er et Spørgsmaal, som har været stærkt omstridt, om der

skulde være een eller flere Dommere; jeg har søgt at mægle mellem de modstaaende Anskuelser. Jeg anseer det som utvivlsomt, at det har overveiende Fordele at have een Dommer, og kun, dersom man ved hans Side kan sætte Meddommere, uden derved at forøge Dommernes Antal i Landet, bør man have flere. Jeg vil ikke tale om den store Bekostning, det vilde medføre, naar man skulde oprette Collegialretter rundt omkring i Landet, men det vilde være overordentlig vanskeligt at finde Mænd, som vare skikkede til godt at udføre dette Dommerhverv. Det vilde være en saadan Fordring paa Pengemidler og paa Menneskekraft, at jeg ikke troer, den vilde kunne fyldestgjøres. Jo færre Dommere, der kræves, des lettere er det at finde dygtige. Een udmærket Dommer er uendelig bedre end flere mindre dygtige; ja, han maa, naar han staaer ene, foretrækkes for en Domstol, hvor han har de mindre dygtige ved sin Side. Ved at have en større Myndighed og stort Ansvar, ved at føle det større Ansvar, udvikles de aandelige Kræfter i en Grad, som man meget sjælden seer hos Dommere, der sidde i Collegialretter. Derhos er en stor Deel af den Gjerning, der udføres overfor Nævningerne, af en saadan Art, at det er saa godt som umuligt for flere Dommere at deeltage i Ledelsen af Sagerne; ved alle formelle Spørgsmaal, ved det hele Politiopsyn, om jeg saa maa kalde det, ved enhver Afgjørelse, der kræver en øieblikkelig hurtig Beslutning, vil det være meget vanskeligt for Dommerne at benytte Meddommernes Hjælp, og vi see derfor ogsaa i Frankrig, hvor flere Dommere præsidere, at det bestandig er Førstedommeren, der saa godt som afgjør Alt; de andre give vel deres Mening tilkjende, naar han spørger dem, men deres Indflydelse er saare ringe.

For at faae Dommere, der kunne præsidere i Nævningsretter, har jeg troet det nødvendigt, at der blandt de Dommere der blive ansatte i Landsoverretten, særlig blev udpeget Mænd, som skulde udføre denne Dommergjerning. Deres Løn maatte være høi; der kræves til at udføre dette Kald saa dygtige Kræfter, man maa have et saa frit Valg som muligt, saa at det ikke gaaer an her at være sparsommelig. Der er ialt kun Tale om 10 Dommere, og jeg har ansat Lønnen saaledes, at de da ikke særlig fik Diæter og Reiseomkostninger. For de Tilfælde, hvor flere Dommere overhovedet kunne komme til at være med ved Afgjørelsen, har jeg troet det rigtigt at tage Meddommere blandt Underdommerne. Disse Dommere ville kun træde frem, naar der er Spørgsmaal om Kjendelser eller den endelige Dom; altsaa, hvor der uden Skade for Sagen kan

forhandles, forinden Beslutning tages, ville de træde sammen med Førstedommeren. At det ofte kan være en Hjælp for den enkelte Dommer, at have Meddommere i de nævnte Tilfælde, kan næppe betvivles, men det vilde, som sagt, i mine Tanker være høist misligt, naar man vilde kræve, at de ogsaa i andre Tilfælde skulde have en Stemme med.

Et andet Spørgsmaal, som maaskee vil vække nogen Tvivl, angaaer Valget af Nævninger. Som de ville see, er jeg gaaet meget vidt med Hensyn til Adgangen til at være Nævning; thi jeg troer, at det er overmaade vanskeligt at opstille Grændser. Man vil blandt de simpleste Mænd finde Mange, der ville være overmaade dygtige til at udføre denne Gjerning, og man vil blandt de Høitstaaende finde Mange, som ere aldeles ude af Stand til at udføre den. Derfor hjælper det ikke at sætte Grændser, og alle de Forsøg, der i de forskjellige Lande ere gjorte herpaa, have ikke ført til Noget. Et Andet er, at man ikke ubetinget bør paalægge Enhver, han være nokaa uheldig stillet, Udførelsen af denne Gjerning, og derfor er der sat en Slags Census af 50 Rd. umiddelbar Skat eller 800 Rd. aarlig Indtægt; Enhver, der ikke opfylder disse Betingelser, men dog er valgberettiget til Folkethinget, kan kræve at blive opført paa Listen, men han opføres ikke, uden at han gjør Fordring derpaa, saa at han kan være fri for det Arbeide, der ellers vilde komme til at paahvile ham.

Vægten ligger imidlertid ingenlunde paa denne første Liste, men Hovedsagen er, at den endelige Liste bliver affattet med en saa stor Skjønsomhed, Upartiskhed og Dygtighed som muligt. Navnlig i Begyndelsen vil det at udføre Nævningsværket være en vanskelig Gjerning, og det er derfor af stor Betydning, at der ikke paa den Liste, der skal bruges ved Tjenestens Udførelse, sættes Andre end Mænd, der maae antages skikkede dertil. Hvorledes skulle disse Mænd vælges? Jeg vil tilstaae, at man her kan gaae forskjellige Veie, og at Mange maaskee ville gaae en modsat af den, jeg har tilladt mig at foreslaae. Man kunde f. Ex. lade Amtsraadene vælge, navnlig naar der blev et fælles Raad for By og Land. For at undgaae alle tilfældige Svingninger i de politiske Meninger til de forskjellige Tider, for at undgaae Virkningen af, at Amtsraadene f. Ex. til en vis given Tid kunne være mindre heldig sammensatte, har jeg troet det rettest at lægge Myndigheden til at vælge Revisorer i Kongens Haand; og naar det bliver Mænd, der ere ulønnede, og som kun vælges paa Tid, antager jeg ikke, at der vil være nogen Fare derved. Der skulde for hver mindre

Nævningskreds være 3 saadanne Mænd, som da forfattede en Liste, der for Kjøbenhavn kom til at bestaae af 600 og for Kredsene i det øvrige Land af 200. Med Hensyn til den endelige Sammensætning af Nævningsretten er der givet Anklagede en stor Myndighed til Forkastelse; han har den almindelige Myndighed, at fremsætte Indsigelse mod hele Listen og mod enkelte Nævninger, og senere kan han forkaste indtil 6, ligesom ogsaa den offentlige Anklager kan forkaste indtil 6, saaledes at Domstolen i Virkeligheden kan siges at være sammensat med en Erkjendelse fra den Anklagedes Side om, at den bestaaer af rette og gode Dommere, som han selv har underkastet sig.

Idet jeg med den ærede Formands Tilladelse nu kommer ind paa nogle Punkter i det andet Udkast, der staaer i Forbindelse med det første, skal jeg navnlig dvæle ved Forundersøgelsen. Det er af største Betydning, at Dommeren fra det første Øieblik af kan optræde med Sikkerhed og Hurtighed, at der ikke er for stærke Baand paa ham, at han vel kan benytte den offentlige Anklagers Hjælp, men at han ikke absolut er bunden til, at Anklageren optræder, for at han selv skal kunne sætte sig i Bevægelse. Der er her, som jeg troer, givet tilstrækkelige Garantier mod Misbrug, og en af disse Garantier er, at disse Forundersøgelser i Reglen skulle være offentlige. Dette er Noget, man i de færreste Lande har troet at kunne gaae ind paa, men jeg tør maaskee fremsætte den Paastand, at en af de Fordele, som den engelske Nævningsinstitution har fremfor Fastlandets, netop er den, at Forundersøgelsen der er offentlig. Man fremsætter derimod den Betænkelighed, at den virkelig Skyldige derved kan unddrage sig; at Medskyldige derved kunne faae at vide, hvad der oplyses, og ligeledes unddrage sig Forfølgelse eller forhindre Sagen fra at blive tilfulde oplyst; at der ikke ved saadanne Møder vil komme Andre end berygtede Personer eller Folk, der ikke have sand Interesse for Retspleien, og andre Deslige; samt at Dommeren stadig vil forstyrres i sin Gjerning ved denne Offentlighed. Jeg troer ikke, at disse Grunde have nogen sand Vægt, og det, hvorpaa det netop kommer an, er at vække Tilliden, at styrke Dommeren i Udførelsen af hans Gjerning, ved at Enhver fra første Øieblik af kan see, hvorledes Undersøgelsen gaaer for sig. Ved at vække Tilliden opnaaes der et overordentligt Gode, og jeg har selv ofte været Vidne dertil, naar Forundersøgelser bleve anstillede, idet Mænd, der kunne give Oplysninger om Sagen, frivillig træde frem. Naar Forundersøgelsen er hemmelig, maa Dommeren med stort Besvær undersøge Alt, hvad der kan lede ham paa Spor for

at opdage Forbrydelsen, Enhver holder sig ligesom tilbage, der er en forunderlig Frygt for at møde i Retten, man anseer det næsten for en Plet at møde i Retten og aflægge Vidnesbyrd under Ed; i al Fald er Frygten saare vanskelig at overvinde. Der er Intet, som i den Grad har overrasket mig, som at see Modsætningen mellem den mandige Uforbeholdenhed, hvormed i England Vidner mælde sig og med Glæde træde frem for at give Oplysninger i Sagen, og den Tilbageholdenhed og Frygt, man viser i Lande, hvor Undersøgelsen er hemmelig. Man tro dog for Alting heller ikke, at skyldige Personer ville tye til Retssalen for der at oplyses om, hvad der foregaaer; det er sikkert det sidste Sted, hvor en virkelig skyldig Person vil søge hen, thi han kan staae Fare for, at der i selve Midten af Salen kan findes et Øie, der kan udpege ham som den Skyldige. Og søger han at undvige, paa Grund af hvad han har erfaret ved en saadan Undersøgelse, vil han i Reglen netop drage Mistanken paa sig og derved selv kun bidrage til, at Sagen bliver oplyst, medens den ellers mulig ikke var bleven det.

Et andet Spørgsmaal er Sikkerhedsstillelsen. Det er klart, at, naar man ikke, som nu er Tilfældet, er nødsaget til fortrinsviis at rette sin Opmærksomhed paa den Anklagedes Tilstaaelse, saa er man istand til i mangfoldige Sager at modtage Sikkerhed og løslade den Anklagede, hvor man nu maa holde ham fængslet. Dette er en Fordeel for Staten i reen pecuniair Henseende; man sparer mange Penge ved at Arrest bliver unødvendig. Det er derhos en Retfærdighedsfordring for den Anklagede, at der ikke tilføies ham et større Onde end det, der nødvendigviis maa tilføies ham, for at Sagen kan blive oplyst.

Et Afsnit, som jeg ogsaa særlig maa gjøre opmærksom paa, er det 3die i det andet Lovudkast. Hvor der er en fuldstændig Tilstaaelse af en sigtet Person, fordrer Retssikkerheden ikke, at han stilles for en Nævningsret. Hvorledes man end stiller Forholdet, er det umuligt at undgaae, at der er et betydeligt Mellemrum mellem den Tid, da den ene Nævningsret og den anden afholdes. Selv om man vilde afholde dem 6 Gange om Aaret, vilde man dog have et Par Maaneders Mellemrum mellem Retternes Afholdelse. Jeg har foreslaaet dem afholdte 4 Gange om Aaret omkring i Landet, men i saa Tilfælde er det meget haardt for Vedkommende, der har afgivet en fuldstændig Tilstaaelse, dersom han vedvarende skal holdes fængslet. Det er en aldeles unyttig Gjerning at holde Vedkommende fængslet, for at han derefter kan dømmes af Næv-

ningsdommeren; thi Nævningerne selv ville slet ikke komme til at domme i saadanne Tilfælde. Jeg har derfor, skjøndt jeg ikke troer, at man har brugt denne Fremgangsmaade noget andet Sted, troet det rigtigt at foreslaae, at Vedkommende, naar Landsoverretten ikke finder Betænkelighed derved, kan dømmes af den Dommer, der har optaget Forhøret, dog med Ret for ham til Appel til Overretten, der navnlig med Hensyn til Straffen kan blive af Betydning. — Det 4de Afsnit handler om Anklagebeslutning. Denne er for Øieblikket hos Amtmanden. Skjøndt jeg indrømmer de Fordele, der ere tilstede ved den nuværende Indretning, har jeg dog troet det rigtigt, at denne Gjerning blev henlagt under Overretten, fordi det i Virkeligheden er en foreløbig Dom, som har en stor Betydning for Vedkommende, der stilles som Anklaget; og jeg seer ikke, at der kan være stor Ulempe forbunden dermed, da der er givet Regler for en hurtig Afgjørelse fra Landsoverrettens Side med Hensyn til disse Sager. Den Anklagede vil i alle de Tilfælde, hvor han ikke selv sørger derfor, faae en Forsvarer. Efterat Anklager og Forsvarer ere beskikkede og de nødvendige forberedende Skridt gjorte, for at Sagen endelig kan forhandles, vil Hovedforhandlingen foregaae. Med Hensyn dertil er der et Spørgsmaal, som jeg ogsaa troer at burde henlede Opmærksomheden paa, nemlig det, der indeholdes i § 202: Forhør over en Anklaget. Der er mange af dem, som beundre de engelske Retsinstitutioner, der lægge en overordentlig Vægt paa, at den Anklagede ikke bliver forhørt. Jeg tilstaaer, at det har noget overordentlig Tiltalende at høre Fremgangsmaaden ved de engelske Domstole, idet der blot spørges den Anklagede: Erklærer Du Dig skyldig eller ikke skyldig? og Dommeren med den største Alvor indprænter ham, at han ikke erklærer sig skyldig uden efter den modneste Overveielse; forøvrigt optages intet Forhør over den Anklagede for Nævningsretten; det staaer aldeles i hans Magt, om han vil optræde og i Anledning af Oplysninger, der ere fremkomne, selv give Oplysning.

Jeg troer imidlertid, at dette er uholdbart. Det kan dog ikke være andet end naturligt, at den Person, der bedst veed Besked om en Sag, der nødvendigviis maa kunne give Oplysning om den, navnlig dersom han er skyldig, bliver forhørt og giver den Forklaring, han opfordres til, vel at mærke, uden nogensomhelst Tvang, uden at der stilles anden Fordring til ham, end at Spørgsmaalet stilles, og, dersom han vedvarende nægter at besvare det, saa anvender man ingensomhelst physisk

eller moralsk Tortur. Der kan heller ingen Tvivl være om, at, hvor man ikke forhører den Anklagede, der vil han i mange Tilfælde skade sig selv langt mere ved ikke at afgive Forklaring, end om han var opfordret til at afgive den. Naar der nemlig fremkommer Oplysning om Noget, som han maa kunne vide Besked om, saa venter Dommeren, at han vil træde frem og opklare Spørgsmaalet, og den Anklagede vækker da i høi Grad Mistanke imod sig, naar han i et saadant Øieblik forbliver taus og ikke benytter den Ret, han har til at give Oplysninger. Det er ogsaa saa langt fra, at man nu fortiden anseer det som en Fordeel ved den engelske Retspleie, at den Anklagede ikke forhøres, at der uophørlig fremkommer Forslag om en væsentlig Forandring i denne Retning. Man er endog gaaet saa vidt, at den berømte Lord Brougham, som er Retspleiens største Reformator i England, har foreslaaet, at den Anklagede, naar han dertil er villig, skal forhøres under Ed; han er altsaa gaaet langt videre, end jeg vilde være tilbøielig til at gaae, idet han vil, at den Anklagede skal kunne afhøres som Vidne. — Det vil saaledes sees, at de, der med sær Forkjærlighed dvæle ved denne Side af den engelske Retspleie, ingenlunde ville finde, at man i England selv har en saa afgjort Forkjærlighed for den, men at man tværtimod er kommen til den Erkjendelse, at det Simple og Naturlige er, at den Anklagede kan blive forhørt og afgive Svar paa Spørgsmaalene, ligesom enhver Anden giver, dog uden at Tvang anvendes. — Et andet Spørgsmaal, som ved Hovedbehandlingen er af Vigtighed, er Vidneførslen. Hvem skal tilstedes som Vidner? I § 209 vil man see, at der er givet Bestemmelser om, hvem der er undtagen fra at vidne, og at det er kun ganske faa Personer, der ere undtagne: Hans Majestæt Kongen, den, der er berøvet Fornuftens Brug, i visse Tilfælde Sagførere, og catholske Præster med Hensyn til det, der under Skriftemaalet er dem betroet. Man har mange Steder forsøgt at udelukke en Deel Vidner og bestemme, i hvilke Tilfælde de skulle føres o. s. v. Jeg troer, at en moden Overveielse af Sagen maa føre til, at det Princip, der her i Loven opstilles, er det rigtige: lad Enhver vidne, som kan vidne i Sagen, og lad derefter Dommeren bestemme, hvad Vægt der skal tillægges Vidnesbyrdet. Fordi en Mand engang har begaaet en Forbrydelse, derfor aflægger han ikke altid falsk Vidnesbyrd; fordi en Mand er interesseret i en Sag, deraf følger ingenlunde, at han skulde ville fortie Sandheden eller gjøre sig skyldig i falsk Vidnesbyrd; og fordi En er beslægtet med den Anklagede, behøver man heller ikke at frygte, at han skal aflægge falsk Vidnes-

byrd. Man er ogsaa, navnlig i England, efterhaanden kommen til at lade næsten alle de tidligere udelukkede Personer vidne. Der var for nogle Aar siden en Sag, som jeg skal tillade mig at gjøre opmærksom paa, fordi den maaskee kan give et Bidrag til at vise, af hvor stor Betydning det er, at man ikke udelukker Vidnesbyrd. Blandt de udelukkede Vidner vare Mand og Kone i Sager, der angik den ene af Ægtefællerne, og jeg vil tilstaae, at det for Følelsen har noget i høi Grad Stødende, at Manden skal kunne vidne mod Konen eller omvendt. Imidlertid er jo vor bestaaende Lovgivning den, at de kunne kaldes til at vidne i Straffesager, i Sager, hvor ikke andre Vidner kunne haves. Det er altsaa ikke noget Nyt, naar der ingen Fritagelse i saa Henseende er skeet. Den Sag, jeg sigter til, var netop af en saadan Beskaffenhed, at den ret godt oplyser Forholdet. Det var en Voldtægtssag; en Fader havde attenteret Voldtægt imod sin Datter, og det eneste Vidne, der kunde optræde, var Moderen. Man syntes enig om, at, naar Loven ikke havde udelukket Moderen fra at vidne, vilde der have været tilstrækkeligt Beviis. Altsaa: i en af de største og forfærdeligste Forbrydelser gik Personen fri, fordi hans Ægtefælle ikke kunde vidne. Nu vil man sige: Ja, Følelsen vilde dog afholdt fra at vidne; hun vilde under alle Omstændigheder have holdt sig tilbage. Men det er netop i saadanne Tilfælde, at der kan findes en Strid mellem modstaaende Følelser, eller rettere, at en tidligere Følelse ikke vil holde tilbage. Hvor stærk Følelsen end tidligere har været, saa gives der dog Forbrydelser, som absolut tilintetgjør Følelsen, hvor alle Baand ere løste, hvor der ikke længer er Tale om at holde sig tilbage af Hensyn til det Ene eller Andet. Og man maa i det Hele vel vogte sig for, i nogen Sag at svække de Beviisligheder, som det er muligt at erholde.

Med Hensyn til Afhørelsen af Vidnerne, da har jeg troet det retteste, at, medens Dommeren, som staaer mellem Parterne, afhører den Anklagede, saa skulde Anklageren og Forsvareren selv afhøre deres Vidner; det er Noget, man maa lægge overordentlig Vægt paa. Naar Dommeren skal sidde som ledende, upartisk Mand, saa er det af største Betydning, at den hele Forhandling foregaaer mellem Parterne ligeoverfor ham, at han griber ind og holder tilbage, naar de overtræde Lovens Regler og Former, at han minder dem om, naar de skeie ud o. s. v., men at han da ved Sagens Optagelse er istand til, med Upartiskhed at give en Oversigt over Sagen. Det er et Hovedpunkt i den hele Forhandling, at man stiller Dommeren paa et saa-

dant Standpunkt. I Frankrig, hvor Dommeren stadig fristes til Eensidighed, fordi han uophørlig maa forhøre, bringes han som oftest ud af Ligevægt, og hvor udmærkede Dommere end Frankrig har, saa er det dog maaskee en af Grundene, hvorfor Nævningsinstitutionen ikke staaer saa høit der, som den f. Ex. staaer i England. — Medens Vidnet kan afhøres om Alt, hvad han selv veed, saa er der i § 217 bestemt, at han ikke maa fortælle, hvad han har hørt af Andre. Det er en af de største Farer, som der er ved ethvert Forhør, navnlig naar der skal afsiges en umiddelbar Dom derpaa, at Folk løst og fast fortælle, hvad de have hørt af den Ene eller Anden, uden selv at have oplevet det. Det er Noget, der kun bør tilstedes i ganske overordentlige Tilfælde, hvor det eiendommelige Forhold gjør, at det maa tilstedes. I Forhandlingerne, der finde Sted, efterat Vidneforklaringerne ere afgivne, kan den offentlige Anklager udtale sig over de fremkomne Beviisligheder; Forsvareren, der fører Vidner, har samme Ret, og han kan altid fordre det sidste Ord. — I § 241 vil man finde Spørgsmaalet om Beviisreglerne afgjort. Der har her i Salen været reist Forhandlinger om, hvorvidt man med Hensyn til en enkelt Domstol skulde forandre det nuværende System. Jeg troer, at man dengang opfattede Forholdet mindre rigtig og tillagde den hele Forandring, der var Tale om, en anden Betydning, end den virkelig havde. Her maa jeg imidlertid sige, at Forandringen er langt alvorligere; thi skjøndt her tilstedes saa godt som alle Slags Vidner, er der ikke destomindre ikke sat nogen Regel for Beviset. Jeg troer, at jeg i denne Henseende tør paaberaabe mig, at der ikke er noget Land — undtagen i ganske enkelte Sager i England — hvor man har indført Nævninger og tillige har egentlig bundne Beviisregler. Man maa tilvisse gaae ud fra, at Dommeren i den Oversigt, han giver over Sagen, indtrængende maa gjøre opmærksom paa de Mangler, der kunne være i fremkomne Beviser, paa usikkre eller forkastelige Beviser og deslige; men tilsidst maa den endelige Afgjørelse af den Vægt, der kan lægges paa Beviset, være hos Nævningerne selv. Dommeren kan veilede i sin Oversigt, men han kan ikke sige: Saa mange Vidner eller de og de Indicier høre til, for at fuldt Beviis skal være tilveiebragt. Man maa ingenlunde derfor troe, at, man lader Nævningerne dømme efter usikkre og upaalidelige almindelige Indtryk; det er saa langt fra at være Tilfældet, at, dersom Nævningerne vilde svigte deres Pligt i saa Henseende, vilde det være en væsentlig Grund for den præsiderende Dommer til at søge en ny Prøvelse af Sagen. Men man maa ikke

fordre det Umulige; man maa ikke fordre, at der forud skal kunne opstilles Regler for, hvorledes en Sag i hvert enkelt Tilfælde skal kunne bevises. En engelsk Overdommer endte engang sin Tale i en Mordsag saaledes: „I, der skulle dømme i denne Sag, maae overveie den, ligesom I alvorsfuldt og samvittighedsfuldt vilde prøve en vigtig Sag, som I selv i Eders private Gjerning havde at afgjøre, og afgjøre denne Sag saaledes, som I kunne forsvare." Man kan ikke stærkere udtrykke, at Opgaven ikke er, at opstille almindelig bindende Regler; og det, der saa ofte er gjort gjældende ogsaa her tillands, at man i Straffesager har Beviisregler i England, er i det Hele urigtigt, skjøndt der ganske vist i enkelte Sager gives saadanne Regler. — Med Hensyn til Nævningernes Afgjørelse af Sagerne vil der findes en Bestemmelse i § 253. Jeg har troet det rettest, at Nævningerne afgjøre det fremkomne Spørgsmaal ved Stemmefleerhed. Der har været gjort de meest forskjellige Forsøg paa at lade dem afgjøre med 10 mod 2, 9 mod 3 eller 8 mod 4 o. s. v.; man har derved søgt at værne om Uskyldigheden. Jeg troer imidlertid, at alle disse Forsøg i Virkeligheden ikke have ført til det Formaal, man har stillet sig. I England fordrer man Eenstemmighed; denne Fordring vil kunne gjøre det muligt for en enkelt Nævning at faae en Forbryder fri, selv om alle de øvrige Nævninger ere fuldkommen overbeviste om hans Skyldighed. Dette gaaer dog noget for vidt i mine Tanker. Det er ligeledes et af de Spørgsmaal, der i de senere Aar have været reiste i England, og det Bestaaende har mødt stærk Modstand. Det er kun Nævningernes overordentlige Sikkerhed i at prøve og afgjøre Sager, der i mine Tanker har gjort, at denne Fordring om Eenstemmighed til at fordømme eller til at frisinde — thi den fordres i begge Tilfælde — saa at Nævningerne tilsidst maae gaae fra hinanden, naar de ikke kunne blive enige, og Dommeren vil lade dem slippe — der har gjort, at der ikke er begaaet mangfoldige Feil. Hovedsagen er, at Nævningerne overveie de Spørgsmaal, der komme frem; det maa forhindres, at de løst overveie og letsindig fatte Beslutning med 7 imod 5; at de skyndsomt tale om Sagen og derefter tage Bestemmelse; derfor har jeg søgt at give i saa Henseende en Garanti, ved at tvinge Nævningerne til alvorlig Overveielse, naar de ikke kunne blive enige, og foreslaaet, at de skulle være sammen i 6 Timer, og først naar de ikke i Løbet af denne Tid ere blevne enige, skal Fleertallet afgjøre. Ere vi først komne ind paa en Afgjørelse uden Eenstemmighed, seer jeg ingen Grund til at fordre mere end et Fleertal. — Med

Hensyn til de Domme, der lyde paa Frifindelse, har jeg troet det rigtigt ved § 276 at fastsætte, at Vedkommende, der er frifunden, ikke kan komme til at udrede Omkostningerne. Det er ganske vist, at der er mange Tilfælde, hvor en Person selv er Skyld i, at han er stillet under Anklage, selv om han erklæres „ikke skyldig"; men det er ikke tilstrækkelig Grund til, naar han dog tilsidst findes at være uskyldig, at paalægge ham Omkostningerne ved Siden af den øvrige Ulykke, det har været for ham at være inddragen under en criminel Sag. Anklagen er Noget, der virker i og for sig afskrækkende nok, saa at man ikke behøver stærkere Midler i saa Henseende. — Med Hensyn til Høiesteret, da har jeg troet det rettest, at Høiesteret væsentlig optræder som Cassationsret: vaager over Formerne, uden at domme i Sagens Realitet. Høiesteret kan vise Sagen tilbage til nye Nævninger, til de samme eller til andre Dommere; men jeg har dog gjort een Undtagelse, og det er, hvor Dommeren fortolker Loven ved Anvendelsen af Straffen anderledes, end Høiesteret har troet, at den bør fortolkes, hvilket vil findes omtalt i § 295. Det synes at være unødvendigt, at en Sag, der er paadømt ved en Nævningsret og gaaer til Høiesteret, skulde, fordi Høiesteret ved Fortolkningen af en Lovparagraph kommer til et andet Resultat end Nævningsdommerne, vende tilbage til de samme eller andre Dommere for at finde sin Afgjørelse. Dette reent juridiske Spørgsmaal, som ikke kræver nye Oplysninger, Vidneforhandlinger og deslige, kan Høiesteret, naar den ikke paa Grund af Omstændighederne finder det betænkeligt, selv afgjøre. Den største Betænkelighed, der kunde være ved at give denne Myndighed, er, at Appellen af den Grund skulde benyttes i større Udstrækning, saaledes at Mange, der erkjende, at de paa lovlig Viis ere dømte, men som mene, at de kunne faae lidt Afslag ved at lade Sagen gaae til Høiesteret, muligen kunde føle sig fristede til at appellere; imidlertid vilde denne Ulempe ikke være saa stor som den, at Sagen nødvendigviis skulde vende tilbage, uden at en sand Nødvendighed var tilstede.

Med Hensyn til det sidste Lovforslag, da skal jeg ikke opholde mig ved Enkelthederne, førend jeg hører Modsigelser. Ved det maa jeg blot gjøre opmærksom paa, at Forholdet stiller sig noget anderledes ifølge de mindre Straffesagers Natur. De mindre Sager, navnlig de offentlige Politisager, der angaae Betleri, Løsgængeri og en stor Deel Bødesager, kræve en hurtig Indskriden, en hurtig Afgjørelse i selve den Sigtedes Interesse. Vi have ogsaa fortiden en meget nyttig Afgjørelse af

Smaasager, navnlig Bødesager indtil 10 Rd., og det er den, at, naar Vedkommende frivillig vil erlægge Bøde, slipper han for videre Forfølgning af Sagen; den indsendes til Amtmanden, og, naar den stadfæstes der, er Sagen afgjort. Det er en saa naturlig og simpel Afgjørelse i de Smaasager, hvor Vedkommende maa være Herre over sin egen Skjæbne, at jeg ikke kan see nogen Ulempe ved at bevare den. Der er Sager af større Betydning, men som dog aldrig føre til mere end til Vand og Brødstraf i 3 Gange 5 Dage, saasom Betleri og Løsgængeri; i disse Sager er og maa Arrest være almindelig, hvilket er den største Ulempe. En stor Del af disse Politisager anlægges mod omvankende Haandværkssvende, der ingen Tilhold have, som Ingen kan eller vil modtage, og for hvem altsaa Arresten er det eneste Sted, hvor de kunne opholde sig, medens Sagen staaer paa. Her er det altsaa af stor Betydning, at man ikke er tvungen til Forundersøgelser og Anklagebeslutninger, som kun vilde forhale Sagen, og det navnlig til Skade for vedkommende Tiltalte, fordi han da maatte hensidde længer i Arresten, medens Dommen ellers kan være afsagt faa Timer efter Anholdelsen, og maaskee kun vil komme til at lyde paa 2 à 3 Dages Fængsel paa Vand og Brød. Jeg troer derfor, at man i disse Sager bør bevare den simple Fremgangsmaade, der nu for endeel følges, skjøndt den i mit Forslag er yderligere simplificeret. Retten til at appellere skulde staae aaben i enhver Sag paa over 10 Rigsdaler, og hvor der er Spørgsmaal om Formovertrædelser, skulde Sagen kunne appelleres til Høiesteret, til Cassation. — Hvor Sagen er betydeligere, hvor Straffen kan være over 3 Gange 5 Dages Vand og Brødstraf, der vil en egentlig Forundersøgelse foregaae, og Anklagebeslutning tages; men disse Sager, ligesom ogsaa de nysnævnte mindre, behandles forøvrigt aldeles efter de samme Regler, som fordres ved Nævningsretterne, idet navnlig Offentlighed og Mundtlighed kræves; og i de større Sager af denne Slags vil Anklageprincipet blive hævdet. I disse Sager ville Overretterne være anden og sidste Instants med Hensyn til det egentlige Straffespørgsmaal, medens Høiesteret ogsaa skal være Cassationsret for den Slags Sager. Landsoverretten vil i disse Sager dømme med 3 Medlemmer. Jeg troer, at det er et tilstrækkeligt Antal. Det er et Spørgsmaal, om man ikke i Tidens Løb kan komme til at forringe Dommerantallet, navnlig naar Høiesteret, der som Cassationsret dømmer med 5 Medlemmer, blev stillet paa en lignende Maade med Hensyn til de civile Sager, og man i Landsoverretterne ogsaa nøiedes med 3 i civile Sager, samt for Hof- og Stads-

retten tog samme Bestemmelse. En Deel Arbeide vilde spares, naar der stilledes mindre Fordringer til de enkelte Personer.

Jeg skal endnu kun omtale eet Spørgsmaal, nemlig den Tid, da Loven skal træde i Kraft. Jeg har troet det rigtigt, at man ansatte en forskjellig Tid for Kjøbenhavn og det øvrige Land, da Kræfterne, man her har tilstede i Dommere og Advokater, ja selv i det reent Materielle, saasom de nødvendige Localer m. m., gjøre, at man kunde gjennemføre Institutionen først i Kjøbenhavn, og naar man da havde prøvet sig for der, senere gjennemføre den i det øvrige Land. Jeg har tænkt mig en mellemliggende Tid af 4 Aar, dog saaledes, at Loven blev vedtaget for det hele Land, og Bestemmelsen om, naar den skulde træde i Kraft, staaer saaledes, at den seneſt til den angivne Tid maatte være gjennemført over hele Landet.

Jeg veed vel, at, hvilken Skjæbne end disse Lovudkast faae her ved Sagens første Behandling, saa tør jeg ikke gjøre mig noget Haab om, at saa vigtige Lovforslag allerede i første Session ville kunne gjennemføres. Jeg har imidlertid troet det ønskeligt, at denne Sag blev fremlagt for Rigsdagen, og at de Tanker og Følelser, som bevæge sig i Rigsdagen, maatte komme til Orde i Sagen, for at fremme og forberede den og vise, hvorledes man betragter den baade i dens Almindelighed og i dens Enkeltheder, for at Regjeringen derefter kunde bygge videre og mulig snarlig forelægge os et Lovudkast desangaaende. Det er ikke blot vigtigt for selve Forfatningen, at dette skeer, men ogsaa vigtigt for Domstolene. Det er Noget, Ingen kan miskjende, at, naar i en Række af Aar et Bud findes i Landets Grundlov, og det staaer uopfyldt; naar en saare vigtig Institution i Landet staaer i skærende Modsætning til Landets øvrige Institutioner — saa er Retspleien rystet, saa er det saare vanskeligt for Domstolene at bevare den fulde Tillid og fulde Styrke, som de maae have, for til Gavn og Lykke for Landet at udføre deres Hverv. Jeg er overbeviist om, at netop Landets høiere Retter røgte deres Kald paa den bedste og fortjenstfuldeste Maade, men det tør jeg sige, at der ikke burde findes mere ivrige Tilhængere af denne Institutions snarlige Gjennemførelse, end netop disse Dommere, fordi Grundloven, som sagt, har rystet Grunden under dem, og fordi, saalænge man maa arbeide og arbeide uden Haab om at gjennemføre Institutionen, saa vil den nødvendige Tillid vanskelig i Tiderne kunne bevares. Da der kun var hengaaet nogle enkelte Aar, vare Forholdene anderledes, fordi Enhver maatte sige sig selv, at Forberedelse og nøie Overveielse var nødvendig; men naar længere Tid gaaer

hen, vil Befolkningen let troe, at der ikke er en alvorlig Villie til at gjennemføre det, der er udtalt i Grundloven, og desto vanskeligere vil Forholdet da blive. Derfor overgiver jeg denne Sag til de Herrers Velvillie og Bearbeidelse; jeg haaber, at Ingen vil skaane mig, idet jeg erklærer, at jeg med Glæde vil tage imod selv den alvorligste Kritik, naar jeg blot kan gaae ud fra, at det er af Kjærlighed og Interesse for selve Institutionen, at Kritiken fremkommer.

Justitsministeren (Casse): Det er let forklarligt, at den ærede Forslagsstiller har følt sig stærkt opfordret til at indbringe det foreliggende Lovudkast; den store Interesse, han altid har viist for Omordningen af Strafferetspleien i Overeensstemmelse med Grundlovens § 79, giver ham en fortrinlig Adkomst til at fremtræde som virksom med Hensyn til Gjennemførelsen heraf, og han har denne Adkomst ganske vist ikke mindre, naar der tages Hensyn til den store Indsigt og Dygtighed, som han har lagt for Dagen ved Behandlingen af denne Sag tidligere, og navnlig gjennem de Forslag, som han efter Opfordring af en tidligere Justitsminister fremkom med. Jeg fatter ogsaa meget godt, at han har kunnet troe det rigtigst at slaae ind paa den Vei, han nu har betraadt for at bringe Sagen i Bevægelse, fordi der ikke hidtil har foreligget noget endeligt Resultat af den Commissions Forhandlinger, som i sin Tid er bleven nedsat for at afgive Betænkning angaaende det omhandlede Emne. Jeg kan imidlertid ikke andet end nære den Overbeviisning, at den omhandlede Sag ikke hensigtsmæssig vil kunne gjøres til Gjenstand for videre Behandling af det høitærede Thing, hvorimod det efter min Mening vil være det ene Rigtige at lade Regjeringen beholde Sagen i sin Haand, for snareste muligt at forelægge de fornødne Lovudkast. Den ærede Forslagsstiller bemærkede i Slutningen af sit Foredrag, at han ikke havde den Tanke, at Lovudkastene skulde kunne bringes tilende i den indeværende Session, men at han navnlig havde fremlagt dem, for at Regjeringen derved kunde faae Leilighed til at udtale sin Anskuelse og faae en Veiledning med Hensyn til den yderligere Behandling af Sagen, som skulde finde Sted, for at de fornødne Lovudkast kunde fremkomme fra den. Der indeholdes — tør jeg haabe — i denne Udtalelse en Erkjendelse af, at Sagen efter sin Natur dog nærmest er af den Beskaffenhed, at Initiativet i den bør tages fra Regjeringens Side (Tscherning: Maa jeg bede om Ordet!); og jeg anseer det for at være et særdeles væsentligt Punkt, at Regjeringen kommer til at beholde Sagen i sin Haand for at kunne fremkomme med de fornødne

Lovforslag. — Den ærede Forslagsstiller har i sit Foredrag fremhævet de vigtigste principielle Spørgsmaal, de Hovedpunkter, af hvis Bedømmelse og Afgjørelse Detaillen i det Hele maa bestemmes, og det vil af hans Foredrag fremgaae klart for det høitærede Thing, at netop disse principielle Spørgsmaal ere af en saadan Beskaffenhed, at der forud for deres Afgjørelse altid vil komme til at gaae en særdeles omhyggelig Drøftelse. Det vil fremdeles, naar det høitærede Thing sammenholder Udtalelserne om disse Hovedpunkter med den hele Række af detaillerede Bestemmelser, hvoraf Udkastene bestaae, sees, at disse Bestemmelser staae i en saa afgjørende Forbindelse med den Maade, hvorpaa man opfatter de principielle Spørgsmaal, at en lang Række af Paragrapher vil komme til at staae eller falde med det Resultat, man kommer til med Hensyn til de principielle Spørgsmaal, hvortil de knytte sig, og saaledes, at, hvis disse kun antages med Modificationer, maae de enkelte Paragrapher blive Gjenstand for en stor Deel Forandringer. Jeg skal af disse principielle Spørgsmaal ikke fremhæve andre end dem, som den ærede Forslagsstiller selv fremhævede. Jeg skal navnlig ikke dvæle ved Spørgsmaalet om Anvendeligheden af Eendommer-Systemet eller Fleerdommer-Systemet, af Fleerdommer-Systemet med større eller mindre Modificationer i Henseende til Antallet, men jeg skal derimod tillade mig at paapege alle hans Bemærkninger med Hensyn til Forundersøgelsen og med Hensyn til Vidneførselen, hvilket Alt vil komme til mere eller mindre at ramme den Disposition, der maa tages igjennem de enkelte Paragrapher. Det bliver saaledes et Hele, hvis enkelte Bestanddele knytte sig særdeles stærkt til Hovedpunkterne, og det vil komme til at medtage et særdeles langt Arbeide; det vilde — det tør jeg vel sige — blive ugjørligt for et Udvalg at komme tilende med Noget, der kunde ansees at være i og for sig, i Forhold til den hele Detail, tilstrækkeligt. — Der er ogsaa en anden Betragtning, hvorpaa jeg lægger særlig Vægt, idet jeg ønsker det forbeholdt Regjeringen at beholde Sagen i sin Haand, og det er den, at disse Udkasts Indhold kommer til at staae i en meget nøie Forbindelse med et ganske andet Hensyn, med Hensynet til Grundlovens § 76, hvorefter Retspleien og Forvaltningen skulle adskilles fra hinanden. Naar Sagen ordnes igjennem Love som de foreliggende, bliver jo vistnok Alt, hvad der angaaer Nævningeretter, Underretter og andre Instantser, slaaet fast, hvorimod Alt det kommer til at staae tilbage, der skal tjene til Gjennemførelsen af Grundlovens § 76; og jeg kan ikke andet end anse det for at være hensigtsmæssigt og i

høi Grad tilraadeligt, at man ved Udarbeidelsen af de Love, som skulle sikkre Gjennemførelsen af Grundlovens § 79 angaaende Nævningeretter med hvad dermed staaer i Forbindelse, ogsaa ordner, hvad der skal gjennemføres med Hensyn til Adskillelsen af Retspleien og Forvaltningen. Det kan ikke være andet, end at disse Forhold komme til at berøre hinanden saa stærkt, at Forhandlingerne om nærværende Udkast paa eet Sted og Overveielserne om Retspleiens Adskillelse fra Forvaltningen paa et andet Sted, knyttede til et saadant Udkast, ville komme til at medføre Vanskeligheder ved deres Ordning; og derfor troer jeg, at Hensynet til Grundlovens § 76 vil være en stærk Grund for Thinget til at lade Regjeringen beholde Sagen i sin Haand. — Det høitærede Thing vil erindre, at der, naar § 76 i Grundloven skal gjennemføres, vil være Spørgsmaal, deels om Affondringen af det executive Politi, deels om hvorvidt Noget endnu kan lævnes Dommerne med Hensyn til Skifterjurisdictionen og Auctionsvæsenet, navnlig forsaavidt der ogsaa der er Noget af den dømmende Myndighed. Alle disse Spørgsmaal ville trænge sig frem med absolut Nødvendighed, naar man skal ordne Forholdet med Hensyn til Nævninger, omdanne hele Strafferetspleien i Overeensstemmelse med § 79, og de gjøre det, troer jeg, for at komme til et heldigt Resultat, i høi Grad ønskeligt, at Regjeringen har fuldkommen frie Hænder til at kunne forelægge Rigsdagen deels Udkast med Hensyn til Nævningeretten og Alt, hvad dermed staaer i Forbindelse, og deels Udkast med Hensyn til den Adskillelse imellem Retspleien og Forvaltningen, der bliver nødvendig. Det er et Complex, et Hele, der under en Behandling af de enkelte Bestanddele ikke, efter min Formening, bør skilles fra hinanden. — Jeg forudseer, at man, naar jeg siger, at det bør blive i Regjeringens Haand, for at denne saasnart som muligt kan forelægge Lovudkastene, vil sætte herimod: hvad Sikkerhed have vi for, at, da allerede saa lang Tid er hengaaet, uden at Nævninger ere indførte, dette da vil skee snart. Jeg tør naturligviis ikke lægge Vægt paa, at jeg fuldkommen deler den ærede Forslagstillers Anskuelse om, at Nævningeretters Indførelse er et Opdragelsesmiddel for Nationen, et Middel, hvorved Folket skal kunne bringes til at faae rigtig Forstand paa, hvad den Frihed, der er given igjennem Grundloven, vil sige; men dette har jo kun Betydning for den Tid, hvori jeg har den Ære at forestaae Justitsministeriet. Men derimod tør jeg lægge desto større Vægt paa en anden Omstændighed, og det er den Stilling, hvori for Øieblikket Nævningeretssagen og Alt, hvad dermed

staaer i Forbindelse med Hensyn til en Omordning af Retspleien, befinder sig. Der blev i August 1857 tilstillet den nedsatte Commission Forslag med Hensyn til Gjennemførelsen baade af § 76 og af § 79 i Grundloven, Forslag deels fra den ærede Forslagsstiller, deels fra Høiesteretsassessor Mourier. De bleve forhandlede i Commissionen, men denne erklærede 1858, at, idet disse 2 Forslag gik i ganske forskjellige Retninger, troede Commissionen ikke at kunne afgive Betænkning over dem, og vilde navnlig føle sig generet ved de enkelte Paragrapher, som, idet Forfatterne gik ud fra forskjellige Hovedsynspunkter, ogsaa maatte komme til at staae stærkt imod hinanden; og Commissionen indstillede derfor til Justitsministeriet, om man ikke vilde udarbeide et selvstændigt Forslag, der kunde forelægges Commissionen, og hvortil da denne kunde knytte sine Bemærkninger og Betænkninger. Et fuldstændigt Forslag, lige saa omfattende som det foreliggende og de to tidligere udarbeidede, er færdigt, paa det nær, at jeg blot skal gjennemgaae den hele Række af Paragrapher, for at affile dem, og idet Lovudkastet saaledes er færdigt og uden videre vil blive tilstillet Commissionen, holder jeg mig overbeviist om, at Sagen vil blive fremmet lige saa hurtig, eller egentlig talt hurtigere, end om nærværende Forslag komme til at undergaae en anden Behandling, medens Ministeriet derhos tillige vil have Adgang til at kunne, ganske ubundet af Andet, end hvad der ligger til Grund for dets eget Forslag, gaae ind paa Ordningen af, hvad der er fornødent med Hensyn til § 76, hvortil allerede de foreløbige Forberedelser ere trufne.

Idet jeg saaledes tør tilraade det høitærede Thing, ikke at lade disse Lovudkast blive Gjenstand for videre Behandling, men derimod have det overladt til Ministeriet, samvittighedsfuldt at arbeide hen til, at Forslagene snarest muligt blive forelagte, skal jeg endnu tillade mig een Bemærkning, nemlig den, at de Lovarbeider, som den ærede Forslagsstiller har bragt ind i Thinget, ganske vist ikke, fordi deres Behandling standser, derved ville komme til at blive frugtesløse. De indeholde saa vigtige og værdifulde Bidrag til Afbenyttelse under de Forhandlinger, der ville komme til at udvikle sig, at de have deres fulde, store Betydning; og naar den ærede Forslagsstiller bemærkede, at de Forhandlinger, der tidligere have fundet Sted, og som han gjorde Regning paa, nu skulde finde Sted, vilde medvirke til, at det kom til at vise sig klarere, hvori de gavnlige Frugter af den paatænkte Institution skulde bestaae, saa holder jeg mig ogsaa overbeviist om, at den fra hans Side skete Indbringelse

i Folkethinget af hans Lovudkast vil bidrage mægtig til at berede Jordbunden til Modtagelsen af den nye Lov.

Liebe: Da den ærede Forslagsstiller ikke har forlangt Ordet i dette Øieblik, antager jeg, at han ialfald ikke fortiden finder sig foranlediget til at følge den høitærede Justitsministers Opfordring til at standse Sagen; og jeg skal derfor benytte mig af den Ret til Ordet, som den ærede Formand har givet mig. Jeg har begjært Ordet i denne Sag, ikke blot fordi den ligger mig meget paa Sinde, men tillige fordi det forekom mig, at der efter mine Livsforhold turde være naturlig Anledning for mig til at udtale mig om den. Det er en Selvfølge, at jeg — og jeg haaber, at det vil være Tilfældet med de allerfleste Medlemmer her i Salen — med megen Interesse har læst de Lovudkast, som ere indbragte af den ærede Forslagsstiller, og jeg har med Glæde hørt det oplysende Foredrag, som han idag har holdt. Jeg har tænkt mig, og det forekom mig ogsaa at finde sin Bekræftelse ved Slutningen af hans Udtalelse, at hans Øiemed med Indbringelsen af disse Udkast i dette Øieblik navnlig har været det, at bringe en Discussion i Gang, der maatte kunne gjenoplive Interessen for Nævningeinstitutet. Det er jo vistnok Tilfældet, at dette Institut ikke nu kan siges at være Gjenstand for almindelig Deeltagelse; jeg tvivler ikke om, at det vil blive det, men det er endnu ikke saaledes gaaet ned i Folkets Mængde, tildeels fordi det ikke endnu er tilstrækkelig kjendt af Mængden, at man jo kunde finde det rigtigt, at gjøre Sit til at udvikle og oplive Interessen for det. Jeg har dernæst ogsaa troet, at den ærede Forslagsstiller, ved Siden af saaledes, saavel her i Salen som udenfor samme, at styrke og oplive Interessen derfor, nærmest har havt til Øiemed, at give en virksom Paaskyndelse til disse Sagers Fremme, idet det jo har været den ærede Forslagsstiller som os Andre, endogsaa før den ærede Justitsministers Foredrag, bekjendt, at Regjeringen i længere Tid har været beskjæftiget med at ordne den samme Materie. Derimod har jeg egentlig ikke tænkt mig, at det var den ærede Forslagsstillers Hensigt, at disse Lovforslag i Øieblikket skulde endelig gjennemføres ved Benyttelsen af Rigsdagens Initiativ, og jeg antager, som sagt, at hans Udtalelse her idag berettiger til at troe, at det just heller ikke er det, han nærmest tilsigter.

Hvad Sagen selv angaaer, maa jeg sige, at jeg for mit Vedkommende ikke har den Betænkelighed ved Nævningeinstitutionens Indførelse her i Landet, som saa ofte møder, nemlig, at vi ikke see for os de personlige Kræfter, som behøves for

at kalde den tillive. Jeg mener, at man ikke skal være urolig, fordi man ikke seer omkring sig en rigelig Mængde af Mænd, hvem Nævningehvervet med Tryghed kunde betroes, eller en rigelig Mængde af Dommere og Sagførere, der med Kyndighed kunde føre Institutionen ind i Livet. — Hvad det Første angaaer, Nævningerne, da troer jeg i det Hele, at man overvurderer Vanskeligheden. Efter min Overbeviisning ligger Vanskeligheden ikke saameget i at finde Mænd til Nævninger; jeg troer, at der er saamegen sund Sands og almindelig Oplysning i Folket, at det ikke vil være meget vanskeligt at faae Mænd, hvem man fuldkommen kan være tjent med, til at overtage og udføre Nævningehvervet. Det troer jeg ikke er det Betænkelige. Derimod erkjender jeg, at Vanskeligheden er meget større med Hensyn til de juridiske Kræfter. Men paa samme Tid troer jeg ikke, at det vilde kunne nytte at udsætte Institutionens Indførelse her i Landet, indtil det rigelige Antal af juridiske Kræfter var kommet tilstede; thi efter min Mening kommer det først ved selve Institutionen. Skulle vi have Dommere og Sagførere, som ere fuldt rustede til den ganske vist vigtige og alvorlige Gjerning, hvorom her er Tale, maae vi tilvisse forandre vor Maade at uddanne Dommere og Sagførere paa. Det er først igjennem den nye Tingenes Tilstand, at man kan vente, at saadanne Mænd ville fremkomme i det tilstrækkelige Tal og med den fulde Paalidelighed; saadanne Mænd vil nok Institutionen selv, naar den først kommer tilstede, med Nødvendighed føre med sig. Betænkeligheden med Hensyn til Institutionens Indførelse i dette Øieblik og navnlig efter Rigsdagens Initiativ ligger for mig paa andre Punkter. Den ærede Forslagsstiller har selv, da han indbragte disse Lovforslag, berørt de Betænkeligheder, som jeg nu har for Øie, nemlig de Betænkeligheder, der ligge i, at vi savne forskjellige Anordninger og Indretninger, hvortil Nævningeinstitutionen skulde støtte sig som naturlige Forudsætninger for dens Tilblivelse.

Den ærede Forslagsstiller berørte selv, at han vel indsaae, at der kunde være Tvivl, om ikke Retspleien burde være adskilt fra det Administrative, inden Nævningeinstitutionen kom tillive, og den ærede Justitsminister har nylig med megen Styrke fremhævet, at Regjeringen betragter denne Adskillelse som en absolut Nødvendighed. Jeg kan ikke nægte, at mig er det altid forekommet, at, forinden man væsentlig reformerer Domsmagten her i Landet som saadan, maa man have den adskilt fra det Administrative, og jeg har ikke tænkt mig, at man først vilde reformere Domsmagten og saa derefter komme til Adskillelsen.

Det er i Særdeleshed forekommet mig betænkeligt at udsætte en saadan Adskillelse, som Grundlovens § 76 jo kræver, naar man, som den ærede Forslagsstiller, vil bygge meget væsentlig paa de nuværende Underretter. Det er jo et meget vigtigt Parti af Udkastet, det, der handler om Forundersøgelsen, og det er jo til de nuværende Underretter, Forundersøgelsen efter Udkastet skulde betroes. Nu være det langt fra mig at kaste nogen Skygge paa vore Underretter, saalidt som paa vore Retter overhovedet, men det kan dog ikke nægtes, at, er der Noget, vi have været utilfredse med hos os, naar Talen var om vor criminelle Proces, saa er det navnlig Maaden, hvorpaa Forhørene optages ved Underretterne, saa er det den Inquisitionsproces, som endnu er bevaret fra gammel Tid. Nu veed jeg vel, at den ærede Forslagsstiller vil sige: Ja, det er den gamle Inquisition, saadant kan der ikke mere være Tale om, saadanne Forhør, som hidtil, skulle vi ikke længer have, nu er det en offentlig Undersøgelse, der skal foregaae, og den offentlige Anklager skal være tilstede. Jeg skal nu vist ikke miskjende Betydningen af dette Sidste, at den offentlige Anklager, skal være tilstede — skjøndt jeg dog ikke seer den Tiltaltes Værn i den offentlige Anklager — men ialfald troer jeg, at man overvurderer meget det, at Undersøgelsen skal være offentlig. Tilvisse skal den være offentlig, derom nærer jeg ikke den mindste Tvivl, men naar man, som den ærede Forslagsstiller, ved Siden af det Bud, at Forundersøgelsen skal være offentlig, tilføier, at det skal staae i den vedkommende Dommers Magt, naar han for Sagens Oplysning finder det hensigtsmæssigt, at lade Undersøgelsen blive hemmelig, saa troer jeg virkelig, at man aabner Døren for megen Hemmelighed; thi det vil vistnok i de allerfleste Tilfælde med Føie kunne siges af Undersøgelsesdommeren, at han finder det betænkeligt, nu strax, paa dette tidlige Trin, at lade Undersøgelsen foregaae offentlig. Er det saa, og man maa beholde de nuværende Underretter til Forundersøgelsen, saa synes dette mig at være en stor Betænkelighed ved Lovforslaget. Naar man derimod først har udsondret Dommeren fra Øvrighedspersonen, har stillet Dommeren væsentlig anderledes end nu, har frigjort ham for Politiforretninger, saa at han ikke tillige er executiv Politiembedsmand, saa gaaer det vistnok meget bedre at betroe ham Forundersøgelsen, saaledes som Forslagsstilleren har tilsigtet.

En anden Betænkelighed, som forleden Dag blev antydet, ligeledes af den ærede Forslagsstiller, var, at vi ikke havde nogen Politiorganisation. Jeg mener rigtignok ogsaa, at det er

meget nødvendigt, at man forud for eller samtidig med Nævninge-institutionen faaer Politivæsenet organiseret; jeg mener dette ikke blot med Hensyn til den almindelige Retsbevidsthed i Landet og den borgerlige Frihed, men jeg mener det ogsaa med Hensyn til Statsmagten. Naar vi faae dette nye System, og navnlig, som jeg antager, faae, om vi skulle have et Forhør, ialfald et Forhør, der ikke kommer til meget at ligne det hidtilværende Inquisitionsforhør, saa har man derved betaget Statsmagten et meget vigtigt Middel til Forbrydelsernes Forfølgelse og Afstraffelse, og det maa man ikke lukke Øiet for. Men paa samme Tid, som man, efter min Mening med Føie, gjør denne Forandring, maa man støtte den offentlige Magt paa andre Punkter, og til en saadan Støtte regner jeg et kraftigt Politi, der kan efterspore Forbrydelser og samle de Beviismidler, man saa skal tye til istedenfor en Tilstaaelse, der hidtil saa godt som udelukkende figurerede som Beviismiddel i criminelle Sager. Det maa man gjøre, og dernæst maa jeg anse det som meget væsentligt, og jeg antager, at den ærede Justitsminister, skjøndt han ikke berørte det i sit Foredrag, maa dele min Anskuelse i saa Henseende, at den nye Criminallov maa blive givet samtidig med Institutionens Indførelse. Det er vel ikke Nævningernes Sag, ligefrem at beskjæftige sig med de juridiske Bestemmelser; det er de lovlærde Dommere, som skulle beskjæftige sig dermed; men det kan ikke være en Erindring mod den Vigtighed, jeg troer at man maa lægge paa, at Criminalloven er simpel, let tilgængelig, tydelig og stemmende med Folkets Bevidsthed. Det er jo at haabe og vente, at man vil med en ganske anderledes Inderlighed slutte sig til Lovgivningens Udvikling, søge at tilegne sig Lovbestemmelserne o. s. v., naar ogsaa denne Institution kommer med for at vække Borgernes Liv og Interesse for de offentlige Forhold; og dernæst, hvorvel Nævningerne ikke have med det egentlige Juridiske at skaffe, er der dog mange legale Begreber, som det er nødvendigt at klare for dem, for at de med Sikkerhed kunne gaae til deres Gjerning. — Men dernæst stille man ikke den Fordring til Nævningerne, at de skulle udtale et „Skyldig", naar de vide, at der efter dette „Skyldig" kommer en Retsafgjørelse, som efter deres og hele Folkets Overbeviisning er for streng. Det er af største Vigtighed, at man ikke lægger Institutionen i dens Begyndelse unødige Hindringer i Veien. Det har man jo seet og seer den Dag idag i andre Lande, hvilken overordentlig Indflydelse det faaer, naar der saaledes er Modsætning og Strid mellem den almindelige Retsbevidsthed og de Straffebestemmelser, der skulle anvendes.

Den ærede Forslagsstiller, der selv berørte disse forskjellige Betænkeligheder med Hensyn til Valget af det nærværende Øieblik for Institutionens Gjennemførelse, meente, at man dog temmelig let kunde komme ud herover, idet disse Betænkeligheder let kunde afvises. Jeg kan paa ingen Maade dele hans Anskuelse i saa Henseende eller finde, at der, i hvad han i den Anledning anførte, er Noget, der kunde tillægges egentlig Vægt. Den ærede Forslagsstiller anførte, at det kunde maaskee være ret hensigtsmæssigt, at udsætte Adskillelsen mellem Domsmagten og Administrationen, ligesom ogsaa Politivæsenets Organisation og Criminallovens Givelse, indtil efter Nævningeinstitutionens Indførelse, for at man kunde faae nogen Erfaring ved den, som man kunde benytte og gjøre frugtbringende ved disse andre Reformer. Det troer jeg dog virkelig er den forkeerte Vei at gaae. Lad os ikke lade denne vigtige Institution, hvortil der knyttes betydningsfulde Forhaabninger, blive en Prøveklud, saa at man endog ved den vilde samle Erfaringer! Og naar den ærede Forslagsstiller meente, at man, hvad Criminalloven angaaer, kunde hjælpe sig med foreløbig at faae det Parti af den nye Criminallov, som det ganske vist fornemmelig vil komme til at gjælde om, fordi det vedrører den Klasse Forbrydelser, der hyppigst forekomme, nemlig Materien om Eiendomsforbrydelser, da troer jeg, at dette vilde være overmaade uheldigt. Man kan ikke citere som Hjemmel, at man har behandlet Løsgængeri- og Betleri-Materien for sig; thi det er virkelig noget saa Forskjelligt og staaer meget mere isoleret end Materien om Eiendomsforbrydelser. Men selv om man kunde det, er der dog Meget tilbage endnu. Der ere jo mange Forbrydelser foruden Eiendomsforbrydelser — hvad den ærede Forslagsstiller veed ligesaa godt som jeg — hvor vor Lovgivning har deels forældede og deels heel uheldige Bestemmelser. Det er og har altid for mig været stødende, at see allerede de nuværende Domstole idømme høist alvorlige Straffe, ja endog Livsstraffe, for Forbrydelser, der paa ingen Maade fra et almindeligt criminalretligt Standpunkt egne sig til saadanne Straffe, og som heller ikke i Virkeligheden blive belagte dermed, hvad Alle forud vide. Forbrydelser, for hvilke Dommen lyder paa Livsstraf, afsones ofte med nogle Aars offentligt Arbeide, ja endogsaa undertiden med Vand og Brød. Dette er for mig stødende ligeoverfor de nuværende Domstole, det styrker ikke Retsbevidstheden i Landet, og det vilde især være uheldigt og nedslaaende, naar nu ogsaa Borgerne selv skulde tage Deel i Afgjørelsen af Sager, der begyndte med alvorlige og betydningsfulde Skridt og endte med noget Ubetydeligt. Jeg

kan derfor ikke skjønne rettere, end at det er med fuld Føie, at man, som den væsentlige Forudsætning for denne Institutions Indførelse hos os, venter samtidig at faae Domsmagten adskilt fra den administrative Myndighed, Politivæsenet tilfredsstillende organiseret og en ny Criminallov, hvortil der lykkeligviis ogsaa er god Udsigt, ikke blot fordi — hvad vi jo forud vidste — Regjeringens Opmærksomhed var og maatte være henvendt paa denne Sag, men navnlig fordi vi af den høitærede Justitsminister nylig have hørt udtale, at disse Arbeider vare saa vidt fremmede, at man meget snart kunde vente her i Rigsdagen at komme til at gjøre Bekjendtskab med dem. — Jeg anseer disse Forudsætninger for væsentlige, ja endogsaa nødvendige, hvad enten det er Regjeringen eller Rigsdagen, der tager denne Sag i sin Haand; men ganske vist forekommer det mig i Særdeleshed betænkeligt, om Rigsdagen paa en Tid, hvor Regjeringen udtaler sig for, at efter dens Overbeviisning ere disse Forudsætninger nødvendige, da ligesom vilde paanøde Regjeringen Sagen. Skal denne Institution bringes til Live paa en heldbringende Maade, maae Alle forene sig om den med en god Villie; først da kunne vi vente at naae Maalet. At føre den Slags vigtige Sager ind i Livet ved Benyttelsen af Rigsdagens Initiativ, forekommer mig betænkeligt. Ganske vist veed jeg at vurdere ogsaa den Bestemmelse i vor Forfatning, at der er et Initiativ for Rigsdagen ved Lovgivningsværket; men jeg troer, at det er en Bestemmelse, der, ihvorvel den skal bruges, ikke maa bruges formeget, og allermindst troer jeg, at den maa bruges, hvor Talen er om saa dybt indgribende organiske Bestemmelser som disse. Naar en saadan Institution skal kaldes tillive, kan jeg ikke tænke mig, at det kan skee tilfredsstillende gjennem Benyttelsen af Initiativet. Der er en Mangfoldighed af Oplysninger, statistiske og finantsielle, der skulle tilveiebringes, forinden man kan danne sig nogen rigtig Mening om, hvorledes den hele Sag helst maatte udføres. — Der er dernæst en Masse Qvæstioner i Sagens indre Ordning, der kræve en fleersidig Drøftelse, og endog ved den blotte Redaction af dette Lovværk er der saadanne Vanskeligheder, at det ikke gjerne maatte betroes en lovgivende Forsamling, der kun har ringe Tid tilovers fra sin travle Dagsgjerning. Det vilde efter min Formening under alle Omstændigheder være meget uheldigt, om Rigsdagen vilde tage denne Sag i sin Haand i et Øieblik, hvor man maa haabe — og jeg sætter i denne Henseende stor Priis paa Regjeringens Udtalelser — at vi meget snart maae faae et Forslag fra Regjeringen desangaaende.

Naar nu Stillingen er den — hvad jeg tør troe, at den ærede Forslagsstiller vil see med samme Øine som jeg — at man kun vil gjenoplive, vække og styrke Interessen for dette Anliggende og skynde paa Regjeringen med Hensyn til at fremkomme med det, kunde der jo ikke være nogen særlig Opfordring til at gaae dybere ind paa Lovforslaget. Det skal jeg heller ikke, men det maa dog være mig tilladt at gjøre nogle Bemærkninger derved, navnlig fra det Synspunkt, hvorfra jeg seer Sagen ligeoverfor de Vanskeligheder, som Gjennemførelsen, selv fra Regjeringens Haand, vil medføre. — Jeg berørte i Begyndelsen af mit Foredrag, at jeg ikke ansaae det for afgjørende betænkeligt, at vi ikke strax havde et rigt Maal af Kræfter tilstede, men jeg mener naturligviis ikke, at dette er ligegyldigt. Jeg vil, at man skal tage det Hensyn, man kan, til at Kræfterne ikke strax ere tilstede i fuld Maade, ligesom man overhovedet ved at kalde en saadan Institution tillive skal gaae forsigtig tilværks; hellere begynde med det Mindre og senere udvikle Institutionen fyldigere, end omvendt: strax tage Alt, maaskee Formeget, og saa i flere Henseender komme til at lide derved. Der er nu i den ærede Forslagsstillers Forslag et Punkt, som i den Henseende har tiltalt mig, fordi det gaaer ud fra den Grundanskuelse, at man skal gaae forsigtig frem; det er den Bestemmelse, der ogsaa idag er omtalt af Forslagsstilleren, at Institutionen ikke paa eengang skulde gjennemføres for det hele Land, men at man skulde begynde med Kjøbenhavn. Det er jo en Udvikling, vor Lovgivning ved mangfoldige Leiligheder har taget, der er jo ogsaa Meget, der taler derfor, og jeg tiltræder de Betragtninger, som den ærede Forslagsstiller i saa Henseende har fremsat. Dog veed jeg ikke, om det er saa ganske rigtigt, at man, naar man vil gaae denne Vei, holder sig strengt til Kjøbenhavn; maaskee det dog kunde være hensigtsmæssigt, at bringe de nærmeste Landdistricter i Forbindelse med Kjøbenhavn, for ikke at gjøre det saa udelukkende kjøbenhavnsk. Vanskelighederne her ville vistnok lettere kunne overvindes, og det kunde upaatvivlelig have Meget for sig. Naar imidlertid den ærede Forslagsstiller vil, at man desuagtet skal gjøre det hele Arbeide færdigt strax, forekommer det mig, at han er noget i Modsigelse med sig selv, idet han sagde, at han vilde indføre Institutionen først i Kjøbenhavn, for at prøve sig frem. Skal man prøve sig frem — og deri er jeg enig med ham, at man skal begynde der, hvor Kræfterne ere at erholde — synes det mig ikke værd at slaae det Hele fast, saa man blev nødt til at forandre det, hvis man skulde komme til den Erkjendelse, at man,

ved Institutionens Gjennemførelse i Landet, i enkelte Punkter maatte afvige fra den Ordning, man havde givet for Kjøbenhavn.

Udenfor dette Punkt har jeg imidlertid egentlig ikke i dette Lovforslag fundet Noget, der tyder hen paa, at den ærede Forslagsstiller anseer det nødvendigt at være oekonomisk med de Kræfter, vi i Øieblikket have. Jeg troer, at der i saa Henseende kunde gjøres Adskilligt, og det, mener jeg, fortjener Overveielse, hvad enten Regjeringen eller Rigsdagen tager Sagen i sin Haand, og hvad enten det skeer nu eller senere; thi i ethvert Tilfælde vil Begyndelsen være vanskelig, og der vil være Meget, som man i saa Henseende ikke kan overse. Der er saaledes, og det er Noget, den ærede Forslagsstiller erkjender omtrent paa samme Maade som jeg, ikke noget overflødigt Tal af passende juridiske Kræfter; men ikke destomindre forbruger den ærede Forslagsstiller, for at føre Institutionen i Live, ti Nævningedommere. Det er i mine Tanker for rundeligt, og jeg for mit Vedkommende skulde heller ikke have havt Noget imod, om den ærede Forslagsstiller var bleven staaende ved sit tidligere Lovforslag, hvorefter man i hver Nævningeret kun skulde have een Dommer uden Meddommere. Jeg troer, at her i Landet er en stor Overtro i Retning af, at der skal Mange til at afgjøre en Sag. Naar man har een Mand for sig af anerkjendt og fremragende Dygtighed og af fast Charakteer, da lægger jeg hellere selv den vigtigste Sag i hans end i et større Tal Personers Hænder, hvor dog den Ene ganske naturlig stoler noget paa den Anden, og saaledes ikke hver for sig føler det hele fulde Ansvar, der er forbundet med Gjerningens Udførelse. Jeg skal imidlertid ikke bebreide den ærede Forslagsstiller, at han har gjort denne sidste Ændring. Jeg indseer, at det er for at komme Forfægterne af en anden Anskuelse imøde, og det kan for saavidt være ganske rigtigt. Men jeg maatte dog ønske, at disse Meddommere ikke bleve stillede saaledes, at i nogen Maade Førstedommerens, Nævningedommerens Stilling væsentlig forandredes. Han maa beholde Bevidstheden om, at han bærer Sagen, at han har det hele Ansvar, men ogsaa den fulde Ære. Dette skal jeg nu ikke videre forfølge. Jeg skal heller ikke fra det Standpunkt, jeg har valgt mig, og som forekommer mig at være det rigtigste, fordybe mig i de Erindringer, der kunde være at fremsætte mod Maaden, hvorpaa Forslagsstilleren faaer de ti Dommere. Han tager dem ud af de nuværende Overretsdommere. Det er mig nu allerede noget underligt, den Maade, hvorpaa de skulle være stillede ved Siden af deres Colleger i Overretten. De ere efter Forslaget stillede ganske anderledes gunstig end disse. Det er i deres ydre Forhold allerede

givet, at de ere de første, og det bør de ogsaa være; thi lad os endelig ikke troe, at vi kunne tage Nævningedommerne uden iblandt vore første og bedste Mænd. Med Føie maae disse Nævningedommere betragte sig som de første, og efter den Stilling, der er tiltænkt dem i Lovforslaget, ville de ogsaa være stillede som de første Dommere. Men denne deres Stilling forekommer mig underlig ligeoverfor deres Colleger i Landsoverretten og ligeoverfor Landets Høiesteret. Det vilde være underligt i Nævningedommerne at have de i Sandhed første Dommer, og saa dog have en Høiesteret, hvortil de ikke høre, en Høiesteret, som staaer over dem. Ja, vare de Medlemmer af Høiesteret og udgik fra Høiesteret, faldt jo en Deel af denne Vanskelighed bort, og jeg troer ikke, at Apellationsforholdet vilde blive nogen Hindring derfor; thi i England er det, som bekjendt, saaledes, at de Nævningedommere, der her er Tale om, have Ingen over sig; men naar der klages over den Enkeltes Behandling af Sagen, føres Klagen frem for ham og hans Colleger. Dette maa ogsaa her kunne udføres. Jeg skal dog ikke videre gaae ind herpaa; jeg har kun ikke kunnet undlade at berøre det. Det er disse ti Nævningedommere, som jeg især finder Betænkelighed ved; thi det er efter min Overbeviisning virkelig ikke let at faae ti saadanne Mænd lige i det Øieblik, naar Institutionen skal træde ilive, medens jeg paa den anden Side haaber, at, naar først Institutionen kommer i Gang, og der dernæst skeer en væsentlig Forandring i vore Dommeres Uddannelse, som jeg før berørte, vil der ikke savnes Kræfter; men det er i Begyndelsen, at jeg mener, at slige Kræfter ikke ville findes. Ti Mænd til at røgte dette Hverv er et meget stort Tal, og for i den Henseende at komme med et slaaende Beviis, behøver jeg blot at nævne, at i det store England var der, idetmindste indtil for ganske nylig, ikke mere end femten Stordommere til at røgte dette Hverv, og saa skulle vi her behøve ti! Det er virkelig for Meget. Jeg troer ganske sikkert, at vi i Begyndelsen maae kunne hjælpe os med Mindre. Lad Nævningedommerne udføre deres Hverv i flere Nævningekredse, saa at de holde Ret snart i den ene og snart i den anden Kreds, saaledes som det er Tilfælde paa andre Steder. — Hvad nu dernæst Sagførerne angaaer, da troer jeg ikke, at den ærede Forslagsstiller har taget tilbørligt Hensyn til, at man ikke i Begyndelsen kan gjøre Regning paa grumme mange Mænd, der ere særlig tjenlige dertil; og i den Henseende skal jeg tillade mig atter at henvise til England, hvor man hjælper sig dermed, at Advocater fra London maae følge med omkring med Nævningeretterne og der udføre deres Gjerning. — Jeg skal

her blot berøre, uagtet det ligger fjernere fra mig og fra mit Standpunkt, at jeg nærer store Betænkeligheder, naar den ærede Forslagsstiller mener, at ved Underretten kan man straxt lade mundtlig Procedure begynde med de Kræfter, der fortiden staae til Raadighed; jeg troer, at det slet ikke kan gaae an, idet det, saa at sige, vil være forbundet med uovervindelige Vanskeligheder.

Der er dernæst et Punkt, som man absolut maa tænke paa, naar Talen er om en økonomisk Benyttelse af Kræfterne og en varsom Fremgangsmaade ved at kalde Institutionen tillive, nemlig, i hvilke Sager Nævninger skulle indføres. Den ærede Forslagsstiller er i sit Forslag i den Henseende gaaet videre, end jeg mener, at man skal gaae, medens han i en anden Henseende maaskee ikke er gaaet vidt nok. Naar Nævningeinstitutionen udvikles og kommer til Kræfter her i Landet, vil jeg meget gjerne følge med, og maaskee i et videre Omfang, end der her foreligger, men naar Talen er om at begynde, troer jeg, man maa være meget varsom; ligesom man aabenbar ogsaa fyldestgjør Grundlovens Ord, selv om man ikke i et saa stort Omfang lader Nævninger træde i Virksomhed. Grundloven har henlagt til Nævningers Afgjørelse Misgjerningssager og politiske Sager. Det er nu klart baade efter Udtrykket „Misgjerningssager", og efter den Forhandling, som gik forud paa den grundlovgivende Rigsforsamling, at man der har tænkt paa de mere betydelige criminelle Sager, og det troer jeg, at man i Øieblikket skal nøies med, medens man ganske vist skal skride videre, naar det lader sig gjøre. Det maa jo vel erindres, at der ikke alene behøves de oftere berørte juridiske Kræfter, men ogsaa en stor Opofrelse fra Folkets Side. Det er sandelig ikke en lille Gjerning, som her forlanges af Nævningerne, og navnlig i Begyndelsen vil det blive dem temmelig besværligt og trykkende at røgte deres Hverv. Man skal derfor ikke gjøre dem kjede af denne Gjerning ved at kræve formeget — hvorimod det er hensigtsmæssigere, for det Første at blive staaende ved de mindre Fordringer til dem.

Der er flere andre Punkter af stor Betydning i Lovforslaget, som jeg meget kunde ønske at dvæle ved, og som jeg, naar det engang kommer saa vidt, at vi komme ind paa Enkelthederne, absolut maatte tillade mig at behandle. Som Sagen imidlertid for Øieblikket staaer, troer jeg ikke, det vil være rigtigt at fordybe sig deri. Jeg skal derfor ikke komme ind paa det vigtige Punkt om Forunderſøgelsen, som allerede er berørt, men hvorom der vistnok er meget at forhandle; heller ikke skal jeg komme ind paa Anklagemagten, uagtet jeg rigtignok ikke kan afholde mig fra den blot foreløbige Bemærkning, at jeg finder det noget

betænkeligt at henlægge Anklageretten til Landsoverretterne. Det synes mig at være en Forvexling af Dommernes naturlige Functioner med en anden Function, i Særdeleshed naar Talen er ikke blot om den Beslutning, at Anklage skal finde Sted, men om en Affattelse af en formelig Anklageact fra Landsoverretternes Side. — Jeg skal her ikke fordybe mig i den Maade, hvorpaa man faaer Nævningerne, uagtet det ogsaa er en høist vigtig Materie, og jeg heller ikke kan tilbageholde den enkelte Bemærkning, at det forekommer mig tvivlsomt, om det, navnlig fra det folkelige Standpunkt, kan anseés for rigtigt, at lade den sidste Afgjørelse af Nævningevalget foregaae igjennem tre Revisorer, der vælges af Kongen; og jeg maa tillige bemærke, at det forekommer mig misligt, at overlade tre Mænd i Nævningekredsen at gjennemgaae Listerne paa den Maade, som Lovforslaget tilsigter, hvad enten de ere valgte paa den ene eller anden Maade. Her i Kjøbenhavn, hvor Folk kjende hinanden, kunde det maaskee gaae an; men udenfor Kjøbenhavn at forlange, at tre Mænd i den hele Nævningekreds skulle have et saa udbredt Kjendskab, at de med nogenlunde Sikkerhed kunne udpege blandt de Mange 200 indsigtsfulde og hæderlige Mænd, det troer jeg er vanskeligt, for ikke at sige umuligt.

Jeg kan endnu ikke tilbageholde den almindelige Bemærkning med Hensyn til disse Lovforslag, at de forekomme mig at bære Præget af, at der igjennem dem er søgt tilveiebragt en Overeenskomst mellem to heel forskjellige Systemer, en Overeenskomst mellem det engelske og det franske System, der iøvrigt er gaaet over i flere andre Lande. Jeg tør ikke bebreide den ærede Forslagsstiller dette — allerede ved et foregaaende Punkt har jeg erkjendt det rigtigt, at en saadan Overeenskomst træffes — men jeg kan ikke lade være at udtale, at efter min inderlige Overbeviisning fortjener det engelske System saa afgjort Fortrinet fremfor det franske, at jeg idetmindste meget nødig vilde see væsentlige Afvigelser derfra, medmindre ialfald en omhyggelig Overveielse var gaaet forud, for at det kunde staae klart, om det ikke skulde være muligt for os, idetmindste med Modificationer, at blive staaende ved det engelske System. Jeg har været saa heldig i længere Tid at have seet begge Systemer i Virksomhed, og de have ikke kunnet gjøre andet Indtryk paa mig, end at, medens den engelske Edsvorneret, den engelske Jury, virker overordentlig heldbringende og med stor Paaskjønnelse i Landet, er det meget tvivlsomt, om noget Lignende kan siges om den franske, og om den ialfald er gaaet saaledes op i Folkets Bevidsthed, som Tilfældet er i England. Jeg veed

meget vel, at Forholdene i England og her ikke ere de samme, ligesom det ogsaa er ganske rigtigt, som den ærede Forslagsstiller omtalte, at man i den senere Tid i selve England har bragt vigtige Punkter, Punkter af væsentlig indgribende Betydning i deres Juryvæsen, under Debat; men jeg troer dog at turde udtale det som min Formening, at, naar Talen er om at gjøre en Forandring, der afviger meget fra den engelske Retsbevidsthed, i et saadant Hovedpunkt som den Anklagedes Forhør af selve Juryen, vil man kun vanskeligen kunne komme dertil. Imidlertid er det Noget, hvori vi maaskee komme til at lempe os, især ligeoverfor den hidtilværende Tilstand, og det skal jeg derfor ikke videre forfølge; men det mener jeg man maa lægge sig paa Sinde, at man ikke let opgiver eller bortkaster det, som i Grunden af de Fleste erkjendes for at være det Bedste.

Men hvad enten vi nu faae vor Nævningeinstitution efter det store engelske herlige Forbillede eller efter det franske System, maae vi alle være enige om at faae denne Institution saa god, som vore Forhold ville tillade os. Vi maae alle være enige om at gjøre vort Bedste, for at dette kan naaes. Det troer jeg fremfor Alt maa indlyse, naar man ret klarer sig, hvad det egentlig er, hvad det især gjælder om, hvad det er, vi i Særdeleshed haabe og vente af denne Institution. Jeg troer nu ikke, at det just ganske forholder sig saaledes, som den ærede Forslagsstiller temmelig stærkt fremhævede i sit Foredrag, at den personlige borgerlige Frihed først da kunde siges at være fuldstændig tilstede i Landet, naar denne Institution var indført. Jeg undervurderer ganske vist ikke denne Side af Sagen, men jeg kan dog ikke tiltræde disse Yttringer, ialfald fra hans Side, naar de syntes at antyde, at der her i Landet skulde være nogen Mistillid til vore Domstole. Det er der nu ganske vist ikke. Trods vort criminelle Systems Brøstfældighed er der efter min Overbeviisning megen og meget grundet Tillid til Domstolene, takket være vor ualmindelig hæderlige Dommerstand. Men uden en saadan ualmindelig hæderlig Dommerstand vilde det ganske sikkert heller ikke være, som det er; thi Systemets Brøstfældighed aabner Døren for Vilkaarlighed. Men som det nu er, og med al Anerkjendelse af Betydningen af Nævningeinstitutionen for Borgernes Frihed og Retsbevidsthed, maa jeg dog mene, at Hovedsagen ved denne Institution er dens egentlige politiske Betydning. Det har altid staaet for mig, at den maatte siges at være en af Hovedfactorerne i den constitutionelle Stats Tilværelse. Ved vor Grundlov er Folket kaldet til Deeltagelse i Lovgivningsmagten; det er kaldet til Deeltagelse

i Udøvelsen af den executive Magt igjennem Communalbestyrelser i Kjøbstæderne, Sogneforstanderskaber og Amtsraad paa Landet samt igjennem forskjellige Commissioner, hvem offentlige Hverv ere betroede, og denne Deeltagelse vil vistnok mere og mere træde frem. Men den dømmende Magt har Folket hidtil været udelukket fra. Naar nu Folket kaldes til Deeltagelse i den dømmende Magt, troer jeg ikke, at det, der væsentlig opnaaes derved, er, at man faaer en bedre, en retfærdigere, en mere upartisk Afgjørelse af Sagerne, men derimod troer jeg, at det Væsentligste er, at ved en saadan Domstol faaer Folket først den rette Interesse for denne Side af det offentlige Liv, og jeg erkjender, at det, saaledes som fremhævet saavel af den ærede Forslagsstiller som af den høitærede Justitsminister, i Modsætning til den nuværende Tilstand er godt, at Borgeren bliver sig sin Pligt bevidst som Borger igjennem sin Gjerning, og at han med Hengivenhed og Inderlighed slutter sig til Udviklingen af de offentlige Forhold. Efter min Overbeviisning er der Intet, der i den Grad vil styrke den almindelige Deeltagelse for Retspleien som det, at Borgeren selv tager Deel deri. Naar man som jeg har seet den overordentlige Iver, hvormed man andensteds følger Retsforhandlingerne, hvorledes store og vigtige Sager, saa at sige, gaae igjennem det hele Land, hvorledes Folket føler, at noget Stort og Vigtigt kommer til sin Afgjørelse, naar man seer den Omhu og det Liv, hvormed man er paafærde for at skaffe de Forberedelser tilveie, som gaae forud for store og vigtige Sagers Afgjørelse, naar man seer Interessen for den Tiltaltes Tarv, paa den anden Side Interessen for det Offentliges Tarv, naar man seer alle de Skridt, som gjøres for at fremkalde et sandt og retfærdigt Resultat, naar man seer den Varme, hvormed hele Forhandlingen følges, og efter Sagens Afgjørelse, hvorledes det paany er under Overveielse i mange Kredse, hvad der burde være Udfaldet, og hvad der er blevet Udfaldet — naar man har seet dette overordentlige Liv, denne overordentlige Deeltagelse, som vi her i Landet ikke have mindste Idee om, saa troer jeg, man ret vil komme til at paaskjønne ogsaa denne Side af Institutionen. Det er i mine Tanker en Hovedside, at Borgerne, ved at skulle kaldes til at være Nævninger og ved at see deres Medborgere røgte Nævningegjerningen, faae en inderlig Lyst til selv at arbeide med og til selv at være virksomme ogsaa for disse Samfundsforholds Udvikling. Det kan ikke feile, at den ærede Forslagsstiller efter hans hele Udvikling ogsaa maa dele mine Anskuelser heraf, og jeg troer derfor ogsaa, han med mig

maa være enig i, at vi ikke ved Hastværk tør forspilde Noget ved denne Nævningeinstitutions Gjennemførelse her i Landet.

Jeg haaber, at der fra det høie Ministeriums Side maa kunne skee mere bestemte Udtalelser i Henseende til den snarlige Fremkomst af disse vigtige Sager, end blot det, at man om føie Tid kunde vente, at Commissionen vilde faae Lovudkastet færdigt (Hør! Hør!). Ja, det er paa ingen Maade min Mening at ville yttre noget Spottende i saa Henseende, det er langtfra min Tanke, men vi vide jo, at saadan Commissionsgjerning ofte kan blive meget langvarig. Da der nu er noget Ubestemt over dette, saa kan jeg ikke nægte, at jeg vilde sætte megen Priis paa, om en bestemtere Udtalelse kunde skee fra den høitærede Ministers Side, f. Ex. om en Fremlæggelse til næste Rigsdagssession eller i al Fald inden Trienniets Udløb. Hvis et saadant mere bestemt Tilsagn gives, saa haaber jeg, at den ærede Forslagsstiller vil finde sig opfordret til nu at standse Sagens Behandling, og finde sig fyldestgjort ved, at han har vakt, har gjenoplivet Interessen for Sagen og væsentlig fremskyndet dens Fremme. Det er min Overbeviisning, at han derved i rigeste Maal vil forøge den Fortjeneste, som han tilvisse allerede har erhvervet i denne Sag ved den trofaste Hengivenhed og den flittige Syslen, hvormed han har beskjæftiget sig med den i Aarenes Løb.

Jeg skal nu ikke opholde det høie Thing længer; jeg har maaskee tilladt mig, vel udførlig at dvæle ved denne Sag, men dens Vigtighed turde vel undskylde det, og da jeg allerede har lagt for Dagen, og fremdeles skal lægge for Dagen, at jeg ikke skal gjøre nogen overflødig Brug af Ordet, saa haaber jeg saa meget mere at blive undskyldt ved denne Leilighed.

Justitsministeren: Jeg vil ikke være istand til at give noget aldeles bestemt Løfte om at skulle forelægge Loven i næste Samling. Jeg har bemærket, at det, der er saaledes færdigt, at det kun behøver den sidste Affiling fra min Haand, er det Lovarbeide, som angaaer Gjenstanden for de foreliggende Lovforslag, og at der med Hensyn til den af mig som nødvendig betegnede Adskillelse mellem Retspleien og Forvaltningen er truffet Forberedelser til dens Fuldbyrdelse. Men ligesom jeg holder mig forvisset om, at det høitærede Thing ikke vil drage i Tvivl, at, naar jeg erklærer, at det skal blive fremlagt snarest muligt, saa skal der ikke fra min Side blive forsømt Noget, saaledes er jeg navnlig ikke den, der paa den Maade hengiver mig til en Commissions Virksomhed, at jeg jo skal vide at kunne handle der, hvor det er fornødent, for at kunne vise, at jeg stræber at opfylde det Løfte, som jeg giver.

H. Hage: Jeg havde ønsket at vente med atter at tage Ordet, indtil Flere havde havt Leilighed til at yttre sig, men den Erklæring, der kom fra den høitærede Justitsministers Side, og tildeels den Opfordring, min ærede Ven, der nys talte, har stillet til mig, gjør, at jeg allerede nu maa udbede mig Forsamlingens Opmærksomhed nogle Øieblikke. Jeg kan ikke nok-som erkjende den overordentlige Velvillie og den Imødekommen, som den høitærede Justitsminister har lagt for Dagen, og jeg tvivler ikke et Øieblik om, at det er hans varme og levende Ønske snarest muligt at gjennemføre den Sag, jeg har bragt paa Bane. Naar jeg imidlertid ikke seer mig istand til at tage Forslaget tilbage, men vil nedlægge Afgjørelsen af dette Spørgsmaal i Thingets Haand, saa maa det være mig tilladt at sige hvorfor. Der var i selve den høitærede Ministers Udtalelse Grunde, der i saa Henseende havde en overordentlig Vægt for mig; thi han stillede, og det gjorde ogsaa den næstsidste ærede Taler, i Spidsen for sine Ud-talelser, at Administrationen maa adskilles fra Domsmagten, forinden vi gjennemføre Nævningsinstitutionen; men under disse Omstændigheder kan jeg umulig standse med denne Sag, rolig ventende, indtil det skeer. Jeg anseer Adskillelsen af Administra-tionen fra Domsmagten for et langt vanskeligere Arbeide end Gjennemførelsen af Nævningsinstitutionen; thi den er knyttet til Personer: der er Spørgsmaal om det hele Lønningsvæsen, der er Spørgsmaal om i de enkelte Kredse at skaffe en Mængde Kræfter tilveie, som aldeles ikke kræves ved Nævningsinstitu-tionen, fordi den kan og i mine Tanker bør bygges paa det, der bestaaer. Jeg tager et Exempel: Overformynderisagen er en af de simpleste og letteste Sager at faae ordnet, og dog har den været under Overveielse i en Række af Aar, og endnu er det ikke lykkedes — jeg bebreider Ingen det — at fremkomme med et Forslag for Rigsdagen derom, medens det er saare tvivlsomt, om et saadant Forslag vilde gaae igjennem i en nogenlunde rimelig Tid, naar det kom for Rigsdagen. Den hele Politiordning kræver omfattende Forandringer i mange Forhold for radikalt at forbedres og vilde kræve, det tør jeg paa-staae, dersom man i dette Øieblik vilde udføre det, overordent-lige Pengeoffre, som jeg troer kunne blive meget ringere, naar man først har seet, hvorledes Nævningsinstitutionen stiller sig. Jeg er ganske enig med den ærede næstsidste Taler i, at Politi-magten maa være stærk, men den maa ikke alene være det, naar vi have Nævninger, den skulde allerede være stærkere under de nuværende Domstole; Administrationen bør i det Hele adskilles, men den bør ogsaa adskilles under de nuværende Domstole.

Jeg kan ikke indrømme, at Underdommernes Stilling i nogen væsentlig Grad bliver forandret, fordi vi indføre Nævninger, og det er det, man maa gjøre sig klart. Det bliver efterhaanden et Stikord, at det er nødvendigt, at Administrationens Adskillelse fra Domsmagten gaaer forud, men lad os dog spørge, hvorfor er det nødvendigt, i hvilken Henseende bliver Underdommeren mindre istand til at røgte sit Kald, at anstille Forundersøgelse og ved sin Dom at afgjøre mindre betydelige Sager end nu, da han afgjør alle Sager og leder den hele Forundersøgelse? Dette er et Spørgsmaal, som er mig i høieste Grad uklart, saaledes som det stilles, og jeg kan med al den Agtelse, jeg har for de Mænd, der atter og atter fremdrage denne Side af Sagen, ikke erkjende, at der i Virkeligheden er nogensomhelst Vanskelighed. Jeg ønsker, som sagt, i høieste Grad, at Adskillelsen finder Sted, men er ogsaa forvisset om, at, hvis vi skulle vente med Nævningsretters Indførelse, indtil det skeer, maae vi vente saare, saare længe. Det samme er Tilfældet, og i endnu høiere Grad, med Hensyn til Criminalloven. Min ærede Ven, der udtalte sig med saa stor Varme om Retspleien i England, maa dog sikkert vide, at, medens de franske Nævninger, som han ikke synes om, have arbeidet under en ny Lovgivning, maaskee den meest fuldendte Criminallovgivning, noget Land har kjendt, saa har dog Institutionen i Frankrig ikke løst sin Opgave, saaledes som dens Venner ønskede det for at kunne prise den. Og hvad har man, efter at Loven var given, maattet tye til? Formildelser og Tilladelse for Nævningerne til at erklære sig for formildende Omstændigheder. See til England, der tidligere havde den meest barbariske Lovgivning, Straffe, som vi slet ikke have Mage til, der slog Institutionen Rod, der udviklede den sig saaledes, at den blev en Ære for Landet, en Styrke for Folkets Frihed og Retsudvikling, ikke at tale om den politiske Udvikling, hvis Betydning jeg i fuldeste Maal erkjender og ved enhver Leilighed har erkjendt. Hvorfor er det gaaet saa? Grunden ligger væsentlig i Nationalcharakteren, i den hele historiske Udvikling, i den hele Opfattelse af Friheden, i det, at man der har Mænd, dygtige i Frihedens Gjerning, dygtige til at udføre Borgerpligten. Jeg ønsker ikke her at sige det danske Folk smukke Ord, men det tør jeg dog nok sige, at, ligesom fra Norden Nævningsinstitutionen blev baaret til England, ligesom der var et Liv og en Styrke i det frie Norden, som forplantede sig til det Land, vi nu saa ofte beundre, saaledes er der i det danske Folk ogsaa Kræfter og Levninger af dette Liv, som, naar de blive kaldte frem, nok ville vise sig at være istand til at løse

selv saa vanskelige Opgaver, som her vilde kræves, fordi det er det rolige Blik og den sindige Charakteer og den samvittighedsfulde Prøvelse, det fremfor Alt kommer an paa. Det er derfor slet ikke Criminalloven, men det er Folkets Charakteer og dets Sæder, som det kommer an paa. Have vi gode Kræfter, ja da kunne vi hjælpe os med den Criminallov, vi have; lad os forbedre den, naar vi kunne, men lad os ikke udsætte denne Sag i en fjern Fremtid, indtil vi have faaet saadanne Love, som maae koste lang Tid og stort Arbeide og megen Besvær, inden vi faae dem gjennemførte. Det er netop det, som gjør, at jeg saa meget ønsker, at Rigsdagen tager Sagen i sin Haand, som sagt, ikke for nu endelig at gjennemføre den, men for at Ministeriet kunde see, hvorledes den danske Rigsdag betragtede denne Sag, og for at de Vink, der her fremkom, og det Arbeide, der herfra udgaaer, kunde tjene som et Grundlag, hvorpaa der kan bygges. Og naar allerede et andet Lovudkast er udarbeidet, kunde Behandlingen dog ialfald tjene til at bevirke Forandringer deri; thi her skal det jo dog endelig frem, og det er netop Vanskeligheden. Initiativet have vi ikke uden Gavn benyttet ved vigtige Love. Jeg skal blot nævne Rigsretsloven, Pressseloven, Dissenterloven, Communalloven; den sidste gik ikke igjennem, men ved den blev gjort et vigtigt Skridt. Alle disse vigtige Love ere væsentlig fremkaldte ved Rigsdagens Initiativ. Regjeringen har bygget derpaa og derefter endelig gjennemført dem. Den vidste, at, naar den mødte for Rigsdagen med Love, grundede paa de Principer, her ere gjorte gjældende, vilde saadanne kunne blive gjennemførte. Naar Love derimod forelægges af Regjeringen, uden at den kjender Rigsdagens Tanker med Hensyn til dem, kan det saare let hænde, at disse Love ville undergaae meget omfattende Forandringer, saaledes at de paa en Maade blive aldeles nye Lovarbeider. De ville saa kun komme til at gjennemgaae Rigsdagens Stadier, hvorimod, naar Stødet gives ved Rigsdagens Initiativ, ville de først behandles af Rigsdagen, derefter af Regjeringen og tilsidst atter af Rigsdagen, og paa den Maade komme til at faae en bedre og modnere Overveielse.

Det er ganske rigtigt, naar den ærede Taler, som saa stærkt anpriste den engelske Nævningsinstitution, sagde, at der var noget af Overeenskomstens Charakter ved det Forslag, jeg har tilladt mig at forelægge. Deri er nogen Sandhed. Dog vil han see, at jeg netop har givet Førstedommeren den fremragende Stilling, han selv fordrer. Og jeg troer tillige, at han, naar han vil see nærmere efter, vil finde, at en stor Deel

af det, der er optaget ligt med de franske Institutioner, har været væsentlig nødvendigt. Der er et Institut, der er udmærket udviklet i Frankrig, og det er hele Anklagevæsenet. I England bestaaer det private Anklagesystem, som giver den hele Institution en eiendommelig Charakteer. Det kunne vi ikke gjennemføre her, og hvorfor? Fordi der her endnu ikke er vakt det Liv og den Interesse for at forfølge en offentlig Forbryder — thi om det ogsaa er en privat Retskrænkelse, er det i det Væsentlige en offentlig Forbrydelse — at vi kunne vente, at til daglig Brug den danske Mand vil træde frem og udsætte sig for al den Uleilighed og Bekostning og alt det Ansvar, som følger med at forfølge en Sag af den Art. Det er netop et af de Tilfælde, ved Siden af Spørgsmaalet om Eenstemmighed og om Forhør over en Anklaget, som jeg er forvisset om, at min ærede Ven, der talte sidst, vil vide, har været Gjenstand for de meest omfattende Forhandlinger, og at man har erkjendt fra mange Sagkyndiges, ja jeg tør sige fra de Flestes Side, som have beskjæftiget sig med disse Sager, at der maatte og burde foregaae en Forandring paa Grund af de forandrede offentlige Forhold i det Hele taget. Vanskeligheden ved at faae Private til at klage er ofte saa stor, at man deels fra Regjeringens Side og deels igjennem Secretairerne hos Fredsdommerne er nødsaget til at tage Sagen i sin Haand.

Jeg maa dernæst bemærke, at netop det, jeg har tilladt mig at foreslaae med Hensyn til Forhør over Anklagede, ikke blot forfægtes af en Enkelt i England, men forfægtes af en heel Samling af Mænd, der danne en Reformforening med Hensyn til Retspleien, og dette giver det en anden Charakteer, end om det var en enkelt Person, der traadte frem med Fordringen. Nu er det ganske vist, som der blev fremhævet, at det er et temmelig stort Apparat; 10 Dommere ere overordentlig meget for Danmark, — det skal jeg fuldkommen indrømme. At tage dem af Høiesteret er meget vanskeligt, naar den skal være Cassationsret, naar den skal indtage den Plads her i Landet, som Cassationsretten indtager i Frankrig. — Forøvrigt have de engelske Overdommere i Overhuset en Overinstants, men jeg skal ikke gaae videre ind derpaa.

Min ærede Ven veed vist, at en Dommer i England har en Kreds med to Millioner Mennesker. Man kan dog ikke i Danmark begynde med en Kreds af den Art. Selv den mindre Nævningskreds, hvor Ret holdes, tæller i England i Reglen i Gjennemsnit 300,000 Mennesker. Skulde vi benytte saa store Kredse, blev det i den Grad besværligt, og det vilde

være saa bekosteligt, at jeg er overbeviist om, at man aldrig vilde komme dertil. Hvorledes vi derfor end stille Sagen, maae vi forholdsviis have et langt større Apparat af Dommere. — Naar det ærede Medlem mener, at der kun skulde være 3 Revisorer for hver større Nævningskreds, da skal jeg bemærke, at det er en Misforstaaelse; det er nemlig for hver Kreds, hvor Nævninger skal holdes; de skulde altsaa vælges for 2 til 3 Kredse i hvert Amt. Det Arbeide, der for Revisorerne vil blive at udføre med Hensyn til Listernes Forfattelse, vil ikke være større, end at man nok vil finde Mænd, der kunne besørge det. — Sluttelig skal jeg bemærke, at jeg haaber, de ærede Medlemmer ikke ville troe, at jeg ved det, jeg har udtalt, har søgt at vække Mistillid til de danske Domstole; jeg har sikkert ikke brugt noget Udtryk, der kunde tyde derpaa. Mine Ord vare, at Grunden let vil komme til at ryste under dem. Naar der nemlig i Landets Forfatningslov staaer, at den og den Forandring skal indtræde, som i alt Væsentligt er ikke blot forskjellig fra, men modsat den bestaaende Tingenes Tilstand, og der gaaer en Række af Aar hen, førend Forandringen indtræder, saa er det ganske naturligt, at, efterhaanden som Fordringen paa Nævningers Indførelse bliver stærkere, saa rystes Grunden mere og mere under det Bestaaende. Dersom Folket skulde faae den Tro, at der virkelig var en Modstand fra lovlærde Mænds Side imod at gjennemføre det, der findes udtalt i Landets Forfatningslov, saa vilde naturligviis Tilliden blive rystet. Jeg troer ikke, den er rystet; der er mangen En, der maaskee ikke synes om denne Institution, men som dog ganske sikkert som god Borger vil underordne sig Grundlovens Bud, og naar vi ofte høre saadanne Udtalelser som dem, vi have hørt af den høitærede Justitsminister og af det ærede Medlem, der indtager en fremragende Plads i Advokaturen, saa vil ganske vist den Anskuelse lidt efter lidt gjøre sig gjældende, at de Lovlærde i Danmark have forsonet sig med Institutionen, saa at det kun er et Tidsspørgsmaal, hvorom det dreier sig, og at man kan vente snart at see den gjennemført.

Klein: Den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe) har udtalt det Meste af, hvad jeg havde at sige. Dette gjælder navnlig de almindelige Betragtninger om Lovens Betydning og Betimeligheden af dens Fremkommen netop i nærværende Øieblik. Den ærede Rigsdagsmand har i mange Punkter ikke blot truffet min Tanke, men tillige udviklet den fyldigere og bedre, end jeg maaskee selv kunde være istand til, og om jeg end i enkelte Punkter kunde være af en noget

forskjellig Anskuelse fra hans, saa vilde jeg dog anse det for urigtigt paa dette Stadium at gaae nærmere ind paa disse Enkeltheder, da jeg i saa overordentlig Meget i det Væsentlige kan slutte mig til ham. Da jeg nu fremdeles ogsaa maa erklære mig enig med den ærede Rigsdagsmand i den Henseende, at jeg vilde anse det for urigtigt her at føre overflødig Tale, saa skulde jeg være fristet til at frafalde det Ord, som jeg havde begjæret, før han fik Ordet, hvis ikke den ærede Forslagsstillers sidste Udtalelser dog gave mig Anledning til at sige et Par Ord. Det skal virkelig kun blive ganske faa. Han kom atter idag tilbage paa den Forbindelse, der fra flere Sider paastaaes at burde være imellem den nye Criminallov og en Lov om Nævningers Indførelse, og han brugte navnlig i sit sidste Foredrag det Udtryk, at det vilde være urigtigt, om denne Sag blev skudt ud i en uvis fjern Fremtid derved, at man udsatte den efter den forventede nye Straffelovbog. Da han forelagde disse Lovudkast, yttrede han fremdeles, at der var Udsigt til, at det vilde vare mange Aar, inden den nye Straffelovbog udkom, og forsaavidt jeg ved en tidligere Leilighed havde udtalt, at efter min Forhaabning vilde ikke Aar gaae hen, inden denne Sag kom til at foreligge det ærede Thing, yttrede han, at i denne Henseende havde den meget ærede Justitsminister udtalt en modsat Anskuelse, og at min Opfattelse derfor vistnok maatte beroe paa en Misforstaaelse. Jeg kan ikke nægte, at jeg troer, at snarere den ærede Forslagsstiller i denne Henseende tager feil; jeg kan nemlig ikke ret gjøre mig det klart, hvorledes den meget ærede Justitsminister skulde i denne Henseende have en anden Anskuelse af disse Forhold end jeg. Jeg tør tiltroe mig selv at kunne have nogen Formening om, naar det Lovarbeide, hvorom der er Spørgsmaal, kan ventes færdigt, og jeg nærer idag som for 14 Dage siden det bestemte Haab, at Sagen vil blive færdig saa betimelig, at den, om den end ikke kan blive forelagt Rigsdagen i næste Session, saa dog ialfald kan blive forelagt i næstnæste Session, altsaa endnu i indeværende Triennium; og forinden den Tid tvivler jeg paa, at den Sag, som idag foreligger til Behandling, vil kunne blive tilendebragt. Hvad iøvrigt angaaer det naturlige Forhold mellem den nye Criminallov og den nye Lov om Ordningen af den criminelle Retspleie, da kan jeg, som jeg før tillod mig at antyde, ganske henholde mig til, hvad der er udviklet af Rigsdagsmanden for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds. Det forekommer mig, at, hvad den ærede Forslagsstiller i denne Henseende nu replicerede, ikke fuldkommen træffer, hvad der blev anført af den af mig

nævnte Rigsdagsmand. Det er ganske vist — og det er et overordentlig væsentligt Punkt — at det ikke gaaer an at lade dette folkelige og Offentlighedens Moment træde til ved Retspleiens Udøvelse, saalænge som den Straffelov, der paa en særegen Maade anvendes ligefor Offentlighedens Øine, i mange Tilfælde fremtræder som aldeles blodig eller drakonisk, og det er vistnok ogsaa fuldkommen rigtigt, hvad der blev bemærket af Rigsdagsmanden for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe), at, saalænge Straffeloven i mangt et Stykke er af en saadan Beskaffenhed, frister man grumme let Folkets Udkaarne, som skulle afgjøre Spørgsmaalet om Skyld og Uskyld, til i mangt et Tilfælde at fælde en Frifindelsesdom, om de end for sig selv maatte erkjende, at der i Virkeligheden er tilstrækkeligt Beviis for Skyld tilstede. Det vilde virkelig være en stor Fristelse, hvorfor man vilde udsætte en Lægmand, til at erklære en Mand uskyldig, naar han maatte sige til sig selv, at ved at erklære ham for skyldig vilde han nedkalde en aldeles urimelig Straf over Mandens Hoved for en ringe Forseelse. Det forholder sig ogsaa fuldkommen rigtigt, som det blev bemærket af den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds, at det ikke blot er i Materien om Eiendomsindgreb, at den nuværende Lovgivning trænger til Forandring; den ærede Forslagsstiller veed lige saa godt som jeg, at navnlig Lovgivningen om Forbrydelser mod Sædelighed i fuldkommen saa høit Maal trænger til Forandring. Det er endelig fuldkommen rigtigt, hvad der blev bemærket, ligeledes af den af mig oftnævnte Rigsdagsmand, at man ikke kan henvise til, hvad der skete med Hensyn til Løsgængeri og Betleri, og sige, at det Samme, der dengang skete, ogsaa nu kan skee med Hensyn til Forbrydelser mod Eiendomssikkerheden, nemlig at man særlig kan tage dette Capitel af Straffelovgivningen for og forandre det — det er fuldkommen rigtigt, siger jeg, at denne Henviisning ikke passer. Og hvorfor passer den ikke? Fordi Løsgjængeri og Betleri egentlig aldeles ikke ere criminelle Forbrydelser: de ere i deres Væsen Politiforseelser, og det er netop Meningen, at den nye Straffelov kun skal omfatte egentlige Forbrydelser og ikke Politiforseelser. Naar der er Spørgsmaal om egentlige criminelle Forbrydelser, maa det imidlertid dog formeentlig erkjendes for indlysende, at de samme Grundsætninger bør lægges til Grund for Affattelsen af Straffebestemmelserne i den omhandlede Henseende, som man overhovedet finder det rigtigt at lægge til Grund for en almindelig ny Straffelov. — Men det er mig fremdeles mindre klart, hvorledes den ærede Forslagsstiller kan fornægte Betyd-

ningen af Tilstedeværelsen af en bestemt Criminallov, naar man vil indføre Nævningeinstitutionen, efter den Maade, hvorpaa han selv i sit Lovforslags § 2 har stillet Forskjellen mellem de mindre criminelle Sager, der skulle behandles af Underretterne, og Nævningesagerne. Det er fuldkommen rigtigt, det kan vistnok være et Spørgsmaal, om Forskjellen mellem Nævningesager og andre Sager skal søges i en Betegnelse af de forskjellige Forbrydelsers Art og Beskaffenhed, eller om man skal sætte Adskillelsen i den Strafs Størrelse, hvorom der kan blive Spørgsmaal i de enkelte Tilfælde. Det er ganske vist, at Meget kunde tale for til Nævningeretterne at henvise f. Ex. Sager vedrørende Mord, Drab, Brandstiftelse, Voldsager, grove Tyverisager, Indbrud o.s.v.; men jeg er dog for Øieblikket tilbøielig til at troe, at det vil støde paa stor Vanskelighed at sætte Skjellet mellem de Sager, der skulle paadømmes af Nævningeretterne, og andre Sager paa denne Maade. Jeg troer, at man maa komme til at gjøre, som den ærede Forslagsstiller har gjort i i Lovudkastets § 2, nemlig søge Adskillelsen i Straffens Størrelse. Men vil man det, da spørger jeg: hvorledes er det muligt at give en Lov, der skal dele Nævningeretterne og andre Retter imellem paa Grundlag af Straffens Størrelse, naar man ikke har det klart for Øie, hvorledes de Straffebestemmelser ere beskafne, hvorom der bliver Tale? Den ærede Forslagsstiller foreslaaer, at de Sager, i hvilke Straffens høieste Grad ikke kan overstige Bøder, Riis, Rottingslag, simpelt Fængsel i 6 Maaneder, Fængsel paa Vand og Brød o. s. v., skulle henhøre under Underretterne, og altsaa alle andre Sager under Nævningeretterne. Jeg skal nu ikke her indlade mig paa at undersøge, hvorvidt denne Grændse er rigtig eller ikke; jeg skal i saa Henseende henholde mig til, hvad der er udtalt af den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe). Jeg troer med ham, at vi skulle være varsomme med at sætte dette store og kostbare Maskineri, som en Nævningeret kræver, formeget i Bevægelse, varsomme med at lade Kræfterne opslide sig, navnlig i Begyndelsen, hvor Arbeidet gjerne gaaer tungest fra Haanden, og i det Hele med at lægge for meget Beslag paa de Kræfter, hvis Medvirksomhed udfordres; thi den Byrde at være Nævning kan vistnok i mange Tilfælde falde meget tungt paa Borgerne, og den vil navnlig vistnok falde tungt paa dem, dersom det endelige Resultat maatte blive det samme, som er foreslaaet i Lovudkastet, hvorefter Nævningerne intet Vederlag skulle have for deres Forretninger, idet de kun skulle have Reiseomkostninger, men aldeles ikke Diæter eller Noget til Anskaf-

felse af det Nødvendige, medens de ere tilstede ved Nævningeretterne. Jeg troer, som sagt, at vi skulle være meget varsomme med at benytte dette store og kostbare Maskineri, og at det er rigtigt at indskrænke os til at sætte det i Virksomhed ved de større Sager, der ere istand til at gjøre Krav paa mere almindelig Opmærksomhed, og derved gjøre den omtalte Borgerpligts Opfyldelse mindre tung for de paagjældende Borgere. Men hvad jeg vilde tillade mig at bemærke, var nærmest dette, at, for at afgjøre, om Grændsen i § 2 er rigtig eller ikke rigtig sat, kan man ikke undlade at tage Hensyn til Straffelovgivningen. Var det i mange Tilfælde, at Straffeloven kun dikterede de Straffe, som i § 2 ere nævnte, kunde man maaskee ønske Grændsen draget anderledes og snævrere, og omvendt kunde man vistnok være tilbøielig til at udvide den, for saavidt Straffeloven maatte fastsætte Straffen saaledes, at den i mangfoldige Tilfælde selv for mindre Forbrydelser gaaer ud over den Grændse, som i § 2 er sat for de Sager, der skulle høre ind under Underretterne. Saaledes som Straffelovgivningen nu er, vilde under Nævningeretterne komme ind alle ordinaire Eiendomsindgreb, simpelt Tyveri, Bedrageri, Hæleri, Falsk o. s. v., ligeledes alle Voldsgjerninger, naar de have en ikke aldeles ublodig Charakter. Men ved Bedømmelsen af, hvilke Sager der skal henlægges til Nævningeretterne, kan derhos formeentlig ikke sees bort fra den særlige Charakteer, Forbrydelsen har; man kan ikke alene see paa den Straf, der kan blive Spørgsmaal om, uden at have for Øie, hvorledes Straffeloven qvalificerer Forbrydelserne.

Jeg kan ogsaa henholde mig til, hvad der er udtalt af den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe), hvad Spørgsmaalet om Nævningeinstitutionens Betydning angaaer, og hvad angaaer Spørgsmaalet om, hvorvidt Øieblikket er kommet til dens Gjennemførelse, eller, som man pleier at udtrykke sig, hvorvidt man her i Landet er moden til denne Institutions Indførelse. Jeg er navnlig enig med det ærede Medlem i, at Grunden til, at Nævningeinstitutionen maa ønskes indført her, ikke saa meget er at søge i, at de Domme, der hidtil ere blevne afsagte, i og for sig skulde være mindre retfærdige, eller deri at man vil faae bedre Domme ved Nævningeinstitutionen, som deri — saaledes som det ogsaa blev udviklet saa smukt af den ærede Forslagsstiller — at denne Institution vil være vækkende for Retsbevidstheden og et ypperligt Opdragelsesmiddel, hvad Borgernes Følelse af deres Borgerpligter og deres Stilling som frie Borgere angaaer; og jeg

er ligeledes enig i, at det har en overordentlig stor Betydning, at Nævningeinstitutionen træder i Live, naar det er kommet dertil, at der, om end kun paa enkelte Steder og om end kun ved enkelte Leiligheder, er kastet Tvivl ud, om der ikke maatte skee Misbrug paa den Maade, paa hvilken Retspleien nu er ordnet. Ingen skal mere villig end jeg, naar der er Tale om Tillid til Retspleien, erkjende, at det ikke blot kommer an paa, at der i Virkeligheden er god Føie til at nære Tillid, men at det er magtpaaliggende, at Folket har den Tro og Forvisning, at der er Anledning til at nære Tillid. Saasnart denne Tro er rystet, er ganske vist Grunden under Domstolene ogsaa rystet, og for saavidt kunde jeg for endeel tiltræde, hvad den ærede Forslagsstiller anførte om, at Grundvolden under Domstolene er rystet — en Udtalelse, hvorimod jeg iøvrigt dog maa nedlægge Indsigelse. Jeg maa da ogsaa henlede den ærede Rigsdagsmands Opmærksomhed paa, at Grundvolden ialfald ikkun vilde kunne blive restitueret under Domstolene ved hans Forslag, for saavidt angaaer den criminelle Retspleie; den civile Retspleie vedrører det jo nemlig slet ikke. — Jeg skulde imidlertid aldeles ikke have omtalt dette Punkt, da det dog i Virkeligheden kun er Gjentagelser, jeg har tilladt mig at fremkomme med, dersom ikke den ærede Forslagsstiller for nogle Dage siden under en anden Sags Behandling havde fremført en Ytring, som han paa en Maade har sigtet til idag, og som maatte gjøre det ønskeligt for mig at afgive en bestemt Erklæring. Han sagde nemlig, at i Modsætning til ham troede han, at de fleste af Landets Jurister i Virkeligheden vare imod Nævningeinstitutionens Indførelse her i Landet, og idag hentydede han til, at navnlig Dommerstanden kunde mistænkes for at være imod den. At jeg ikke vil være nogen Modstander af Nævningeinstitutionens Gjennemførelse, anseer jeg det for overflødigt at bemærke, saalænge som jeg taler fra denne Plads; thi det er en Selvfølge, at jeg ikke vilde have søgt Sæde paa Danmarks Rigsdag, naar jeg meente at maatte stille mig fjendtlig ligeoverfor Gjennemførelsen af et Bud, og et saa væsentligt Bud, i Danmarks Riges Grundlov. Jeg anseer det altsaa for overflødigt at erklære, at jeg ikke er nogen Modstander af Institutionen, men jeg skal føie til, at, om jeg end ikke tør paastaae, at jeg nærer en ligesaa stor Kjærlighed til og Længsel efter denne Institutions Gjennemførelse her i Landet som den ærede Forslagsstiller, saa tør jeg dog med Sandhed sige, at jeg erkjender det for at være et smukt og stort Formaal, han har sat sig, og at det, som jeg allerede yttrede i forrige Session, skulde meget glæde mig, hvis

det maatte lykkes mig at kunne række ham en hjælpsom Haand til dette Formaals Opnaaelse.

H. Hage: Maa jeg bede om Ordet for en kort Bemærkning.

Formanden: Den ærede Rigsdagsmand har Ordet for en kort Bemærkning.

H. Hage: Jeg har ikke tvivlet et Øieblik om, at min ærede Ven hørte til dem, der ønske Nævningsinstitutionen gjennemført her i Landet. Naar jeg har talt om, at Grunden var rystet, saa er det kun i de Straffesager, hvor der er Spørgsmaal om Nævningers Indførelse. Jeg har kun talt om den Stilling, Domsmagten i Straffesager indtager, efterat Grundlovens § 79 blev given.

Jessen: Jeg vil begynde som den sidste ærede Rigsdagsmand (Klein) med den Erklæring, at efter det Foredrag, vi have hørt af den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe), som med Rette fængslede Thingets Opmærksomhed, og som tillige har behandlet flere af de Punkter, som jeg havde tænkt at udtale mig over, kunde jeg gjerne frafalde Ordet, men ogsaa jeg har dog ønsket at bære Vidnesbyrd om, at jeg er inderlig overbeviist om, at Nævningernes Indførelse vil være et i vor Frihedsudvikling stort, vigtigt og betydningsfuldt Skridt, som mægtig vil styrke Folkets Interesse for Retsordenen og tillige dets Retsbevidsthed. Jeg kan derfor ikke andet end udtale min Tak til den ærede Rigsdagsmand, som har indbragt disse Lovforslag, og jeg vilde gjerne ogsaa yde min Skjærv til at faae dem gjennemført saa snart som muligt. Jeg nærer heller ikke nogen Betænkelighed ved eller Tvivl om, at man jo vil kunne finde de Kræfter, som behøves for at lade dem træde ud i Livet, naar denne Sags Ordning begyndes paa en lempelig Maade. Men Nævningeinstitutionen vil derhos selv skabe den Dygtighed og den Interesse, der maaskee nu mangle, og som ville vedblive at mangle, indtil Institutionen har begyndt at virke. — Men foruden den store Betydning for Udviklingen af Forfatningen og Folkets Retsindsigt, som jeg seer i Gjennemførelsen af dette Lovforslag om Nævninger, vil jeg tillige ønske afhjulpet al den Brøst, der nu findes i den nuværende criminelle Retspleie. De Mangler, der nu findes ved denne og oftere have været paatalte og fremsatte, vistnok i stærkere Billeder, end som svarende til Sandheden, ere jo de hemmelige Undersøgelsesforhør, Skriftligheden med al den Langsomhed, som den fører med sig, og den langvarige Arrest, som Forundersøgelsen leder til, saalænge den gaaer ud paa at tilveiebringe

Anklagedes Tilstaaelse som det saa godt som eneste Beviis, der kommer i Betragtning. Jeg troer imidlertid ikke, som jeg tillod mig at antyde, at det hele mørke Billede, man har givet af den hemmelige Undersøgelses Forhør, har været fuldstændig sandt; jeg troer navnlig, at i de senere Aar, og efter den frie Forfatnings Indførelse, er der skeet en meget heldig Forandring i den under Forhørene stundom tidligere brugte Fremgangsmaade. Men saalænge de hemmelige Undersøgelses-Forhører skulle bevares, har Dommeren væsentlig det Formaal at tilveiebringe en Tilstaaelse, og deraf følger adskilligt Andet, som hellere maatte være borte. Dernæst er Dommerens Stilling for saavidt uheldig, som han, medens det er hans Pligt at sørge baade for den Anklagedes Tarv og for det Offentliges Ret, dog faaer Udseende af, at kun Forfølgelsen af den Anklagede er hans Opgave. Det er denne mislige Stilling for Dommerens Vedkommende, som jeg i høi Grad vilde sætte Priis paa kunde hæves ved den Foranstaltning, som her er foreslaaet, nemlig Nævningeinstitutionens Indførelse. Det vil imidlertid dog næppe kunne opnaaes, naar Forunderſøgelsen erholder et andet Maal end det, som den har i England. Naar den uddannedes, ikke efter fransk Mønster, men efter engelsk Ret, saa vilde den ikke have at gjøre med Tilveiebringelsen af Tilstaaelsen hos den Anklagede; Afhøringen af denne kunde da saa godt som bortfalde og kun tilligemed den hele øvrige Forunderſøgelse have til Formaal at tilveiebringe et Grundlag for Anklageacten, som tillige vilde være en Veiledning for det Forsvar, som den Anklagede kunde benytte under selve Sagen. Skriftligheden, hvis Nødvendighed er begrundet derpaa, at Sagen kun forelægges Dommeren middelbar, gjennem de skrevne Acter, bør efter min Mening falde bort, og kan falde bort, naar man umiddelbar forelægger det hele Billede af Sagen for Nævningedomstolen. — Uagtet jeg erkjender, at Forslagsstilleren med megen Dygtighed har søgt at mægle mellem den nuværende Tilstand og den, Nævningeinstitutionen tilsigter, havde jeg dog ønsket, at han med Hensyn til Forunderſøgelsen var gaaet et Skridt videre, saa at den hele Afhøring af den Anklagede, som hans Forslag indeholder, ikke fandt Sted med den i Forslaget angivne Hensigt, at faae tilveiebragt den Anklagedes Tilstaaelse; thi jeg mener, at Alt, hvad dertil henhører, bør skee umiddelbar for Nævningeretten. Der kan naturligviis opstaae en begrundet Tvivl om, hvorvidt det gaaer an efter den hele Retstilstand, vi i mange Aar have havt her i Landet, og hvorefter der har været fordret særdeles strenge Beviser, at opgive at søge den

Anklagedes Tilstaaelse, idet den almindelige Retsbevidsthed maaskee vanskelig, især i Begyndelsen, vil lade sig nøie med de Omstændighedsbeviser, som Nævningedomstolene maae tage tiltakke med. Men jeg troer paa den anden Side, at, vil man Nævningeinstitutionen, og skal den virke velsignelsesrigt, saa maa man være enig med sig selv om, at man vil have den i dens hele Reenhed, efter den engelske Ret, og ikke tage tiltakke med den, som den er efter den franske Ret, hvor Undersøgelsesforhøret spiller en saa stor Rolle, og hvor Politimagten og Forhørsdommeren ofte ere blandede sammen ligesom hos os, saa at den Forundersøgelse, der foregaaer efter den franske Ret, ikke er saa overordentlig forskjellig fra den, vi have. — Men for at vi hos Befolkningen skulle kunne finde den Interesse for Institutionens Gjennemførelse, der er nødvendig, troer jeg, at vi, hvad der ogsaa er yttret fra forskjellige ærede Taleres Side, maae noget indskrænke i Begyndelsen de Tilfælde, i hvilke Nævningeretten kommer til Anvendelse. Jeg skal i saa Henseende navnlig fremhæve, hvad de ærede tidligere Talere ikke have lagt særlig Vægt paa, men hvad jeg anseer for særdeles vigtigt, at det vil være en overordentlig stor Byrde, som efter Lovforslaget vilde paalægges Befolkningen ved Opfyldelsen af Vidnepligten. Det er under vore nuværende Forhold allerede meget vanskeligt at faae Vidner til med god Villie at møde; men skulde man i de Sager, der i den almindelige Bevidsthed staae som mindre betydelige, paalægge det som en Borgerpligt at reise langt bort, at opholde sig paa fjerne Steder, endogsaa i flere Dage, saa vilde let Institutionen ved den Misnøie, Sligt vilde foraarsage, udsættes for megen Fare. Jeg vilde derfor meget tilraade, at man i Begyndelsen indskrænkede Anvendelsen af Nævningeinstitutionen til saa faa Sager som muligt, og, medens jeg med de ærede Talere maa erkjende, at det er meget vanskeligt, saaledes som vor Lovgivning er beskaffen, at opstille nogen bestemt Grændse med Straffens Størrelse som Basis, troer jeg, at man hellere maatte komme til at vælge visse grovere Arter af Forbrydelser som dem, der alene skulde være Gjenstande for Nævningeretternes Paadømmelse. Jeg troer, at man derved lettere vilde i Begyndelsen faae Befolkningen til at finde sig i de store Besværligheder, der ville være forbundne for den med Opfyldelsen af Vidnepligten. — Jeg skulde ganske vist ønske, og jeg haaber ogsaa, at vi maae komme dertil, at Nævningeinstitutionen bliver indført med Hensyn til mindre Sager ved Underretterne; men jeg troer rigtignok, at, saaledes som Landsoverretterne ere stillede til Underretterne i Lovforslaget, vil det ikke lade sig gjøre

at anvende Mundtlighedsprincipet ved Underretterne. Naar Landsoverretterne skulle kunne paadømme Sagerne i Realiteten, saaledes som Lovforslaget indeholder, seer jeg ikke, hvorledes dette vel vilde kunne gaae an; thi for at en saadan Bedømmelse i Realiteten kunde finde Sted, vilde det jo være nødvendigt, at der maatte foretages en heel Recapitulation af den mundtlige Forhandling ved Underretten. Men en saadan Recapitulation vilde vistnok være forbunden med overordentlig stor Vanskelighed og Usikkerhed og vilde let danne et Grundlag for Dommen, ganske forskjelligt fra det, hvorpaa Dommeren ved Underretten bygger sin Dom. Jeg troer altsaa, at vi maae opgive dette for det Første, men jeg haaber ganske vist, at det maa komme dertil, at vi faae mundtlig Procedure indført ved Underretterne. Forøvrigt overseer jeg ingenlunde, at, vilde man stille Underretterne i et andet Forhold til Landsoverretterne med Hensyn til Straffesager, saaledes at disse bleve Cassationsretter i smaa Straffesager, men at Realiteten af Spørgsmaalet ikke der kom under Paakjendelse, da vilde Vanskeligheden dermed være hævet. — Naar der er talt om Beviset og om, at den hele Sag skulde afgjøres efter et ubundet Skjøn af Nævningerne, saa troer jeg ikke, at dette er saa, men at der dog altid maa gives nogle veiledende Regler. Jeg troer ikke, efter hvad der er mig bekjendt, Andet, end at der i England er visse bestemte Regler, der lægges til Grund for Nævningernes Skjøn om, hvorvidt Forbrydelsen kan ansees for beviist. Hovedspørgsmaalet, om en Mand er skyldig eller ikke i den paagjældende Forbrydelse, opløses i sine enkelte Bestanddele, og med Hensyn til Bedømmelsen af disse enkelte Bestanddele er der visse, ved Erfaring givne og af Domstolene antagne, Regler, hvorved den subjective Overbeviisning veiledes. Jeg mener altsaa ikke, at Nævningernes Verdict beroer paa et aldeles ubundet Skjøn, men at det bør veiledes ved visse anerkjendte Regler. — Der var ganske vist flere andre Paragrapher, som jeg kunde ønske at yttre mig om, men som Sagen for Øieblikket staaer, er jeg maaskee allerede gaaet for dybt ind i Detaillen, og jeg tør derfor ikke opholde det ærede Thing længer.

Tscherning: Jeg skal ikke forfølge den sidste Side af Sagen, som det ærede Medlem (Jessen) omhandlede, uagtet der kunde være Anledning til absolut at modsige ham; men min Taushed maa ikke betragtes som en Erkjendelse af, at han skulde have sagt Noget, denne sidste Side af Sagen vedkommende, der var rigtigt, om den Maade nemlig, hvorpaa man skal kunne komme til at afgive et subjectivt Skjøn efter visse Regler. Et „Skjøn"

ligger udenfor enhver Regel; enten afsiger man en Kjendelse efter Regler, eller ogsaa skjønner man efter sin Overbeviisning. Jeg skal imidlertid som sagt ikke forfølge dette Punkt, navnlig er det min fulde Overbeviisning, at det ærede Medlem ganske urigtig har opfattet, hvorledes det i saa Henseende foregaaer i England. — At det har været heldigt, at denne Sag er bleven indbragt af den ærede Forslagsstiller, troer jeg, at Intet fuldstændigere har beviist end den ærede Justitsministers Udtalelser, og dernæst det Foredrag, vi hørte af det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amt (Liebe). Jeg skal ikke i mindste Maade kaste nogen Skygge paa andre ærede Medlemmers Udtalelser; men jeg nævner disse Foredrag, fordi saavel Ministeren som det nævnte ærede Medlem tilraadede at afvise Sagen, idet de næsten beklagede, at den var kommen frem. — Jeg er fuldstændig enig med dem om, at der ingen Udsigt kan være til, at dette Lovforslag kan bringes til Ende i denne Session; men jeg er ligesaa overbeviist om, at, dersom Justitsministeren ikke kom til at høre de Udtalelser, der ville finde Sted her nu og ved den videre Behandling af Lovforslaget, vilde han ikke med den Opfattelse af disse Forhold, som vi vide han har, være istand til at bringe et Lovforslag herind, som kunde finde Anklang, eftersom det maatte blive overordentlig kostbart. Den ærede Minister maa ikke tage mig det ilde op, naar jeg bringer i Erindring, hvormeget vi i forrige Session, da Lønningsloven forelaa, trængte ind paa ham om ikke at betragte denne Sag som enestaaende, idet vi gjorde ham opmærksom paa, at Grundloven kræver Administrationens Adskillelse fra Domsmagten, og at dette maatte være en nødvendig forudgaaende Betingelse for, at Nævningeretter skulde kunne indføres. Der forelaa for den ærede Minister et Forslag, som gik ud paa at faae sondret den Deel af Udgifterne, der i Tidens Længde skulle ansees tilstrækkelig med Hensyn til Domsmagtens Ordning, naar den blev adskilt fra den administrative Myndighed; men den ærede Minister skjød det tilside og frembragte derved en af de Vanskeligheder, der med størst Føie og Grund er fremhævet af de Medlemmer, som finde nærværende Lovforslag ubetimeligt. — Havde det ærede Medlem, som nu har fremlagt dette Lovforslag, fremlagt det ifjor, og paa det støttet sin Modsigelse mod en Lov, som ikke sondrede Administrationen fra Domsmagten, og derfor ikke forberedte Nævningeretternes Indførelse, saa havde han gjort en meget større Tjeneste end ved at fremlægge det iaar. Man kunde maaskee med Rette sige, at han iaar kommer forsilde — han skulde være kommen ifjor — eller for tidlig efter de andre

Herrers Mening, efterſom han først skulde have bragt en Lov frem, som hævede de Vanskeligheder, der ligge i de bestaaende Forhold. Den ærede Forslagsstiller har ved denne Leilighed udtalt et stort Ord og en stor Sandhed, som ikke nokſom kan finde Anklang her; han er veget tilbage for personlige Betragtninger; han har sagt her, at han havde den Overbeviisning, at, hvis man vilde gjøre det til en nødvendig Betingelse for Nævningerettens Indførelse, at Administrationens Adskillelse fra Domsmagten først skulde indtræde, saa vilde man støde paa saamegen „personlig" Modstand, at det vilde vare lang Tid, inden man kunde trænge igjennem. Det nikker den ærede Forslagsstiller til; det er altsaa saaledes, at Sagen staaer. — Naar vi ville spørge os selv: hvorledes skal denne Sag fremmes og behandles i sin Heelhed, saa maae vi tage Grundloven for os, som den er, og ikke tage en enkelt Paragraph ud af den og holde os til den og slippe de andre; vi maae tage Paragrapherne i deres Heelhed, idet de jo i Fællesskab betegne den Udvikling, som vi ere forpligtede til at gaae imøde. Grundloven bestaaer af to væsentlig forskjellige Dele. Den ene fastsætter Grundbetingelserne for den Tilstand, hvori vi indtraadte, da den personlige Absolutisme gik over i en Statsabsolutisme, hvorved Repræsentationen som en Heelhed fik Andeel i Statsmagten, med Kongen paa Spidsen over det Hele. Da gave vi Reglerne for, hvorledes denne Overgang skulde finde Sted strax; men dertil knyttede vi en Betragtning af den Forandring, som hele Samfundsordenen maatte undergaae for at svare til dette store Formaal. Der var en fuldkommen Erkjendelse tilstede af, at det, som var, ikke passede, til hvad vi skabte, men at der maatte skabes Noget, som bragte Tilstanden til at hænge heelt sammen. Hvad var det da, der var tilstede? Der var en personlig Absolutisme, men som havde mildnet Forholdet ved ligeoverfor sig selv at incorporere Alt, hvad der var forskjelligartet i Landet, og kunde siges at have forskjellige Interesser — derved ligesom svækket sin egen Magt — i en stor Embedsorganisme, som styrede Landet, repræsenterede Landet og spillede Herre i Landet; jeg siger ikke, at det skete til noget Misbrug, men saaledes var det. Denne Tilstand er en absolut Umulighed, hvor Friheden skal throne og Kongen over den; der maa Kongen frigjøres fra de Rester af Baand, som paalægges ham gjennem den corporative Foranstaltning. Midlerne til at bringe dette tilveie ligge i de følgende Paragrapher i Grundloven. Idet jeg omtaler Grundlovens Paragrapher, siger jeg, hvad jeg har sagt saa hyppig, at jeg for mit Vedkommende trækker dem ikke frem, fordi de staae i Grundloven; de skulle for mig faae Lov til at

staae uberørte og uomtalte, hvis jeg ikke i nærværende Øieblik anseer dem for levende, nødvendige og ønskelige. Men idet jeg nævner dem, siger jeg, at jeg anseer dem for at betegne og udtrykke paa det Allertydeligste det, som nødvendigviis maa skee, om vor hele Udvikling skal kunne blive heldbringende og nyttig. Jeg sigter til denne allerede tidtomtalte § 76, samt Paragraphen om den communale Frihed, Paragraphen om Nævningernes Indførelse og Paragraphen om Offentlighed og Mundtlighed, nemlig §§ 74, 76, 77 og 79. Det er disse Paragrapher, som skulle samtidig — idetmindste nogenlunde samtidig — opfyldes, og hvoraf de to, som ligge nærmest til Opfyldelse, ere dem, som skulle give os Midler til at bære de sidste, nemlig Paragraphen om Administrationens Adskillelse fra Domstolene samt Paragraphen om Communernes Selvstyrelse. Communernes Selvstyrelse bestaaer ikke i, at der gives visse Regler for, at Communerne skulle tage Bestemmelse om det og det, nei! den bestaaer i, at Communerne selv vælge deres egne Borgemestere. Saalænge vi beholde et Statsborgemesterskab i Communerne, kunne vi give disse saamange Friheder, som vi ville, og faae dog ingen Communalfrihed; og vi faae ikke Communerne udfriede af Administrationen, saalænge Staten skal betale Penge til Borgemestrene. Borgemestrene skulle vælges i Communerne, styre dem efter Communernes egen Villie og gjøre det som en Borgerpligt, saa hører det nærværende dyre Borgemesterskab op. Jeg sagde det ifjor, men just fordi Borgemestrene vare dyre, kunde vi ikke blive af med dem; Alt, hvad der er dyrt, og som gaaer til Personer, kunne vi ikke blive af med, saalænge de ærede Rigsdagsmænd ikke have Mod til at votere imod alle disse personlige Pengekrav. Affind Dem med de nuværende Personer, saa dyrt som De ville; men bind Dem ikke gjennem de nuværende Personer, som De have Barmhjertighed med, til Stillingen for al Fremtid og Evighed. Det er det, vi gjøre ved Lønningslovene. Vi skulle ikke sige: „For Fremtiden skal dette og dette gives Embedet;“ men man skal sige: „Den nærværende Embedsmand har levet under saadanne Forhaabninger, at han med Rette kan vente det og det; giv ham det da, men giv det ikke til Embedet!“ Da Embedsmændene ikke udskrives til Posterne, men udnævnes og vælges, kunne de jo lade være at modtage Embederne, naar Vilkaarene ikke behage dem; og siger man saa: „vi faae ikke Nok,“ saa svarer jeg: lad os først faae det at see. Dette skal jeg imidlertid ikke forfølge videre uden for blot at gjøre den ærede Minister opmærksom paa, hvilken umaadelig Vanskelighed han har skabt sig selv ved ikke ifjor at

vide, hvad han veed iaar: ved ikke at have det almindelige Begreb om, hvorledes Juryinstitutionen her skal see ud. Han sagde ifjor: Jeg kan ikke i dette Øieblik danne mig Begreb om, hvorledes Nævningeinstitutionen vil gribe finantsielt ind; — thi Andet var der ikke Spørgsmaal om. Nu synes den ærede Minister dog at have en Idee om det hele Forhold, eftersom han nu kun skal „file" Paragrapherne i Forslaget om Institutionens Indførelse; altsaa maa han vel nu kunne overse det Spørgsmaal: kunne vi bære Bekostningerne, og kjøbe vi ikke Guldet for dyrt?

Det, som især bragte mig til at forlange Ordet, var, at jeg vilde bringe i Erindring, at, hvor herlige, storartede og skjønne end alle saadanne Planer ere, have de dog en finantsiel Side, som ikke bør oversees, men som maa komme med i Betragtning, og vi maae spørge: hvor have vi Midlerne til at udføre, hvad vi ville, og hvorledes kunne vi ved at anvende de Midler, vi have, paa en bedre Maade naae Maalet? — Nu siger jeg, ligger her ganske klart for, at, naar vi ville udvikle en Underdommerinstitution som den, den ærede Forslagsstiller her har bragt frem, saa behøve vi ikke, jeg troer, 156 Stykker Dommere og Skifteforvaltere, kort sagt denne utilbørlige Sammenføining af alle de Smaadele, som for Øieblikket udgjøre de saakaldte Retsbetjente. Ville vi forsyne vort Land i rundeligt Maal med Dommere, ville de Herrer ved at see efter erkjende, at med nogle og 70, maaskee 80 kunne vi forsyne Landet med saamange Dommere, at ingen Indvaaner har mere end to Miil at reise for at søge sin Ret hos en Dommer, og saa ville disse Dommere være frigjorte for alt Andet end en reen, skjær Domsmagt eller Control med de offentlige Sager, vel at mærke Control, ikke Forvaltning, thi det er en stor Forskjel. For Øieblikket ere disse Mænd i en væsentlig Grad saavel Forvaltere som Controleurer, og derfor have vi mange Steder tarvelige Forvaltere og slet ingen Controleurer. Altsaa, det er Spørgsmaalet, dertil maae vi komme, at det maa bestemmes, hvilke af disse 156, eller om der er flere eller nogle faa færre — Retsbetjente, der maae høre op at være Dommere for Fremtiden, naar dette Institut træder i Kraft, og hvilke af dem der skulle vedblive at være Dommere. Den ærede Forslagsstiller er gledet temmelig let hen over den Indsigelse, som blev gjort mod denne Underdommernes Beskjæftigelse med andre Functioner, og har sagt, at det kan man vedblive at fordre for Fremtiden, fordi det fordres af de nuværende Dommere. Det forekommer mig at hænge sammen med den mærkelige Opfattelse hos Mange, at vi i disse Forhold godt kunne have siamesiske Tvillinger, som kunne

være sorte til den ene Side og hvide til den anden, og dog være baade Een og To. Vi drukne, som Forholdet nu er, vore nuværende Dommere i en Masse Forretninger, der angaae Lægdsvæsen og Auctionsvæsen og Skiftevæsen og alt Slags Væsen og meget Uvæsen. Men der er Intet, som en Dommer maa være mere fri for, end daglig ligesom at skulle kjøbslaae og handle om alle disse Sager, som ikke have noget Dømmende ved sig og ikke passe for disse høilærde Mænd. — Jeg kan ikke her indlade mig paa at forklare den hele Administrationsordning, skjøndt den staaer fuldkommen klar for mig selv, men jeg vil kun exempelviis sige, at det hele Auctionsvæsen kan man overlade til enhver eedsvoren Mand med en Protokol. Hvem af de Herrer her kan ikke holde en Auction? Ja, Auctionarius, siger man, er tillige en Slags Domstol. Saameget desværre! Der afsiges ved Auctioner en Mængde Domme i en stor Skynding, som hellere aldrig maatte være afsagte. Hvor der under saadanne Omstændigheder fremkommer Indsigelser af en slig Betydning, der skal Sagen tages paa en anden Maade, og der skal ikke strax afsiges en Kjendelse, som kan blive af væsentlig Betydning. Det er et umaadeligt Misgreb, og det bliver man fri for, naar man har Dommere for sig og Auctionsholdere for sig. (A. Hage: Finder dette Sted andre Steder?) Ja, det har jeg baade seet og oplevet i andre Lande, hvor man ogsaa lever, og lever meget godt, at man ikke for at være Auctionsholder behøver at have studeret latinsk, ja ikke engang dansk Jura. Jeg vil tage alle de administrative Functioner, som der her er Spørgsmaal om, og man vil da see, at der ikke er nogensomhelst Vanskelighed ved at faae dem besørgede andensteds, og mangfoldige af dem maaskee endog bedre. — Der er en Function, som jeg maa omtale, fordi den spiller en saa stor Rolle her, og det er Alt, hvad vi kalde Brevskrivnings- og Panteveesenet, og at Panteprotokollerne føres under Domstolene. At Panteprotokollerne blive vel førte og holdte i god Orden, er overordentlig vigtigt for Eiendomsforholdene; men man maa være overordentlig lidt inde i, hvad der er passeret i Landet, for ikke at vide, at, hvorledes det end nu staaer med Garantien i saa Henseende, har det tidligere staaet meget daarlig dermed; og jeg vil paastaae, at man ikke vil faae denne Sag tilstrækkelig sikkert ordnet, uden at man samler disse Sager fra Retsbetjentene i hvert Amt og lægger dem under en bestemt Brevskriver for det hele Amt, til hvem ogsaa Skatteudskrivningen henlægges. Disse to Ting høre sammen og passe sammen og give Regjeringen en stor og let Indsigt i Eien-

domsforholdene. Naar man da istedenfor Thinglæsningen, der er en Formsag, gaaer til den Art Thinglæsning, der er vor Tids Maade at thinglæse paa, nemlig offentlig ved Trykken, kommer man ud over alle Vanskeligheder, og man behøver da ikke nogen Mand til at sidde paa Thinge og læse. Hvad Bekjendtgjørelsen og Læsningen af Love angaaer, kunde det skee ved de Dommere, der blive tilbage af det nuværende Antal. — Naar jeg ikke stod ligeoverfor Uhret og saae, at Klokken er bleven saa mange, at de Herrer kunde trænge til, at Forhandlingerne snart hørte op, skulde jeg forfølge denne Sag endnu noget videre, fordi jeg er fuldkommen overbeviist om, at det dreier sig om hundrede Tusinder og om at faae Nævningeinstitutionen indført. Jeg holder mig overbeviist om, at intet Folkething gaaer til at lægge Nævningeinstitutionen paa det dyre Underlag af Retsbetjente, vi nu have, uden at have faaet en bedre Ordning, blandt Andet af hvad der er nævnt af det ærede Medlem, der talte lige efter Justitsministeren (Liebe), nemlig af Politiet. Politiet trænger til en bedre Ordning, og Midlerne dertil skulle findes ved at tage færre lovlærde Embedsmænd; og saalænge vi ikke komme dertil, vedblive vi at have et maadeligt Politi og en saa dyr Bestyrelse af Landet, saa at Landet tilsidst synker uvilligt og afmægtigt sammen under den herlige Bestyrelse.

Af de forskjellige Spørgsmaal, der ere komne paa Bane af mere juridisk Natur, skal jeg, skjøndt ganske Lægmand, dog omtale et Par enkelte. Der er sagt af den ærede Forslagsstiller, at den Indvending, at den nye Lovgivning om Straffedomme ikke kom ud til samme Tid, som Nævningerne komme frem, ikke havde Meget paa sig, og, hvis man vilde vente derefter, kunde man komme til at udsætte Institutionen meget længe. Jeg skal gjøre ham opmærksom paa, at, dersom han i sit Lovforslag havde indlagt under Nævningeretten Forbrydelser, definerede efter deres indre Beskaffenhed, og ikke efter Straffene, kunde han have Ret. Men naar han har defineret, hvad der skal blive Gjenstand for Nævningebehandlingen, efter Straffene, og han ikke forandrer det, vil den nye Criminallov efter den høieste Grad af Sandsynlighed forandre hans Forslag i væsentlig Grad. Men uden at tage denne tilfældige Ting i Betragtning, skal jeg gjøre opmærksom paa, at jeg troer, at der ikke er noget Urigtigere, end at bringe Forbrydelser ind under Nævningeretten efter Straffenes Omfang, og at sætte Begrændsningen for Nævningerettens Omraade derefter. Det er Forbrydelsernes Natur, der maa bestemme, om de skulle være Gjenstand for en Domstol, hvis

Hovedegenskab er den, at den, uden at blive bunden til smaa Begrændsninger med Hensyn til Beviisbyrden, kan komme til en Kjendelse. Nævningerettens Hovedøiemed er at kue Løgnen. Løgnen er en trivelig Vext, der har faaet megen Gjødning i de senere Aar; der kjøres daglig en Mængde Løgn paa Torvet, og vi maae derfor see at kue den, hvor vi kunne ramme den. Naar vi ikke lade den Slags Sager, som der her er Spørgsmaal om, komme til Nævningerne, eller, ifald vi faae Nævninger, blive staaende ved den halvinquisitoriske Forunderſøgelse, vedligeholde vi den Præmie paa Løgnen, som nu bestaaer i vort Retssystem. Den Forbryder, som stiller sig frem for Forhørsdommeren og lyver med størst Færdighed, han gaaer ud af Sagen som Seierherre; og den, der bekjender, stiller sig frem som en Daare. Det er Hovedfeilen ved den nuværende Tilstand, og den komme vi ikke fra ved det her angivne System; thi Spørgsmaalet maa ikke være om Omfanget af Straffen, men om Charakteren af den paagjældende Forbrydelse. Det ærede Medlem meente, at det ikke kan have stor Fare at bringe Forbrydelserne ind under Nævningeretten efter Straffenes Omfang, idet han jo har sagt, hvad jeg finder rigtigt, at den, som bekjender sin Forbrydelse, behøver ikke at komme ind under Nævningerettens Paakjendelse. Det er et stort Princip, man ikke maa slippe, thi det vil gjøre, at en stor Mængde af de snedigste Forbrydere lidt efter lidt ville komme til den Erkjendelse, at ligeover for den sunde Sands rækker Løgnen ikke til. Den kan række til ligeover for Beviisreglerne, men her ikke. Han bliver da kjed af Forunderſøgelserne, og saa siger han: „Lad mig strax faae min Straf og blive færdig, for at jeg kan begynde fra ny af igjen“. Det er en simpel og naturlig Betragtning. — Der er blevet gjort Sammenligninger mellem de to forskjellige Maader, hvorpaa Nævningeinstitutionen benyttes i Frankrig og i England. Den ærede Forslagsstiller har søgt en Mægling imellem begge Systemer og har forsvaret efter sin Anskuelse de strengere Regler, han har nedlagt for Forunderſøgelser. Derimod er der blevet indvendt, at det ikke finder Sted i England efter den strengere Maade; og nu har det ærede Medlem sagt, at ogsaa i England er man i den Henseende nu begyndt at gaae et Skridt videre, og han nævnte en engelsk Retslærd, der endog forlanger, at den Anklagede skal betragtes som et Vidne og kræves til Ed. Men der maa det ærede Medlem lægge Mærke til, at dette er en dyb Tanke, naar den gaaer i den hele Længde; men den halve Længde kan ikke bruges. Naar man gaaer Tanken heelt igjennem, er det

at sige til den Anklagede: Idet Du skrider til at lyve under Eden, da begaaer Du en ny Forbrydelse og bliver sat ligeoverfor Domstolen i en meget vanskeligere Stilling. Det gjør Sagen ganske anderledes. Jeg mener ikke, at det er rigtigt, men jeg siger, at det er saare forskjelligt, om man vælger det Ene eller det Andet, og jeg kan ikke troe Andet, end at den skarpsindige Mand, der her er bleven nævnt, ikke er kommen dertil, fordi han fandt, at det var rigtigt, men fordi han sagde: det er Consequentsen af det nye System, og vi maae gaae den hele Vei, netop for at vise, at Systemet i sine sidste Consequentser ikke kan bruges. — Der har ogsaa været Tale om, hvad Virkning det har i England, at Anklagen er privat, som jo i en saa overordentlig væsentlig Grad forandrer det hele System. Hvorfor siger man nu — og med fuldkommen Ret efter min Mening — indfør ikke Nævningesystemet? Man siger dette, saalænge vi maae bringe ind derunder en heel Mængde Forbrydelser, der nu straffes saaledes, at ingen Domstol tør eller bør gjøre Brug af Straffen, ja medens vi have smaa Reskripter og Anordninger, der i den Grad forqvakle Straffebestemmelserne, at man er kommen til at dømme i 6 Gange 5 Dages Vand og Brød istedenfor Livsstraf. Der er Forbrydelser, hvorfor der i vor Lovgivning staaer Dødsstraf, og for hvilke jeg ikke troer, at der i Mands Minde er fældet nogen Dom i Overeensstemmelse med Loven, og heller ingen Dommer vilde kunne fælde den. I England stiller Sagen sig anderledes, netop fordi Anklagen hovedsagelig er privat. Saasnart en Mand har en Fornemmelse af at have gjort en i sig selv ikke grov Forbrydelse, men hvorfor Lovgivningen bestemmer, at han skal miste sin Hals, da afgjør han Sagen underhaanden derhen, at den, det er gaaet ud over, skal lade være at klage og gaae ind paa at lade den Paagjældende leve, imod at han frivillig underkaster sig en mindre Straf. Idet jeg taler om saaledes at affinde sig for mindre Forseelser, enten med den ene eller den anden Øvrighed eller med den private Klager, skal jeg gjøre den ærede Forslagsstiller opmærksom paa en Modsigelse, hvori jeg troer, at han er falden. Det ligger rigtignok noget udenfor Forhandlingerne. Han angreb temmelig stærkt det Middel, der anvendes af Politimagten i Kjøbenhavn, nemlig at ordne Sager ved Forlig. Det ærede Medlem sagde, ligesom for at bringe dette Middel i Ugunst: det, der „kaldes" Forlig; men det er jo et Forlig, siden det forudsætter, at man frivillig skal underkaste sig en Betingelse for at komme ud af Politiets Kløer. Men, medens det ærede Medlem ikke synes om det i Kjøbenhavn,

synes han godt om det omkring paa Landet. Naar det ærede Medlem imorgen vil see efter i sine Udtalelser, vil han finde, at han har berømmet denne frivillige Underkastelse under visse Straffe paa Landet (H. Hage: For Domstolene). Naar det er frivilligt, gjør det ikke noget, om det er ligeoverfor Domstolene eller ligeoverfor Politiet eller ligeoverfor det ærede Medlem. Jeg nævner det kun, fordi jeg troer, at man i den store Stad skal være varlig med formeget at svække Politimagtens Betydning, og at man maa være glad ved, at der kan indenfor visse Grændser finde en saadan frivillig Afgjørelse Sted. Jeg har ikke i det Hele taget seet store Misbrug af Politimagten her; men jeg har seet ikke saa lidt Opsætsighed imod den.

Jeg vender tilbage til, hvad der for mig er Hovedpunktet. Det er mig kjært, at dette Forslag er kommet frem; det er min fuldkomne Overbeviisning, at man ved at gaae videre dermed vil kunne skaffe et meget nyttigt Materiale, som kan komme til Brug ved den yderligere Behandling af Sagen; men det er mig ligesaa klart, at denne yderligere Behandling kun kan finde Sted, naar den ærede Minister er istand til at bringe saadanne Forslag frem, at Underdommerne komme til at staae i et rigtigt Forhold til Nævningeretten, at de blive frigjorte for alle administrative Forretninger, og at vi ikke komme til at betale dette i for dyre Domme. Denne sidste Betingelse, veed jeg nok, behager ikke den ærede Justitsminister, der, det være mig tilladt at sige det, er os saa dyr, at jeg kun finder faa Mænd her i Landet, hvis velvillige Omgang med os har kostet os saa mange Penge. — Ja, jeg skal standse her, hovedsagelig paa Grund af Klokkeslettet.

Formanden: Da flere Medlemmer have ønsket Ordet, og Tiden allerede er saa langt fremrykket, skal jeg hermed afbryde Forhandlingerne for idag.

Folkethingets Enogtyvende Møde.

Fredagen den 1ste November.

Formanden: Efter Dagsordenen gaae vi nu over til: Fortsættelse af første Behandling af Forslag til Lov om Domsmagten i Straffesager.

A. Hage: Den høitærede Justitsminister har meget alvorlig henstillet til Thinget nu at standse denne Sags videre Forhandling og lade den blive i Regjeringens Haand, for at

denne, der bedst maa være skikket til at bringe en saadan Sag ud i Verden, kunde i Forbindelse med et Lovforslag om Nævningerettens Indførelse tillige træffe alle de Foranstaltninger og udarbeide alle de Love, der deels ere en nødvendig Følge af Vedtagelsen af et Lovforslag som det nærværende, og deels ere hensigtsmæssige for at udvikle Loven i alle dens Retninger. Den høitærede Minister tilkjendegav os sin personlige varme Interesse for Gjennemførelsen af denne Sag. Jeg vil nu ikke nægte, at Meget af det, den ærede Minister anførte, har en stor Vægt, og, naar dertil kommer, at hans egen personlige Følelse gaaer med dette Lovforslags Udbringelse i Verden, indeholder dette en ikke ringe Opfordring til at stole paa, hvad Ministeren sagde; men den ærede Minister endte med at sige, at et Lovforslag var færdigt fra Regjeringens Haand, og at det vilde blive — ikke forelagt Rigsdagen, men afleveret til en Commission. Det er vist gaaet flere ærede Medlemmer som mig, idet en Kuldegysen kom over mig, da jeg hørte, at et Forslag af den Art atter skulde gaae tilbage til en Commission, der nu i $3\frac{1}{2}$ Aar har arbeidet i Sagen uden, saavidt jeg forstod, at komme videre end til at indsende til Ministeriet to forskjellige Forslag fra to af dens Medlemmer uden noget dertil hørende Arbeide. Naar vi nu erindre, at denne Commission er sammensat af berømte, dygtige og kyndige Mænd, saa er der kun en ringe Borgen for, at Commissionen vil tilendebringe Behandlingen af Regjeringens Forslag i en nogenlunde rimelig Tid, og jeg tillader mig at gjøre den høitærede Minister opmærksom paa, at, hvor mægtig han end er, har han dog kun ringe Magt ligeover for en saadan Commission. Der er altsaa, forekommer det mig, ikke faa Grunde, der kunne tale for ikke at lade denne Sag blive i Regjeringens Haand, men at tage den i vor egen og see, om muligt, at faae den ført videre. Det er nu paa trettende Aar, siden det blev vedtaget som en Grundpille for Forfatningen, at Nævningeretten skulde indføres, men endnu har ingen af Landets Ministre før den nuværende høitærede Minister udarbeidet noget Lovforslag i saa Henseende eller gjort noget alvorligt Skridt for at gjennemføre Sagen. Derimod har eet af Rigsdagens Medlemmer forelagt et saadant Lovforslag, og det er ikke her blevet underkjendt som ubrugeligt. Der kan være mangfoldige Ting at forandre deri, men der er endnu Ingen, som har sagt, at det ikke er et Arbeide, hvorpaa der jo kan bygges videre. Hvorfor skulde da Rigsdagen ikke fortsætte dette Arbeide og søge gjennem et Udvalg at faae vedtaget Loven i en saadan Skikkelse, at den kan være tjenlig?

Skulde Thinget, skulde Rigsdagen saa aldeles mangle Kræfter, eller skulde disse staae saa uendelig tilbage for de Kræfter, Regjeringen har til sin Raadighed, at vi derfor skulde skyde denne Sag fra os, der, saavidt jeg troer, har Thingets udeelte Interesse? Har ikke f. Ex. det ærede Medlem, der sidder nær ved mig, Rigsdagsmanden for Roskilde (Liebe), givet os det meest uomtvistelige Beviis paa sin Dygtighed til at arbeide i denne Sag? Have vi ikke med Fornøielse hørt det Foredrag, han igaar holdt, og hørt paa de mange gode Grunde, han har anført baade for og imod forskjellige Ting, som Loven indeholder? Naar vi altsaa her i Thinget maae kunne gjøre Regning paa at have Kræfter, der kunne føre dette Lovforslag videre, saa troer jeg ikke, det er rigtigt, at vi følge den høitærede Ministers Opfordring til at vise det fra os og lægge det i Regjeringens Haand. Dersom et Udvalg her arbeider sammen med den ærede Minister, og — det er der jo Intet til Hinder for — dersom det tilkalder de Folk, som det troer istand til at yde Bidrag til at give Loven en brugbar Skikkelse, vil da ikke en saadan Behandling her i Thinget være en stor Hjælp for den ærede Minister til at faae de andre Arbeider, han talte om, paaskyndede? Vil den ikke være en stor Støtte for ham, dersom han, naar Rigsdagen er gaaet fra hverandre, og naar den øieblikkelige Interesse for denne Sag har tabt sig, skulde finde, at Strømmen i det Hele er ham imod, at mangfoldige Jurister langtfra interessere sig for denne Sags Gjennemførelse, men ville arbeide mod den? Jeg bilder mig ind, at den Interesse, den ærede Minister har for Sagen, kun kan styrkes ved, at den her behandles i et Udvalg. — Der er anført paa Prent, at vi have havt en Justitsminister, som ligefrem var imod denne Sags Gjennemførelse, og at den ikke kom et Skridt videre i hans Tid. Vore Ministre skifte stundum, og hvo indestaaer os for, at vi efter den nuværende ærede Minister faae en, der deler hans levende Interesse for at faae denne Grundpille for Forfatningen ført ud i Livet? Lader os derfor lægge Haand paa Værket og ikke skyde det ud i den uvisse Fremtid. — Det er en Selvfølge, at Udførelsen af flere Lovarbeider staaer i Forbindelse med denne Sags rette Gjennemførelse, men skulde det da i vort Land være saa vanskeligt at komme til Ende med en saadan Sag? Staae vi da saa langt tilbage for andre Lande, hvor man ikke har brugt nær saa lang Tid dertil? Maa jeg erindre om, at den afdøde Konge af Hannover 1848 eller 1849 gav det Løfte, at Jury skulde indføres i Kongeriget Hannover, og hvad man end ellers kan sige om den Mand, saa vilde han

dog holde sit Ord, og Juryen er bleven indført der allerede for flere Aar siden. Den blev indført imod samtlige Juristers Protest hele Landet igjennem, og den har dog arbeidet til fuldkommen Tilfredsstillelse, saaledes at man vist vilde være ude af Stand til at rive denne vigtige Deel af Landets Forfatning ud af Indbyggernes Hænder. Maa jeg erindre om, at den første franske Grundlovsforsamling aldrig saasnart var traadt sammen, før hele Landet begjærede en radical Reform i Retspleien, og at der allerede i October Maaned 1789 reiste sig vægtige Stemmer i Forsamlingen for Indførelsen af Nævningeretter; og at man allerede Aaret derefter, 1790, var kommen saavidt, at der arbeidedes paa denne Sag af et Udvalg, i Spidsen for hvilket den berømte Adrian Duport stod, hvis fortræffelige Arbeide siden blev til Lov. Man anførte naturligviis der, ligesom her og andre Steder, Ubetimeligheden, de uhyre Vanskeligheder o. s. v., men jeg vil minde om, hvad et andet berømt Medlem af samme Forsamling — dersom man vil eftersee disse Forhandlinger, vil man finde dem høist interessante, især i dette Øieblik, da vi behandle en Sag af denne Natur — sagde: I tale om, om vi skulle have Jury; ja ligesaa godt spørge, om vi skulle have en fri Forfatning! I tale om Vanskeligheder; hvorfor havde vi erobret Friheden, dersom vi vare bange for at bygge Volde omkring den? — Den Mand, jeg før nævnte, Duport, der har stor Fortjeneste af denne Sag i Frankrig, blev paa det Ivrigste understøttet af en Mand, hvis Navn er velbekjendt, nemlig af den lovlærde Robespierre, som ikke alene vilde have Jury indført i Straffesager, men ogsaa i civile Sager, og som erklærede, at han ikke alene vilde have Sikkerhed for sit Liv, men ogsaa for sin Formue og sin Ære. Omtrent tre Uger efterat Forfatningen var udkommen, i Efteraaret 1791, udkom den franske Nævningeretslov, som indeholder de allervigtigste Dele af den engelske Jurylov. (Tscherning: Man skar Hovederne af Folk, for at overvinde Modstanden!) Jeg taler ikke om den Tid, da man med eller uden Jury skar Hovederne af; jeg har blot nævnt dette for at vise, at man andre Steder har været istand til at gjennemføre en Lov af saa stor Betydning som denne, uden at det har medtaget en saa lang Række af Aar, som vi nu have anvendt derpaa, uden at være komne videre, end at vi ikke ere enige med Ministeren om, hvorvidt Sagen skal henskydes i den uvisse Fremtid.

Under 1ste Behandling af en Sag som denne, en Sag, der for mig jo kun har den samme Interesse som for enhver anden Borger, og hvorom vi, da det er en folkelig Lov, gjerne

Alle kunne sige det, der ligger os paa Hjerte, skal jeg ingenlunde gjennemgaae Loven i dens Enkeltheder, men blot tillade mig at gjøre et Par Bemærkninger ved nogle af dem, hvor jeg finder, at Forandring kunde være ønskelig, saafremt man vil Lovens rette Gjennemførelse i den rette Aand. — Jeg vil ikke nægte, at jeg haaber, at, dersom vi komme tilrette med dette Lovudkast, det da ikke vil vare længe, inden vi ogsaa i visse civile Sager faae Nævninger indførte, og jeg vil navnlig henpege paa det Rigtige i at bruge Nævninger i de allerfleste Erstatningssager. — Det forekommer mig, at der ved Lovforslaget ikke er sørget nok for at faae et tilstrækkeligt Antal Mænd til at tjene ved denne Ret. Der er i § 22 blandt Undtagelserne fra Reglen om Adgang til at blive Nævning opført: Den, der ingen egen Huusstand har, og som staaer i privat Tjenesteforhold. Jeg vil henstille til den ærede Forslagsstiller, om der her ikke kunde skee nogen Forandring, da der upaatvivlelig gives ikke faa Folk, der staae i privat Tjenesteforhold, hvis hele Stilling i Samfundet berettiger dem til en saadan Tillid, at man rolig kan lade dem tjene ved en Ret som denne, og navnlig troer jeg, at dette vil gjælde meget stærkt her i Kjøbenhavn. — § 25 forekommer mig at trænge betydelig til Forandring. Jeg troer ikke, at man ved i denne Lov særlig at gjennemføre denne Forholdsregel strax vil opvække en saadan Tilbøielighed hos Folk til at tjene Retten, at de skulde mælde sig selv og begjære at blive opførte paa Listerne, skjøndt de ikke havde en reen aarlig Indtægt af 800 Rd. Med Hensyn hertil vil jeg henstille til den ærede Forslagsstiller, om ikke en temmelig betydelig Forandring kunde finde Sted, saaledes at, dersom man fandt en Qvalification af aarlig Indtægt nødvendig, den da uden videre blev sat frem, men navnlig efter en langt lavere Sum end den, der her er nævnt, og uden at det paalægges Folk at mælde sig for at gjøre deres Ret gjældende; thi jeg er bange for, at Folk ville være altfor tilbøielige til at renoncere paa deres Ret. — Jeg vil ogsaa henstille til Overveielse, om det ikke skulde være i den rette Aand af denne Lov, at der i Straffesager ikke afhøres Vidner uden i selve Retten, naar undtages saadanne Sygdomstilfælde, som forhindre Vidnet fra at møde; men her staaer: Dersom han er forhindret ved Sygdom eller af anden Grund. Det forekommer mig, at, naar man skal tye til at tage hans Vidneforklaring et andet Sted, maa der være saadanne Grunde tilstede, som gjøre det umuligt for ham at møde. Det er efter min Overbeviisning et Hovedpunkt i denne Sag, at Vidnet staaer Ansigt til Ansigt med den Anklagede og afgiver sin

Forklaring; en Forklaring paa et andet Sted og til en anden Forhørsdommer er af en mislig Natur. — Jeg vilde ligeledes troe, at det maatte være rigtigt at tage Eden strax af Enhver, som har at afgive Forklaring i Retten, og ikke udsætte det til Tilendebringelsen af Sagen, og saa fordre Vidnet op og lade det aflægge Eden paa den afgivne Forklarings Rigtighed. Dette er langt mindre betryggende, end naar Vidnet forud bliver høitidelig taget i Ed paa, at det kun vil tale Sandhed. — Jeg skal ikke opholde det ærede Thing længe, men blot endnu omtale et eneste Punkt, nemlig det, som af det ærede Medlem for Roskilde (Liebe) igaar med saa stor Styrke blev fremhævet, at vi, idet vi indføre en saa radical Forandring som denne, maae vogte os for at bibeholde den Deel af vor nærværende Retspleie, som bestaaer i ikke at bevise en Persons Skyld, men i at søge at fravriste ham en Tilstaaelse om, at han har begaaet Forbrydelsen. Dersom man vil bruge den franske Methode og afhøre den Anklagede, saa frygter jeg meget for, at den, efter den Vane, der er her i Landet til hovedsagelig at søge en Forbrydelse opdaget ved den Anklagedes egen Tilstaaelse, vil virke fordærvende paa den hele Institution. Saaledes som det nu er, hvor man jo ikke lægger saa stor Vægt paa Vidner, som paa at presse — undertiden paa en haard, for ikke at sige brutal, Maade — Tilstaaelsen ud af den Anklagede, vil man være altfor tilbøielig til at blive i dette Spor, og derved troer jeg, at man handler mod hele Lovens Aand. Der er, som allerede bemærket, Forskjel mellem det engelske og det franske System, og naar det er anført af den ærede Forslagsstiller, at berømte Mænd i England ville gaae over til den franske Skik at afhøre Anklagede, saa vil jeg herimod stille en ligesaa berømt Mand, som paa det Skarpeste og Stærkeste har udtalt sig imod enhver Forandring af den Natur. Da han har nævnt en berømt Mand, saa vil jeg erindre om, at den ældgamle Lord Lyndhurst er den nuværende Juryforfatnings allerivrigste Forsvægter, og det i en saadan Grad, at han med Indignation reiste sig imod et Forslag om at afskaffe Storjuryen. Desuden er det meget langtfra, at der i England yttrer sig en saadan Lyst til denne Reform, at den skulde blive gjennemført som Lov. Naar forøvrigt den ærede Forslagsstiller har sagt, at det beroer paa den Anklagede selv, om han vil svare eller ikke svare, saa skulde det synes, som om Sagen ikke var saa farlig; men jeg troer ikke, at man skal vige fra den Grundsætning, at den Anklagede ikke behøver at anklage sig selv. Man gaaer i England i den Grad vidt i denne Henseende, at det bliver

strengelig paatalt, naar den, der arresterer en Anklaget, spørger ham om Noget, end sige at han skulde blive spurgt af en Dommer eller i Retten. Der er jo mange Exempler paa, at den Anklagede netop advares for ikke at sige Noget. — Forøvrigt er det ikke uden Exempel, at den, der selv tilstaaer at have begaaet en Forbrydelse, i Virkeligheden ikke har begaaet den. Der er netop i disse Dage en Sag for i det vestlige England, i en lille By, der hedder Frome, hvor en Mand har anklaget sig selv for at have været den, der begik et Mord, hvortil Gjerningsmanden har været uopdaget i over 10 Aar. Han gik selv til Politiet, derfra til Retten og opgav der alle Biomstændigheder angaaende, hvorledes han havde begaaet Mordet; men man har nu udfundet, at han i det Aar, da han debiterer at have begaaet Mordet, var i Indien. Deraf seer man altsaa, at egen Tilstaaelse ikke altid er det stærkeste Beviis paa, at den, der afgiver Tilstaaelsen, har begaaet Forbrydelsen. — Jeg haaber, at man vil lade det Grundprincip, som gaaer igjennem den engelske Jury, blive bibeholdt, og jeg vil endvidere haabe, at vi her gaae videre med Sagen, og at vi i Forening med den ærede Justitsminister ville see at faae noget Godt ud af den. Lader os ikke glemme, at det aldrig har været modsagt, at denne Institution er en fri Forfatnings Grundpille; det er tværtimod i høi Grad paastaaet, at Juryindretningen er ligesaa vigtig som selve Forfatningen. Der er i forrige Aarhundrede blevet udtalt af en bekjendt Mand i England: Dersom vi ikke vare frie ved vor Forfatning, saa vare vi frie ved vor Nævningeinstitution.

C. Rimestad: Det er allerede af andre ærede Talere antydet som det første Spørgsmaal, vi maatte besvare os ved Behandlingen af dette Lovforslag, om Folkethinget burde behandle det videre, eller om man burde tye til disse af Nogle meget yndede, men af Forslagsstillerne ikke videre vel sete Resolutioner: „med al Anerkjendelse osv." og jeg vil strax bemærke, at jeg er kommen til det Resultat, at vi bør fortsætte Behandlingen af denne Sag. Det er jo vel saa, at et Lovforslag af den Betydning som det foreliggende bør fremkomme fra Regjeringen, og naar man har henviist til, at man her har taget Initiativet til mange andre Love, saa er det dog ganske vist, at der aldrig af Folkethinget er taget Initiativ til nogen Lov af en saa indgribende Betydning, og som i den Grad krævede en Udarbeidelse i det Enkelte og Afpasning af alle Details, som denne Lov; men paa den anden Side er det ligesaa vist, at vi ikke siden Grundlovens Emanation have

seet nogen Lov fremkomme, hvor det i den Grad kommer an paa Principer som nærværende Lov, idet selv det bedst og omhyggeligst udarbeidede Lovarbeide, naar det ikke hviler paa det Princip, som man maa anerkjende for det rette af de to mod hinanden staaende Principer, ikke vil kunne tillægges nogen Betydning. Det er derfor min Mening, at det vil være af yderste Vigtighed for Regjeringen at komme til Kundskab om, hvilket af de to Hovedprincipper, som man gjerne kan kalde det engelske og det franske, Rigsdagen hylder, da den ellers vil gaae iblinde og kunne risikere at komme til at udarbeide et i og for sig meget godt Lovudkast, men som dog ikke vil fyldestgjøre Rigsdagens Fordringer. Det er ogsaa af en anden Grund af Vigtighed, at vi strax drøfte denne Sag, thi det er jo dog ganske vist, at et Lovarbeide af den Beskaffenhed kan Fleertallet af Rigsdagens Medlemmer ikke iforveien have tilstrækkelig Indsigt i; det maa først gjennemgaae en lang Tids Overveielse af de fleste Medlemmer, og navnlig vil det ikke let lade sig gjøre at gjennemføre et saadant Lovarbeide i den Session, hvori det kommer frem. Naar vi nu frafalde Behandlingen af dette Lovarbeide, og Regjeringen, som jeg haaber, om to Aar vil komme frem med sit Lovudkast, saa vil jo atter Fleertallet af Rigsdagens Medlemmer staae uforberedte. — Det er derfor min Mening, at vi bør fortsætte Behandlingen af det foreliggende Lovforslag, medmindre der stiller sig afgjørende Hindringer iveien derfor, saaledes som Nogle have meent. Det er da navnlig de Hindringer, som allerede ved den indledende Behandling bleve nævnte af den ærede Forslagsstiller selv, og som igaar nærmere bleve udviklede af den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe). Hvad mig angaaer, saa antager jeg vistnok, at disse Hindringer tildeels ere af den Beskaffenhed, at de ville være til Hinder for Gjennemførelsen af denne Institution, men ikke til Hinder for, at vi kunne underkaste det foreliggende Lovforslag en Drøftelse. For det Første, er der jo nævnt den Hindring, at vi mangle en ny, efter Nutidens Begreber retfærdig, fuldstændig og almeenfattelig Straffelov; det er ganske vist min aldeles bestemte Overbeviisning, at det uden en saadan vil være rent umuligt at indføre en Jury, og det har meget undret mig, at den ærede Forslagsstiller vedblivende har fastholdt den Mening, at vi kunde nøies med en partiel Forandring, navnlig i det Parti, der handler om Angreb paa Eiendomssikkerheden. Naar jeg skal sige min Mening, saa troer jeg, at, ligesom dette Parti er det nyeste, saa er det forholdsviis det taaleligste og bedst udar-

beidede Parti af vor hele Lovgivning. Den Deel af Lovgivningen, der angaaer Legemsfornærmelser, nemlig Forordningen af 4de October 1833, med dens meget strenge Straffe, med dens overordentlige Vægt paa det Objective, med dens fra den almindelige Forestilling afvigende Begreber om Overlæg, sagesløs Mand o. s. v., er langt mindre skikket til at kunne bruges ved en Jury end Tyvslovgivningen, ikke at tale om Lovgivningen angaaende Sædelighedsforbrydelser, og ikke meget bedre staaer det sig med Lovgivningen om Angreb paa Staten, saa at der efter min Mening ikke bliver Noget tilbage, hvortil man med Nytte kan knytte en Nævningeinstitution. Men deri, forekommer det mig, er der ikke nogen Hindring for at behandle Lovudkastet, saameget mindre, som man efter den Udtalelse, der er kommen fra den ærede Rigsdagmand fra Viborg Amts 5te Valgkreds (Klein), der er Medlem af Straffelovbogscommissionen, kan vente at erholde Udkastet til den nye Straffelovbog omtrent samtidig med, at Regjeringen vil kunne forelægge sit Lovforslag om Juryinstitutionen, altsaa vel seneſt om to Aar. — Hvad angaaer det andet udhævede Punkt, nemlig Adskillelsen af Forvaltningen og Retspleien, da er det ganske vist, at jeg altid har tænkt mig, at disse Reformer skulde gaae Haand i Haand, og jeg troer, at man ikke vil faae nogen reen Udvikling af Anklageprincipet, naar man vil bibeholde hiin Forening. Det er ogsaa Noget, som tydelig fremgaaer af Lovudkastet, at man selv deri er gaaet ud fra Forudsætningen om en Adskillelse af Forvaltning og Retspleie. Jeg vil blot i denne Henseende henvise til Lovudkastet Nr. 2 § 23, hvori det hedder, at Undersøgelsesdommeren først skal sætte sig i Bevægelse, naar Anmælderen eller Klageren er fremkommen med Oplysninger, som godtgjøre eller fremkalde grundet Formodning om, at en Forbrydelse er begaaet, saa og at en bestemt navngiven eller nærmere betegnet Person er skyldig osv. Men fra hvem modtages denne Anmældelse i Reglen? Det er fra Politimesteren, og det er netop den selvsamme Person som den, der er Undersøgelsesdommer, og om Undersøgelsesdommerens Stilling kan blive ganske reen, naar han selv er, som det hedder, Anmælderen, er den, der som Politimester skal efterspore Forbrydelsen, vil jeg henstille til Thingets Overveielse. Imidlertid troer jeg dog nok, at man foreløbig kan behjælpe sig uden en saadan Adskillelse, og jeg seer i al Fald saameget mindre deri en afgjørende Hindring, som den høitærede Justitsminister, hvis jeg forstod ham rigtig, sagde, at han ventede i Forbindelse med Juryudkastet at kunne fremkomme med Forslag om Adskillelse af Retspleie

og Forvaltning. — Skjøndt jeg endelig villig skal erkjende Nødvendigheden af, at Politimagten udvikles paa en mere fyldestgjørende Maade, end nu er Tilfældet, troer jeg dog, at der heller ikke heri kan være nogen afgjørende Hindring for, at vi behandle denne Sag nu, da det jo er en af de Foranstaltninger, der kunne træffes i den Tid, der vil hengaae, inden Jurymagtens Indførelse kan komme istand. — Idet jeg derfor nu skal tillade mig nogle Udtalelser angaaende det foreliggende Lovudkast, møder strax det første Spørgsmaal, som er bragt frem af flere ærede Talere, nemlig angaaende Omraadet, og i den Henseende kan jeg ikke nægte, at jeg deler den Anskuelse, der er fremkommen fra flere Sider om, at man her er gaaet for vidt. Det kan ikke feile, at denne Institution vil blive modtagen med nogen Uvillie fra mange Sider, paa Grund af de omfattende Byrder, den vil paalægge baade Nævninger og Vidner; men denne Uvillie vil blive stærkere, naar Institutionen vil blive indført i et saa umaadeligt Omfang, som den vil faae efter dette Lovudkast, og som navnlig er langt større, end man paa noget Sted paa Continentet har vovet at give den. Jeg troer derfor ikke, at det vil styrke Tilliden til Loven, hvis vi gik den Vei. Grændsen troer jeg altsaa bør sættes snevrere; hvorledes, skal jeg ikke indlade mig paa aldeles nøie at bestemme; men jeg hører til dem, der mene, at Forbrydelsens Art maa være det Afgjørende, og ikke udelukkende Straffen. Men forøvrigt, at man sætter Forbrydelsens Charakteer som det Betegnende, udelukker ikke, at man ved Siden deraf kan tage Hensyn til Straffen; dette seer man ogsaa er Tilfældet paa andre Steder, saasom i Baden, Würtemberg, Østerrig o. fl. Steder. For saavidt man vælger Straffen, enten alene eller ved Siden af Forbrydelsen til Udgangspunkt, saa er det klart, at man maa gaae den Vei, Lovudkastet er gaaet, at man tager Straffen abstrakt, ikke den Straf, der i det concrete Tilfælde vil kunne ventes idømt; thi denne vil ikke paa den Tid kunne forudsees med nogen Bestemthed, medmindre man giver Forunderſøgelsen et Omfang, som den aldeles ikke bør have. Man maa altsaa, saaledes som her er gjort, vælge Maximum af den Straf, den paagjældende Forbrydelse kan belægges med, men Omfanget maa, som sagt, betydelig indskrænkes.

Man har iøvrigt betegnet Loven i det Hele som en Mægling mellem 2 Principer, nemlig det engelske og det franske, og man har sagt, at man helst vilde have det engelske System reent. Det er nu vel ganske vist, at man tildeels kan betragte det her fremkomne Forslag som en Mægling; men naar man

derimod mener, at man overhovedet helst burde tage det engelske System reent, saa troer jeg man tager feil; thi der er efter min Overbeviisning mange Beskaffenheder ved det engelske System, om hvilke man maa sige, at det er ikke paa Grund af dem, men trods dem, at Juryinstitutionen er saa anseet og saa priist i England. Jeg troer, skjøndt jeg ikke selv har været saa heldig at have lært Forholdene at kjende paa Stedet, men for saavidt man kan troe paa Bøger, at turde sige, at man i England i Almindelighed føler Manglerne ved dette System i flere Henseender, at det navnlig er en almindelig udbredt Mening, at det er urigtigt, naar Forbrydelsens Paatale i den Grad er overladt til den privat Fornærmede — at der ligeledes har reist sig vægtige Stemmer mod Anklage-Juryen, og den ærede Rigsdagsmand fra Præstø Amts 6te Valgkreds (H. Hage) oplyste jo, at der ogsaa er vægtige Stemmer imod det Princip, at den Anklagede ikke maa afhøres. Men det er jo dog i al Fald klart, at der er Meget ved det engelske System, der hænger sammen med Forhold og Omstændigheder, som vi ikke have noget Tilsvarende til, og som i sig selv vilde være en Mangel, dersom der ikke i Folket eller i andre Institutioner var Noget, der bødede derpaa, men som vi ikke have. Og det er jo ligeledes en Kjendsgjerning, at man ikke noget Sted paa Continentet har indført det engelske System uforandret. Det er ikke nogen Opdagelse, vi her have gjort, at det engelske System er at foretrække for det franske; thi det har man vidst allevegne og længe, og naar man desuagtet ikke har indført det nogensteds, maa dette jo have sin Grund. Jeg kan heller ikke troe, at man virkelig vil have det engelske System med alle dets Consequentser, at man navnlig vil overlade Forbrydelsen til den private Paatale; det er dog sikkert Noget, som vil være aldeles stridende mod de Fordringer, som man her i Landet gjør til en civiliseret Retstilstand, saa at her aldrig kan være Tale derom. Jeg troer, at den simpleste Betragtning vil vise, at der ei kan være Tale om Anklagejury; vi ville have vanskeligt nok ved at finde Mænd til at besætte de egentlige (dømmende) Juryer, man kan ikke tænke paa en Anklagejury. Jeg indrømmer, at det er et Fortrin ved denne Ordning fremfor den, der er bragt i Forslag i Lovudkastet, at Anklagedecreterne afgives af Folk, der selv personlig have undersøgt Sagen, og ikke, som efter Forslaget, i Henhold til skrevne Acter; men vi kunne dog ikke tænke derpaa; — ligeledes at den Anklagede ikke maa udspørges; det er Noget, der forekommer mig klart, at det er hans Ret, at han ikke tvinges til at svare; men at man

netop agter ham som Borger og tillige agter det Forhold, som man constituerer ved Anklageprincipet, nemlig Statsmagten som Klager ligeoverfor den Private, naar man opfordrer ham til at svare paa de Spørgsmaal, man gjør ham, og det er ikke mere, end hvad man opstiller i den civile Proces, at ingen af Parterne maa føre en tilbageholden Procedure. Men det, som egentlig er Fordelen ved det engelske Jurysystem, det synes mig, at det foreliggende Lovudkast væsentlig har. Man har jo i det Væsentlige en offentlig Forunderſøgelse. Det er ganske vist, at det er overladt til Dommeren i enkelte Tilfælde at gjøre den hemmelig, men hvis man ikke vil modtage det, hvis man ikke vil admittere Undtagelsen, saa troer jeg, at Forunderſøgelsens Offentlighed som Princip bliver en Umulighed. Her er jo endvidere Eendommerinstitutionen i Principet; thi Førstedommeren er absolut den ledende, og der er i denne Ordning her ikke blot en god Mægling mellem de to forskjellige Principer, men jeg troer endog, at denne Forening af disse to Principer i sig er den heldigste. Der er paa den ene Side Førstedommeren som den ledende, og det er ganske vist det, som har været Hovedtanken i Eendommerprincipet, at kun En kan være den ledende; men det er ogsaa sikkert, at dette Hensyn ikke skades derved, at der er to andre Dommere, som deeltage i visse Beslutninger, og upaatvivlelig vil man i Almindelighed finde en Garanti deri, at saadanne indgribende Beslutninger som de, der omtales i § 261, nemlig Bestemmelsen om, hvorvidt Sagen skal prøves paany, og navnlig i § 263, prøves af flere Dommere. Forsaavidt jeg veed, er det ogsaa Tilfældet i England, at der hyppig finder Conference Sted imellem de forskjellige Overdommere om vanskelige Punkter, saa at man ogsaa der ofte føler Trangen til Samvirken mellem Flere. Det forekommer mig derfor at være en heldig Ordning. Men hvad navnlig forekommer mig heldigt, er, at Lovforslaget har optaget Dommerens Stilling under Hovedforhandlingen fra det engelske System. Det er jo vel ganske sikkert, at det har sine Misligheder, at Sagens Gang væsentlig lægges i Advokaternes Haand; det kan især i Begyndelsen være betænkeligt under vore Forhold, og det kan ofte føre til, jeg kunde næsten sige, en Mishandling af Vidnerne; det er Ting, som ikke kan benægtes; men Fordelene ere overveiende, og det, som har skaffet det franske System saa mange Fjender, er netop allermeest den tvetydige Stilling, som Dommeren kommer til at indtage ved at være saa at sige Anklager og Dommer paa een Gang. Hvad fremdeles Anklagemagtens Ordning efter Lovudkastet angaaer, da kan jeg ikke nægte, at jeg finder den tilfredsstillende. Der

blev bemærket af den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe) igaar, at der uden Tvivl deri, at Anklagemagten var overladt til Overretterne, fandtes en Forvexling af forskjellige Functioner; om han meente dermed mellem den dømmende og administrative Myndighed, eller den dømmende og den anklagende, veed jeg ikke. Jeg finder det imidlertid klart, at man bør forlade Anklagemyndigheden hos Amtmændene; det er Noget, som vist Alle ere enig i, at denne Beslutning efter sin Betydning og Vigtighed kræver en anden Behandling end den, den kan faae hos Amtmændene. Der staaer altsaa tilbage enten at overlade den til en Anklagejury, hvad dog, som før bemærket, ikke vil passe til vore Forhold, eller overlade den til den offentlige Anklager. Men jeg troer ikke, at denne sidste Ordning vil møde synderlig Tillid; med ganske anderledes Tillid vil man modtage en Ordning, der overlader den til Domstolene. Jeg indseer meget vel, at det vil blive overordentlig vanskeligt for Domstolene, og der vil navnlig næppe kunne være Spørgsmaal om, at Overretten vil kunne gjøre dette med sit nuværende Personale, navnlig i den Tidsfrist, der er foreslaaet, nemlig tre Dage; men dog er denne Ordning vist at foretrække. Det er ogsaa en vigtig Kjendsgjerning, at i alle de Lovudkast, der ere fremkomne her i den Henseende, har man været enig i at henlægge Anklagemagten til den dømmende Magt.

Jeg kan derfor i det Hele taget finde dette Lovudkasts Principer vel skikkede til at lægges til Grund for en Juryinstitutions Indretning, medens der ganske vist er en Deel Ting, jeg kunde have noget at indvende imod, om end ikke betydeligt. Jeg vil blandt saadanne Ting nævne Bestemmelserne i det andet Lovudkast § 18, hvori det hedder: „Enhver Privatmand, der kommer til Kundskab om en Forbrydelse, bør anmælde den for Underdommeren." Jeg skulde ikke have omtalt dette, hvis det ikke hang sammen med almindelige Yttringer, der ere faldne her. Det blev nemlig omtalt som et af de største Goder ved Juryinstitutionen i England, at den har skabt hos Borgerne en overordentlig Villighed til at samvirke med det Offentlige til Forbrydelsers Opdagelse og til at faae Forbryderne overbeviste. Jeg troer ikke, at det er ganske en Følge af Juryretterne, men derimod en Følge af den Aand, som organisk har skabt Juryinstitutionen. Men hvorledes det end hænger sammen hermed, saa er det vist, at man næppe her vil opnaae noget Lignende; Folket har ikke havt denne Udvikling her, og den vil maaskee lade vente længe paa sig. Jeg troer imidlertid ikke, at det er noget heldigt Princip at begynde med at paalægge Borgerne at angive

Forbrydelser, og det er tydeligt, at man har frygtet for bestemt at opstille dette Princip. Havde man virkelig Tro til denne Bestemmelse — som jeg troer er stridende mod den Retsfølelse, som hersker hos det danske Folk — saa vilde man bestemt have knyttet Straffebestemmelser til den, men det har man ikke gjort. Jeg veed vel, at en lignende Bestemmelse findes i den franske Ret; men man skal ikke optage en Bestemmelse, som man ikke tør opretholde ved retlig Tvang. — Jeg vil fremdeles nævne som Noget, jeg ikke kan bifalde, Bestemmelsen i § 200 angaaende Beviisbyrden, som forekommer mig at være i høieste Grad uklar og baseret paa Principer, som ikke ere rigtige; men da det mulig beroer i en Mangel i Affættelsen, skal jeg ikke opholde mig derved. — Jeg er ligeledes enig med den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns Amt 3die Valgkreds (Liebe) i, at det ikke er heldigt, at Revisorerne af Nævningelisterne udnævnes af Kongen, og det er vist, at det meget godt vil lade sig kunne iværksætte paa anden Maade, navnlig ved communal Medvirkning. Derimod er jeg ikke enig med den ærede Rigsdagsmand fra Randers Amts 1ste Valgkreds (A. Hage) i at misbillige, at det er overladt til Frivilligheden at andrage paa at blive opført paa Listen, for saavidt man ikke har en en Formue af en vis Størrelse; thi man maa erindre, at der ikke — eller i al Fald ikke blot — her er Tale om at udøve en politisk Ret, men her er Tale om at udføre en Function, der udkræver en overordentlig stor Tidsanvendelse og altsaa forudsætter, at man er i økonomiske Forhold, der gjøre det muligt at affee Tid dertil. Det forekommer mig derfor at være en rigtig og sund Tanke, kun at paalægge dem, der ere saaledes stillede, at møde som Nævninger, medens man kun medtager de Andre, for saavidt de selv ønske det; og der forekommer mig ikke at være noget Brud paa Friheds- og Lighedsprincipet deri, ellers vilde jeg ganske vist være en Modstander deraf. — Det er disse Bemærkninger, jeg vilde tillade mig at gjøre, idet jeg skal anbefale Thinget at fremme et Forslag, som jeg med en levende Glæde har seet fremkomme.

Müllen: Med Hensyn til de reent juridiske Spørgsmaal har jeg selvfølgelig ikke den Prætention at ville stille min Mening endogsaa kun ligeberettiget ligeoverfor de juridiske Medlemmers, som have udtalt sig om den foreliggende Sag, og det er derfor kun et Par almindelige Bemærkninger, som jeg vil tillade mig at gjøre. — Hvad saaledes § 22 angaaer, da har den ærede Rigsdagsmand, som idag først havde Ordet (A. Hage), i saa Henseende allerede udtalt, hvad jeg vilde yttre, og med

Hensyn til dette Punkt kan jeg saaledes ganske henholde mig til ham. — § 23 omtaler dem, der ere undtagne fra at være Nævninger, og blandt saadanne ere i Slutningen af Paragraphen de opførte, der have modtaget geistlig Ordination. Disse Mænd ere jo allerede undtagne for den almindelige Værnepligt, saa de maae vel derfor ogsaa være fritagne for denne Værnepligt. — Imod § 24 har jeg derimod en Anke at fremsætte. I denne Paragraph tales der om dem, som ere fritagne for at opføres paa Listerne, naar de derom indgive Begjæring til vedkommende Communalbestyrelse; men naar de ikke gjøre det, komme deres Navne i Valgurner, der senere omtales. Blandt de Mænd, der paa den Maade blive fritagne, anføres iblandt Andet tjenstgjørende Land- og Søofficerer og andre Militaire. Jeg maa tilstaae, at jeg ikke kan samstemme med denne Bestemmelse i Lovudkastet. Som vi Alle vide, ledsages private Lovforslag ikke af Motiver, saaledes som de af Regjeringen forelagte Lovudkast, men jeg har dog fundet den ærede Forslagsstillers Motiv til denne Bestemmelse i et Skrift, han har udgivet 1851 i hvilket han blandt Andet siger, at Grundloven i det Hele har været imod at udelukke Embedsmænd fra at udøve politiske Rettigheder. Det er fuldkommen rigtigt, at Grundloven er derimod, men i sin § 78 hjemler den Dommernes Uafhængighed. Hvorledes Forholdet er i England, veed jeg ikke nøie, men dersom det er saaledes, at Embedsmænd, hvilkesomhelst, der beklæde offentlige Stillinger, kunne være Medlemmer af Nævningsretten, kan jeg idetmindste ikke betragte det som nogen Lysside ved den engelske Institution, og er det ikke Tilfældet, kan jeg ikke erkjende det for rigtigt hos os at ville indføre en Bestemmelse, der staaer i Modstrid med det, man stadig har havt for Øie, og hvis store Goder jeg ingenlunde skal underkjende. Hvad nu Embedsmændenes Selvstændighed og Uafhængighed angaaer, vil jeg — jeg haaber ikke, at Nogen vil føle sig ubehagelig berørt deraf — kun sige, at der hos ethvert Menneske er en indre og en ydre Uafhængighed, og hvor stærk Modsætningen end er mellem disse to Arter af Uafhængighed, hvor stærk Villien end er til at føle sin Selvstændighed overfor den ydre Livsstilling, er Manden dog ikke altid Herre over denne; og jeg troer, at det selv ikke med den bedste Villie vil være ham muligt at staae uden al Berørelse med Foresatte, til hvilke han jævnlig kommer i Forhold. — Hvad nu angaaer Nævningerne, da er der to, ja jeg kunde næsten fristes til at sige trende Arter af Census, som de have at gjennemgaae. Den første, der omhandles i § 25, er allerede omtalt af det ærede Medlem, som idag først havde

Ordet (A. Hage). Jeg hørte jo nok, at det ærede retskyndige Medlem, (C. Rimestad), der sidst havde Ordet, ikke gav ham Medhold i den Mening, han saaledes fremsatte, men jeg tilstaaer, at jeg ikke kan skjønne, at en saadan Census med Hensyn til Formuen er en af de Bestemmelser i Lovudkastet, som af Befolkningen vil optages med Velvillie. De Nævningslister, som forfattes af Communerne, skulle derefter indsendes til Revisorerne — ved denne Leilighed skal jeg tillade mig at bemærke, at det forekommer mig, at det havde været rigtigere, hvis § 37 var kommet til at staae foran § 36, men det er en Ubetydelighed, som jeg ikke videre skal inhærere — Revisorerne skulle derefter reducere de almindelige Lister til en Udvalgsliste. Hvad nu først Valget af Revisorer angaaer, da maa jeg samstemme med dem, som have meent, at det ikke burde skee paa den Maade, som her er foreslaaet, nemlig at de vælges af Kongen. Den ærede Forslagsstiller yttrede igaar, at man ved Valget af Revisorer kunde gaae flere Veie, man kunde f. Ex. lade dem vælge af Amtsraadet eller af den nye eventuelle overordnede Communalbestyrelse for Land og By, eller, kort sagt, lade disse Mænd fremgaae af communale Valg. Det er ogsaa min Mening, idet jeg ikke kan skjønne rettere, end at Enhver, der vælges af Regjeringen, ikke kan frigjøre sig for noget af den Afhængighed, som man ikke kan ønske hos de Mænd, hvem det vigtige Hverv er overdraget at foretage den anden Census. Den ærede Forslagsstiller meente igaar, at det var bedst at lægge Sagen i Kongens Haand, fordi man paa denne Maade meest undgik politiske Svingninger. Hvad disse politiske Svingninger angaaer, troer jeg ikke, at nogen Mand i Landet, der deeltager i det offentlige Liv, kan siges at være uberørt af dem; jeg troer, at dette gjælder Alle, ligefra dem, der sidde paa Ministerbænkene, og ned til de allerlaveste Regioner i Samfundet. Der er Ingen, som kan frigjøre sig for disse Svingninger, og saasnart Regjeringen skal udnævne disse Mænd, sporer man Svingningerne saavel i selve Udnævnelsen som i det Hverv, de valgte Mænd have at udøve. — Dernæst skulde Revisorerne i Følge § 43 vælge de dygtigste, selvstændigste og agtværdigste Mænd. Det er et Hverv, som efter min Mening vilde være noget af det Ubehageligste, man kunde tænke sig. Naar det hedder, at de skulle vælge de selvstændigste Mænd, kommer jeg her til at tænke paa den Omstændighed, at en Mand i et offentligt Embede kunde være Nævning, og det synes mig da at være aabenbart, at, skulde Revisorerne see særlig hen til Selvstændigheden, det vil sige den ydre Selvstændighed, saa vilde

de ikke med frelst Samvittighed kunne vælge iblandt dem, der beklæde offentlige Embeder. Hvad dernæst Dygtighed og Agtværdighed angaaer, saa er det meget vage Begreber, og jeg troer ikke, at det har meget at betyde, at det staaer her; thi hvemsomhelst der blev udnævnt til Revisorer eller til at foretage dette snevrere Valg, vilde jo udføre det Hverv, som var dem paalagt, aldeles i Overensstemmelse med deres personlige Overbeviisning, og der er ingen af dem Alle, som vil vedgaae, at han har valgt nogen Anden end den, der efter hans Overbeviisning var den dygtigste og agtværdigste. Dette er den ene Census, det er, om jeg saa maa sige, med Hensyn til Egenskaber. Jeg vil tilstaae, at denne Census her ikke er saa slem, som den har været paa et andet Sted, f. Ex. i Frankrig, hvor denne Forretning blev udført af Præfecten indtil Februar-Revolutionen; thi denne var en Embedsmand, som var aldeles afhængig af Regjeringen. — Endelig kommer Lodtrækningen, som skal bestemme det endelige Valg. Denne Lodtrækning er, hvad man har kaldet et Tilfældighedsværk. Det kunde jo meget let hænde sig ved Tilfældighedens Ironi, saasnart det hele Antal af Navne i Urnen tillige omfattede Embedsmænd, at netop saadanne Navne kunde blive udtrukne af Urnen, og, som sagt, med al Respect for den Klasse, hvorom jeg her taler, vilde jeg dog ikke anse det for det heldigste, hvis Forholdet blev saaledes. De følgende Paragrapher omhandle vistnok Indsigelser, der kunne gjøres, men hvilke Indsigelser der end gjøres, er det vist, at der altid maa gaaes tilbage til de samme Mænd, der have gjennemgaaet den dobbelte Census. — Der er endnu, jeg kunde næsten fristes til at sige, en tredie Census, og det er den, at Nævningerne ikke skulle nyde noget Vederlag. Dette er allerede blevet omtalt af de to ærede juridiske Medlemmer, nemlig Rigsdagsmændene for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe) og Viborg Amts 5te Valgkreds (Klein). I Følge § 18 skulle Meddommerne nyde Dieter og Befordringsudgifter efter Vognmandstaxt, hvorimod Nævningerne ikke skulle nyde noget andet Vederlag end 64 ß. for hver Miil, som de have at reise. — Disse Bemærkninger ere kun fremsatte i Almindelighed, og den ene af dem er, som sagt, allerede fremført af tvende ærede Medlemmer, som tidligere have havt Ordet.

Det er jo vistnok altid meget belærende at tage Hensyn til andre Lande og til, hvorledes Tilstanden er der, men saameget er vist, at, naar man ubetinget vil overføre en Institution fra andre Lande til vort Land, saa vil det gaae paa samme Maade som med en Plante, der trives overmaade godt i den Jorbund,

af hvilken den er fremvoxet, men som vil hensygne, naar den bliver bragt over i en fremmed Jordbund.

Jeg skal til Slutning blot tillade mig at yttre et Ønske, og det er, at det andet Afsnit af § 286 og det første Punkt i § 315 — og der er maaskee flere Punkter — maatte udgaae. Jeg sigter her til den høieste Straf, som kan paalægges Nogen, nemlig Dødsstraffen. Jeg vilde ønske, at der hos Medlemmerne af den Commission, der er nedsat for at revidere Criminallovgivningen eller udarbeide en ny, maatte være en Attraa tilstede efter at afskaffe en Straffemaade, der efter mine Begreber hverken nytter eller opbygger eller sikrer Staten i nogen Henseende — naturligviis sikrer den imod den samme Forbryder, men dette kan efter min Mening skee paa en anden Maade, nemlig ved sikkre Fængsler. Loven har jo saaledes atter i en af de sidste Dage fordret et saadant Offer, men jeg kan ikke finde Andet, end at Dødsstraffen er en Skyggeside ved vor Lovgivning, og jeg kan ikke troe Andet, end at de Mænd, der beskjæftige sig med Criminallovgivningen, ogsaa maae komme til en Erkjendelse af, at det at straffe Forbryderen og sikkre Samfundet mod Gjentagelsen af en Forbrydelse vil kunne opnaaes paa en anden og bedre Maade, end ved at udslette ham af de Levendes Tal.

H. M. Petersen: Det kunde maaskee synes noget paafaldende, at en Lægmand træder op her for at deeltage i Discussionen om et Lovforslag, der er af den Beskaffenhed som det foreliggende; men jeg haaber at finde Undskyldning derfor i det Formaal, som tilsigtes ved Lovforslaget, det nemlig, at hele Folket, som jo alt har faaet Deelagtighed i Lovgivningsmagten, derved tillige vil faae en Control med Lovenes Overholdelse. — Hvad der egentlig har foranlediget, at jeg har tilladt mig at begjære Ordet, var en Udtalelse af den ærede Justitsminister. Hvis jeg ikke misforstod ham, udtalte han sig omtrent, som om det var hans Ønske eller det ene Rette, at Lovforslagene nu maatte tages tilbage, eller at deres videre Behandling maatte blive standset ved Thingets Votering, for at det hele Lovcomplex i Forening med den nedsatte Commissions Betænkning kunde blive afgivet til Ministeriet for at tjene til Grundlag for en videre Bearbeidelse. Jeg skulde meget beklage, om noget Saadant maatte skee. Der er, som bekjendt, nedsat en Commission for at udarbeide et Forslag til en ny Straffelovbog; jeg kjender ikke dens Sammensætning, men jeg antager, at den udelukkende bestaaer af Jurister, ligesom det foreliggende Lovforslag er indbragt af et Medlem af Thinget, der ogsaa er

Jurist. Jeg kan derfor ikke skjønne rettere, end at det vil være en Vinding, naar disse Lovforslag, om hvilke jeg vel ikke tør forudsætte, at de iaar ville komme til endelig Behandling, blive drøftede her i Thinget, og at de saaledes faae et Anstrøg af forskjellige Lægmænds Betragtninger af hele dette Forhold, som jo dog engang i Tiden skal træde i Kraft, ikke blot for Juristerne, men ogsaa for Lægfolk. — Hvad selve Lovforslagene angaaer, kunde jeg ved dem have adskillige Bemærkninger at gjøre, hvilke jeg imidlertid ikke her skal fremkomme med, da det jo for Øieblikket er Sagen i sin Heelhed, der foreligger; men jeg skal i Modsætning til de Yttringer, som den ærede Forslagsstiller fra sin nuværende Plads i næstforrige Session, i December 1859, henvendte til mig, tillade mig at udtale min Tak og Erkjendelse til det ærede Medlem, fordi han saa trolig har virket for denne Sag. Jeg venter mig meget af dette Lovforslag, naar det bliver ophøiet til Lov. Jeg holder mig overbeviist om, at det da ikke kan gaae som nu; thi mange haardnakkede Forbrydere have hidtil, fra det ene Aar til det andet, næsten drevet Spot med Landet og dets Love, idet de ere gaaede saa frækt tilværks, at ikke en eneste fornuftig Mand har kunnet tvivle om, at de vare skyldige, medens de dog ikke have kunnet rammes af Loven, fordi der manglede det saakaldte juridiske Beviis. Forordningen af 8de September 1841 er jo vel en Begyndelse til en Slags Jury; men ved den er Sagen lagt i een Mands Haand, hvad jeg rigtignok maa anseе for meget lidet ønskeligt, istedenfor, som her tilsigtet, i tolv Mænds Hænder. — Jeg antager, at, naar dette Lovforslag ophøies til Lov, vil der spares mange Retsforhandlinger, mange Udgifter og megen Besværlighed, for at faae sat det Stempel paa den haardnakkede Forbryder, at han er skyldig. Der er nemlig, hvad der allerede er blevet yttret her, stor Forskjel paa, om man, naar man staaer for Retsskranken som Vidne, skal holde sig til det strenge juridiske Beviis med Hensyn til den Anklagedes Skyld, eller om man blot skal følge sin Overbeviisning. Det forekommer mig imidlertid, at der er et Sted i det foreliggende Lovforslag, hvor det frie Skjøn bliver temmelig meget indskrænket, medens jeg ønsker, at Alt, hvad der søger at svække det aldeles frie Skjøn, kunde blive fjernet. Jeg nærer aldeles ingen Frygt for, at Nævningerne skulde misbruge deres Stilling derhen, at nogen Uskyldig skulde blive anseet for skyldig; jeg er fuldkommen overbeviist om, at, naar en Mand faaer det ansvarsfulde Hverv at være Nævning, vil han altid indtage sin Plads med en vis Frygt herfor. Skulde der være Noget at befrygte, da skulde det sna-

rere være, at en enkelt Skyldig kunde gaae fri; men i saa Henseende er det vist, at det er bedre, at ti Skyldige gaae fri, end at een Uskyldig kommer til at lide. — Det er fremhævet af den ærede Forslagsstiller, hvad jeg fuldkommen billiger, at, ligesom det virker velgjørende paa det hele Folk, at det har en Følelse af, at det kan kaare Mænd af sin Midte, uden Hensyn til Rang og Stand, til at deeltage i at give Landet Love, saaledes vil det ogsaa virke velgjørende paa det hele Folk, naar det ved dette Lovforslags Ophøielse til Lov faaer Følelsen af at kunne controlere Lovene. Der er blevet talt om Politiet, og dette er sat i Forbindelse med denne Sag paa en Maade, som jeg ikke kan billige. Men jeg skulde meget feile, om ikke den Institution, der vil kaldes tillive ved dette Lovforslags Ophøielse til Lov, vil virke gavnlig i den Retning, at enhver god Borger faaer Følelsen af, at der paahviler ham den Pligt at være en Slags Politibetjent og Controleur med Hensyn til enhver Skurk, han kommer i Berørelse med. Det er en Tanke, der idetmindste staaer klar for mig; jeg kan tage feil, men jeg har den Følelse, at det vil virke gavnlig i den Retning, og at man navnlig ikke vil vige tilbage, hvad saa ofte er skeet, og hvad der er saa beklageligt, naar det gjælder om at afsløre Skurken og stille ham saaledes frem, at han kan rammes af Lands Lov og Ret. Det vil gjøre, at enhver god Borger vil træde meget mere uforbeholden og aabenhjertig frem, naar først Lovforslaget engang bliver til Lov. Det er derfor mit Ønske, at Loven maa nyde almindelig Lykke og Held, at, om man end ikke i denne Session kan vente sig stort mere, end at Sagen bliver henviist til et Udvalg, saa dog dette Udvalgs Betænkning kunde komme til at foreligge med, som jeg allerede har anthdet, et Anstrøg af forskjellige Lægmænds Betragtninger af Forholdet, og at Sagen derpaa kunde afgives til Justitsministeriet som et Grundlag, hvortil jeg da antager, at den vilde være saare tjenlig.

Fallesen: Det er vistnok saa, mine Herrer, at det i Almindelighed er rigtigt, at Initiativet tages af Regjeringen til Love af det Omfang som de her foreliggende. At Ingen kan som Regjeringen skaffe det store Materiale, de fornødne Oplysninger, foruden Erklæringer fra alle Sagkyndige, tilveie, derom troer jeg, at Alle ere enige. Men det forekommer mig, at man ved enhver saadan foreliggende Sag maa spørge sig selv, hvem der forelægger den, og hvad der foreligger. Naar en Mand ikke alene ifølge sin hele Fordannelse er i Besiddelse af de fornødne Kundskaber til at magte Spørgsmaalet, og han yderligere har anvendt en stor Deel af sit Liv paa fuldstændig

at sætte sig ind i alle de Forhold, der staae i Berøring med det omhandlede Emne, men han ogsaa har søgt Erfaringer andensteds fra, om hvorledes denne Institution virker, hvor den er traadt ud i Livet, saa synes det mig virkelig, navnlig naar man tager Hensyn til, at ogsaa Regjeringen tillægger Mandens Sagkundskab en saadan Vægt, at den har benyttet den til de Udarbeidelser i den Retning, hvormed den i dette Øieblik er beskjæftiget, at Sagen da stiller sig en heel Deel anderledes. Men man bliver end yderligere tilbøielig til at overse, at Initiativet er taget af en Privat, naar man lægger Mærke til, hvad der er forelagt os. Det forekommer mig, at man ikke fra nogen Side har hørt, naar man erindrer det Standpunkt, hvorfra den ærede Forslagsstiller er gaaet ud, nogen væsentlig Indvending fremført imod den Maade, hvorpaa han har gjennemført sine Ideer. Det synes indrømmet fra alle Sider, at det er skeet med Sagkundskab, med Nøiagtighed og Trofasthed, saaledes at altsaa et Lovforslag her foreligger som et veludarbeidet Grundlag for den Sags Gjennemførelse, han forfægter. Jeg troer ogsaa at kunne gaae saa vidt, samtidig med den store Agtelse, jeg har for den Kundskabsmasse, der er hos Regjeringen, at jeg kan sige, at man kan tænke sig, at i saadanne enkelte Tilfælde, hvor en Mand med sin hele Kraft har kastet sig ind i en vis bestemt Sag og har tilegnet sig det Stof, der er nødvendigt til en vis Sags Gjennemførelse, vil — uden at man kan bebyrdes for alene at anstille et Tankeexperiment — det Grundlag, som man modtager fra en saadan Mand, kunne omtrent være ligesaa godt, som man turde vente sig det fra Regjeringen. Jeg skulde altsaa, paa Grund af hvad jeg her har yttret, og navnlig paa Grund af den dygtige Maade, hvorpaa denne Sag er gjennemført, meget anbefale, at Thinget lod Sagen gaae til yderligere Behandling. Man vil vistnok sige: Hvorledes skal det gaae, naar Sagen kommer i Udvalg? Hvorledes er det muligt, ved disse 4—500 Paragrapher, hvoraf Lovudkastene bestaae, at faae dem ændret saaledes, at ikke den indre Harmoni imellem dem bliver forstyrret, at ikke en Ændring i en Paragraph staaer i Modstrid med en anden Paragraph, og maaskee der kommer til at indskrænke eller udvide et Princip, man vil fastholde uforandret. Vilde det ikke frembyde den samme Vanskelighed, som Tilfældet er ved alle saadanne store Lovarbeider, at det nemlig ikke lader sig gjøre at forandre ved de mange enkelte Detailbestemmelser, uden med det Samme at rokke ved den hele Bygning? I saa Henseende forekommer det mig, at det Samme vilde kunne siges, hvis Lovudkastene vare forelagte af Regje-

ringen; akkurat de samme Ulemper vilde da kunne finde Sted. Just den Vei, som Forslagsstilleren har betegnet os, synes mig at aabne os en Mulighed for i Fremtiden at undgaae altfor megen Tagenfat paa Enkelthederne i Loven. Naar det nemlig maatte lykkes det eventuelle Udvalg at fastholde — idet det erindrer, at Lovene ikke skulle gaae ud saaledes, som de nu foreligge i Udkast, med Hensyn til Enkelthederne — visse bestemte Hovedtræk, og disse da maatte faae Thingets Billigelse, og endelig Sagen ved, at Lovene kom ind for det høie Landsthing, ved den Sagkundskab, som der i saa høi Grad findes, vilde faae en yderligere Berigelse, saa troer jeg, at Regjeringen vilde have et Grundlag, om hvilket den kunde vide: Naar du holder dig til disse Hovedtræk, saa kan du vente, at Rigsdagen i det Hele gaaer ind paa de Forslag, du forelægger, saa er der Sandsynlighed for, at man, naar man finder i dem de Hovedbestemmelser angivne, som man har udtalt, at man ønsker fastholdte, at man da ikke vil fordybe sig formeget i Enkelthederne; thi, som sagt, jeg anseer det for stor Skade, om der ved en Lov af den Udstrækning som den nærværende skulde blive rørt formeget ved Detaillen, idet jo derved let det hele Grundlag kunde blive forrykket.

Man har søgt at afholde Thinget fra at gaae ind paa Loven ved at fremstille forskjellige Vanskeligheder, der oftere ere berørte. Jeg skal ikke dvæle nærmere derved, men kun med Hensyn til den criminelle Lovgivning bemærke, at der er et Moment, man har overseet, naar man stærkt har fremhævet, at, fordi visse Straffe staae i en skrigende Modsætning til Forbrydelsens Beskaffenhed, skulde Nævningerne være tilbøielige til af Mildheds-Hensyn at betænke sig paa at erklære den for skyldig, der er skyldig. Man har herved glemt, at Nævningerne kunne anbefale den Dømte til Kongens Naade (Tscherning: Maa jeg bede om Ordet), saa at det Samme vil finde Sted som nu, naar de nuværende Dommere afsige en Dom, i hvilken Straffen ikke staaer i Forhold til Forbrydelsen. Jeg skal indrømme, at det vilde være uheldigt, om dette Forhold skulde udstrække sig over en lang Række af Aar, men det bliver af mindre Betydning, naar det finder Sted i den korte Tid, indtil den nye Criminallov træder ilive. — Naar jeg i det Hele taget saa stærkt holder paa Nævningeinstitutionen og saa meget ønsker, at man ikke skal lade nogen Leilighed slippe sig af Hænde til at vise sin Kjærlighed for den og yttre sit Ønske om at faae den snart indført i Livet, saa er det ikke saameget, fordi den er et Værn for Folkefriheden; thi jeg har den Over-

beviisning, at Friheden har slaaet saa stærke Rødder i Landet, at den nok skal vide at værne om sig selv; men det er navnlig for den Indflydelse, som denne Institution har paa de enkelte Individer, den Agtelse for Loven, den Udvikling af Retsfølelse, som den vil skaffe tilstede, at jeg lægger saa stor Vægt derpaa, og ikke mindst, fordi jeg antager, at den vil være en Støtte for Retfærdigheden.

Man henviser saa ofte et lille Folk, naar det føler Trykket af sin Svaghed, til Enighed, men jeg troer, at Værdien af denne Enighed er meget forskjellig efter det Grundlag, hvorpaa den er bygget. En Enighed, der er fremkaldt ved, at Nøden fører den med sig, eller ved materielle Interesser, har ikke den Betydning som en Enighed, der er bygget paa, at Alle føle sig fast knyttede til Staten og dens Institutioner, saaledes at det for den Enkelte, hvergang man vil røre ved disse, er det Samme, som om man vilde røre ved hans eget Kjød og Blod. Det er denne Følelse hos de enkelte Individer, naar de enes, der skal give Enigheden Styrke. — Der er endnu et Moment, hvorfor jeg sætter saa stor Priis paa Nævningeinstitutionen. Man har af og til ogsaa i denne Sag hørt Udtalelser, der let kunne have det Resultat at frembringe en Misstemming mellem den lovgivende og dømmende Magt, fremkalde en vis Bitterhed idetmindste hos den ene af disse Magter. Da jeg nu anseer det for i høieste Maade vigtigt, at der er et harmonisk Baand mellem disse to Statsmagter, at de, om jeg saa maa sige, omsluttes af et broderligt Venskab, og jeg antager, at Nævninge-institutionen, ved at kalde det Folk, der alt har Deel i Lovgivningsmagten, til ogsaa at have Deel i den dømmende Magt, vil bevirke, at disse to Statsmagter ville knytte sig nærmere til hinanden, ville hævde hinandens gjensidige Rettigheder og agte hinandens Betydning, saa er dette ogsaa en Grund, hvorfor jeg vil stemme for Nævningers snareste mulige Indførelse her i Landet.

C. M. Jespersen: Naar det i Anledning af den foreliggende Sag har været yttret af den ærede Forslagsstiller, at Juristerne i Almindelighed ikke nære nogen stor Tilbøielighed for Gjennemførelsen af Lovbudet i Grundlovens § 79, da har det været mig kjært, at alle de Jurister, som have talt her i Salen, have viist, at de have en særdeles Kjærlighed for denne Institution. Jeg hører til dem, der maa udtale, hvad jeg allerede offentlig har yttret, forinden vi havde Grundlovens Bud derom, at jeg baade sætter særdeles stor Priis paa og har en overordentlig Kjærlighed for Nævningeinstitutionen, lige meget

for den bedre, fuldkomnere og i alle Henseender mere betryggende Retspleie, som derved gives, og for dens politiske Betydning i en constitutionel Stat. Jeg mener, at Statsborgerne, deels ved at kaldes til at deeltage i Afgjørelsen af Sagerne og deels ved at overvære den offentlige Retsforhandling af disse, ville faae en saadan Interesse for og et saadant Indblik i Retspleien, at de ville lære at indsee, at Retspleien og dens Haandhævelse er Noget, der i den Grad vedkommer dem selv, at deres Retsbevidsthed vil uddannes, og deres Pligtfølelse som Statsborgere vil skjærpes i den Grad, at derved et Samfund af Borgere vil dannes med en ganske anden sand Styrke, end man kunde vente uden Nævningeinstitutionen. Og faaer man et saadant Samfund af kraftige, frie, dygtige Statsborgere, er der en ganske anden Betryggelse for den frie Forfatnings Bestaaen, end hvor dette ikke er Tilfældet.

Det er allerede tidligere udtalt her i Salen, at det maa ansees som et nødvendigt Supplement til en fri Forfatning, at erholde Nævninger indførte, og deres Indførelse giver en Garanti, som man har anerkjendt i alle andre Stater og derfor ogsaa maa komme til her. Om dette Punkt skal jeg derfor ikke udtale mig videre, men for saavidt Nævningeinstitutionen har en særdeles stor Indflydelse med Hensyn til Retspleien, vil jeg gjøre et Par enkelte Bemærkninger.

For saavidt man vilde kaste sit Blik paa vore Domstole og spørge, om der i den Maade, hvorpaa Retten haandhæves ved dem, og navnlig hos Overdomstolene, findes den fornødne Garanti for Retfærdighedens Fyldestgjørelse, saa vil jeg svare, at, for saavidt Spørgsmaalet dreier sig om at dømme nogen Uskyldig som skyldig, da findes der en saa stærk Garanti hos vore Overdomstole, som der kan findes hos nogen Ret (Hør!). Jeg troer, at der er en saadan Betryggelse, at man aldrig kan vente at finde den bedre (Hør!). Men vende vi Sagen om og spørge, om ikke under den nuværende Retspleie med de bestaaende lovbundne Regler for Beviset mangen Skyldig gaaer fri, saa svarer jeg: Jo! og jeg troer, at der i denne Retning er Trang til en Jury. Jeg kan i saa Henseende samstemme med Rigsdagsmanden fra Odense Amts 5te Valgkreds (H. M. Petersen) og Rigsdagsmanden for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning), i at Løgnen trænger til Straf, trænger til at faae sit rette Svar, sin Domfældelse ved Juryinstitutionen. De hærdede Forbrydere, der oftere have været straffede for Tyveri og Bedrageri, ere saaledes inde i Reglerne for Beviisbyrden, kjende saa nøie deres retlige Stilling, at det i Reglen ikke er at tænke paa at føre Beviset

mod dem uden det indirecte Tvysbeviis; og enhver Jurist veed, hvor overmaade let Beviset kan spildes, og hvor vanskeligt det er at skaffe tilveie. Det er derfor baade sørgeligt for selve Retssikkerheden og harmeligt at see, hvorledes farlige Forbrydere ofte gaae fri. Ved Forbrydelser, hvor der er Tale om Eiendomsindgreb, lader der sig aldeles ikke indvirke paa saadanne Forbryderes Følelser. Disse Mennesker have en saadan Opfattelse af Begrebet „Formue" og de Pligter, som Samfundet har overfor dem, at de mene, at de ere i deres gode Ret ved at gjøre Eiendomsindgreb og nægte Forbrydelsen. Hvor Talen derimod er om andre Forbrydelser af en grovere Art, saasom Mord, vil Samvittigheden vel gjøre sin Stemme gjældende, og der kan tales til Følelsen, men ved Eiendomsindgreb, som Tyveri, Bedrageri og Sligt, er det i Reglen ikke Tilfældet hos den, der har været straffet flereGange. — Hvad Retspleien angaaer, mener jeg ogsaa, at en væsentlig Ulempe ved vor nuværende Retsforfatning er den lange Tid, enhver Retssag medfører, ikke blot som Rigsdagsmanden for Svendborg Amts 3die Valgkreds (Jessen) yttrede, den lange Tid, der gaaer med til Forundersøgelsen, til at indhente Oplysning om Inqvisitens foregaaende Levnet osv., men selv, efterat Sagen allerede er fuldstændig oplyst og paadømt i første Instants, vil en Appel til Overretten og Høiesteret medtage saa lang Tid, at det paa den ene Side let forlænger Straffeondet for Forbryderen, og paa den anden Side let svækker det Indtryk, som Straffen skulde gjøre. Thi naar Straffen først tildeles lang Tid, efterat Forbrydelsen er udført, gjør den ikke det afskrækkende Indtryk, som den skulde gjøre. Et grovt Mord f. Ex. vil i Almindelighed fremkalde en saadan Indignation i Samfundet imod den, der har udført det, at der ligesom vil blive stillet den Fordring, at Forbryderen snart skal udsone sin Misgjerning ved en Straf; men hensidder han en halvandet Aar eller længere Tid, saa kommer der let en heel Deel andre Følelser med i Spillet, og naar der da, som Tilfældet nu er, haves offentlige Henrettelser, kan Medlidenheden med Forbryderen ofte være større end Uvillien over den skammelige Forbrydelse, der er begaaet. Det virker deprimerende paa Folkets Retsbevidsthed og svækker det afskrækkende Indtryk, som Straffelovens hensigtsmæssige Haandhævelse skulde give, at der hengaaer saa lang Tid, efter at Forbrydelsen er begaaet, inden den endelige Afstraffelse finder Sted. — Hvad Indholdet af de foreliggende Lovudkast i deres Almindelighed angaaer, skal jeg kun udtale mig meget kort, efterat Forhandlingerne ere skredne saa vidt

frem. Jeg kan samstemme med de ærede Talere, som have meent, at Omraadet i § 2 er vel stort; det er navnlig iøinefaldende for stort efter den nuværende Lovgivning, hvorefter alle Sager for første Gang begaaet Tyveri, Bedrageri osv. ville henhøre under Nævningerne; men det er jo en Gjenstand, som kan underkastes en modnere Overveielse i det Udvalg, som jeg forventer nedsat. Jeg kan samstemme med den ærede Rigsdagsmand for Holbeks Amts 5te Valgkreds (C. Rimestad), som meente, at, ved at bestemme de Sager, der skulde henhøre under Nævningerne, var det maaskee bedst at bruge begge Betegnelser, nemlig baade at bestemme Straffen og ved Siden deraf for nogle Tilfælde Forbrydelsen. — Et Hovedpunkt ved Juryindretningen er naturligviis de Personer, der skulle sætte samme i Udførelse — Personerne ere de Edsvorne selv, Dommerne, Advocaterne. Hvad nu de Eedsvorne angaaer, er jeg overbeviist om, at der i det danske Folk i Almindelighed findes en saadan Oplysning og Dannelse, en saadan sund, naturlig Retsbevidsthed, en saadan Interesse for de offentlige Anliggender, at Folket ligesaavel her som i andre Lande kan være fuldt skikket til at udføre det Hverv, som ved Nævningernes Indførelse vil blive paalagt det. — Jeg mener, at den ærede Forslagsstiller har været særdeles heldig med at fastsætte Reglerne for, hvem der kan blive Eedsvoren, idet han paa den ene Side har taget Hensyn til, at enhver fri Borger, enhver trediveaarig uafhængig Mand, der har Interesse for Retspleien og for at deeltage i Udførelsen af dette Kald, kan blive Eedsvoren, men han paa den anden Side har været gjennemtrængt af Erkjendelsen af, at denne vigtige Borgerret tillige er en betydningsfuld Borgerpligt og forbunden med Anvendelsen af en ikke ubetydelig Tid, altsaa ogsaa en Pengeudgift. — Det vilde være haardt og trykkende at lægge Udførelsen af denne Pligt paa Borgere, som ikke havde Evne til at bære den, og jeg kan i saa Henseende ikke skjønne rettere, end at den Bestemmelse, der er foreslaaet i Udkastets § 25, om dem, der have en saadan Formue, at Pligten for dem er ubetinget, er heldig og nogenlunde rammer det Rette, om man ogsaa vilde mene, at nogen Nedsættelse var ønskelig. — For saavidt den ærede Rigsdagsmand for Randers Amts 1ste Valgkreds (A. Hage) har udtalt sig imod Bestemmelserne i § 22 angaaende dem, der undtages fra at være Eedsvorne, nemlig dem, der ingen egen Hussstand have, og som staae i privat Tjenesteforhold, da skal jeg gjøre den Modbemærkning, at det ikke forekommer mig rigtigt, at den, som ikke er Vælger til Folkethinget, skulde kunne vælges til Eedsvoren. Den, der staaer i privat Tjeneste-

forhold og ikke har egen Huusstand, er, som bekjendt, efter Grundloven ikke Vælger til Folkethinget, og jeg kan derfor ikke skjønne, at han har noget begrundet Krav paa at kunne blive Eedsvoren, Noget, som han vel ogsaa i Reglen sjælden vilde ønske at blive valgt til. — Hvad angaaer Berigtigelsen af de oprindelige Valglister, da er dette et meget vigtigt Punkt; men jeg skulde ogsaa hælde til den Anskuelse, der er udtalt her i Salen, at det turde være rettest, at en folkevalgt Autoritet foretager denne Revision af Jurylisterne, som jo er et ganske overordentlig vigtigt Hverv; at jeg finder det ganske i sin Orden, at denne Institution, som en folkelig Institution, ogsaa for saavidt i dette Punkt bevarer sin folkelige Charakteer.

Med Hensyn til den anden Klasse af Personer, nemlig Dommerne, da maa jeg tiltræde de Anskuelser, som allerede ere fremsatte af foregaaende Talere, og navnlig af Rigsdagsmanden for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe), at det turde være for stort et Antal, den ærede Forslagsstiller har gjort Krav paa, idet det vil være vanskeligt, for ikke at sige umuligt, i Danmark, efter den Befolkning og det Omfang, det har, at finde 10 Mænd, der besidde den overordentlige Dygtighed, som maa ønskes og fordres hos dem, der skulle sidde som Dommere i Nævningeretten. Jeg troer ogsaa efter de Vink, den ærede Taler har givet, at man maatte kunne lade sig nøie med nogle færre, naar man sætter de forskjellige Nævningeretter til forskjellig Tid, saaledes at den Dommer, der fungerer i den ene Nævningekreds, meget vel vil kunne fungere i flere. — Det er af Vigtighed, at vi faae Landets dygtigste og største Jurister til at udfylde disse Pladser. Om disse Jurister bør tages af Overretten eller af Høiesteret, kan være tvivlsomt; jeg er dog snarest tilbøielig til at troe, at man bør tage dem af Overretten. Saaledes som Befordringsforholdene stille sig hos os, troer jeg, at de Mænd, der have faaet Sæde i Høiesteret, først have faaet det i en saa fremrykket Alder, at det, ogsaa fra den Side betragtet, turde ansees for mindre ønskeligt at tage dem derfra til det vistnok ikke blot vigtige, men tillige legemlig anstrængende Arbeide, at fungere som Dommer i Nævningeretten.

Hvad den tredie Klasse af Personer angaaer, nemlig Advocaterne, da vil det under de nærværende Forhold være meget vanskeligt at finde et tilstrækkeligt Antal. Men da der vil hengaae en Tid, inden Loven træder i Kraft, og da man, som den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe) har antydet, ganske vist kan hjælpe sig paa lignende Maade her som i England, ved at lade dem reise

omkring og fungere ved forskjellige Nævningeretter, og da jeg troer, at Universitetet er eller vil blive forsynet med et saa stort Antal juridiske Candidater, at der til den Tid, da Loven skal træde i Kraft, vil findes en saadan Planteskole, hvorfra man vil kunne faae et tilstrækkeligt Antal dygtige, hertil uddannede Mænd til at udføre dette Hverv, saa troer jeg heller ikke, der i den Henseende vil møde nogen Vanskelighed.

Hvad det foreliggende Lovforslag i dets Almindelighed angaaer, da er det allerede af flere Talere yttret, at Forslagsstilleren har søgt at mægle mellem det engelske og det franske Princip. Det er af flere Talere, navnlig i Begyndelsen af Forhandlingerne, udtalt, at han ikke nok har holdt sig til det engelske System; men jeg troer dog, at Forslagsstilleren i denne Henseende har truffet det Rette. Ved en saa gjennemgribende Reform er det vanskeligt at gaae saa vidt i Spring, som det vilde være, naar man fra den nuværende Retspleie vilde gaae over til den engelske Indretning af Eedsvorneinstitutet. Jeg kan i saa Henseende slutte mig til det ærede Medlem fra Holbek Amts 5te Valgkreds (C. Rimestad); jeg troer, at det efter de Erfaringer, man har gjort i andre Lande udenfor England, har viist sig, at man i Praxis ikke har troet at kunne gaae saa vidt. Det er den engelske Nations Charakteer, den Selvstændighed, den Selvfølelse og Dygtighed, som har udviklet sig hos den igjennem denne Institution i en saa overordentlig lang Række Aar, der har bevirket, at den har fundet sig vel derved; men fordi denne Institution i den brugte Form har virket overordentlig heldig hos den engelske Nation, derfor er det ikke sagt, at man i andre Lande kan gaae over til at indføre Institutionen i en lignende Form som der. — Den ærede Rigsdagsmand fra Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning) udhævede i sit Foredrag igaar som et vigtigt Moment Omkostningerne ved denne Institution. Jeg troer ikke, Noget kan være vigtigere end Retspleien, Retshaandhævelsen, især i den Retning, hvorom der her er Tale. Jeg skal villig erkjende, at der vil blive Omkostninger derved, men heri maa man finde sig. Jeg skal imidlertid hertil knytte en Bemærkning angaaende Omkostningerne, som ikke tidligere er fremsat under Behandlingen af denne Sag. Der er nemlig i Lovforslaget foreslaaet en Forandring i de nuværende Regler om Udredelsen af Udgifterne ved Justitssager; efter den nugjældende Lovgivning udredes de, for saavidt de Domfældte ikke kunne betale dem, som bekjendt paa Landet af Amtsrepartitionsfonden og i Kjøbstæderne af Kæmnerkassen. Det er altsaa en Communaludgift. Men i § 300 er der foreslaaet, at Udgifterne til disse Rets-

sager skulle udredes af Kongerigets særlige Kasse. Da Retshaandhævelsen og Retspleien er en Statssag, kan jeg ikke Andet end finde denne Forandring ønskelig. Jeg har troet at burde omtale dette, naar man i det Hele berører Spørgsmaalet om Omkostningerne. — Det Standpunkt, hvorpaa Sagen nu staaer, er jo dette: Skulle vi af de Hovedindvendinger, der ere fremkomne imod Sagen, lade os afholde fra at fremme den videre? Disse Hovedindvendinger ere nemlig tre; den ene: at der ikke i det foreliggende Lovforslag indeholdes en Adskillelse imellem den administrative og den dømmende Myndighed; den anden: at vi endnu ikke have den fornødne nye Criminallov; og den tredie: at Ministeriets Arbeide er saa vidt fremmet, at vi derved burde slaae os til Ro. Hvad den første Indvending angaaer, da kan jeg meget vel udtale mig for det Ønskelige i, at vi fik et Lovudkast, der ved Siden af at ordne Nævningeinstitutionen tillige indeholdt en Ordning af Forholdet efter Grundlovens § 76, og jeg vilde være den meget ærede Justitsminister særdeles taknemmelig, hvis han i en følgende Session vilde forelægge et saadant Lovudkast; men jeg deler rigtignok de Anskuelser, der ere udtalte af den ærede Forslagsstiller, at det er farligt at slaae sig til Ro derved, thi jeg frygter for, at denne Reform ikke saa let lader sig gjennemføre, og at der vilde møde saa mange Vanskeligheder, naar den virkelig skulde bringes i Udførelse, at det næppe lod sig gjøre. Og skulde Nævningeinstitutionen udsættes derefter, vilde jeg anse det for meget uheldigt. Man har i Forbindelse med denne Sag udtalt sig imod den Maade, hvorpaa Forslagsstilleren har foreslaaet Forholdet ved Forundersøgelsen ordnet, nemlig at den skulde overlades til de nuværende Underdommere; man har meent, at der hos dem ikke fandtes tilstrækkelig Garanti, og at man først kunde vente at finde den, naar Underdommeren stod som virkelig Dommer, og Politimyndigheden var skilt fra ham, og han slet ingen Administration havde. Den ærede Rigdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds pointerede dette endnu stærkere, idet han med stærke Farver skildrede, hvorledes de nærværende Underdommere vare stillede, idet han omtalte dem som Mænd, der vare druknede i forskjellige Slags Væsen og Uvæsen, navnlig Lægdsvæsen, Auctionsvæsen og Skiftevæsen. Da jeg interesserer mig for Indførelsen af Juryen, og da jeg er bange for at udsætte den efter andre Foranstaltninger, er jeg enig med dem, der ønske Sagen fremmet, indtil videre ved Hjælp af de nuværende Underdommere. Jeg er maaskee noget eensidig, hvad der ogsaa kan være en Følge af min Stilling, ved Bedømmelsen

af dette Punkt i Sagen — men jeg kan dog rigtignok ikke antage, at der vil kunne være nogen saa stor Fare for Retssikkerheden ved at betroe Forundersøgelsen til de nuværende Underdommere. Forundersøgelsen har vistnok sin store Betydning, navnlig med Hensyn til Spørgsmaalet om Anklagedecretet, men vi maae ikke glemme, at der er givet betryggende Forholdsregler med Hensyn til den Anklagedes Stilling ligeover for Dommeren, i en ganske anden Grad, end det i den nuværende Lovgivning er Tilfældet. Der er nemlig den Hovedbestemmelse, at det beroer paa den Anklagede selv, om han vil svare eller ikke, og der er givet den Garanti, at den offentlige Anklager i Reglen vil eller dog kan være tilstede. Imidlertid er det muligt, at der kunde være Anledning til at træffe yderligere Garantier for den Sigtede; men fordi dette kan være Tilfældet, derfor troer jeg rigtignok ikke, man skal opgive det Middel, hvorved man nu seer sig istand til, uden altfor store Reformer at indføre Juryen. Naar den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning) mener, at de nuværende Retsbetjente druknes i de forskjellige Slags Væsen og Uvæsen, da kan jeg ikke tale om, hvorledes det kan være Tilfældet paa enkelte Steder, men jeg troer dog rigtignok, at de fleste Retsbetjente intet kjende til dette Bad. Lægdsvæsenet f. Ex. medfører ganske vist en heel Deel Skriveri og Arbeide, men det er, som Enhver veed, af det allersimpleste Arbeide, som ingen Retsbetjent finder paa at beskjæftige sig selv med. Noget Lignende gjælder om Auctionsvæsenet; det har væsentlig sin Betydning ved Løsøreauctioner, hvoraf der i de fleste Jurisdictioner afholdes en stor Mængde; men at en Retsbetjent skulde anvende sin Tid paa Skovauctioner, Auctioner over Indbo og deslige, det troer jeg dog virkelig ikke er Tilfældet. Det er overordentlig sjældent, at det Tilfælde indtræffer, som den ærede Rigsdagsmand (Tscherning) antydede, at der affiges Kjendelser ved Auctionsretten. Jeg har i de 5—6 Aar, jeg har været Underretsdommer, ikke affagt en eneste saadan Kjendelse. At Skifteværsenet hører til de Sager, som Underdommeren selv forretter, er vel saa; men efter den nuværende Lovgivnings Beskaffenhed vil Skiftebehandlingen ikke medtage megen Tid, da den nu er meget simplificeret, især naar det ikke er større Kjøbmands- eller Fallitboer. Jeg maa derimod udhæve som Noget, der vist gjælder om enhver Justitsbetjent, at han anseer Retshaandhævelsen som sin Hovedembedspligt, det vil sige, at det at forvalte Retspleien ved den ordinære Ret, Extraretten og Politiretten, samt at bidrage til at opdage Forbrydelser, er hans Hovedembedspligt, og det i

den Grad, at han — han være beskjæftiget med hvilketsomhelst andet Hverv, det være vil — saa forlader han dog dette og gaaer til Opfyldelsen af sin Hovedembedspligt, naar der gjøres Krav paa hans Virksomhed der. Det er altsaa ikke noget Nyt, naar man siger, at Underdommerne skulle virke til Opdagelsen af Forbrydelser og være virksomme med Hensyn til Retspleien. Jeg troer, at Underdommerne have i Almindelighed i den Grad Følelsen af deres Kalds Vigtighed og af, at dette er deres Hovedembedspligt, at jeg deri troer at kunne finde nogen Garanti, naar man indtil Videre overlader Forundersøgelsen til dem. — Den anden Hovedindvending var, at vi ikke for Tiden havde nogen Criminallov. Jeg er her saa heldig at kunne henholde mig til det af den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 5te Valgkreds (C. Rimestad) idag Anførte, og jeg skal derfor ikke videre opholde mig derved. — Den tredie Indvending var, at det var ønskeligst, at Regjeringen alene tog Initiativet i denne Sag. Jeg skal villig anerkjende Ønskeligheden heraf, og hvis den høitærede Justitsminister igaar havde erklæret: „Jeg forelægger i næste Session et Udkast til Indførelse af Edsvorne i Misgjerningssager," tvivler jeg ikke paa, at den ærede Forslagsstiller jo vilde have taget sit Forslag tilbage; men da Ministeren — hvad den ærede Rigsdagsmand for Randers Amts 1ste Valgkreds (A. Hage) meget rigtig har lagt Vægt paa — henviste os til, at Forslaget vilde gaae til en Commission, og da vi have dyr Erfaring for, hvorledes det pleier at gaae i en Commission, finder jeg, at det er i sin Orden, at Thinget med Iver tager Sagen i sin Haand, og at Thinget viser, at, for saavidt Regjeringen ikke maatte fremme Sagen, saa er det selv beredt dertil ved Benyttelsen af sit Initiativ. Jeg antager, at efter den varme Interesse, den høitærede Justitsminister har for Sagen, vil det være ham kjært, at vi i Gjerningen vise, at vi ogsaa have Interesse for Sagen, ja, at det ikke blot vil være ham kjært, men ogsaa de to Commissioner, der have med Criminalloven og med Nævningesagen at gjøre, idetmindste de Medlemmer af dem, der varmt interessere sig for at komme til Ende med Sagerne. Jeg antager, at de heri ville finde en Opfordring til at fremme Arbeidet med Iver og til, om fornødent, at andrage om Fritagelse for andre Embedspligter, saa at denne Embedspligt bliver deres væsentligste. Jeg skal saaledes varmt anbefale Sagen til videre Fremme, idet jeg gjentager den Tak, som allerede af flere Medlemmer er udtalt til den ærede Forslagsstiller.

Liebe: Det er ganske vist ikke min Hensigt synderlig at forlænge denne Discussion; jeg skal derfor ikke komme ind paa flere af de Punkter, der ere fremkomne i de forskjellige Foredrag, og som iøvrigt vel kunde indbyde til Discussion. Jeg vil kun tillade mig at berøre, hvad der er erindret imod det, som jeg igaar udtalte. Et af de Punkter, som jeg tillod mig at fremhæve, var, som det høie Thing vil erindre, Adskillelsen mellem Domsmagten og Administrationen, der efter min Formening er en væsentlig Forudsætning for Nævninge-Institutionens Indførelse. Den ærede Forslagsstiller har navnlig imødegaaet denne Betragtning med den Erindring, at Underretterne ikke videre bleve paavirkede af Nævninge-Institutionen, og derfor ikke havde nogen synderlig Forandring Behov for Nævningeretternes Skyld. Ja, var det saa, vilde jeg til Nød kunne gaae ind paa at tage Institutionen, forinden vi fik den videre Reform; men det er ikke saa. Underretterne som saadanne behøve ganske vist ikke Nævninge-Institutionen; men Nævninge-Institutionen behøver efter Lovudkastet Underretterne, det er Sagen. Hvis de ikke vare et væsentligt Led i den nye Institution, kunde man see bort herfra; men det er jo netop til Underretterne, at man overlader en væsentlig Deel deraf, nemlig Forunderſøgelsen. Nu skal jeg ganske vist tiltræde, hvad den ærede Rigsdagsmand for Skanderborg Amts 1ste Valgkreds (C. M. Jespersen) udtalte, at Underdommerne, saaledes som de ere, og saaledes som de see deres Opgave, heel vel kunne betroes at lede Forunderſøgelserne. Jeg troer med ham, at Retsbetjentene her i Landet see det som deres Hovedopgave, at Retspleien føres, som den bør. Men disse Underdommere, som vi saaledes skulle betroe Forunderſøgelsen under Nævninge-Institutionen, ere ved Siden af at være Dommere tillige executive Politiembedsmænd, og det, som jeg ikke kan finde rigtigt, er at betroe Underdommere, der forene begge disse Stillinger, den nye Art af Forunderſøgelser. Det forekommer mig nødvendigt, at fra det Øieblik, Dommeren er i Retssalen med den Tiltalte, maa det være ham klart, at han ikke alene har at vogte Samfundets Interesse og samle alle Beviser imod den Skyldige, men ogsaa at vogte den Tiltaltes Interesse og samle alle Beviser for den mulige Uskyld. Det kan den Forhørsdommer vanskelig gjøre, der er mere end Forhørsdommer, der tillige er executiv Politiembedsmand, og som, fra han gaaer ud af Retssalen, til han kommer derind igjen, skal være paafærde efter at samle Beviser mod den formeentlige Skyldige. Dette Forhold er ikke heldigt efter det System, vi nu have, men det er dob-

belt uheldigt efter det nye System. Det er min Hovedbetragtning med Hensyn til de Forandringer ved Underretten, som jeg anseer nødvendige, og den møder man ikke tilstrækkelig, naar man siger, at Underretterne ikke have Stort med Nævninge-Institutionen at gjøre, eller ikke forandres synderlig derved. Hvis man vilde indrette Forunderſøgelsen anderledes, tage den bort fra Underretterne og lægge den andetsteds hen, saa kunde man bedre komme over denne Indvending. — Maaskee jeg her tør berøre et Par Erindringer, som ere fremsatte imod mine Yttringer om Forunderſøgelsen. Der er blevet yttret af den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 5te Valgkreds (C. Rimestad), at jeg havde meent, at Forhørene altid kunde være offenlige, men at det dog maatte erkjendes, at der kunde være Omstændigheder tilstede, der krævede, at de vare hemmelige. Det er ganske rigtigt; jeg har heller ikke sagt Andet, end at Regelen i høieste Maade maatte være Offenlighed, men at der vel kunde være Tilfælde, hvor Forhøret maatte være hemmeligt. Det er ogsaa Tilfældet i England, ikke alene med Hensyn til Forunderſøgelsen, men med Hensyn til den hele Jurybehandling, hvor Retshandlingen kan skee for lukkede Døre, navnlig i saadanne Tilfælde, hvor Sædeligheden maatte føle sig stærkt krænket. Jeg har selv været i det Tilfælde tilligemed samtlige Tilhørere at blive udviist af Retssalen, fordi en Sag af saadan Beskaffenhed var for. — Den ærede Forslagsstiller har med Hensyn til mine Yttringer om Politiets Organisation erklæret sig enig med mig deri, at Politiet til Statsmagtens Beskyttelse maa være kraftig organiseret; men naar han erkjender dette, synes det mig nært, at han ogsaa maa erkjende, at til en kraftig Organisation af Politiet hører det nødvendigviis at adskille Politiet fra de sædvanlige Dommerembeder. Altsaa, det ærede Medlems Erkjendelse i den Henseende maa føre til Erkjendelse af, at den Forandring foregaaer med Hensyn til Underretterne, som jeg anseer nødvendig, for at Nævninge-Institutionen kan virke med Held. — Det er ret heldigt, at disse Forudsætninger synes med nogenlunde Lethed at kunne tilveiebringes i den Deel af Landet, som den ærede Forslagsstiller med mig mener, at Nævninge-Institutionen først skulde indføres i, nemlig Hovedstaden. Det er heldigt, at vi kunne vente i indeværende Session en Lov om Politiets Omorganisation i Kjøbenhavn, og jeg troer, at Landsoverretten og Criminal- og Politiretten uden stor Vanskelighed kunne gives saadanne Forandringer, at man kan sige, at Grundlovens § 76 er kommen saa nogenlunde til sin Ret. Dette vil være et yderligere Motiv til at Nævninge-

Institutionen først bliver indført her, og at man udsætter Gjennemførelsen i den øvrige Deel af Landet. — Jeg skal ikke videre gaae ind paa de Vanskeligheder, som vor Straffelovgivnings nuværende Tilstand forekommer mig at føre med sig, da tvende ærede Talere, navnlig den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 5te Valgkreds (C. Rimestad), have efter mig optaget denne Materie. Jeg kan ikke erkjende, at den ærede Forslagsstiller har mødt denne Deel af mine Bemærkninger med tilstrækkelige Argumenter. Han har sagt, at i England er Lovgivningen heller ikke paa nogen Maade, som den kunde ønskes at være (H. Hage: Var!); jeg antog, at han meente, som jeg nu ogsaa hører ham bekræfte, at den ikke var det; thi nu kan man dog ikke kalde den barbarisk; der har ganske vist været en Tid, og den ligger ikke meget fjern, da den engelske Criminallov kunde kaldes barbarisk. Men den ærede Forslagsstiller maa ikke overse, at Forholdet er forskjelligt. I England ere Nævningeretterne en gammel Institution; der gik Juryen og Criminallovgivningen Haand i Haand, og Folkets Bevidsthed maatte antages at følge med dem begge. Vi derimod byde Folket en ny Institution og en gammel Lovgivning, der ikke staaer i Samklang med Folkets Bevidsthed. Jeg kan ikke finde, at jeg har overvurderet Betydningen heraf med Hensyn til Nævninge-Institutionens Indførelse. Jeg maa derfor vedblivende anse det for i høieste Maade ønskeligt, at man samtidig med Institutionen giver os en saadan Criminallov, som er nødvendig, og jeg troer, at jeg i denne Henseende er i Overeensstemmelse med saagodtsom alle de ærede Rigsdagsmænd, der have talt i denne Sag.

Hvad selve Lovudkastet angaaer, skal jeg ikke gaae vidt ind paa det. Jeg skal kun med Hensyn til det Punkt, der for mig er et meget væsentligt, nemlig Nævningedommernes Antal, gjøre en lille Bemærkning. Den ærede Forslagsstiller indvendte imod mig igaar, at i England vare Kredsene for de enkelte Stordommere, der svare til Lovudkastets Nævningedommere, saa store, at det ikke kunde findes rimeligt at indrette Kredsene hos os saa store; og deri har han Ret, da en Stordommers Kreds indbefatter omtrent to Mill. Indb. Noget Saadant har jeg heller ikke meent, fordi vi saa kun vilde faae $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$ Nævningedommer, hvormed vi ikke kunde være tjente. Men der er et stort Spring fra een til ti Nævningedommere. Jeg mener, at Halvparten af de ti i ethvert Fald var nok, og at man i Begyndelsen endog kunde hjælpe sig med mindre. Lad os endelig hellere faae faa Mænd af første Rang til denne Gjerning end mange, der ikke ere Opgaven fuldkommen voxne. Jeg an-

seer Nævningedommerens personlige Overlegenhed for overordentlig vigtig; ja, den er efter min Mening saa vigtig, at jeg ikke kunde ønske at see Institutionen indført her, naar jeg ikke havde Vished i dette Punkt. Er der Famlen og Vaklen hos Nævningedommeren, der skal lede den hele Forhandling, er han ikke Parterne, Vidnerne og Advokaterne overlegen, saaledes at Alle see op til ham og føle, at han med Føie er den Ledende, er han ikke forsynet med et saa roligt Sind, en saa skarp Tanke og et saa klart Foredrag, at han med Sikkerhed kan gjøre Nævningerne opmærksomme paa Alt, hvad der i Sagen fortjener deres Opmærksomhed, kan lede Nævningerne til en sand og rigtig Overveielse af det hele Forhold, saa er det i høieste Grad uheldigt. Med al mulig Agtelse for den menige Mand her i Landet — og jeg har megen Tillid til den sunde Sands og til den almindelige Oplysning, som her findes — maa jeg dog væsentlig stole paa, at Nævningerne blive ledede af en Dommer, der virkelig kan lede dem. Saaledes er det ogsaa i England; Enhver, der har overværet de engelske Juryforhandlinger, vil vide, baade at man med Beundring hører, hvorledes den engelske Stordommer røgter sit Hverv og navnlig taler til Nævningerne, til de Edsvorne, og tillige, at der vises ham en overordentlig Agtelse, ogsaa fra de Edsvornes Side. Det er overmaade sjældent, at Afgjørelsen, naar den ledende Dommer har fundet det rigtigt, bestemtere at betegne, i hvilken Retning han finder, den bør gaae, gaaer i en anden Retning, men naturligviis er der ikke faa Leiligheder, hvor den juridiske Mand føler, at han ikke er den, for hvem det ligger nærmest at afgjøre det egentlige Spørgsmaal. Jeg har oftere hørt den paagjældende Dommer sige: „Ja, saaledes og saaledes ere nu de Ting, der ere oplyste"; han har da fremstillet for de Edsvorne de Mangler, der kunde findes i de enkelte Beviismidler, og søgt at klare dette, og derpaa føiet til: „Det er nu Dem, der leve i det praktiske Liv, og kjende disse Forhold fra deres daglige Dont, og som have en langt bedre Evne end jeg til at afgjøre, om dette eller hiint bør troes, om der bør fæstes Lid til denne Forklaring, eller om den bør vrages — Deres Sag er det nu, samvittighedsfuldt at overveie alt dette efter Deres Livserfaring og Samvittighed, og saa tage Deres Beslutning." Men skulle Nævningedommerens Ord høres, skal man vente, at der vil blive handlet derefter — og uden dette seer jeg ingen Tryghed i Institutionen — saa maa han være en overlegen Personlighed, og det bliver han ikke, undtagen vi søge at faae vore bedste Mænd dertil. Jeg maa altsaa anbefale at nøies med et mindre

Antal, for at vi ikke skulle faae Nogen, som ikke er fuldkommen skikket dertil.

Der er endnu et Punkt, jeg maa berøre. Den ærede Forslagsstiller meente, at jeg havde læst Lovudkastet urigtig, naar jeg havde meent, at det for tre Revisorer vilde være et for besværligt Hverv at udsondre et Antal af 200 Nævninger; og i det Hele meente den ærede Forslagsstiller, at jeg havde forvexlet Landsoverretskredsene, hvoraf der efter Lovudkastet er to, med Nævningekredsene, hvoraf der er flere. Den ærede Forslagsstiller bemærkede, at der vilde blive tre Revisorer for hvert Amt; men det bliver der i Virkeligheden ikke, thi der er jo kun et Par Kredse, hvori der er eet Amt, nemlig Bornholm og Maribo Amter; de øvrige Kredse indeholde 2 eller 3 Amter. Jeg maa derfor vedblivende formene, at for en Kreds af 2 eller 3 Amter er Opgaven for stor for tre Revisorer.

Med Hensyn til mine Yttringer om de tvende Systemer, det engelske og det franske, er der gjort Bemærkninger, som om jeg havde erklæret, at jeg vilde ønske det engelske System indført i dets „fulde Reenhed", som der blev sagt. Det har jeg ikke yttret, og jeg har heller ikke bebreidet den ærede Forslagsstiller, at han havde søgt at komme det andet System imøde, naar det var nødvendigt for at skaffe Sagen Indgang her i Landet. Men jeg har kun sagt, at jeg personlig nærede en stor Forkjærlighed for det engelske System, og at jeg nødig vilde, at man væsentlig skulde afvige derfra uden efter en meget omhyggelig Overveielse. Anstilles en saadan, og Afvigelser fra det engelske System vise sig nødvendige, ja, saa vil jeg ogsaa vide at bøie mig derfor, men Forkjærligheden beholder jeg rigtignok. — Det engelske System i dets „Reenhed" er forøvrigt heller ikke det, som flere af de ærede Talere idag have omtalt. Naar man saaledes f. Ex. har sagt, at man dog vel bør overveie, om vi ville have en Anklagejury, saa er en saadan ikke Noget, der vedrører det engelske System i dets Væsen; Aanden i det engelske System bliver ganske uberørt, enten der er en Anklagejury eller ikke. Det vedrører heller ikke Aanden i det engelske System, om der er en offentlig eller privat Anklager, skjøndt det ganske vist er et væsentligt Punkt. Begge disse Punkter kan man desuden ikke længer kalde virkelige Dele af det engelske System; thi i saa Henseende erkjender jeg med den ærede Forslagsstiller, at Bevidstheden i England allerede længe har været saaledes, at der ingen Tvivl kan være om, at der jo i disse Punkter vil skee Forandring. Det er imidlertid bekjendt, at man i England ikke er hurtig med at forandre Love, men at

man venter, indtil Folkets Bevidsthed er bleven saa stærk, at det ligesom bliver en Nødvendighed at lade Loven forme sig derefter. Principet er heldigt, og det kunde maaskee tjene til Efterlevelse andensteds.

Der staaer endnu naturligen tilbage, forekommer det mig, det Spørgsmaal: hvorledes skal da Loven videre fremmes her i Salen? Den ærede Forslagsstiller synes ikke at være tilfreds med de Udtalelser, der ere faldne fra Ministerens Side, og jeg skal heller ikke nægte, at jeg personlig kunde have ønsket, at disse Udtalelser havde været af en større Bestemthed. Men jeg troer dog, at der vel kunde have været Opfordring for den ærede Forslagsstiller til at anseе disse Tilsagn for tilstrækkelig betryggende. Dette er imidlertid Noget, hvorom jeg ikke skal gaae i Rette med ham. Den ærede Forslagsstiller har imidlertid allerede tidligere yttret, og flere andre Talere have sluttet sig dertil, at Meningen ikke skulde være at gjennemføre Sagen i denne Session, men kun at overgive den til et Udvalg, der skulde behandle den, og at man da kunde have Haab om, at den atter kunde komme frem i næste Session. Jeg kan ikke nægte, at jeg ikke synes, at det at overdrage et Udvalg et Hverv, som man egentlig ikke mener det alvorlig med, er ganske i sin Orden; det Udtryk at begrave en Sag i et Udvalg har for mig noget Stødende. Det kan jo undertiden være nødvendigt, at en Sags Behandling i et Udvalg kan trække saaledes hen, at den maa overgaae til en følgende Session, men just at tilsigte noget Saadant forekommer mig ikke rigtigt. Der er i Forbindelse med disse Yttringer om Sagens Overgivelse til et Udvalg fremsat, at det vilde være godt, om Rigsdagen, om Folkethinget paa den Maade kunde forsyne Regjeringen med et Materiale til Sagens videre Bearbeidelse; men det har dog noget Betænkeligt ved sig at tænke sig et Udvalgs Opgave at være den, at skulle omændre disse Udkast saa godt som muligt, for at de derefter kunde overgives til Regjeringen, og maaskee af den gives hen til en Commission; det finder jeg virkelig ikke rigtigt. Det er i mine Tanker nedværdigende for Folkethinget, og det er ingenlunde paa den Maade, at Sagerne skulle behandles i Thinget; det Slags „Materiale" skal ikke skaffes tilveie her. Paa den anden Side er det yttret, at det kunde være godt, at Sagen blev overgivet til et Udvalg, fordi der var en stor Deel Medlemmer, der ikke endnu vare saa nøie kjendte med disse Sager, og som ved den Bearbeidelse, de vilde faae i et Udvalg, vilde bibringes nøiagtigere og fuldstændigere Kundskab i saa Henseende, hvilket vilde være til stor Nytte.

Rigtigheden deraf kan jeg ligesaalidt anerkjende; det er i mine Tanker ogsaa en Nedværdigelse for Folkethinget at see det som Opgave for Forhandlingerne her, at de skulle tjene til privat Underviisning for enkelte Medlemmer. Jeg troer heller ikke, at dette er nødvendigt. Det feiler ikke, at udenfor denne Sal vil denne Sag jo, efterat være kommen paa Bane her, blive saaledes drøftet, at de, der maatte behøve denne nærmere Veiledning, ville kunne faae den, uden at der derfor her behøver at nedsættes et Udvalg. Naar jeg saaledes ikke ret har kunnet see det Heldige og Hensigtsmæssige i den Maade, hvorpaa man har tænkt sig Sagens Fortsættelse gjennem Udvalgsbehandling, saa vilde det for saavidt ligge mig nærmest, at der skete en Udtalelse her, hvorved Thingets levende Interesse for denne Sag, og maaskee ogsaa for de Reformer, som dermed staae i Forbindelse, passende kunde blive udtrykt. Jeg for mit Vedkommende vil imidlertid ikke føle mig opfordret til at foreslaae noget Saadant, selv om jeg efter min Erkjendelse maatte anse det for rigtigst, da jeg, saaledes som jeg er stillet her, ikke føler mig stærkt opfordret til at gribe væsentlig ind i Forhandlingerne. Jeg kunde heller ikke finde det rigtigt at understøtte et saadant Forslag, om det end, naar det fremkom, vilde stemme med mine Anskuelser, fordi jeg overmaade nødig vil gjøre den ærede Forslagsstiller imod. Jeg erkjender nemlig oprigtig den Paaskjønnelse, han fortjener, for Alt hvad han har gjort for denne Sags Gjennemførelse, ogsaa tidligere. — Men, naar jeg nu af disse forskjellige Grunde afholder mig fra at foreslaae eller understøtte, hvad der ellers kunde ligge som en naturlig Consequents af de Betragtninger, som jeg har tilladt mig at udvikle, saa maa jeg dog tillade mig at mene, at man ikke maa gjøre for store Fordringer til Sagens Fortsættelse ad den Vei, som synes at være den eneste, der er tilbage, nemlig gjennem et Udvalg. Jeg kan aldrig troe, det kunde være rigtigt, at Behandlingen der foregik i det Enkelte. Det synes mig ogsaa at være at stille for store Fordringer til Arbeidskraften, naar der arbeides med saa ringe Udsigt; thi naar man veed, at det, man frembringer, dog ikke bliver noget Endeligt, rimeligviis ikke engang det endelige Grundlag for Sagens Afgjørelse paa Rigsdagen, saa er der ingen Lyst til at arbeide. Men jeg har tænkt mig, og jeg haaber ikke, at den ærede Formand vil finde, at jeg er kommen for langt bort ved at komme ind paa disse Betragtninger, at der ved Sagens Fortsættelse gjennem et Udvalg kunde skee en Bestræbelse efter at samle Anskuelserne om nogle Hovedpunkter, saaledes at det maaskee derved og gjennem

en Behandling her i Salen kunde klares, hvad der kunde siges at være Stemningen her i Thinget med Hensyn til Principerne. Derved vilde man faae Noget ud, som jeg ikke vil kalde Materiale, et Udtryk, som jeg ikke i den Betydning ønsker at bruge i denne Sal, men Noget, som kunde afgive en virkelig Veiledning for Regjeringen paa Sagens videre Vei. Hertil troer jeg, at man ialfald burde indskrænke sin Attraa, naar Sagen behandles gjennem Udvalg, og jeg skal tilraade, at man da vilde yttre sig med Forsigtighed, for ikke at foregribe Noget, for ikke at slaae Noget endelig fast, saalænge Sagen endnu ikke er fuldstændig forberedt, og naar den dog senere kan ventes at komme frem, tilstrækkeligere forberedt og bedre oplyst.

Justitsministeren: Jeg har kun nogle faa Bemærkninger at gjøre, som tildeels ville knytte sig til nogle Punkter, der bleve berørte af den ærede Rigsdagsmand for Randers Amts 1ste Valgkreds (A. Hage), og som jeg ikke tør lade gaae ganske uimodsagte hen. Det er langt fra mig, at jeg i Almindelighed vil optræde som Desensor for Commissioner, der beskyldes for Langsomhed i at udføre deres Hverv; men jeg troer dog ikke at burde Andet end tage den Commission, som har været nedsat til at arbeide i Nævningesagen, i Forsvar imod den noget haarde Anke, der blev gjort imod den. Efterat Commissionen havde modtaget til Betænkning de af mig igaar omtalte to udførlige Lovudkast, var den i Virksomhed i 8—9 Maaneder og gjorde da sin Indstilling til Justitsministeriet, men ikke, saaledes som den nævnte Rigsdagsmand bemærkede, uden at der var fremkommet Andet end et Forlangende om, at Justitsministeriet vilde sende den et nyt udarbeidet Udkast, som den kunde holde sig til. Der var netop i Commissionen, og det har jeg havt Leilighed til personlig at gjøre mig bekjendt med, ført omfattende og omhyggelige Undersøgelser med Hensyn til alle de principielle Spørgsmaal og alle de Hovedpunkter, som det væsentlig kom an paa at have paa det Rene, før man kom til at gaae videre med Hensyn til det Detaillerede i Lovudkastene. — Den samme ærede Rigsdagsmand flettede ind i sit Foredrag det Spørgsmaal: „Eier da Thinget ikke de Kræfter, der ere fornødne for at kunne arbeide i denne Sag; har Thinget ikke ligesaa gode Kræfter som Regjeringen har til sin Disposition?“ og han sluttede sit Spørgsmaal paa en saadan Maade, at Tanken ganske vist let maatte ledes hen til, at enkelte Yttringer i mit Foredrag igaar kunde have givet Anledning til et saadant Spørgsmaal. Men det er ikke Tilfældet; der har ikke i mit Foredrag været det Mindste, som kunde tyde hen paa, at jeg

nærer en saadan Mening; thi de Grunde, der bragte mig til at anſee det ſom det Rette at lade Regjeringen beholde Sagen i dens Haand, for ſnareſt muligt at kunne forelægge et Lovudkaſt, det var ikke Noget, der ſtod i Forbindelſe dermed, og den, der har hørt, hvad jeg udtalte, vil ogſaa finde, at Saadant ikke har været Tilfældet. Den ærede Rigsdagsmand bemærkede, at i ethvert Fald havde man et Beviis for, at Spørgsmaalet maatte beſvares paa en til Fordeel for Thinget heldig Maade, naar man betragtede de Forhandlinger, ſom have fundet Sted her igaar. Jeg behøver ikke, for at have den Overbeviisning, at Thinget er i Beſiddelſe af ſaadanne Kræfter, at tye hen til den intereſſante Discuſſion, ſom her igaar fandt Sted; thi jeg behøver blot at kjende Thingets Sammenſætning og kunde da aldrig falde paa at nære Tvivl i ſaa Henſeende. — Til hvad jeg bemærkede igaar om Henſigtsmæsſigheden af, at Regjeringen beholdt Sagen i ſin Haand, ſkal jeg endnu føie en Bemærkning: Jeg udtalte allerede dengang, idetmindſte antydede jeg det tilſtrækkelig, at det, ſom det egentlig kom an paa, var, at der ikke her ſkulde blive vedtaget nogen Lov, der kunde komme til at være hæmmende for Regjeringen i den fulde Ordning deels af denne Sag og deels af de Forhold, der ſtaae i den nærmeſte Forbindelſe med den; og naar den ærede Forſlagsſtiller bemærkede, ſom det høitærede Thing vil erindre, at det ikke var hans Tanke, at Loven ſkulde komme til at gaae igjennem i denne Samling, ſaa laa deri, hvad der beroligede mig, nemlig at Loven ikke dennegang bliver vedtagen. At derimod de Udtalelſer, ſom maatte komme frem her i Thinget, ville i ſig ſelv være af ſtor Betydning for Miniſteriet, er Noget, der er en Selvfølge, og allerede de Forhandlinger, der have fundet Sted her igaar og idag, afgive tilſtrækkeligt Vidnesbyrd i denne Henſeende, idet deres Indhold er af den Beſkaffenhed, at de ville yde deres fulde Nytte. — Naar den ærede Rigsdagsmand for Randers Amts 1ſte Valgkreds (A. Hage) ſaavelſom ogſaa den ærede Rigsdagsmand for Skanderborg Amts 1ſte Valgkreds (C. M. Jeſperſen) ſagde, at jeg havde henholdt mig til Commiſſionen og udtalt, at det var igjennem den, at Sagen med ſtørſt Hurtighed og bedſt kunde bringes frem, ſaa ligger der en ſtor Misforſtaaelſe af mine Ord til Grund for dette, eller vel egentlig ikke en Misforſtaaelſe, men derimod Mangel paa Erindring om hvad jeg ſagde. Jeg har ikke henviiſt til Commiſſionen, men jeg har ſagt, at et Lovudkaſt om Nævninger ligger færdigt, ſaaledes at det kun behøver den endelige Fuldendelſe ved en mere formel Gjennemgaaen af Paragrapherne, hvorefter

jeg vil sende det til Commissionen; men jeg føiede i Anledning af en Yttring, som kom til at falde, udtrykkelig det til, at jeg vel skulde vide, uhindret af nogen Commission at kunne opfylde det Løfte, som jeg havde givet, og hvis Indfrielse paa loyal Maade ligger mig paa Hjerte.

H. Hage: Endeel af de Indvendinger, der ere fremkomne imod de af mig indbragte Lovudkast, skal jeg saa kort som muligt gjennemgaae. Den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning) sagde, at der var Strid imellem det, jeg selv havde foreslaaet, og det, jeg har udtalt om Politidirecteurens Stilling i Kjøbenhavn; men det er urigtigt. Feilen ved den Myndighed, der er nedlagt i Politidirecteurens Haand, er ikke den, at der er en saadan Myndighed, men derimod, at den er nedlagt i en executiv Politiembedsmands Haand istedenfor hos en Dommer; men ved Forandringen vil Forholdet blive saaledes i Kjøbenhavn, at Politidirecteurens Myndighed overgives til Dommerne i Byens forskjellige Kredse. — Jeg maa med Hensyn til de forskjellige Indvendinger, der ere fremkomne imod at vedtage en Lov om Nævningers Indførelse, forinden en Criminallov er givet, endnu med et Par Ord nærmere angive mit Standpunkt. Jeg anerkjender tilfulde med alle de ærede Talere, at det var i høi Grad ønskeligt, at en Criminallov udkom, forinden Nævninger bleve indførte; men jeg har frygtet for, at der vilde hengaae saa lang Tid, inden en saadan vilde udkomme, at man ikke burde vente derpaa. Naar jeg nu har antydet, at man kunde gaae den Vei at foreslaae enkelte Forandringer i Criminallovgivningen, saa har jeg ingenlunde dermed villet udtomme de Forandringer, der er Spørgsmaal om, idet jeg henviste til Forordningen af 11te April 1840. Bestemmelserne om Eiendomsindgreb ere ved Institutionens Indførelse sær vigtige, fordi de ere saa talrige; et for stort Antal Sager vilde efter den bestaaende Lovgivning blive henlagt under Nævninger. Om end enkelte sjælden forekommende Forbrydelser i en Overgangstid behandledes af Nævninger, vilde Faren derimod ikke være saa stor. Jeg maa erkjende, at det Rigtigste vilde være at gaae den Vei, jeg selv først har antydet, og som Flere have anpriist, nemlig at betegne Forbrydelserne efter deres Beskaffenhed og da bestemme, hvilke der skulle paadømmes ved Nævninger, og hvilke ikke; men jeg kan forsikre de ærede Medlemmer, at dette ikke er noget let Arbeide, og at man maaskee i saa Henseende vil støde paa ligesaa store Vanskeligheder, som der vilde fremgaae af at ændre enkelte Bestemmelser i den nu bestaaende Lovgivning, forinden en ny Criminallov udkommer. Dette er

imidlertid et af de Spørgsmaal, som et Udvalg kunde tage under nærmere Overveielse, og jeg vil haabe, at et saadant vil blive nedsat, da jeg troer, at det netop i denne Henseende kan stifte stor Gavn. Naar det er sagt, at jeg har medtaget et for stort Antal Sager, saa kan jeg ikke erkjende det som ganske rigtigt; efter den bestaaende Lovgivning ganske vist, men naar enkelte Modificationer i Lovgivningen, navnlig angaaende Eiendomsindgreb, ville forandre Forholdet, saa vil det ingenlunde være Tilfældet. Jeg skal blot opgive for det høitærede Thing enkelte Tal, som ville vise, hvorledes Sagen stiller sig for Tiden. Efter Criminaltabellerne fra 1851—1855 bleve ialt 453 Individer aarlig dømte til Forbedringshusarbeide og høiere Straffe; de øvrige — det hele Tal var 1575 — bleve dømte til Vand- og Brødsstraf eller mindre Straffe. Naar vi nu tage et Gjennemsnitstal for Kredsene, og naar Kredsene, som Lovudkastet antyder, inddeles i 2 à 3 for hvert Amt, ville vi faae et meget ringe Antal Sager hver Gang for en Kreds. Men selv om vi kun regne een Kreds for et Amt, ville vi faae 19 Steder, hvor Nævningsretter holdes i Landet, og i hver Kreds fire Gange om Aaret — i Kjøbenhavn een Gang om Maaneden, og man maa vel lægge Mærke til, at Kjøbenhavn har et stort Forholdstal af de Tiltalte. Naar vi altsaa gaae ud fra, at der i Gjennemsnit bliver holdt Ret fire Gange om Aaret med kun een Nævningsret i hvert Amt, vil der kun blive omtrent sex Sager at behandle, hver Gang Nævningsret holdes. Man maa imidlertid ikke ubetinget bygge paa Criminaltabellerne i dette Tilfælde, idet man maa tage Hensyn til, at der for mange af de Tiltaltes Vedkommende er nedlagt Paastand om høiere Straf end den, hvortil de ere dømte, og en Deel ere frifundne; men selv om man tager Hensyn hertil, bliver de Sagers Tal, der er Spørgsmaal om at behandle, forholdsviis temmelig ringe. Gaae vi til en anden Grændse, saaledes at f. Ex. kun de Forbrydelser, der medføre over 3 Aars Forbedringshusarbeide, medtages, saa ville vi see af Tabellerne for 1841—1855, at af 1611, der aarlig ere dømte, kun findes c. 200 dømte til saa høi eller høiere Straf, altsaa kun et ringe Antal, kun 2—3 for hvert Amt; dog maa man atter her erindre, at Tabellerne ikke ubetinget kunne lægges til Grund ifølge de Omstændigheder, jeg har angivet. — Den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe) bemærkede, at Hovedopgaven ved Institutionens Indførelse er at skaffe gode Dommere. Jeg erkjender tilfulde Sandheden af, hvad han sagde om de engelske Dommere, men jeg vil kun sige, at, skjøndt jeg erkjender, at vi

maaskee kunde forringe Antallet, saa maa vi dog tage Hensyn til, at vi ere uvante med denne Omreisen for at holde Nævningsret, og at Dommerne i Begyndelsen maaskee vanskelig ville kunne udføre denne Gjerning i meget store Kredse. Og skjøndt det er sandt, at vi ved at tage færre Dommere kunne faae mere udmærkede Dommere, maa man dog ikke troe, at det, at forringe Tallet, ene vil klare Sagen. Vi kunne ikke vente, at der paa eengang reiser sig Mænd som de engelske Nævningsdommere i Danmark, fordi vi indføre Nævnings-Institutionen, eller fordi vi tage færre Dommere til at præsidere i Nævningsretterne. Det er ganske eiendommelige Betingelser og Forudsætninger, der have fremkaldt det Liv, som har givet England saa udmærkede Dommere; det er den store Frihed, det lange Arbeide under den Institution, vi her tale om, der har bevirket, at Advocaturen indtager den Stilling i England, som den gjør, og som er forskjellig fra alle andre Landes. Skaf os saadanne Advocater, skaf os det hele Tankesæt og de juridiske Sæder, som lære at optræde paa den Maade, som den engelske Advocat gjør, og udvikle ved den offentlige og mundtlige Procedure efterhaanden de Kræfter, som findes! Skab disse Betingelser, og vi ville da være istand til at sætte paa det danske Dommersæde saadanne Nævningsdommere! Det er nemlig i Advocaturen, at man i England fortrinsviis søger de udmærkede Dommere, idet man vælger dem, som ved en lang og dygtig Praxis have særlig udmærket sig; man kræver ikke alene, at de vise Nidkjærhed og Dygtighed i deres Gjerning, men ogsaa at de udmærke sig ved Takt og Hensynsfuldhed. Ved at vælge Dommerne blandt de største Advocater har man fundet Dommere, der med Snille, Upartiskhed, Sikkerhed og Dygtighed lede en Sag, som skal afgjøres af Nævningerne. Den Illusion maae vi ikke have, at vi paa eengang kunde udvikle Mænd, som kunne indtage den Plads, som engelske Dommere indtage; men lidt efter lidt vil en forandret Retspleie udvikle Kræfterne ogsaa hos os saaledes, at baade Advocater og Dommere ville indtage en høi Plads og forstaae at røgte deres Kald paa en fyldestgjørende Maade i Forening med Nævninger. Jeg skal, som sagt, med stor Fornøielse gaae ind paa et Forslag, der gaaer ud paa, at Dommerantallet forringes, men ikke gaae ind paa det med den Tro, at vi derved have overvundet enhver Vanskelighed og strax faae fuldtrustede Kræfter. — Der er af den ærede Rigsdagsmand for Randers Amts 1ste Valgkreds (A. Hage) fremsat en Erindring mod Bestemmelsen i § 25. Jeg maa tilstaae, at, er der nogen Deel af dette Lovforslag, som jeg troede, ikke kunde møde Mod-

sigelse fra deres Side, der ville have en meget udvidet Valgret, da er det denne. Skulde det paa den ene Side være for meget at give den ubemidlede Mand Ret til at undgaae at røgte et Kald, der kræver Tidsopoffrelse og Pengeopoffrelser? Skulde det paa den anden Side være for meget forlangt af ham, naar han sætter Priis paa at udføre Nævningsgjerning, at han da skal henvende sig til dem, som føre Listerne, om at blive optaget? Er hans Interesse ikke større, end at han skyer en saa ringe Uleilighed, saa kunne vi gjerne undvære ham, thi da vil han ikke kunne benyttes.

Den kongevalgte Revisor vil jeg, da han ikke er modtaget med Velvillie her i Salen, gjerne give slip paa, men, vel at mærke, det er den kongevalgte og ikke Revisoren selv, jeg vil opgive. Naar man blot vil tage ulønnede Mænd, som vælges paa noget længere Tid, til at forfatte Tjenstlisten, da er jeg tilfreds: om han vælges af Kongen eller f. Ex. af et Amtsraad, er mindre vigtigt. Jeg vil anseе det som farligt, at man i større Raads Hænder nedlægger Affattelsen af Listerne, thi der er Ansvarligheden for største Delen borte; hos det Raad, der vexler til forskjellig Tid, vil det være vanskeligt at opnaae den fulde Sikkerhed for Listernes betryggende Affattelse. — Der er udtalt Klager over, at i visse Tilfælde kunne Vidner forhøres ogsaa udenfor Retten; jeg troer imidlertid ikke, at nogen Dommer vil misbruge denne Ret, da den medfører Besvær. Det er kun i overordentlige Tilfælde, at man vil tye til denne besværlige Gjerning. — Hvad Muligheden af Hemmeligheden ved Forunderſøgelsen angaaer, da skal jeg henholde mig til den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 5te Valgkreds (C. Rimestad). Det forekommer mig klart at fremgaae af Lovudkastet, at Offentligheden skal være det almindelige og Hemmeligheden Undtagelsen; og den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe), som igaar udtalte sig derimod, erkjendte jo idag, at Undtagelser maae der kunne gjøres, ligesom de ogsaa gjøres ved Forhandlingerne for selve Nævningsretten. — At modtage Eden strax ved Forunderſøgelsen vilde jeg anseе i allerhøieste Grad for farligt; det vilde netop stille Forunderſøgelsen som det afgjørende. I Hovedforhandlingerne skal man søge den i Sandhed afgjørende Forhandling; de Forklaringer, som afgives ved Forunderſøgelserne, skulle ene danne Grundlaget for Anklagebeslutningen. Naar Ed blev aflagt ved Forunderſøgelsen, vilde Vidnerne være stærkt bundne ved deres tidligere Forklaring; Krydsforhøret, som er et af de vigtigste Led af den hele Forhandling for Nævningsretten, vilde let tabe en stor

Deel af sin Betydning. Har man først modtaget Eden, kunne de Paagjældende blive dømte for falsk Ed, naar de forandre Forklaringen, og det vil være meget vanskeligt at lade Krydsforhøret spille med den Nytte, som det ellers kunde gjøre.

Det interesserede mig overordentlig at høre den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds søge at forklare, hvorledes det var at forstaae, som Lord Brougham havde udtalt. Jeg er overbeviist om, at Lord Brougham vilde finde, at denne Forklaring i Skarpsindighed langt overgik hans egen Skarpsindighed; men det turde ogsaa være, at Fortolkningen var af den Slags Skarpsindighed, at en samvittighedsfuld Mand vilde betænke sig paa at tage den for god.

Den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 5te Valgkreds (C. Rimestad) har gjort en Bemærkning om, at § 200 er uklar, hvis Rigtighed jeg fuldkommen erkjender. Jeg haaber at kunne regne paa hans Bistand ved en anden Redaction.

Den ærede Rigsdagsmand fra Svendborg Amts 3die Valgkreds (Jessen) fremsatte en Indvending mod Loven, nemlig med Hensyn til Behandlingen af Sagerne ved Underretterne. Jeg tilstaaer, at, hvis jeg har opfattet ham ret, og den Anskuelse kunde gaae igjennem, som han forfægter, vilde et væsentligt Gode derved være tabt. Han meente nemlig, at man skulde bevare den hidtilværende Retspleie eller ialfald ikke indføre Offentlighed eller Mundtlighed i de Sager, som behandles af Underretterne. Da dette nu er den store Fleerhed af Sager, vilde man altsaa ikke gjennemføre Grundlovens Fordringer med Hensyn til Mundtlighed og Offentlighed uden meget store Indskrænkninger. Jeg troer ikke, at det, han i saa Henseende gjorde gjældende, kan have virkelig Betydning. Appellen vil ganske vist stundom kunne gjøre det vanskeligt for Overretten at dømme efter det Grundlag, der findes. Naar der er Mundtlighed og Offentlighed, er det vanskeligt at faae nedskrevet Vidneforklaringer og Andet fuldstændigt. Imidlertid er jeg gaaet ud fra, at i disse Sager, som skulle kunne appelleres med Hensyn til Realiteten, maa langt Mere nedskrives, end der kan være Spørgsmaal om at nedskrive ved Nævningsretten. Dommeren maa sørge for, at der er et Grundlag tilstede for Overretten, naar dens Afgjørelse kræves, idet dog selve Mundtligheds- og Offentlighedsprincipet saameget som muligt bevares. Det vil jo let sees, at der gives mange Tilfælde, hvor der ved Overretten slet ikke er Spørgsmaal om, hvad der er fremkommet som Beviis, men hvor der f. Ex. kun er Tale om Fortolkning af Love eller Afgjørelse af Indsigelser paa Grund af formelle Mangler og deslige. I

saadanne Tilfælde kan Overretten ofte afgjøre, selv om det Nedskrevne lider af Mangler. Hvor det netop kommer an paa Beviser, stiller Sagen sig anderledes. I saa Fald kan man gaae een af to Veie: enten kan Overretten, naar den finder, at der mangler Oplysninger, vise Sagen tilbage for at erholde yderligere Oplysninger, eller den kan selv lade Vidnerne møde for sig. Det vilde unægtelig have visse Fordele al lade de omreisende Dommere danne en Appelinstants for det Slags Sager; det vilde føre Appelretten nærmere Underretskredsen og navnlig nærmere til Vidnerne. Men, skjøndt det kunde have sine Fordele, er jeg veget tilbage derfra, fordi denne Ret kun vilde samles eengang hvert Fjerdingaar, og som Følge deraf en stor Deel af disse Smaasager maatte komme til at vente en lang Tid, inden de kunde finde deres endelige Afgjørelse.

Jeg kommer nu særlig til den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning). Jeg maa tilstaae, at, hvad han sagde, har jeg gjemt tilsidst, ligesom en Lækkerbid; thi det interesserede mig overordentlig at see, hvorledes han i sine Udtalelser ret traadte frem med sin Grundtanke. Paa den anden Side kan jeg ikke nægte, at han har sat mig en Deel paa Prøve. Den ærede Rigsdagsmand veed meget godt, at jeg fra gammel Tid har en sær Kjærlighed til ham, men han sætter den unægtelig ofte paa de haardeste Prøver, og det gjorde han navnlig igaar. Han greb nemlig nogle Ord af mig, af hvilke han søgte at vise, hvorledes jeg tog personlige Hensyn, hvorledes jeg tog Hensyn til Embedsmænd, der vare i Stillinger, og deslige ved de Forslag, jeg havde gjort, og ved den Maade, hvorpaa jeg betragtede Sagen. Hvorledes stiller nu denne Sag sig? Man fordrede paa eengang, lige med Et, her i Rigsdagen, at det skulde slaaes fast i Finantsloven, at alle Underdommere skulde sættes paa fast Gage. Det var paa en Maade et improviseret Forslag, der dengang kom. Regjeringen gik ind derpaa, og det store Fleertal i Thinget erklærede sig derfor. Hvad gjorde jeg dengang? Saavidt det stod til mig, søgte jeg at vise, at man derved kom til at betræde en farlig Vei, fordi man let vilde kunne foregribe Ordningen af det hele Domsvæsen og navnlig foregribe Underdommernes Stilling. Den ærede Rigsdagsmand sagde dengang, saavidt jeg erindrer, at, naar disse Vanskeligheder vare tilstede, vilde det være en stor Letsindighed, om Regjeringen gik ind paa et saadant Forslag, men da Regjeringen gik ind derpaa, kunde det ikke være Tilfældet. Den ærede Rigsdagsmand gik derefter ind paa Forslaget om at sætte Underdommerne paa fast Gage, idet man slog det fast i Finants-

loven. Paa den Maade fremtvang man den Lov, som senere er udkommen. Ved Rigsdagens Beslutning hvilede der et Tryk paa Regjeringen, men da Regjeringen forelagde Loven, var Rigsdagen selv under et Tryk, idet den jo havde forlangt en saadan Ordning. Da nu denne Sag var til Behandling her paa Rigsdagen, opstillede den ærede Rigsdagsmand ganske rigtig et Forslag derimod, et Forslag, som var sundt i sin Tanke, men saa mangelfuldt i hele sin Udførelse, at det var umuligt at gaae ind derpaa (Tscherning: Aa!). Aa! siger den ærede Rigsdagsmand; dengang sagde Forsamlingen „Aa!" til ham: dengang erklærede det store Fleertal i Forsamlingen, at det slet ikke kunde bruge det, og selv de Mænd, som ellers paa det Varmeste stadig følge den ærede Rigsdagsmand, forlode ham i dette Stykke. Han stod saagodtsom ene i denne Sag, da man til enhver Priis vilde slaae det fast, at Underdommerne skulde sættes paa fast Gage. Men hvad gjør nu den ærede Rigsdagsmand? Han træder op og bebreider mig, at jeg ikke tidligere er kommen med denne Lov; han siger, at Stillingen nu er overordentlig vanskelig, og han stiller den af ham bebudede Ordning frem som en Grund til for Tiden ikke at gaae ind paa Nævningsinstitutionen. Den ærede Rigsdagsmand kan vistnok elske denne Institution, men han vil dræbe den ved den Maade, hvorpaa han i dette Øieblik stiller sig til den. Han vil have, at Auctionsvæsenet, Skiftevæsenet og deslige „Væsen", som han sagde, skulde udskilles fra Underdommerne; men hvorfra faae vore Dommere deres Løn? Hvorfra faae de væsentlig deres Sportler? Det er just igjennem Auctions- og Skiftevæsenet. Lægger man, som han vil have, Auctionsvæsenet og Skiftevæsenet med den Fordeel, som Behandlingen af disse Sager giver, over til private Mænd, saa vil jo en Deel af Statsindtægten og Lønnen til de nuværende Embedsmænd gaae bort, og det bliver atter Staten, som kommer til at overtage Embedsmændenes Løn. See herved forstod jeg de Vanskeligheder, som det nu bestaaende Lønningsvæsen og de nu bestaaende personlige Forhold frembyde; og saaledes er nu engang Forholdet. Det er altsaa ikke let at ordne denne Sag (Tscherning: Jo!). Ja vist er det let at udskille paa den Maade, at disse Brancher gaae bort fra de nuværende Underdommere, thi Enhver vil med Kyshaand tage det af Retsembederne, som giver den meste Indtægt, for Ingenting, men at Staten paa den Maade skulde opgive en af sine vigtigste Indtægtskilder, troer jeg dog virkelig vilde være betænkeligt. Det vilde være den dyreste af alle de dyre Fremgangsmaader, som det var muligt at

følge. Jeg vil nødig minde den ærede Rigsdagsmand om, hvad han til andre Tider har udtalt, idet jeg finder, at det ikke er rigtigt at lægge altfor stor Vægt paa en Mands Yttringer, der meget hyppig udtaler sig. Der er ogsaa et Medlem (Fallesen), som søger at støtte det ærede Medlem, naar man fremfører hans egne Yttringer imod ham, idet samme ærede Medlem (Fallesen) siger, at det ærede Medlem for Holbek Amts 2den Valgkreds er „Improvisator", og at man derfor ikke skal tage det saa nøie med ham. Men her er imidlertid et Tilfælde, hvori det ærede Medlem for Holbek Amts 2den Valgkreds ikke var Improvisator, og det er derfor, jeg ikke kan Andet end minde ham om nogle Ord, som han har sagt paa den grundlovgivende Rigsforsamling, altsaa kort efter at han havde været Minister. Der var dengang netop Spørgsmaal om Bestemmelsen om Adskillelse mellem Domsmagten og Administrationen, og da det er ganske kort, skal jeg med den ærede Formands Tilladelse oplæse det. Det ærede Medlem yttrede sig saaledes: „Det forekommer mig, som at denne Paragraph egentlig ikke er farlig, naar man læser den heel og holden, det vil sige: baade det, som staaer i den, og det, som naturligviis skal underforstaaes. Paragraphen lyder saaledes: „„Retspleien bliver at adskille fra Forvaltningen efter de Regler, der fastsættes ved Lov"", og da Tiden vil være lang, inden dette kan skee, saa er Faren heller ikke stor; og at Tiden vil blive lang, troer jeg, at vi ville erkjende, naar vi see hen til, at ikke en eneste af de Stater i Europa, som for længe siden have antaget dette Princip, har været istand til at sætte det igjennem, ikke engang England, hvor man i City of London har en Magistrat, der paa eengang baade har administrativ og dømmende Myndighed; saa at jeg troer, naar vi tage Paragraphen paa denne Maade, bliver den ikke farlig. Da jeg sidst var beskjæftiget med denne Paragraph, gjorde jeg mig al mulig Umage for, at den ikke skulde fremkomme. Jeg erkjendte vel, at den var smuk i sit Princip, men den vilde blive fortæret af Tiden i sin Udøvelse". Efter disse Ord hørte man i Forsamlingen „Latter" — dengang satte man i Tidenden, hvad der bevægede sig i Forsamlingen. Hvad siger nu den ærede Rigsdagsmand her? Han siger, at vi meget længe ville komme til at vente paa Udførelsen af denne Tanke; han opstiller London som Exempel med en Tilstand, der er Aarhundreder gammel; og nu siger han paa eengang, at vi ikke kunne indføre Nævningsinstitutionen, naar vi ikke faae denne Adskillelse bragt tilveie. Er det nu muligt at finde nogensomhelst Samklang mellem disse Yttringer? Ellers pleier der dog i

den ærede Rigsdagsmands Yttringer at være en Traad, hvorved man kan forfølge et Princip, som han paa forskjellige Maader søger at arbeide hen til. Jeg vil endnu kun sige, og derved vil jeg tillige svare min ærede Ven fra Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe), at det er saare langt fra, at man i England, hvis Institutioner i denne Henseende han lovpriste, har gjennemført Adskillelsen mellem Domsmagten og Administrationen. Det er ikke blot i Byerne, at denne Adskillelse mangler, men Fredsdommerne paa Landet have meget væsentlige administrative Forretninger. De samme Mænd, som anstille en Slags Forundersøgelse, og som dømme i en Mængde mindre Straffesager, deels med deels uden Nævninger, have en stor Deel administrative Forretninger. Det er altsaa saa langtfra, at man i det Land, som man ellers priser saa høit, har anseet det for en nødvendig Betingelse med Hensyn til Nævningsinstitutionen at udskille det Administrative, at man tværtimod meget godt kan finde sig i det Forhold, som bestaaer og efterhaanden har udviklet sig. Disse Fredsdommere have netop vundet megen Anseelse og Indflydelse. Jeg haaber ganske vist, at den Tid kommer, da Adskillelsen kan finde Sted, men jeg siger, at de pecuniaire Vanskeligheder i den Henseende for Øieblikket ere uovervindelige. Gaaer man med den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning), vil det ikke være let at erstatte de Offere, som ville kræves. — Der er i den ærede Rigsdagsmands hele Tankegang Noget, som, jeg troer, danner en Kløft imellem ham og mig. Han siger vel, at han ønsker Nævninger indførte; men jeg maa have den Tro efter den Maade, hvorpaa han tager Sagen, at Ønsket dog ikke er levende, og den Maade, hvorpaa han udtalte sig her, og som stemmer med mange andre Udtalelser, gjør, at der er en Kløft imellem os, der ikke kan udfyldes. Han anpriste i stærke Udtryk den hele Udvikling, som Absolutismens Indførelse i Danmark har medført, og han har anpriist den mange Gange; jeg troer, at en af hans Forfædre var med ved denne Leilighed, og Forkjærligheden er maaskee noget Nedarvet hos ham. Absolutismen knækkede for en Deel Adelen, men denne reiste sig i en ny Skikkelse, og paa samme Tid, som den knækkede Adelen, kuede den det frie Liv i Danmark. Det er det, som vi ikke have forvundet, det, som gjør os det saa vanskeligt i mange Forhold at see den sande, den sunde Frihed i det rette Lys og ikke at forvexle den med et Vrængbillede af Lighed. Nu har den ærede Rigsdagsmand stedse — og dette anerkjender jeg hos ham — med særlig Forkjærlighed søgt at værne om dem, der ere uheldig stillede i Samfundet,

søgt at forbedre deres Kaar og saameget som muligt sørget for, at der gaaer saa Lidt som muligt ud af Borgernes Lommer. Det er en stor Fortjeneste, han har, den erkjender jeg tilfulde; jeg skal ingenlunde skatte ringe denne Bestræbelse for Forbedring i Befolkningens Kaar. Men hvad jeg sætter høiere, og hvad jeg troer er Endemaalet for enhver Forfatning, det er, at selve det sjælelige Liv hos Individet udvikler sig, at de aandelige og moralske Kræfter naae den Styrke, de overhovedet kunne naae. Vi have seet Riger, der have blændet ved glimrende Bedrifter, ved stor Krigerdaad, ved en stærk Eenhed; men aldrig var noget Folk i Sandhed stort, uden at det var frit. Det ærede Medlem bruger kun Friheden nærmest som et Middel til at forbedre Befolkningens Kaar; han seer ikke ret paa Mennesket som saadant. Og dog maa Maalet fremfor Alt være at hæve selve Mennesket, at støbe det i en saa fuldendt Form, som det overhovedet kan støbes i. Det er den forskjellige Opfattelse af den sande Friheds Værd, der i saa mange Tilfælde fremtræder imellem os, og som ogsaa i mine Tanker gjør, at den ærede Rigsdagsmand her fremstiller Noget som Vanskeligheder, der i Virkeligheden ikke er Vanskeligheder, fordrer Noget foretaget, som ikke godt kan foretages, forinden Institutionen indføres.

Jeg skal nu med Hensyn til den Henstilling eller Opfordring, der blev stillet til mig af den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe), sige, at jeg erkjender, at det Vigtigste, der kan naaes ved at overgive Lovforslaget til et Udvalg, vil være, at man bliver enig om at udtale sig over de Hovedprincipер, hvorpaa det er bygget. Det vil staae i et Udvalgs Magt at indskrænke sig dertil, uden at det derfor kunde siges stiltiende at godkjende enhver Paragraph, saaledes som den maatte findes i Lovforslaget. Naar det fra først af stillede sig paa det Standpunkt, kun at behandle Hovedspørgsmaalene og i saa Henseende gjøre Indstilling til Thinget, har jeg det Haab, at Sagen kunde gjennemgaae dette Thing og muligen naae ind i det andet. Og da troer jeg, at der ikke blot vilde være vundet et Grundlag for senere Forhandlinger, men at Justitsministeren vilde ganske særlig tage Hensyn til, hvad der saaledes var fremkommet, naar han atter tog Sagen i sin Haand. Idet jeg saaledes med Glæde slutter mig til den Henstilling, der blev gjort af et æret Medlem, maa jeg dog endnu, skjøndt jeg derved kommer tilbage til en Enkelthed, sige, at det virkelig beroer paa en Misforstaaelse, naar det ærede Medlem mener, at Revisorerne kun skulle vælges for de større Kredse. Det hedder udtrykkelig i § 11, at der skal være mindst een Kreds

i hvert Amt, hvor Nævninger holdes, og det hedder fremdeles, at, naar der findes flere i eet Amt, skulle de benævnes med Nr. 1, 2 o. s. v. Derefter hedder det i § 37, at for enhver Kreds, — ikke Nævningskreds — hvor Nævningsret holdes, er der tre Revisorer. Det er altsaa netop for temmelig smaa Kredse, at der skal være tre Revisorer.

Liebe: Maa jeg bede om Ordet til en kort Bemærkning.

Formanden: Den ærede Rigsdagsmand har Ordet.

Liebe: Med Hensyn til det sidste Punkt, den ærede Taler omtalte, skal jeg blot tillade mig at yttre, at det mulig kan beroe paa en Misforstaaelse hos mig, men at jeg dog rigtignok ogsaa troer, at denne for en heel Deel maa skyldes Redactionen, der upaatvivlelig maa siges at være temmelig utydelig. — Hvad jeg egentlig vil tillade mig at fremhæve, det er hans Yttring om, at Fredsdommernes Stilling i England skulde være saaledes, at jeg ikke skulde have havt Ret i de Bemærkninger, jeg har tilladt mig at gjøre om Nødvendigheden af Adskillelsen af den dømmende og executive Myndighed med Hensyn til Nævningeinstitutionens Indførelse. Det er ganske sandt, at i England er Fredsdommeren baade Dommer og Øvrighedsperson; men den ærede Taler har overseet, at der i England hverken af Fredsdommere eller Andre optages Forhør; og det var netop det, jeg tillod mig at fremføre, at det ikke gaaer an at optage Forhør ved Mænd, der ikke blot ere Dommere, men tillige executive Embedsmænd. For saavidt hans Bemærkninger vare henvendte tillige imod den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning), da skal jeg overlade til ham, for saavidt han finder sig beføiet dertil, at imødegaae dem.

H Hage: Ja, jeg turde dog maaskee gjøre den Bemærkning, at der virkelig optages Forhør i England. De ere vel i Reglen ikke meget omfattende, men der bliver dog optaget Forhør paa Sagens første Stadium, forinden den overgives til Anklagejuryen.

Formanden: Der er endnu tre Medlemmer, som have begjæret Ordet; men da Tiden er saa langt fremrykket, skal jeg hermed afbryde Forhandlingerne for idag.

Folkethingets Toogtyvende Møde.

Løverdagen den 2den November.

Formanden: Efter Dagsordenen gaae vi derpaa til Fortsættelse af den første Behandling af Forslag til Lov om Domsmagten i Straffesager.

Tscherning: Jeg har begjæret Ordet i Anledning af en Udtalelse af et æret Medlem her bagved (Fallesen), som gik ud paa, at det efter hans Mening har mindre at betyde, at den nye Straffelov endnu ikke er tilstede, og at de nugjældende Straffebestemmelser ere saa strenge, idet der i det foreliggende Lovforslag indeholdes en Paragraph, som opfordrer Nævningerne til at indstille til Kongen til Benaadning. Jeg har ikke omtalt denne Paragraph, skjøndt jeg godt har bemærket den i Lovforslaget og anseer den for at være et meget stort Misgreb; men jeg antager, at den hører mere til Enkelthederne, og derfor har jeg ikke omtalt den. Det ligger hos Nævningerne som hos Enhver, at henvende sig til Kongen og bede om Naade, ja, om hvad det skal være; men at paalægge Nævningerne at bede om Naade, det er at forqvakle deres Stilling, det er at gjøre dem slappe ligeover for den simple Kjendelse. Det ligger saa nær beslægtet med Noget, som jeg formoder hos de fleste Retskyndige er i Vanrygte, de saakaldte circonstances atténuantes, at man vel skal vogte sig for at friste nogen Nævningeret til at komme ind derpaa. Der er intet Spørgsmaal om, at de jo kunne gjøre det, men en Bestemmelse derom hører ikke hjemme i Loven; de behøve ikke at vide af Loven, at de kunne gjøre det. Der ligger i denne Bestemmelse Noget, der kommer til at gjøre dem vaklende i deres Stilling; men jeg har, som sagt, ikke omtalt den, fordi jeg antager den for at høre til Enkelthederne, der kunne være Gjenstand for Forandring.

Der er fremkommet en enkelt Bemærkning, som jeg ogsaa skal møde, førend jeg gaaer ind paa Sagen, og som jeg har en vis Opfordring til at imødegaae, efterat have taget Ordet. Der er blevet sagt, at der dog ikke var nogen væsentlig Grund til Klage over, at Underretsdommerne ikke i det Hele forvaltede Retten, som de burde; men maa jeg da spørge, hvoraf kommer da den hyppige Udsendelse af specielle Commissioner for at fremkalde Forunderſøgelser og udøve Retspleien der, hvor det ellers netop skulde være disse Underdommere, der skulde gjøre det? Er ikke en Mand, saa at sige, bleven berømt ved at være Dommer paa disse Underdommeres Vegne, der ikke selv kunde overkomme det? Blev han ikke sendt rundt omkring for at finde, og fandt han ikke de Forbrydere, som længe havde levet i Retskredsen, og som Vedkommende ikke selv kunde finde? Jeg behøver aldeles ikke at gaae ind paa de mange andre Exempler, vi have, som vise, hvor vanskelig den hele Stilling er med Underretsdommere; jeg vil kun bede ærede Medlemmer see efter i den Fortegnelse over Pensioner, som følger med det

forelagte Finantslovforslag, og de ville da see, hvor dyrt det er for Staten at blive af med Underretsdommere, som Regjeringen ikke længer anseer for skikkede til at kunne forvalte Retspleien. Regjeringen bliver dømt til paa Statens Vegne at betale dyrt, for at blive af med en uheldig Underretsdommer. Det ligger ikke væsentlig hos Personerne, men det ligger væsentlig i Institutet, det ligger væsentlig deri, at vi have, for blot at holde mig til en eneste Ting, 156 — nei, saamange er det dog ikke, thi de ere ikke alle Auctionsdirecteurer — men en Mængde Auctionsdirecteurer, der tillige bruges som Underretsdommere, og det er Feilen.

Dersom jeg ikke iforveien havde begjæret Ordet og paa den Maade var kommen til at udtale mig nu, skulde jeg ikke have optaget Sagen, saaledes som den ærede Forslagsstiller stillede den mellem ham og mig. Jeg kunde rolig have ladet dette Spørgsmaal ligge. Men dersom jeg nu gjorde dette, efterat jeg er kaldet til at tale, vilde det see ud, som om jeg tillagde det den allermindste Berettigelse og Betydning; men det er det, jeg ikke gjør, og det skal jeg nu nærmere komme ind paa. Det ærede Medlem sagde, at, naar vi kom ind paa denne Sag — jeg troer, det var hovedsagelig paa denne Sag — saa laae der et stort aabent Gab imellem os — jeg troer, det omtrent var de Udtryk, han benyttede sig af. Hvad nu netop det foreliggende Tilfælde angaaer, saa seer jeg ikke, at der ligger noget væsentligt Gab imellem os, siden jeg fra første Øieblik af har raadet til at lade dette Lovforslag komme videre, og jeg har ikke sat nogen Grændse for de Ønsker, jeg havde om, hvorvidt det skulde komme; thi for mig maa det gaae, saalangt det kan komme; men jeg har kun gjort opmærksom paa, at det efter den høieste Grad af Sandsynlighed ikke kan komme langt, ikke længere end om — for at tage en Lignelse — det ærede Medlem vilde bygge en Jernskinnevei og kjøre med Locomotiv uden iforveien at have beredet Banen, hvorpaa Skinnerne skulde lægges. Han vil kjøre over en knudret Bakke, et bjergigt Underlag; men at lægge sine Skinner løse derpaa, og da kjøre med Locomotiv derover, det lader sig ikke gjøre. Men, som sagt, jeg har ikke villet hindre det ærede Medlem i, under Sagens Behandling at komme til den Erkjendelse, at jeg ikke har havt Uret, naar jeg, hvergang der tidligere har været Spørgsmaal om denne Sags Fremme fra hans Side, har sagt til ham: Kom først frem med et Forslag, som retter paa de Brøst, der ere ved den nuværende Retspleie, og forbered Sagen saaledes, at, naar der kaldes paa Nævningeretterne, det da ikke

bliver en Byrde. Jeg har sagt: See ogsaa denne Sag fra det finantsielle Standpunkt, og lad det ikke blive en Speculationssag for de Planter, der under Universitetets særlige Beskyttelse voxe op til Stordommere (Afbrydelse). — Jeg synes, det var Stordommere, allenfalds var der Planter, og Universitetet gjøder dem. Det er denne altfor store og stadige Omhu for disse Planter, som gjør Synet i disse Sager ikke ganske klart for Mange, og det er det Spørgsmaal, som i en meget væsentlig Grad har ligget imellem det ærede Medlem og mig.

Jeg skal nu gaae ind paa Sagen, saaledes som det ærede Medlem søgte at stille den mellem os, efterat han havde omtalt dette Gab, uden dog nøie at sige, hvori det bestod. Det ærede Medlem behandlede Sagen, saavidt jeg kunde skjønne, psychologisk-philosophisk-historisk. Han søgte at opdage, hvordan min egentlige Beskaffenhed var, og han søgte endogsaa i mine Blodsdraaber, som de vare komne til mig efter hans Mening i Slægtfølge, og deraf vilde han bevise den Forkjærlighed, jeg skulde have for den personlige Absolutisme, og at det var en af Grundene, hvorfor jeg var Nævningeretterne imod. Det klinger besynderligt, at jeg skulde have arvet — om det nu saa var, thi jeg veed ikke med Sikkerhed, at det var min Stamfader her i Landet — Andet deraf end det, der passer til Tid og Omstændigheder. Men hvad gjorde da hin Mand dengang? Han traf sin Konge undertrykt af Stænder, og det hovedsagelig af en Stand, som dengang var den, der vidste at tilvende sig alle Embedsindtægter og al Styrelse her i Landet, nemlig Adelen. Han saae dengang intet andet Middel til at knække den — og man kan begribe det, da det laae i Nærheden af den Tid, paa hvilken man i England havde hugget Hovedet af en Konge, og paa hvilken det, at kalde Friheden til Hjælp for at støtte Kongen mod Adelskabet, var begyndt at blive en ængstlig Sag i Europa — han vidste ikke bedre, end at følge en Strømning, som da gik igjennem de fleste Lande i Europa, og som gik ud paa at hævde og hæve Statsmagten i Personen over alle disse eensidige Magter, der tilintetgjorde Samfundets hele Stilling. Det var det, som det dengang betydede at indføre den personlige Absolutisme; men dermed var ikke sagt, at den var bestemt til at skulle blive ved. Der var dermed kun sagt, at den engang skulde construeres saaledes frem, at den blev hævet over Stænderne, hævet over al Indflydelse af den Art, som gjorde, at Staten — thi den haaber jeg, at det ærede Medlem vil beholde som Absolutisme — forsvandt og gik op i Eensidighed, i Smaalighed og i personlig Interesse. Tidsomstændighederne med-

førte, at denne Udvikling vedblev, og det er et stort Spørgsmaal, hvem der meest deri støttede Kongemagten; men afgjort er det, at de Samfundsklasser, der fandt sig deri, skjøndt de maaskee kunde have rettet det, vare de, der efterhaanden høstede den største Fordeel deraf. Af Middelklassen i Samfundet, Præstesønner osv., udgik de Mænd, som under en anden Form først bleve de absolute Kongers Støtter og siden lidt efter lidt deres Herrer. Det var det lovbundne Bureaukratie. Da der blev Spørgsmaal igjen om at kalde Friheden tillive her i Landet, vendte man sig ikke til Folket og Befolkningen, man søgte ikke det politiske Folk i Befolkningen, men man vendte tilbage til det, man havde forkastet ved Enevældens Indførelse, til Stænderne. Har nu det ærede Medlem nogensinde seet mig allieret med Stænderudviklingen, med Klassevalg? Har det ærede Medlem seet det allerringeste Spor deraf? Nei, han har tværtimod hørt mig fra det første Øieblik, da Friheden tog den forvanskede Form og støbte den største Samfundsklasse her i Landet, vor egentlige Middelklasse tilside, — han har lige fra den Tid hørt mig sige: I disse Stænder, i denne Stænderinstitution ligger ikke Friheden. Og da tilraadede jeg: Hold Eder til den lovbundne Magt i Staten, som er Kongen, og kræv I, den store Borger-Samfundsklasse, Borger-Middelklassen, af Enevoldsmagten, at den hæver Eder til den Stilling, der skyldes Eder; I have forgjæves ventet det af Stænderne, hold Eder til Enevælden.

Den ærede Rigsdagsmand veed godt, at jeg ikke havde det Haab, at Enevælden kunde fyldestgjøre dette; men jeg havde det Haab, som har viist sig at være det rette og velbetænkte, at Enevælden derved skulde komme til den Erkjendelse, at den savnede en Støtte for at kunne haandhæve Statsabsolutismen. Den blev støttet og drevet fremad — det er ganske viist — af dette samme Bureaukratie, som jeg klager over, og jeg vidste det og saae det, og den ærede Rigsdagsmand har seet, at jeg meget tidlig har angrebet denne ulykkelige Kræftskade paa ethvert frit Samfund. Jeg har, som sagt, gjort det meget tidlig, uden at faae Skaden hævet, men man gjør i denne Verden forstandigst i, naar man vil naae et Maal, da at lade sig trække af de Heste, som til en given Tid have de bedste Kræfter, kun at man seer at holde dem i et Spor, hvorfra de ikke slippe ud. Nu er den Vanskelighed, vi have at overkomme, at holde dem i Sporet og ikke bringe dem til at løbe løbsk med Vognen.

Den ærede Rigsdagsmand kom saa til sine historiske Undersøgelser, som han ogsaa satte i Forbindelse med denne min Stilling som Enevældens Beundrer eller Tjener, eller hvad det

nu var — at jeg forresten har været en tro Tjener af Enevælden, saalænge den bestod, skal jeg ikke nægte; jeg holder meest af at tjene tro — det var nok Meningen, om det end blev kun løst antydet; og jeg skal derfor gaae noget nærmere ind paa min Stilling under Forfatningslovens Udvikling. Først maa jeg da bringe i Erindring, at jeg har været med at fremlægge Forfatningsloven i alt Væsentligt, som den nu er; men det skal ikke bringe mig til noget Øieblik at holde tilbage fra denne Forsamlings Vidende — om der iøvrigt skulde være Nogen, som ikke veed det — at, førend jeg for mit Vedkommende gik ind paa dette Forfatningsforslag, tilraadede jeg at gaae en anden Vei. Jeg tilraadede: Sammenskriv og sammenkog ikke en Forfatning; thi naar I see Eder om i Historien, ville I faae at see, at, jo mere man har prøvet paa i en vis given Tid at spænde Samfundet for en længere Tid i en Forfatnings-Spændetrøie, desto snarere har det bristet; og jeg har sagt det, og jeg gjentager det her, at det, at lave nye Forfatninger, har ikke været vanskeligere, end at man i flere Lande har kunnet lave flere i eet Aar. Jeg har derfor sagt: Søg at udvikle Eder af den Forfatning, I have, det bedste I kunne, og see til, saa tidlig som muligt, og medens den Tids Flodstrømning er tilstede, som nu findes, at faae de organiske Love, som der trænges til; spild ikke Tiden paa at indføre i Forfatningen gunstige Paragrapher, om hvis Udførbarhed I selv tvivle. Jeg sagde: Hvad er det, I ville, naar I ville være et frit Folk? Det er jo, at I ville skaffe en Forandring tilveie i Kongens Bestemmelsesmaade, under hvilken Lovgivningen laae, idet Absolutismen under Kongeloven var den øverst bestemmende her i Landet, under den Forudsætning, at Regenten fik sin Indskydelse af Guddommen og handlede derefter. Dette er vistnok en mystisk, men dog en storartet Tanke, og jeg siger, den eneste Tanke, der igrunden kan forsone Fornuften med den afsødte Regjeringsvælde; thi kan ikke Guds Styrelse redde mod de Feil, som den tilfældige Fødsel kan bringe paa Thronen, saa kan vanskelig noget Andet gjøre det. Det kommer kun an paa at skaffe den rette Indflydelse, men denne rette Indskydelse var kommen til at ligge — saaledes var min Overtydning og de Flestes med mig, og jeg troer ogsaa den ærede Rigsdagsmands dengang — hos Faa, der vare mindre heldig stillede for at opfatte Samfundets virkelige Brøst, Samfundets virkelige Stilling. Der er Ingen, der vil kaste Last eller Meen paa de Mænd, der dengang omgave Thronen; thi det maae vi sige til deres Eftermæle, at det var hæderlige Mænd, og mange af dem dygtige Mænd, men

de stode for fjernede fra hele den omgivende Verden, og det var denne Afstand, denne Kløft, som skulde udfyldes, det var den, jeg for mit Vedkommende gik ud paa at faae udfyldt, som den eneste Hovedsag, der forelaae ved en Repræsentation, ved at bringe Kongen til at høre gjennem Repræsentationen, hvad Folket tænkte, og gjøre denne Stemme stærk, saa at den blev Guds Stemme. Der er min Absolutisme, den kjendes jeg ved, og den forsvarer jeg, der blive Kongedømme eller Republik; thi Staten, Staten beroer alene derpaa, og den Repræsentation, som nu er kommen ind mellem alle de mange Paragrapher, der udgjøre Forfatningsloven, og som i mange Henseender ere overflødige — dens Form og Væsen har bestaaet ved min Pennespids, førend den kom ind i den Lov, hvori den nu staaer; og dersom Nogen ligeoverfor det Krav, som har fundet Fyldestgjørelse, kan sige, at jeg vil den personlige Absolutisme, tør jeg sige, at han dømmer uret eller dømmer kortsynet. Men den ærede Rigsdagsmand brugte det igrunden ogsaa kun som et Prokuratorkneb. Han var i en vis Forlegenhed ligeover for de Indsigelser, som vare gjorte, ikke mod Lovforslaget, ikke mod Nævningeretterne, men mod deres altfor letfærdige Indførelse i Livsforholdene, i Samfundet, førend Veien dertil var banet — thi Andet laae der ikke i dem — navnlig banet i to Henseender: den ene saaledes, at Institutionen kunde virke med Held, fordi Kræfterne vare tilstede, og man forstod, hvorom det gjaldt; den anden, at den ikke kom til at blive ilde lidt, fordi den overbebyrdede Folket, Befolkningen, Skatteyderne med Byrder. Idet man taler om Nævningeretters Indførelse, maa man nemlig huske paa, at man ved selve Retsudøvelsen paalægger en Skat. Man tager Folkets Tid, er det ikke en Skat? Lægger man nu ovenikjøbet Mere til, saa bliver det for Meget, og kommer Folket til den Erkjendelse, at man, for at komme hurtig til Maalet, har tilsidesat Ordningen af Forhold, der maaskee kunde bringe Besparelser tilveie, idetmindste Lettelser for Befolkningen, saa faaer man Misnøie med den hele Institution. Det ærede Medlem kan gjøre sin Lov saa god, som han vil, saa smuk, han vil; ja, han kan gjøre den til en Viisdomsugle, heel forgyldt; men naar han syer den paa den skjøre Retskjole, som for Øieblikket beklæder vort Samfund, river han den i Laser, og hans Guld falder til Jorden. Han forstyrrer det, som er, og han er ikke istand til at skabe det, som skal komme.

Den ærede Rigsdagsmand gik ogsaa ind paa en anden Side af Sagen. Da han syntes, at han dog vilde vække nogen Opmærksomhed for den Stilling, han vilde indtage, og yderligere

kaste en Skygge paa den Maade, hvorpaa jeg betragtede den, kom han over til Noget, som jeg kjender saa godt. Han anerkjendte nemlig meget velvillig min Omhu for Sparsommelighed, min Omhu for at lade Skatteyderne beholde saameget i deres Lommer som muligt, og saa heed det: Det er for det Legemlige, der sørges der — men Nævningeretterne, naar de indføres, det er noget ganske Andet, det er for det Aandelige, det er af mere ophøiet Natur. Jeg svarede strax underhaanden, hvad jeg nu skal svare her og skal svare høit: Uden Mad og Drikke er Helten Ingenting, og den ærede Rigsdagsmand har endnu ikke seet nogen nok saa skjøn, beaandet Figur fremstillet med magre Knokler. Men det skal jeg aldeles ikke holde mig til; nei, jeg skal tage det simpelt aandelig. Har jeg ikke her saa hyppig sagt: Lad enhver af Borgerne beholde af sit Overskud saameget, som han kan, og lad ham saa sørge for sig selv; thi da vil man først ret see, hvor han vil udvikle sig og sit aandelige Væsen; men bring ham ind i hvilkensomhelst Form, hvorigjennem Staten vil paatage sig at undervise og oplyse ham, selv om det skeer igjennem Nævninger, saa lykkes det Eder ikke, saa faae I dog Intet ud deraf. Husk paa, at vi leve i en Tid, i hvilken vi med Hensyn til Nævningerne kunne komme til at benytte en Deel af de Mænd, vi slaae Vrag paa, og som vi dog nu benytte her. Og hvorledes slaaes der ikke Vrag paa dem? Vi høre jo som saa, at der bliver slaaet Vrag selv paa dem, som raadslaae med os her i denne Forsamling. Troer man da under Forhold (Krogh: Naar og hvor?) „Naar og hvor!“ — Ja saa, her er et Medlem, som ikke lever i Danmark; det er Alt, hvad jeg kan sige. „Naar og hvor!“ Ja, Navne behøver jeg vel ikke at nævne, jeg frygter ikke for at gjøre det, men jeg ønsker ikke Skandalen. Vi behøve iøvrigt ikke at gaae saa langt; der er Sale her tætved, hvor man maaskee kan finde det endnu idag; til hvilken Side jeg dreier mig, mindes jeg om, at saadant Noget er skeet. Det er hovedsagelig den mere menige Stilling, de fattigere Livsvilkaar, som man skyder fra sig, som man endnu ikke kan vænne sig til at leve med paa lige Fod; det er det, man endnu ikke har forstaaet, man har endnu ikke forstaaet at skjelne mellem den sande Dannelse og noget vist opsmurt Flitterstads, som vindes gjennem en vis overfladisk Lærdom. Det er Noget, som man maa tage med i Anslag, naar man gaaer løs paa hurtig at indføre en Institution som denne. — Jeg skal tilfulde erkjende, for at der ikke kan være Tvivlsmaal derom, at, ligesom Deelagtighed i Rigsdagen, i Rigsraadet og i alle Forsamlinger af den Art er et stort og maaskee det eneste og

bedste Opdragelsesmiddel, saaledes ere ogsaa Nævninger det Samme. Men det er blevet sagt her af et Medlem (Liebe), hvis Kyndighed i disse Sager gaaer langt ud over min, at, for at Nævningeinstitutionen kan blive dertil, skulle de Dommere, som reise sig ligeover for disse Nævninger, kunne tale til dem, saa de forstaaes og, kunde man gjerne sige, til en vis Grad aves. Men har nu det ærede Medlem (H. Hage) benyttet enhver Leilighed, der gaves ham, for at bringe det derhentil, at Dommerne kom til at vænne sig til at staae for et Publicum, naar de afsagde deres Domme? Dette Punkt har foreligget mellem os i denne Forsamling; jeg vilde gaae den Vei, men det ærede Medlem ikke. Det ærede Medlem erindrer maaskee ikke Sagen om Præmisserne i Høiesteret? Var det ærede Medlem ikke ivrig for at tiltvinge sig Præmisser af Høiesteret, men var han ivrig for at faae Offentlighed i Høiesteret, hvad for Øieblikket ikke findes der? Der havde Øieblikket været til at bringe Offentligheden frem. Offentligheden bestaaer ikke deri, at Advocaterne tale offentlig med hinanden og Dommerne; nei, Offentligheden i den Betydning, hvorom der her er Spørgsmaal, bestaaer deri, at Dommerne, efterat have hørt Advocaterne, træde frem for Publicum og sige: Saaledes have vi opfattet Sagen, og det og det er efter vor Mening Ret. See, deri bestod det Præmissevæsen i Høiesteret, som var værd at høre, saaledes burde det være, men Medlemmerne af Høiesteret burde ikke ved deres Præmissefskriveri staae som Disputanter med Landsoverretterne; og Andet er Præmissefskriveriet nu ikke. Som det nu er, er det en Misforstaaelse af Høiesteret. Hvor Offentligheden skulde være, der har det ærede Medlem undladt at virke for den; og hvor har det ærede Medlem gjort det Allermindste til at fremtvinge Offentlighed paa de andre Stadier af Retsforhandlingerne? (H. Hage: Jeg har ikke havt Leilighed dertil!). — Har det ærede Medlem ikke havt Leilighed dertil? Jeg skal nu engang komme ind paa den Fremstilling, som han gav af Lønningsloven for de juridiske Embedsmænd. Den var af den Art Historie, som man ofte faaer, naar den historiske Kundskab ikke er fuldkommen, eller Hukommelsen ikke strækker til. Han fremstillede Forholdet saaledes, som om jeg og mine Venner — men her maa Hovedspørgsmaalet være om mig — altsaa, som om jeg havde bidraget det Meste til at fremtvinge denne Lov. Nei, i denne Sag er jeg bleven paa det fuldstændige negative Gebeet, idet jeg blot forlangte, at Sportellønnen ikke skulde vedblive. Jeg har ikke villet nogen Lønningslov, tværtimod, det var just det, der blev saa at sige til Stridsspørgsmaalet. Jeg sagde:

Stop Sportellønningen, derved komme vi nærmere derhen til, at Auctionsdirecteuren ophører med at være Dommer. Jeg sagde: Stop Sportellønningen, og bestem for ethvert Embede, der bliver ledigt, Lønnen efter Embedets Beskaffenhed, kort sagt, efter de foreliggende Omstændigheder. Dersom det ærede Medlem kan paavise noget Sted, hvor jeg for mit Vedkommende — og, tør jeg sige, næsten det store Fleertal af de Mænd, han nævnte som mine Venner, der siden forlode mig — var gaaet et Skridt videre, skal det være mig kjært. Men hvem gik et Skridt videre? Det gjorde Chefen for hele den juridiske Corporation. I den juridiske Corporations Navn vilde han have en corporativ Lønningslov, for at enhver i Corporationen skulde kunne vide, hvad han kunde vente og haabe. Og hvad sagde jeg til den ærede Minister, da han bebudede det Hastværk, som i den Retning paa engang var kommet over Regjeringen, imedens den foregav, at det var paatrængt den af os? Jeg for mit Vedkommende sagde: Jeg vil aldeles ikke have dette ivrige Løfte af den ærede Minister, thi naar han skal fuldbyrde Sagen saaledes, at Nævningeretsvæsenet derved forberedes til Indførelse i Staten, kan han ikke blive færdig dermed i et Aar, det er ham aldeles umuligt. Han kom ogsaa senere selv til at erkjende, hvor umuligt det var, thi han vidste selv ikke engang den mindste Besked om, hvad der vilde komme ud, naar man vilde trænge paa at faae Loven i denne Skikkelse frem. Det er ganske rigtigt, at, da der var Spørgsmaal om det reent Negative, at forhindre Sporlellønningens Vedbliven, og da Rescriptet kom fra Kongen, hvorom det ærede Medlem sagde, at det var faldet ned fra Himlen — og det er mig kjært, at det ærede Medlem erkjendte, at Kongen havde gjort det efter Guds Indskydelse — da satte det ærede Medlem sig derimod. Men jeg har ikke mærket det Allermindste til hans Modstand paa Nævningerettens Vegne, da han saae dette complicerede Lønningssystem komme frem, som han dog maatte erkjende, vilde bringe en heel Deel Vanskeligheder med sig, med mindre han vilde sætte hele Nævningeretssystemet uden derfor og lade det gaae, som det bedst kunde. Jeg troer, at han vel var paa den rette Vei, da han lod hine Ord falde, og som tydede paa, at han selv var vegen tilbage for visse personlige Betragtninger, jeg mener ikke for enkelte Personer, men fordi han selv, maaskee ubevidst, har havt en Fornemmelse af, at, dersom han skulde røre ved dette som et System, saa stak han Næven ind i en Hvesperede. Det ærede Medlem havde den Godhed at sige, at det Forslag, jeg søgte at bringe ind ved den Leilighed, for blandt Andet at forberede

og støtte Indførelsen af Nævningeretten, var en — jeg troer han sagde: ganske rigtig og smuk Idee, men den var uudførlig. Den ærede Minister var paa den Tid ogsaa villig til at erkjende, at det var en ganske smuk Idee; han erklærede den paa ingen Maade for uudførbar, og den var ogsaa saa simpel at udføre som Noget i Verden, men han erklærede, at han ikke vilde gaae ind derpaa. Jeg antydede, at der ikke vilde være den mindste Vanskelighed forbunden med at udføre den. Jeg foreslog, at de Indtægter, som bleve tillagte de forskjellige Retsembeder, skulde deles i to Dele, saaledes at den ene Deel blev betragtet som den egentlige Dommergage, der blev slaaet fast, gav Pensionsret, Alderstillæg osv., saaledes at den i Forbindelse med Resten endogsaa kunde give en høiere Lønning, end der her var foreslaaet; og at Resten, der blev tilbage for alle de extraordinaire administrative Forretninger, der bleve tillagte de forskjellige Retsbetjente, skulde betales dem som et Honorar, indtil den hele Sag engang kunde ordnes. Der er naturligviis i Loven en Paragraph, hvilken jeg ikke rørte ved, at de, som paa den Tid vare i Embedet, ikke skulde komme til at lide noget Tab. Jeg seer ikke, hvad der i al Verden skulde være Vanskelighed ved at ordne Forholdet paa den Maade, som jeg foreslog. Men saa siger det ærede Medlem: Forslaget var saa uudførbart, at selv de, som ellers pleiede at stemme med mig, forlode mig. Jeg vil iøvrigt blot holde fast ved dette, for at bringe i det ærede Medlems Erindring, at, naar han taler om en Majoritet, over hvilken jeg skulde raade, saa har han selv erkjendt, at jeg ikke raadede over nogen Majoritet; thi havde jeg raadet over den, saa skulde den have stemt med mig, fordi Sagen var alt for vigtig. Men jeg kan forøvrigt forklare mig, hvorledes Majoriteten kom til at forlade mig, og det var af, hvad man kan kalde, en parlamentarisk Fortvivlelse. Jeg vil kalde Enhver frem og spørge dem, om ikke det, der hovedsagelig bragte Majoriteten til at betræde den Vei, man gik, var for at faae dette Spørgsmaal endt, for at faae det udtømt, inden vi kom til nye Valg, som man vidste vilde foregaae under meget vanskelige Omstændigheder; men om den ikke gjorde det meget nødig, i Særdeleshed ifølge det Omfang, i hvilket Lønningerne bleve satte. Forelaae der ikke her Forslag paa Forslag om mindre Lønninger? Og var det ikke det rigtige Øieblik, da man forudsaae, at der maatte skee væsentlige Forandringer, som det ærede Medlem nu bebuder, at holde de faste Lønninger saa lave som muligt? Stemte det ærede Medlem dengang for nogle af disse lave Lønninger? Gjorde han dengang et eneste Skridt for at gjøre det klart,

hvilke Vanskeligheder der vilde stille sig iveien for at indføre Nævningesystemet? (H. Hage: Ja!) Ja, har han gjort dette, gjør det mig ondt, at jeg ikke har været opmærksom derpaa; jeg er ellers temmelig opmærksom paa, hvad der kommer fra det ærede Medlem, som i mangfoldige Henseender er et ledende Medlem. Jeg skal ikke nu forfølge denne Sag videre (Ankiær: Hør!) — ja, jeg kunde meget gjerne gjøre det ærede Medlem den Tjeneste at forfølge den videre, men jeg vil tage dette „Hør!" fra det ærede Medlem som en Erklæring for, at han nu har erkjendt, at der var givet gode Grunde for, at Nævningesagen ikke i dette Øieblik kunde bringes igjennem, uden at andre meget forskjellige Ting bleve ordnede. Og jeg kan saameget mere tage det derfor, som netop det ærede Medlem staaer paa den samme Side som jeg, har den samme Betragtning af Sagen — jeg veed dog ikke, om dette kan siges med Hensyn til den finantsielle Side, thi han pleier just ikke at være sparsommelig ligeoverfor Retsbetjentenes Lønning.

Jeg skal endnu kun berøre eet Punkt, fordi det saa ofte er kommet frem her i Salen. Jeg deler ikke den Anskuelse, som saa smukt er udtalt fra forskjellige Sider, at hele vort Retsvæsen, som det nu er, er heldigt. Jeg vilde gjøre Uret, om jeg skjulte det; jeg har sagt det saa ofte, og jeg gjentager det her, men jeg skal ikke gjentage det uden at anføre Grunde. Jeg har seet det nuværende Retsvæsen — jeg taler ikke om Personer, men om Institutioner — i en Række af Aar dømme, og det endog til temmelig strenge Straffe, for Forseelser, som aldeles ikke vare begaaede, og paa en vis Maade kun bleve begaaede ved Rettens egen Mellemkomst. Det var i Trykkefrihedssager, før Trykkefrihedsloven udkom. Retten dømte for at have overtraadt Trykkefrihedsforordningen Folk, som jo dog egentlig ikke kunde siges at have meddeelt Nogensomhelst de Tanker, de havde bragt paa Papiret, da de ikke havde meddeelt disse Tanker til Andre end til Politiet, saa det var Politiet, som bidrog til, at de kom til Publicums Kundskab. Domstole, som i en Række af Aar kunne handle paa den Maade, have efter min Anskuelse ikke noget rigtigt Retsbegreb, og de komme let til at overføre denne skjæve Opfattelse paa andre Forhold. Men jeg bliver ikke staaende derved. Jeg har seet, at Retten har dømt en Person for en Forbrydelse, der kun kunde begaaes, forsaavidt som en anden Person havde deeltaget deri, og denne anden Person har Retten frikjendt. Det kan være Ret, men det er absurd, og saalænge Retsvæsenet er saaledes, at det fører til Absurditet, er det ikke godt. Dersom jeg vilde bringe med mig

de Optegnelser, jeg har gjort af Domme, som ikke ere bedre, saa vilde De see, at det ikke var en saa lille Række. Jeg skulde have medbragt dem, dersom jeg ikke nylig var flyttet, og mine Papirer derved vare komne i en saadan Uorden, at jeg ikke kan finde dem. Det gjælder ikke alene criminelle Sager, men ogsaa Domme i civile Sager, som jeg med min ringe Forstand troer at have udfundet, ikke kunde hænge rigtig sammen med — ja, ikke med Ret, thi det er jo Eet, men med sund Menneskeforstand, det er et Andet. Det kan Altsammen ligge i Institutionen, og naar jeg omtaler dette her, saa er det mig iøvrigt om at gjøre, at vise, at det ikke er min egen Dom, som her kommer frem. Denne Forsamling har under Ledelse af andre Personer end mig, ledet iblandt Andre af det ærede Medlem, som nu er Forslagsstiller, i sin Gjerning udtalt skarpe Domme over Høiesteret, saaledes som den idetmindste engang var sammensat. Tag hele Forhandlingen om Lønningsloven for Høiesteret, og man vil faae at see, at man dengang ansaae det saare nødvendigt at faae denne Domstol renset — der skulde bedre Kræfter til. Der var ogsaa ved den nævnte Leilighed Noget, som altid forekommer mig usundt, nemlig at man, for at Retfærdigheden kan blive rigtig øvet, skal kjøbe den for dyrere Penge, ellers kan man ikke finde den. Vi have havt lignende Sager for os, der gik ud paa at faae visse enkelte Personer i Domstolene til at indtage visse enkelte Pladser, idet man ved Siden deraf har kastet Vrag paa andre Personligheder, af hvilke Domstolen var sammensat. Og naar man i det Hele gjennemgaaer de Forhandlinger, der have været førte angaaende Lønningslovene osv., saa skal man see, at, hvergang man trængte til at skaffe forhøiede Lønninger til Retspersonalet, saa henkastede man saa omtrent, at man syntes, det ikke var godt, som det var, og man maatte see at finde bedre Kræfter for den høiere Priis; hvergang det derimod var glemt, ja, saa stillede man dem høit. Jeg siger hverken Noget om, at de staae høit eller lavt; jeg siger — saa forskjellige ere Anskuelserne — om den Dom, som gav Anledning til Ønsket om Renselsen, at det efter min Mening var en god Dom, og at den høieste Domstol derved udmærkede sig; men her i denne Forsamling, og fra den Side og fra de Mænd, som jeg nærmest sigter til, er der fældet en heel anden Dom over dette Institut. — Ja, dermed skal jeg slutte og gjerne med de andre Herrer raabe Hør!

Formanden: Forinden Discussionen gaaer videre, maa jeg i Anledning af den ærede sidste Talers Foredrag tillade mig at bemærke, at jeg ikke har villet standse ham i de Yttringer, han

har fremført angaaende sin egen og Forslagsstillerens tidligere politiske Virksomhed, idet jeg har anseet disse Yttringer som et Svar paa, hvad den ærede Forslagsstiller igaar udtalte; men jeg skal gjøre den Henstilling til de ærede Herrer, som senere faae Ordet, at de saavidt muligt afholde sig fra at gaae ind paa en Undersøgelse af hverandres personlige Stilling til denne Sag og deres tidligere politiske Virksomhed. Jeg skal herefter give Ordet til Rigsdagsmanden for Holbek Amts 4de Valgkreds.

R. Jensen: Der er et eneste Hovedpunkt i denne Lov, som jeg skal tillade mig at gjøre nogle Bemærkninger om, ikke alene paa Grund af den Maade, hvorpaa dette Punkt er afhandlet i Forslaget, men ogsaa og især paa Grund af den Motivering, hvormed enkelte Talere, og navnlig enkelte af de Talere, hvis Mening i denne Sag har en stor Vægt, have understøttet dette Punkt. Det er det Punkt, der handler om de Betingelser, som skulle fordres af de Mænd, der skulle kunne faae Sæde i Nævningeretten. — Det er da sagt i Slutningen af § 22, at den, der ikke svarer umiddelbar Skat til Staten, er ubetinget udelukket fra en saadan Plads. Det er efter min Mening en meget uheldig Bestemmelse, thi jeg troer ikke, at man med Rette kan paastaae, at, fordi en Mand ikke svarer directe Skat til Staten, skal han nødvendigviis mangle de Egenskaber, man maa ønske hos en Nævning. — I § 25 indeholdes der en anden Bestemmelse i denne Henseende, som gaaer ud paa, at Enhver, som ikke i det sidste Aar har svaret i umiddelbar Skat til Staten eller Communen 50 Rd., og som heller ikke anslaaes til en aarlig reen Indtægt af 800 Rd., men som forøvrigt har de lovbefalede Egenskaber for at være Nævning, ikke har Ret til at faae Sæde i en Nævningeret, medmindre han udtrykkelig begjærer at blive optaget paa den i saa Henseende affattede Liste. — Seer man nu hen til den Bestemmelse, som indeholdes i § 43, at nemlig Nævningerne skulle udtages blandt de dygtigste, selvstændigste og agtværdigste Mænd, saa faaer det jo efter § 22 Udseende af, at den, der ikke svarer umiddelbar Skat til Staten, ikke kan regnes med blandt de Mænd, der have disse fortræffelige Egenskaber, at være dygtige, selvstændige og agtværdige. Allerede Rigsdagsmanden for Sorø Amts 1ste Valgkreds (Müllen) har henledet Opmærksomheden paa, at disse Udtryk i § 43 vare aldeles overflødige, og jeg kan ikke andet end understøtte denne Betragtning. Seer jeg hen til den Maade, hvorpaa man har motiveret denne Udelukkelse fra at kunne blive Nævning, da er den vigtigste af de Bemærkninger, der i saa Henseende ere

gjorte, den, at man har villet udelukke de Mænd, som falde ind under de Bestemmelser, jeg har nævnt, paa Grund af at det var en saa haard og trykkende Borgerpligt at være Nævning, at man ikke kunde forlange, at disse i økonomisk Henseende mindre vel stillede Mænd skulde bringe det Offentlige et saadant Offer. Det er altsaa — saaledes seer det ud — aldeles ikke paa Grund af at man troer, at disse Mænd mangle en Nævnings Dygtighed i personlig Henseende, men fordi de mangle en Nævnings Egenskab i reen økonomisk Henseende, at man udelukker dem. — Det er navnlig den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 5te Valgkreds (C. Rimestad), der har anpriist denne Bestemmelse i Lovforslaget, ligesom ogsaa den ærede Rigsdagsmand for Skanderborg Amts 1ste Valgkreds (C. M. Jespersen), men fremfor Nogen dog den ærede Forslagsstiller selv. Den ærede Forslagsstiller gik endog saavidt, at han i sit sidste Foredrag igaar Eftermiddag sagde, at, hvis der var nogen Bestemmelse, som de Mænd, der holde paa en udvidet Valgret, maatte være ham taknemmelige for, saa var det efter hans Mening netop de Bestemmelser, der indeholdes i §§ 22 og 25. Det er altsaa ikke nok, at han vil have de Mænd, der omhandles i disse Paragrapher, udelukkede, men han vil endog have Tak derfor af dem, som kjæmpe for at bevare den almindelige Valgrets Principer. Denne Tak kan jeg dog for mit Vedkommende ikke yde den ærede Rigsdagsmand. Det er efter min Overbeviisning en saa aabenbar Skingrund, der er angivet for denne Bestemmelse i Forslaget, at jeg for mit Vedkommende maa forvare mig imod, ved min Taushed at have ydet den ærede Forslagsstiller en saadan Tak. Hvis det nemlig var Alvor, at man med Hensyn til disse Mænds økonomiske Stilling vilde fritage dem for den Byrde, som Nævningegjerningens Udførelse vilde paalægge dem, saa vilde man jo ganske naturlig stille dem under Bestemmelsen i § 24 og sige, at disse Mænd kunne være fritagne, naar de derom indgive Begjæring; saa henstillede man det til dem selv, hvorvidt de vilde paatage sig den Pligt og den Byrde at være Nævning; men denne Frihed giver man dem paa ingen Maade. Man giver dem vel Retten til at kunne blive Nævning, for saavidt de selv træde frem og begjære den; men det maa jo være klart for Enhver, der kjender noget til vore Samfundsforhold, at denne Begjæring vil blive fremsat overordentlig sjælden, da Loven jo allerede antyder, at man ikke ønsker dem optagne som Nævninger. Hvis man, som sagt, kun vilde have givet dem Adgang til en Fritagelse, saa havde man sat dem op under § 24 som dem,

der havde den samme Ret til at kunne blive Nævning som enhver anden Borger, men som tillige, paa Grund af deres oekonomiske Forhold, havde den Ret at kunne blive fritagne for Nævningepligten, naar de derom paa behørig Maade indgave Begjæring. — Jeg kan aldeles ikke forstaae, at den ærede Forslagsstiller har været saa betænkelig ved at give navnlig de Mænd, der omhandles i § 25, denne almindelige Borgerret, naar jeg seer hen til den Maade, hvorpaa han har ordnet Udmældelsen af Nævningerne; thi det maa dog være ganske klart for Enhver, der kjender noget til Forholdene, at der ikke er den allerringeste Fare for, at en eneste af disse Mænd skulde kunne blive Nævning, naar man faaer saadanne Revisorer som dem, den ærede Forslagsstiller har foreslaaet. Det vilde ganske vist ikke medføre den allermindste Fare for Retssikkerheden, at give dem denne Ret, selv om man iøvrigt troede, at dette skulde medføre en saadan Fare; thi det maa anseés for aldeles utvivlsomt, at de af saadanne Revisorer som de foreslaaede aldrig ville kunne blive opførte mellem de Agtværdigste, Selvstændigste og Dygtigste. Jeg er overbeviist om, at Forslaget aldrig vil kunne gaae igjennem, saalænge disse Bestemmelser fastholdes, fordi de, uden at medføre nogensomhelst Nytte, sætte et Mærke paa de Mænd, der ikke have 800 Rd. i aarlig Indtægt; man giver dem Præget af, at de i Henseende til Nævningeretten ikke skulle være ligesaa selvstændige, agtværdige og dygtige som Andre. — Med Hensyn til den Maade, hvorpaa de, der skulle kunne indtræde i Nævningeretterne, skulle udvælges, skal jeg indskrænke mig til at udtale, at jeg anseer det for det naturligste, at de vælges af de vedkommende Communalbestyrelser. Disse ere de Autoriteter som efter min Mening have det nærmeste personlige Kjendskab til, hvilke Mænd der kunne bruges ved disse Retter, og jeg anseer det derfor for meget rigtigt at lægge Valget i deres Haand.

H. Hage: Jeg skal, efter den Opfordring, der udgik fra den ærede Formand, kun udtale faa Ord til den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning). Det vil dog maaskee være mig muligt at forklare hans Standpunkt, afholdende mig fra at berøre alle de Udskeielser, som han gjorde sig skyldig i. Han vil for Tiden ikke den personlige Absolutisme, det er klart; men som Sagerne staae for Øieblikket, vil han Stats-Absolutismen: det er hans Hovedanskuelse. See til de Betragtninger, han anstiller om Eiendomsretten, om Domstolenes Stilling i Staten og om Finantslovens Almagt, og De ville, ved at høre ham tale om disse Forhold, faae et

Indblik i hans Tanke, at Statsmagten ikke blot er almægtig i de Sager, der ligge indenfor dens Omraade, men ogsaa kan gjøre Indgreb i Personens Frihed der, hvor Loven skulde værne ham mod Alle, ogsaa mod Statsmagten. Det er netop det, der er Hovedsagen: at der ved Siden af den stærke Statsmagt, repræsenteret af Kongen og Rigsdagen i Forening, skal være en lovhjemlet personlig Frihed, skal være Rettigheder, givne ved Loven, som ikke i de enkelte Tilfælde kunne angribes, idet Vedkommende kun ved en Dom kan blive frakjendt det, han antages at have forbrudt, men ikke ved Love eller administrative Bestemmelser. See, dette er i faa Ord Hovedforskjellen mellem den ærede Rigsdagsmand og mig, og naar jeg nu nævner hans hele Stilling til denne Sag, da siger jeg det ikke for at fremdrage tidligere Afstemninger af ham, men for at vise, hvorledes Standpunktet er nu. Han stemte i sin Tid ikke blot mod Grundlovens § 76, men tager jeg ikke feil, saa baade udtalte han sig mod og stemte mod Grundlovens § 79 (Tscherning: Maa jeg bede om Ordet for en kort Bemærkning!), og det tyder paa, at han ikke ret anerkjender Betydningen af de Friheder, som ere hjemlede ved Bestemmelserne i Grundloven. Naar han nu i dette Øieblik optræder med en saa overordentlig Styrke for at gjennemføre Noget, der umulig kan gjennemføres i en kort Tid, er det da ikke naturligt, at jeg kommer til den Slutning, at han fremdrager de Fordringer, som han ikke stillede dengang, da Grundloven blev given, fordi han ikke har en saa levende Interesse for Sagen, som vilde være nødvendig for at fordre en snarlig Gjennemførelse af Nævningsinstitutionen; thi ellers vilde alle de finantsielle Betragtninger og deslige, som han anstiller, ikke fremkomme her. Har jeg nogensinde benægtet, at det er en stor og væsentlig Opgave for Rigsdagen at bringe Orden i Statshusholdningen og at spare Borgerne Penge? Men man kan gjøre rig og fattig paa forskjellig Maade; man kan spare Skillingen og lade Daleren gaae. Man kan i mange Tilfælde ved at give Penge ud skaffe Folk gode og rige Renter; og saaledes kan man ogsaa ved de Institutioner, man giver, hæve Folket saaledes, at de Skillinger ikke ere tabte, der i et givet Øieblik udgives. Men hvorledes kan den ærede Rigsdagsmand atter og atter imod mig fremdrage dette finantsielle Spørgsmaal? Har den ærede Rigsdagsmand nogensinde seet Forslag om Indførelsen af Nævninger, der ere i den Grad sparsommelige med Hensyn til Personer og finantsielle Offre som dette Forslag? Jeg tør sige, at, dersom han vil gjøre sig bekjendt med de forskjellige Love, der ere gaaede igjennem i andre

Lande, saa maa han sige Nei, og det, fordi man næsten overalt har tyet til collegiale Retter, hvor det finantsielle Offer har været saare stort og Kravet paa Menneskekræfter endnu større. Jeg har netop knyttet det af mig Foreslaaede til det Bestaaende; jeg har ikke forhindret paa nogen Maade, om ogsaa mit Forslag gaaer igjennem, at Underdommernes Antal kan blive betydelig forringet; og jeg gaaer med Fornøielse ind paa enhver Forandring, som bestemmer et ringere Antal af Nævningsdommere, for saavidt man troer at kunne nøies med et saadant. Jeg har foreslaaet Criminal- og Politiretten i Kjøbenhavn ophævet, og at der kun skulde være sex Dommere istedenfor ni, og jeg spørger derfor: Hvor ere de Offre, som ere forslaaede? — Nei, den ærede Rigsdagsmands sande Indsigelse er en heel anden; det er de ulykkelige „Auctionsdirecteurer", han vil af med; at faae disse affkaffede er hans Hovedopgave, og alt det Andet svinder for ham ind til Intet i Sammenligning dermed. Om nogle af disse Auctionsdirecteurer tillige ere Dommere, er dog virkelig den største Biting, der kan tænkes, hvor der er Spørgsmaal om at gjennemføre en Institution som den, der her er Tale om; og dog fremhæves det som en Vanskelighed for at gjennemføre denne Institution under de nuværende Forhold. Kan man tænke nogen forunderligere Maade at begrunde en Modstand paa end den? Og maa jeg ikke troe, at det dog i Virkeligheden ikke er nogen stærk Interesse, den ærede Rigsdagsmand har for denne Institutions Indførelse, naar han vil fremsætte en saadan Indsigelse? — Den ærede Rigsdagsmand gik videre, og i det, han sagde, saae jeg, at det skortede ham stærkt paa Grunde. Han talte om Dannelsens Flitterstads og Ringeagt for Befolkningen og den simple Mand. Er det et Øieblik at tale herom paa den Maade, naar jeg netop søger at drage Befolkningen frem, for at den som Meddommere kan tjene Retspleiens Haandhævelse? Er det Foragt, der her vises? Naar har jeg foragtet Rigsdagen eller de Mænd, der arbeide i den? Naar har jeg udtalt noget Saadant? (Tscherning: Det ærede Medlem gaaer i Spænd med dem, der have gjort det!) Vil den ærede Rigsdagsmand bære alle de Synder, som alle de have, der gaae i Spænd med ham? Den ærede Rigsdagsmand er ansvarlig for sig selv, han har Nok at være ansvarlig for; han skal ikke tage for meget Ansvar paa sig. Men jeg beder ogsaa om, at jeg kun er ansvarlig for mig selv. Jeg har Ingen, der paa den Maade slutter sig til mig, jeg staaer ene; men jeg vil ogsaa have Ret til at hævde mine egne Anskuelser. Naar saa den ærede Rigsdagsmand siger, at jeg har ladet forskjellig Leilighed gaae tilspilde,

for at udvikle en Offentlighed, der skulde være gavnlig, — veed da den ærede Rigsdagsmand ikke, at netop den Lov, han angreb, indeholder Bestemmelser, som muliggjøre denne Offentlighed for Høiesteret, men at man, lempende sig efter Forholdene, har stillet to Alternativer? Er der da Føie til, netop i Anledning af en Lov, der fremdrager Offentligheden, at bebreide En, at Offentligheden ikke er gjennemført? Her er netop Spørgsmaal om, at føre Dommere og Mænd, udgaaede fra Folket, sammen; at lære den dannede Mand at agte Befolkningen og samvirke med den, og lære de Mænd, der udgaae af Folket, at kunne sætte Priis paa den sande og virkelige Dannelse; og kun den vil nogensinde faae en sand Indflydelse paa de Mænd, der udgaae af Folket, naar de arbeide sammen. Det er derfor det uheldigste Øieblik, den ærede Rigsdagsmand kunde vælge, til at fremkomme her med alle de henkastede Bebyldninger imod den Ene og den Anden om at vise en Foragt, som ikke er tilstede. Der kan til Tider være viist Foragt mod enkelte Personer, og der er i alle Kredse af Folket og i alle Klasser Mænd, som heller ikke fortjene en høi Agtelse; men for alt i Verden tro dog ikke, at saadanne Udtalelser gjælde hele den danske Middelstand, og har Nogen udtalt noget Saadant, da skal jeg være den Første med den ærede Rigsdagsmand til at bebreide ham det.

Formanden: Rigsdagsmanden for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning) har Ordet for en kort Bemærkning.

Tscherning: Den ærede Forslagsstiller kom tilbage paa Grundlovens § 76 og de øvrige Løfteparagrapher, men han veed fuldkommen vel, at jeg dengang sagde: Hold Meget, og lov Lidet. Jeg fraraadede en Tilføining af en Række Paragrapher, som ikke kunde indfries i mange Aar, og i adskillige Aar umulig kunde indfries, men jeg var for, at man skulde naae disse Institutioner saa hurtig som muligt, og jeg vilde have været for, om vort hele Underretsvæsen var blevet organiseret til offentlig Retspleie. Hvormange Gange har jeg ikke sagt: Det duer ikke at indpakke en Synder i en Masse Papir og sende ham ind usect for at overdømmes to eller tre Gange mere.

C. Rimestad: Jeg maa først tillade mig at nedlægge en Indsigelse mod den Sigtelse for Mangel paa sund Menneskeforstand, som den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning) fremførte mod Domstolene paa Grund af visse Domme. Denne Mangel paa sund Menneskeforstand ligger ikke hos Domstolene, men i Lovgivningen; den ligger i den Lovgivning, som er udgaaet fra de absolute Konger, der sandelig ikke i den Henseende have havt „guddommelige" Indskydelser,

i al Fald har det da været guddommelig comiske Indskydelser. Det er ganske vist meget besynderligt, at af to anklagede Personer, af hvilke den ene ikke kan have begaaet Forbrydelsen, uden at den anden ogsaa har begaaet den, den ene undertiden maa dømmes, den anden maa frikjendes; men det ligger i vor Lovgivnings legale Beviistheori, og ikke hos Domstolene. — Hvad der iøvrigt igaar bevægede mig til at begjære Ordet, var nogle Bemærkninger af den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe). Jeg begjærede Ordet for at imødegaae dem, men iøvrigt maa jeg sige, at den ærede Rigsdagsmand gjorde det egentlig selv, inden han blev færdig. Den ærede Rigsdagsmand sagde, at det skulde være uværdigt for Rigsdagen at samle Materiale til Benyttelse for en Lovcommission. Jeg veed ikke, hvem der har talt herom; jeg har i al Fald ikke talt om at samle „Materiale" til Brug for en Lovcommission; det, jeg har sagt, er, at, da det er vitterligt, at der er to forskjellige Systemer, der have gjort sig gjældende, og at disse Systemer endog ere fremkomne her i Landet i forskjellige Lovforslag, saa var det særdeles godt, godt for Regjeringen og godt for Rigsdagen, om Regjeringen kom til at vide forud, hvilke Principer Rigsdagen i den Retning hylder. Og det maa jeg fremdeles holde paa. Hvorledes man nu kan sige, at dette er uværdigt for Rigsdagen, at det er at stille Rigsdagen paa en uværdig Plads, det forstaaer jeg ikke. Snarere kunde man sige, at det er at sætte Rigsdagen for høit og tillægge den for megen Indflydelse, hvilken Betragtning jeg iøvrigt heller ikke vilde anse for rigtig; thi vi paalægge jo ikke Regjeringen at følge disse Principer, vi sige blot: det er vore Principer, og vi haabe, at Regjeringen vil tage Hensyn dertil, for saavidt den ikke kan give aldeles overtydende Grunde for det Modsatte. — Den ærede Rigsdagsmand sagde endvidere, at det ogsaa var uværdigt for Rigsdagen at behandle Lovforslaget, alene for at give Medlemmerne en Art privat Undervisning; dette har jeg heller ikke sagt. Jeg har ikke talt om, at man skulde behandle det *alene* af den Grund, men fremhævede, hvad der ganske vist ogsaa kan komme i Betragtning, at flere Medlemmer ved Behandlingen af Loven vilde kunne faae Indsigt i de Principspørgsmaal, som her foreligge, forinden disse Principer vilde kunne fremkomme her ved Regjeringens Forslag, — thi jeg haaber bestandig, at det vil blive *Regjeringens* Forslag, vi endelig komme til at vedtage. At tage et saadant Hensyn til Medlemmerne kan jeg fremdeles ikke anse for uværdigt; i saa Fald var enhver Behandling af Forslag i Comiteer uværdig, og saa

ere Afdelingerne, som jo oprindelig bleve indførte for at meddele Medlemmerne en nærmere Indsigt i de forelagte Lovforslag, ogsaa uværdige.

Jeg skal nu blot tillade mig at gjøre et Par Bemærkninger imod den ærede Rigsdagsmand for Præstø Amts 6te Valgkreds (H. Hage). Den ene er med Hensyn til de af ham meddeelte statistiske Oplysninger, angaaende hvilke Forbrydelser der efter hans Forslag ville komme ind under Nævningeretten. Jeg skal i denne Henseende bemærke, at den aldeles overveiende Deel af de Forbrydelser, som ere blevne straffede med Vand og Brød, have været saadanne, for hvilke Straffens Maximum er bestemt at kunne gaae ud over Vand og Brød, og den overveiende Deel af saadanne Sager vil saaledes falde under Nævningeretten. — En anden Bemærkning af den ærede Rigsdagsmand, som giver mig Anledning til nogle Yttringer, er den, der faldt forleden Dag, nemlig, at det ikke ved Nævningerettens Indførelse væsentlig kommer an paa at have en Straffelovbog, der er god; thi England havde en barbarisk Straffelovbog, og Frankrig havde en udmærket, og dog var Juryen alt Andet end anseet i Frankrig, hvorimod den var lovpriist i England. Den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns Amts 3die Kreds (Liebe) har allerede viist, at denne Slutning ikke er holdbar, og jeg skal blot tillade mig med et Par Ord at antyde, at heller ikke Præmisserne ere rigtige for Frankrigs Vedkommende. Thi Frankrig har ganske vist en udmærket Straffelovbog, for saavidt angaaer Forbrydelsernes Udsondring og Classification og Betegnelsen af de Momenter, der bør have Indflydelse paa Strafbarheden; men med Hensyn til Straffebestemmelserne er den paa ingen Maade udmærket. Den er meget for streng, og netop denne Strenghed har medvirket til Uvillien mod Juryerne i Frankrig; thi den har ført baade til de yppige Frifindelser og, som den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning) bemærkede, til Anvendelse af „circonstances atténuantes“, formildende Omstændigheder, der som bekjendt kunne medføre en Nedsættelse af Straffetiden med en Trediedeel. Det er Noget, jeg har seet udhævet i den Strid, der stadig føres i Frankrig om Indskrænkning af Juryens Omraade, og Indvendingen vendes imod selve Institutionen. Saaledes blev der 1850 af omtrent 7000 Anklagede kun dømt 2000, medens 2500 bleve aldeles frifundne og 2500 dømte under formildende Omstændigheder.

Klein: Den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning) tog af et „Hør“, der faldt, efterat han havde talt om forskjellige Ting, der syntes at ligge Gjenstanden

for nærværende Sags Behandling noget fjernere, Anledning til en Udtalelse, som forekom mig at være rettet imod mig, skjøndt det omtalte „Hør" ingenlunde kom fra mine Læber. Han yttrede nemlig, at han troede, at dette „Hør" indeholdt en Erkjendelse af, at han tilstrækkelig havde paaviist, hvorledes de fornødne Foranstaltninger, der skulde bane Veien for Juryinstitutionens Gjennemførelse, ikke vare tilstede; og han sagde, at det var saameget rimeligere, at dette „Hør" var kommet fra mig, fordi han meente, at han i det Væsentlige angaaende dette Punkt var enig med mig, eller at jeg i denne Henseende stod paa samme Standpunkt som han. Det skulde være mig kjært, om jeg i denne saavelsom ogsaa i andre Sager kunde finde Bistand hos det ærede Medlem, hvis Stemme har saamegen Vægt i denne Sal, og jeg kan virkelig, uagtet jeg i meget, af hvad han har fremført, ikke kan være enig med ham, tildeels slutte mig til ham i Henseende til hiint Hovedspørgsmaal. Det har derfor gjort mig ondt, at han idag paa en Maade har arbeidet paa at nedbryde det gode Forhold, som jeg allerede glædede mig til at see udviklet imellem os i denne Sag, idet han udkastede Beskyldninger imod Dommerstanden, til hvilken han veed, jeg hører. Jeg skal imidlertid ikke indlade mig nærmere herpaa, da min ærede Collega, som nylig talte, allerede har fremført en Protest, som han kaldte det, imod disse Udtalelser; jeg skal blot gjøre den Henstilling, om man ikke, i Erkjendelse af, at intet Medlem i denne Forsamling, ligesaalidt som Forsamlingen i sin Heelhed, har Competence til at fælde Dom over de Domme, der afsiges af den Statsautoritet, der er bemyndiget til at afsige Domme, vil finde det rigtigt, at lade være med at udkaste Yttringer, der ikke kunne føre til Andet end til at udsaae Mistillid til Domstolene, hvad Alle dog vistnok maae være enige i, er uheldigt. Hvilken Mening man end privat maatte have om de Domme, der afsiges af den competente Statsautoritet, saa troer jeg dog, at man vil finde, at, jo mere Vægt dens Stemme maatte have, som nærer en ringe Mening om Domstolens Virksomhed, desmere varsom bør han være med saaledes at udkaste Mistillid. — Medens jeg saaledes har tilladt mig at afgjøre et ubetydeligt personligt Mellemværende med den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning), turde jeg maaskee gjøre opmærksom paa, at han vistnok har feilet, naar han har henviist til den i Anmærkningerne til Finantsloven foreliggende Pensionsliste for at godtgjøre, at der formeentligen har været en heel Deel uduelige Underdommere (Tscherning: Det var

kun Een!). Ja, naar det kun var Een, saa skal jeg sandelig ikke opholde det ærede Thing dermed.

Jeg vilde gjerne, forinden denne Discussion sluttes, udbede mig det ærede Things Opmærksomhed for endnu et Par Bemærkninger. Jeg har erklæret mig for en Ven af Nævningeinstitutionen, fordi den efter min Overbeviisning vil indvirke i høi Grad vækkende paa den almindelige Retsbevidsthed, fordi den vil virke gavnlig paa den store Mængde, hvad dennes Interesse for Retsanliggender angaaer, og fordi den vil tjene til at fjerne den Mistvivl, som man muligen kunde frygte for, at der stundom kunde indsnige sig med Hensyn til de retslærde Dommeres Afgjørelser, naar Retsforhandlingerne og navnlig Forhørene føres for lukkede Døre. Jeg er en Ven af Nævningeinstitutionen, fordi jeg erkjender, at det er principrigtigt, at i de Sager, i hvilke der er Spørgsmaal om en Borgers Skyld eller Uskyld, om han har forbrudt sig imod det borgerlige Samfund, og om hans Forhold til dette, — Dommen derover fældes af hans Medborgere. Jeg er derfor ogsaa enig i, at det er i sin Orden, at der gjøres Skridt til at føre Nævningeinstitutionen ind i Livet; kun mener jeg, at dens Gjennemførelse først kan skee efter eller samtidig med, at forskjellige andre Anordninger og Foranstaltninger ere trufne; og jeg mener fremdeles, hvad jeg allerede tidligere har udtalt, at man ved Indføringen af Institutionen ikke skal gaae altfor rask tilværks, men hellere begynde med noget Mindre og derefter gaae videre frem.

Det forekommer mig nemlig at være klart, at det ikke blot dreier sig om at faae en i og for sig ønskelig Institution indført saa snart som muligt, men at det ogsaa kommer an paa, at faae den indført paa en saadan Maade og saaledes forberedt, at den kan staae sin Prøve og virke til Held og Velsignelse. Jeg kan derhos ikke undlade at gjøre den Bemærkning, at det forekommer mig, at man stundom er tilbøielig til at glemme, at det ikke gaaer med Nationers Liv, saaledes som med de enkelte Individers, og at et Aar eller flere, som kunne være Meget for Individet, er kun Lidet, naar Talen er om Staters og Nationers Forhold og Udvikling. Men netop fordi jeg er en Ven af Institutionen og ønsker den indført her, saaledes at den kan komme til at vise, hvor berettiget og begrundet den er, netop derfor troer jeg, at det er uheldigt, naar man formeget hengiver sig til Illusioner med Hensyn til dens Følger i den nærmeste Fremtid, og jeg troer, at det er uheldigt, naar man af Kjærlighed til den og Længsel efter at faae den indført overseer de Vanskeligheder, der ere forbundne dermed. Jeg kan

imidlertid ikke nægte, at flere af de Foredrag, jeg har hørt i denne Sag, have gjort det Indtryk paa mig, at den Kjærlighed, man føler for Institutionen, har gjort vedkommende Talere noget blinde for Vanskelighederne og ladet dem see de Fordele, den skulde medføre, i et noget for straalende Lys. Den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning), en æret Rigsdagsmand fra Fyen (H. M. Petersen) og den ærede Rigsdagsmand for Skanderborg Amts 1ste Valgkreds (C. M. Petersen) have navnligen oprullet for os glimrende Billeder af, hvorledes Sandheden skulde seire over Løgnen, og hvorledes den forstokkede Forbryder skulde forfærdes, naar han stod ligeoverfor Repræsentanterne for den sunde Sands; og det er fremstillet for os, hvorledes Manglerne ved de lovbundne Beviisregler skulde hæves, naar Nævningeinstitutionen traadte ilive. Nuvel! jeg vil gjerne indrømme, at, naar Institutionen virkelig er ret traadt ilive, er kommen til at udvikle sig og har slaaet faste Rødder her i Landet, saa vil en heel Deel, af hvad de ærede Rigsdagsmænd have troet at kunne forudsige os i Retningen af en større Retssikkerhed, vise sig rigtigt; men jeg troer, at, hvad man saaledes har seet forud i Aanden som en Følge af Nævningeinstitutionens Indførelse, kun vil være begrundet, naar man tænker sig Institutionen idealiseret eller i en meget fuldkommen Skikkelse. Vi maae imidlertid virkelig slaae den Illusion ud af Hovedet, at vi strax kunne faae et Ideal af en Nævningeinstitution her i Landet. Det er allerede af en æret Taler udviklet med stor Styrke, og hans Ord vakte megen Opmærksomhed her i Salen, at en Betingelse for, at Institutionen kan komme til at virke velsignelsesrigt her i Landet, er, at man er i Besiddelse af overordentlig dygtige Nævningedommere til at lede den hele Forhandling, at der fordres Mænd, til hvem Alle, Advocater, Nævninger og det hele Publicum kunne see op. Det er fuldkommen rigtigt, men om man end, som jeg haaber, her i Landet skal kunne finde Mænd, der nogenlunde ere istand til at opfylde de store Fordringer, som stilles til Nævningedommerne, saa vilde det dog være urigtigt, om man ventede strax at finde Mænd, der skulde kunne staae ved Siden af de omtalte Stordommere, som man jo næsten er vant til at betragte som Halvguder. Jeg troer, det vilde være ubilligt at stille den Fordring til de Mænd, der først skulle træde frem i denne Stilling, at de endog tilnærmelsesviis skulde kunne fremtræde med den samme Glands og erhverve sig den samme Anseelse som de engelske Stordommere. Og hvad der er sagt om Nævningedommerne, gjælder jo for en Deel ogsaa om Advocaterne.

— Endnu et tredie Punkt er i denne Henseende blevet berørt, som jeg skal tillade mig at komme tilbage paa. Det er blevet fremhævet som en væsentlig Fordeel ved Nævningeinstitutionen, at man ved den offentlige Retsforhandling kunde vente Bistand fra hele Folkets Side til Opdagelse af de forskjellige Forbrydelser; man knytter det saa at sige til Retspleiens Udøvelse, man kalder det til med Interesse at tage Deel heri, og derved fremvirker man det heldige Udfald. Dette er ganske rigtigt; men troe da de ærede Medlemmer, at denne levende Deeltagelse i Retsforhandlingen og Retspleien, denne Redebonhed til at træde frem for Retten med Oplysninger, til at fremtræde som Vidne — troe de virkelig, at den kommer strax tilstede? Jeg vil gjerne troe, at Nævningeinstitutionens Indførelse kan bidrage til at udvikle Folkets Sands for Retspleien, bidrage til at opdrage det til Erkjendelse af, at det er dets Borgerpligt at bidrage, hvad det kan, til Retfærdighedens Haandhævelse; men jeg troer ganske vist, at denne Udvikling kun vil gaae for sig lidt efter lidt og langsomt, og det er i mine Tanker et stort Spørgsmaal, hvorvidt vi her i Landet nogensinde ville komme saavidt, at vi kunne maale os med, hvad man finder i England i den Henseende. Man maa ikke glemme, at det i denne Sag kommer meget an paa Nationaleiendommeligheder, og det er, troer jeg, noget egent for det danske Folk, for Mænd som for Qvinder, at man ikke holder af at trænge sig frem i offentlige Anliggender. Der er en vis Sky tilstede i den Retning hos Mange, om hvilken jeg troer, at der vil hengaae Menneskealdre for at overvinde den.

Jeg har saaledes paaviist adskillige Omstændigheder, der vel kunne gjøre, at de glimrende Forhaabninger, man gjør sig med Hensyn til Nævninge-Institutionens Indførelse, hvad dens øieblikkelige Virkninger angaaer, turde vise sig at være noget overdrevne. Men der er endnu eet Punkt, som jeg skal tillade mig at henlede Opmærksomheden paa, navnlig fordi det staaer i Forbindelse med, hvad jeg især anseer for at være en af de væsentlige Mangler ved det foreliggende Lovarbeide, og med Foranstaltninger, om hvilke der i denne Sag har været ført forskjellig Tale, da de ansees som nødvendige, for at Nævninge-Institutionen skal kunne føre til et godt Resultat. Det kommer ikke blot an paa, at have gode Nævningedommere og Advocater, eller paa en levende Medvirksomhed fra Folkets Side, men det kommer ogsaa an paa, at den første Forberedelse af Sagens Undersøgelse er nogenlunde fuldstændig og god. Det er jo Meningen, at for Nævningeretten kan intet Nyt fremkomme: det skal i Anklage-

acten siges, hvad der lægges den Anklagede til Last, og det skal siges ikke blot i Almindelighed, men temmelig omstændelig; det skal siges, hvilke Vidner der skulle føres imod ham, det skal siges, hvilke Documenter, man troer, der kunne fremføres imod ham — kort sagt, man skal give ham Leilighed til at blive bekjendt med Alt, hvad der vil blive fremført imod ham; og naar Noget er forsømt i denne Retning, kan det fra hans Side paastaaes, at den hele Forhandling er ugyldig. Med andre Ord, ligesom Forhandlingerne skulle føres offentlig, saaledes skal der gjøres Alt, for at det ikke skal kunne siges, at den Anklagede er bleven overlistet; han skal være fuldstændig paa det Rene med Alt, hvad der kan komme frem imod ham, for at han derefter kan indrette sit Forsvar. Dette er vistnok fuldkommen i sin Orden; jeg nærer ingen Tvivl om, at saaledes bør det være; men hvad der fremgaaer klart deraf, er, at, forinden Nævningeretsforhandlingerne begynde, maa man have hele det Materiale samlet, hvorpaa man vil bygge Forventningen om at kunne faae en formeentlig Forbryder overbeviist og dømt. Dette Materiale skal altsaa tilveiebringes ved Forunderſøgelsen. Naar man imidlertid seer hen til Forunderſøgelsen, saaledes som den er bragt i Forslag af den ærede Forslagsstiller, saa vil man finde, at ogsaa der gjøre de samme Principer om Offentlighed og, om jeg saa maa sige, den Anklagedes lige Stilling med den anden Part sig gjældende. Jeg bestrider ingenlunde, at dette er rigtigt, jeg mener, at det bør saaledes være, at ogsaa her Forhandlingerne bør være offentlige, at der skal gives den Paagjældende Leilighed til at forsvare sig, og at man navnlig ikke skal gaae ud fra Forudsætningen om hans Skyld, men ligesaavel fastholde Muligheden af, at han kan være uskyldig; men dette fører da dertil, at der paa et endnu tidligere Trin, saa at sige forinden Forunderſøgelsens Begyndelse, maae bringes Data tilstede, hvorpaa Undersøgelsen og den hele Virksomhed, som skal udvikles fra Forhørsdommerens Side, kan begrundes. Jeg maa her henlede Opmærksomheden paa Lovforslagets § 23, hvori det hedder: „For at Underdommeren skal sætte sig i Bevægelse i Anledning af en Anmældelse eller Klage, udkræves, at Anmælderen eller Klageren fremkommer med Oplysninger, som godtgjøre eller fremkalde grundet Formodning om, at en Forbrydelse er begaaet, saa og at en bestemt navngiven eller nærmere betegnet Person har begaaet eller efter al Sandsynlighed maa antages at have begaaet Forbrydelsen o. s. v." Denne Paragraph viser jo, at det er Meningen, at Underdommeren som saadan ikke skal sætte sig i Bevægelse, forinden der allerede

er fremkommet stærke Data for, ikke blot at en Forbrydelse er begaaet, men ogsaa hvem der har begaaet den. Det er altsaa aabenbart, at, naar Tilveiebringelsen af disse Data ikke er Underdommerens Sag, saa maa det være Andres Sag; og hvilke Andre kan der være Tale om? Der kunde maaskee være Tale om den privat Fornærmede selv, men dette vilde naturligviis deels i mange Tilfælde ikke slaae til, i mange Tilfælde vilde der ikke være nogen Forurettet tilstede, og deels vil man ikke kunne stille en saadan Fordring til den privat Fornærmede. Der er jo her Tale om offentlige Forbrydelser mod Samfundet, og det er derfor dette, der bør være virksomt for, at det fornødne Materiale kommer frem. Advocaterne, som der er tildeelt en Slags Assistentrolle ved Siden af Underdommeren, have heller ikke faaet nogen Anviisning paa at tilveiebringe dette Materiale, og jeg troer heller ikke, at det vilde være heldigt, om man, saaledes som Forholdene for Tiden ere, vilde søge denne Bistand hos disse Advocater. Hvad der bliver tilbage, er da en Virksomhed fra Politiets Side, og jeg maa i denne Henseende henvise til nogle Yttringer, der ere faldne fra den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds (Liebe), at det virkelig er nødvendigt, at man, paa samme Tid som man bortkaster de Midler — de være nu gode eller slette — som man hidtil har havt til at fremkalde Sandheden, nemlig de Midler, som ligge i Inquisitionen, i Forhørene, maa være betænkt paa at sætte noget Andet istedenfor, være betænkt paa at sætte en stærk, velorganiseret Politivirksomhed isteden derfor. Nu vil man maaskee sige: ja, men der forandres jo ikke Noget i Underdommerens hidtilværende Stilling, Underdommeren vedbliver jo tillige at være Politimester, han kan altsaa meget godt som Politimester sørge for at fremskaffe disse Oplysninger, uagtet han som Underdommer ikke har Noget dermed at gjøre; men jeg vil dog henstille til det ærede Thing, om det virkelig anseer disse to Ting for at være forenelige, at paa den ene Side Underdommeren stilles som den, der skal være hævet høit over ethvert Hensyn til hver af Siderne, som den, der skal indtage en rolig og upartisk Stilling og ligesaameget see paa den Anklagedes Tarv, som paa hvad der maatte kunne fremkomme imod ham, og at paa den anden Side den samme Mand stilles hen som Politimester, der skal gaae paa Spor efter at fremskaffe alle mulige Indicier og Vidnesbyrd imod den Anklagede. Jeg troer ikke, at en saadan Forening mellem saa forskjellige Virksomheder lader sig gjennemføre. Det forekommer mig at være nødvendigt, at, netop naar Underdommeren skal

stilles saaledes, som her er foreslaaet, maa man ved Siden af ham have en anden Person, som har at udføre den Deel af den hidtilværende Underdommers Virksomhed, som navnlig maatte charakteriseres som en Politivirksomhed. Men dette viser altsaa hen ikke blot til Nødvendigheden af en Adskillelse af det Administrative og det Judicielle, som nu ere forenede, men tillige til Nødvendigheden af nærmere Regler for Politivirksomheden i det Hele, altsaa af en Politilov.

Den ærede Forslagsstiller har meent, at de herhen hørende Foranstaltninger vare saa vanskelige, at de vilde udsætte Sagens Gjennemførelse; og han har derfor meent, at man skulde skyde Spørgsmaalet derom tilbage. Dette, troer jeg, er meget urigtigt. Naar man virkelig vil en Sags Fremme, skal man, naar den er forbunden med Vanskeligheder, ikke søge at lukke Øinene for disse Vanskeligheder, men skal tværtimod holde sig dem skarpt for Øie. Men jeg troer heller ikke, at disse Vanskeligheder endda ville være saa overordentlig store, som man maaskee tænker sig dem. Jeg maa nu for det Første bemærke, at, naar der tales om en Adskillelse mellem det Administrative og Judicielle, mener jeg ikke, at der egentlig er nogen Trang til Adskillelse i anden Henseende, end netop hvad Politivirksomheden, det executive Politi og den egentlige Dommervirksomhed angaaer; thi alle de Væsener eller Uvæsener, som den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning) saa meget talte om, ere, saaledes som det er blevet oplyst af den ærede Rigsdagsmand for Skanderborg Amts 1ste Valgkreds (C. M. Jespersen), ikke af den Beskaffenhed, at de lægge meget Beslag paa de paagjældende Embedsmænds Kræfter; og der er ialfald ikke Noget i disse Væsener, som gjør det principielt urigtigt at lade dem fremdeles, ialfald for en stor Deel, forblive hos Dommerne. Men hvad der er fornødent, navnlig naar man vil gaae videre frem paa den Vei, som er anviist her i Lovudkastet, det er, at Politivirksomheden adskilles fra Dommervirksomheden. Efter min Mening vil denne Adskillelse ganske viist kræve nogle Pengeoffre, navnlig i den første Tid. Jeg skal ikke nægte, at jeg har den Formening, at en heldig og fyldestgjørende Ordning af alle de Forhold, som høre herhen, ikke vil kunne naaes, førend man kommer til det, som jeg rigtignok frygter for, ligger i en endnu fjern Tid, at man kan vente, at folkelige Kræfter og navnlig Communerne ville tage sig af flere af disse Forhold, saaledes at man dertil just ikke behøver lønnede Statsembedsmænd. Jeg troer, som sagt, at man ikke kan haabe for det Første at komme dertil, og derfor troer jeg og-

saa, at de Foranstaltninger, som jeg i den heromhandlede Henseende anseer for nødvendige, ville medføre Pengeoffre. Det gaaer heller ikke an, som det ogsaa blev udhævet af den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning), at lukke Øinene til for disse Pengeoffre, og der turde overhovedet vel blive Spørgsmaal om saadanne paa flere Steder end netop ved det her omhandlede Punkt. Det vil saaledes vistnok vise sig, at ogsaa Advocat-Institutionen vil gjøre Fordring paa Pengeoffre; jeg troer, at det vil vise sig, at man, for at gjennemføre Institutionen, maa bekoste Localer flere Steder rundt omkring i Landet, hvor de nu ikke findes; og jeg vil endelig tillade mig at gjøre opmærksom paa, at der, efter hvad der i Lovudkastet er foreslaaet, vil fremkomme en Byrde for Statskassen, hvad alle Delinqventomkostninger angaaer. Jeg anseer det for at være i Princippet fuldkommen rigtigt, at Udgifter til offentlige Forbrydelsers Forfølgning falde Staten og ikke Communerne til Last, men jeg vil dog gjøre opmærksom paa, at, dersom det, der i denne Retning er foreslaaet i Lovudkastet, bliver vedtaget, vil der herved i Fremtiden fremkomme vistnok ingenlunde ubetydelige Udgiftsposter paa Finantsloven. Jeg troer altsaa, at man maa gjøre sig fortrolig med Tanken om Pengeoffre ved Institutionens Gjennemførelse; men jeg vil sige her, som jeg sagde før med Hensyn til Vanskelighederne, at man skal holde sig disse Offre skarpt for Øie. Man skal gjøre Sit for at ordne Sagen saaledes, at Offret bliver saa ringe som muligt; men man skal ikke skyde Spørgsmaalet derom tilbage. Men forøvrigt troer jeg, at den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning) turde have Ret i, hvad han yttrede forleden Dag, at ved en saadan Omordning af disse Forhold, som her er Tale om, vil de egentlige Dommeres Antal vistnok kunne formindskes ikke saa ganske lidt.

Der er endnu et Punkt i de her foreliggende Sager, som jeg gjerne vilde sige et Par Ord om. Den ærede Forslagsstiller har berørt dette Punkt, men, saavidt jeg har hørt, er det ikke blevet videre behandlet af noget andet Medlem her i Salen. Det forekommer mig imidlertid at være af en saa stor Betydning, at Forhandlingen ikke ret vel burde sluttes, førend det yderligere var blevet fremdraget. Jeg sigter her til Spørgsmaalet om, hvilken Majoritet der skal udfordres til en Nævningskjendelse. I Udkastets § 253 er det bestemt, at simpel Majoritet skal være tilstrækkelig til at fælde den Anklagede som skyldig. Jeg er fuldkommen enig med den ærede Forslagsstiller i, at det følger af den hele Institutions Aand og af de Forholds

Beskaffenhed, hvorom der her er Tale, at Nævningernes Kjendelse ikke bør være bunden til bestemte Beviisregler; de bør dømme efter et frit Skjøn; men naar saa er, forekommer det mig, at man maa søge en Garanti for, at dette Skjøn virkelig er begrundet, deri, at det overveiende Antal af Nævninger er enigt. Jeg kan ikke nægte, at, naar der blandt Nævningerne staaer omtrent lige mange Stemmer for at dømme den Anklagede og for at frikjende ham, saa bliver efter min Mening Sikkerheden for, at Majoriteten af disse Mænds frie Skjøn, der gaaer ud paa en Domfældelse, er rigtig, altfor ringe. Naar man siger til Nævningerne: „I skulle dømme hver især efter Eders bedste Overbeviisning, uden at I have nødig at gjøre Rede for, hvorledes I ere komne til dette Resultat," — forekommer det mig, at man maa fordre et overveiende større Antal Stemmer for Domfældelsen, for at den trøstigen kan anses som det rigtige Resultat, ellers vil den Formodning, som kan være fremkommen mod den Anklagede paa Grund af nogle Nævningers Erklæring, i høi Grad blive svækket ved det modstaaende Skjøn fra næsten ligesaa mange Nævninger. Den ærede Forslagsstiller yttrede vel, at, hvad det kom an paa, det var saa at sige at fremtvinge en rolig og alvorlig Overveielse hos Nævningerne, og han troede at have fundet et Middel til at fremtvinge denne Overveielse ved at foreskrive, at de, naar de ikke kunne blive enige, skulle blive idetmindste sex Timer samlede; men jeg kan ikke nægte, at det forekommer mig, at den Udvei, der saaledes er paaviist i Lovudkastet, ingenlunde kan anses for heldig. Jeg tvivler meget om, at det vil nytte stort, at tvinge Nævningerne til saaledes at blive sammen, naar de først hver for sig ere komne til en Mening, og det har viist sig, at der ikke er nogen Samstemning mellem dem. Forudsat, at de ikke komme til noget fælles Resultat efter en halv eller en heel Times Forløb, vil deres nødtvungne Samværen i endnu $5\frac{1}{2}$ eller 5 Timer vistnok føre til alt Andet end en skjønnere Enighed. — Jeg skal ikke opholde Thinget længer.

Jessen: Jeg vil blot ganske kort værge mig mod nogle Misforstaaelser, der have gjort sig gjældende, med Hensyn til hvad jeg forleden Dag yttrede. Jeg paastod, at Nævningerne, ved at danne sig en Overbeviisning om, hvorvidt den Anklagede ifølge Anklageacten var skyldig eller ikke, bleve veiledede ved visse Regler, som de maatte følge ved deres Overveielse af, hvorvidt de enkelte Punkter i Anklagen vare beviste eller ikke; at der i England ved Praxis, ved Præjudicater og tildeels ved Lovregler var foreskrevet, i hvilke Bestanddele Hovedspørgs-

maalet, om den Anklagede var skyldig eller ikke, burde opløses, og hvilke Punkter der burde være beviste, for at Nævningerne kunde erklære ham skyldig. Jeg tillod mig at gjøre opmærksom derpaa, fordi jeg troer, at en af de væsentligste Grunde, der ere paaberaabte mod Nævningers Indførelse, er Frygten for, at den Sikkerhed for den uskyldig Anklagede, som nu haves gjennem det lovbestemte Beviis, kunde tabes, naar Nævningeretten dømte efter et ubundet Skjøn, der, naar man lagde megen Vægt paa Udtrykket „ubundet Skjøn", let vilde betragtes som et løst Skjøn og altsaa vilde være uden al Tillid. Jeg gjorde navnlig i Nævninge-Institutionens egen Interesse opmærksom paa, at man ikke kunde betragte det Skjøn, hvortil Nævningerne kom, som et løst Skjøn, men at der vilde blive givet Nævningerne Opfordring til at tage ethvert væsentligt Punkt i Anklagen under Overveielse, forinden de afgave deres Skjøn; at der altsaa vistnok hverken forlangtes noget bestemt Qvantum Beviis, eller var foreskrevet noget Minimum af Beviis, hvormed der kunde tages tiltakke; men at der dog deels fordredes noget Beviis for hver enkelt Deel af det Factum, der constaterer Forbrydelsen, deels var foreskrevet Retsregler, baade med Hensyn til de Gjenstande, for hvilke der skulde føres Beviis, og med Hensyn til Maaden, hvorpaa, og Formen, hvorunder Beviset skulde føres.

Naar der dernæst af den ærede Forslagsstiller under hans Foredrag igaar blev yttret Tvivl om, at jeg ønskede Mundtlighed indført ved Underretterne, skal jeg gjøre opmærksom paa, at jeg, saa stærkt som jeg formaaede det, udtalte, at jeg ønskede Skriftlighed afskaffet og Mundtlighed indført overalt i Retslivet, hvor det var gjørligt. Men jeg gjorde tillige opmærksom paa, at i Straffesager, der ikke behandles af Nævninger, vil Anvendelsen af Mundtlighedsprincipet ikke efter mit Skjønnende kunne være til nogen sand Nytte: at Mundtligheden kun kan være nyttig ved de Retter, der dømme endelig, der ikke ere Underretter i den Forstand, at der er en Overret, som kan paadømme den samme Sag i Realiteten. Thi det forekommer mig aldeles klart, at, naar en overordnet Domstol skal i Realiteten kunne paadømme den samme Sag, saa maa Mundtlighed gaae over til Skriftlighed, saa maa, for at den overordnede Ret kan erholde det samme Grundlag for sin Dom, som den underordnede har havt for sin, Alt nøie kunne gjengives, hvad der er passeret ved Underretten, og det netop skriftlig. — Det Afsnit af den høitærede Forslagsstillers Udkast, som jeg i det Hele har meest imod, er det, der gjør Landsoverretten til en Appel-

instants ogsaa i Realiteten for Domme ved Underretter, hvor Mundtlighedsprincipet er herskende; thi det er ligefrem deraf en Følge, at det meget ofte vil blive nødvendigt i ganske smaa Sager at føre baade den Anklagede og Vidnerne fra deres Hjem mange Mile bort til en fjern Landsoverret. Jeg antager, at den Byrde, som derved paalægges Folk i Sager, der ikke vække nogen almindelig Interesse, er saa stor, at den let kan svække hele Kjærligheden til Nævninge-Institutionen. Det er netop af denne Grund, at jeg meget fraraader at beholde en Landsoverret som Overinstants fra den mundtlige Procedure ved Underretterne. Netop fordi jeg stærkt ønsker, at Mundtlighed ogsaa kunde finde Sted ved Underretterne, vilde jeg betragte det som langt naturligere, at man i Sager af ikke særdeles stor Betydning ved Underretterne indskrænkede sig til et lille Antal Nævninger, nogle Sandemænd, der toge det factiske Spørgsmaal i de mindre Straffesager under endelig Bedømmelse, ligesom Nævninger i Sager af større Betydning. Men derom foreligger jo ikke noget Forslag, og jeg skal derfor blot antyde dette som et Middel, der muligen kunde benyttes til at faae den Mundtlighed, som jeg tilligemed Offentligheden ønsker, indført ogsaa ved Underretterne.

J. A. Hansen: Foranlediget ved nogle Yttringer af Rigsdagsmanden for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning) angaaende vore Domstole og enkelte af deres Domme, yttrede den ærede Rigsdagsmand for Viborg Amts 5te Valgkreds (Klein), at man ikke saaledes i offentlig Forsamling skulde udtale sig dadlende om Domstolene og deres Domme, idet hele Rigsdagen lige saalidt som den enkelte Rigsdagsmand var competent til at fælde Dom over de Domme, der vare affagte af vore Domstole. Dersom man stricte vil holde sig til Ordene: „at fælde Dom" over disse Domme, saa kan den ærede Rigsdagsmand have Ret; men, naar han mener, at det ikke er rigtigt, i offentlig Forsamling at fremsætte en Mening om de Domme, der afsiges, og om vore Domstole i Almindelighed, saa troer jeg, han har Uret, og det er for at yttre mig derom, at jeg har udbedet mig Ordet. Jeg seer ikke, hvorfor Domstolene skulde være mere urørlige og staae høiere end enhver anden Autoritet, enhver anden offentlig Indretning i Landet. Det maa staae meget slet til med Domstolene, dersom det kunde indtræde, som den ærede Rigsdagsmand sagde, at man kunde berøve dem Tilliden, eller endog kun betydelig svække Tilliden til dem, naar man udtalte sin misbilligende Mening om adskillige af deres Domme eller om den hele Maade, hvorpaa

Retsvæsenet er ordnet her i Landet. Seer man hen til Lovgivningsmagten, saa vilde Enhver jo anfee den Mening, hvis den kom frem, for høist urimelig, at det ikke skulde være rigtigt at kritisere Rigsdagen eller det Ministerium, som bevirkede en Lovs Gjennemførelse, eller den ansvarlige Minister, der underskrev en Lov. Enhver finder det godt og rigtigt, at der er fuldstændig fri Leilighed til at yttre sig offentlig og i offentlige Forsamlinger om den lovgivende Magt og om den Maade, hvorpaa den røgter sit Hverv, og den vilde staae overordentlig slet, dersom det kunde nedbryde Folkets Agtelse for den; thi da maatte de Anker, der fremførtes, jo være meget vægtige og meget begrundede. Dersom man gaaer til en anden Deel af Statsmagten, den udøvende Magt, der forvaltes af Ministeriet eller den enkelte Minister, saa finder jo ogsaa Enhver, at det er fuldkommen i sin Orden, at man offentlig, i offentlige Forsamlinger og paa andre Maader udtaler en misbilligende Dom, naar man finder, at der er Noget at misbillige, at man kritiserer det, der er skeet, meget skarpt, om man vil; og det Ministerium eller den Minister, der tabte Folkets Tillid ved en saadan Kritik, maatte jo staae meget daarlig. Skulde det da forholde sig anderledes med vore Domstole? Skulde det være den eneste offentlige Autoritet, hvis Anseelse i Befolkningen vilde lide og nedbrydes, naar man udtalte en misbilligende Dom om den? Det kan jeg ikke antage. Det er jo naturligt, at vore Domstole saalidt som nogen anden Indretning i Staten kunne siges at være fuldendte, at være fuldkomne; thi alt Menneskeligt er jo ufuldkomment og vore Domstole med; de dele i saa Henseende Lod med alt Menneskeligt. Skulde det da ikke være rigtigt, ikke være tilladt, at man, naar man finder Noget at dadle hos dem i en eller anden Retning, udtaler det; skulde det være nogen Fordømmelse at udtale det, eller skulde det kunne svække Tilliden i det Hele til Dommermyndigheden? Nei, jeg troer, at enhver uhildet Mand vil sige, at det er ønskeligt og rigtigt, at der ogsaa med Hensyn til Domstolene er Frihed i Landet til at udtale sin Mening, saavel om deres Indretning i det Hele, som om de enkelte Domme, der foreligge. Jeg har mange Gange i mit Liv maattet ryste paa Hovedet, naar jeg i vore Blade har læst Domme, hvorved Landets høieste Dommermyndigheder i en og samme Sag have fældet aldeles modsatte Domme; jeg har sagt til mig selv, naar en Overret domfælder en Person til en endog høi Straf, og Høiesteret derefter siger, han er fuldstændig frifunden, og det Offentlige paalægges Omkostningerne, saa kunne dog ikke begge

Domme være rigtige, lige ophøiede, lige guddommelige, men en af dem maa være rigtig, en af dem urigtig. Nu gaaer man ud fra, at Høiesteretsdommen er den rigtige, men dersom Vedkommende havde acqviesceret — saaledes, troer jeg, man kalder det i det juridiske Sprog — ved Overretsdommen, og Sagen altsaa ikke var kommen til Høiesteret, saa var det Modsatte blevet anseet for retfærdigt og rigtigt, og hele Landet skulde jo have været pligtigt at troe det. Man vinder ikke større Tillid til Domsmagten i Landet, fordi Munden er lukket; naar man har en Mening i saa Henseende, kan man ikke forkaste den, ikke jage den ud af sit eget Bryst, selv om der var et Forbud mod at tale derom; men jeg gjentager, at de Domstole maae staae daarlig i den offentlige Mening, der ikke kunne taale en saadan Kritik. Jeg troer, det er godt og rigtigt, at dette erkjendes, og jeg vil ønske, at det ogsaa maa erkjendes af Dommermagten. Det ærede Medlem antydede jo selv dette, at han var en Deel af Dommerstanden i Danmark; men jeg vilde beklage, om det var den almindelige Mening i Dommerstanden, at man vilde svække Domstolenes Betydning ved at omtale dem i offentlige Forsamlinger, naar denne Omtale var misbilligende.

Formanden: Rigsdagsmanden for Viborg Amts 5te Valgkreds har Ordet for en kort Bemærkning.

Klein: Jeg troer virkelig ikke, at de Yttringer, der i den omhandlede Retning ere fremkomne fra det ærede Medlem, der sidst talte, eller fra den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning), ville være istand til at nedbryde Tilliden hos Folket til Domstolene. Jeg har naturligviis ikke tilsigtet at ville formene Nogen at yttre sin Anskuelse om en eller anden Anvendelse af Dommermyndigheden, men jeg har kun gjort opmærksom paa, at til at fælde en Dom over Dommervirksomheden er Ingen competent. Hvad der udsiges at være Dom, det skal og maa gjælde for det Rigtige, forsaavidt det er udtalt af den høieste Domstol paa det Gebeet, hvor den er den øverste Autoritet.

C. V. Rimestad: Maa jeg bede om Ordet.

L. Olsen: Maa jeg bede om Ordet.

Formanden: Den ærede Forslagsstiller har Ordet.

H. Hage: Dersom der er flere Medlemmer, som ønske Ordet, vil jeg hellere vente, indtil de have udtalt sig.

Formanden: Rigsdagsmanden for Kjøbenhavns 8de Valgkreds har Ordet.

C. V. Rimestad: Jeg vil kun gjøre en ganske kort Bemærkning, nemlig en Henstilling til den meget ærede Rigsdags-

mand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning). Jeg skal vel erindre, hvad den høitærede Formand for kort siden sagde, men jeg skal paa den anden Side bede lagt Mærke til, at Opfattelsen af den historiske Udvikling af vore Statsforhold maa have stor Indflydelse paa vor Dom om det foreliggende Lovforslag; — derom ere vel Alle enige. Nu er det saa, at jeg i en Række af Aar har hørt historiske Udviklinger blive fremsatte af den meget ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds. Jeg erindrer godt, den første Gang han fremsatte en saadan, da talte han om de store Samstater, der i sin Tid havde været i Asien, Samstater, som heed Babylonien og Assyrien, og som jeg aldrig har hørt Nogen kjende undtagen den ærede Rigsdagsmand; siden har jeg som sagt hørt slige historiske Udviklinger af ham til mange forskjellige Tider og af mange forskjellige Forhold. Det, der navnlig interesserer os her, er den Udvikling, vi idag hørte af vore Forfatningsforhold fra Midten af det 17de Aarhundrede indtil nu. Jeg har ogsaa tidligere hørt denne historiske Udvikling blive fremsat af den ærede Rigsdagsmand, men jeg kan ikke nægte, at, har han nogensinde forekommet mig proteusagtig, saa har det været ved den Maade, hvorpaa han har fremsat denne Udvikling. Jeg har ikke kunnet gjenkjende den fra den ene Gang til den anden, fordi den blev lempet saa betydelig efter det Forhaandenliggende, efter det, der i det enkelte Øieblik skulde passe derind i. Det kan meget godt være, det vil jeg indrømme, at det er en Feil hos mig, at jeg ikke er istand til at opfatte, som jeg burde, det flygtige Ord, saaledes som det falder fra den begavede Talers Læber; men netop derfor mener jeg, det vilde være af yderste Interesse for alle dem, der lytte til den ærede Talers Ord, og saaledes ogsaa for mig, om vi engang maatte opnaae den Lykke, at see dette Billede fængslet fast, at see det trykt paa Papiret, saa at vi derved kunde belæres. Da laae det for os, saa at vi kunde tale derom paa rette Sted, hvor man taler om saadanne historiske Udviklinger, hvortil Stedet ingenlunde er her, idetmindste ikke i den Grad, som er nødvendig til en tilbørlig Drøftelse. Det er derfor, at jeg, navnlig med denne Sag for Øie, og idet jeg tillige har for Øie den Vigtighed og Indflydelse, som en rigtig Opfattelse af vore Statsforhold i de sidste 200 Aar vil have paa Bedømmelsen af et Lovforslag som det her foreliggende, vil henstille den ærbødige Anmodning til den høitærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning), om Thinget maatte see disse hans Anskuelser komme frem for Offentligheden.

L. Olsen: Naar jeg har begjæret Ordet, er det ikke skeet for at gjøre en stor Tale, thi jeg er naturligviis ikke nogen Taler, men det er skeet paa Grund af en Paragraph i Lovforslaget, nemlig § 28, der handler om Tilsigelsen, der skal forkyndes ved Stævningsmænd, fordi det, saavidt jeg veed, er undgaaet Thingets Opmærksomhed, at det er paalagt Stævningsmændene at skulle give en Gjenpart af Tilsigelsen. Det, jeg vil udtale, er, at det er en forøget og ikke ringe Byrde for en Stævningsmand at levere en saadan Gjenpart, især naar man veed, hvor daarlig de, der have med saadanne Sager at gjøre, blive lønnede. De faae kun 8 ß hver for en saadan Forretning i Forligssager og 18 ß i andre Sager. Naar de skulle levere en Gjenpart af Tilsigelsen, vil det medtage en meget betydelig Tid for dem og sinke dem meget i deres Arbeide. Vi vide jo Alle, at det er Personer af Bondestanden og Arbeidsklassen, der udføre saadanne Forretninger. Paa Landet maa man give 3 til 4 Mk. om Dagen for at leie en Arbeidsmand, og Stævningsmændene skulle selv befordre sig og nøies med de 8 ß, eller høist 18 ß, der gives dem i Betaling for en Stævning. Jeg vilde derfor ønske, at Thinget vilde tage i Betragtning, om ikke en saadan Byrde burde forandres, især hvis vi kunde opnaae at faae et nyt Sportelreglement, hvilket vistnok i mange Henseender var ønskeligt. Jeg vilde endvidere ønske, at et saadant maatte komme istand samtidig med nærværende Lov.

H. Hage: Den ærede Rigsdagsmand for Viborg Amts 5te Valgkreds (Klein) oplæste § 23 paa tre Linier nær, men det vilde unægtelig have stillet Sagen noget anderledes med Hensyn til Fornnderføgelsen, end han meente, dersom han havde oplæst de tre sidste Linier med. De lyde saaledes: „eller at Vedkommende i det Mindste angiver væsentlige Omstændigheder, som ere skikkede til at lede til Forbrydelsens Opdagelse." Deri ligger altsaa, at det, for at Dommeren kan sættes i Bevægelse, ikke er nødvendigt, at en bestemt Person er udpeget. Ganske vist maa og bør der, naar Nævninger indføres, indtræde en Forandring med Hensyn til Dommervirksomheden paa det første Trin af Undersøgelsen. Den skarpe Inquisition, den Lethed, hvormed Dommeren nu sætter sig i Bevægelse ifølge en Angivelse, kan ikke i den Grad findes, naar Nævninger skulle indføres; der maa foreligge visse vægtige Grunde, for at Dommeren kan sættes i Bevægelse. Den almindelige Inquisition, der begynder i Betragtning af, at man mulig kan udfinde den Skyldige, og som ofte har tilfølge, at Personer anholdes

og arresteres, som senere findes uskyldige, maa forandres. Jeg troer, jeg er gaaet saa langt, som det er muligt at gaae med Hensyn til at nedlægge denne Myndighed netop i Dommerens Haand. — Med Hensyn til de Tilfælde, hvor der er Spørgsmaal om Majoritet, skal jeg tillade mig den Bemærkning, at det er Noget, der overalt vil vise sig, at Nævningerne ere tilbøielige til at følge den mildeste Mening, og netop derfor troer jeg, at man hovedsagelig maa rette Opmærksomheden paa, at en Dom ikke afsiges letsindig; man kan være temmelig sikker paa, at det efter den modne Overveielse ikke vil være den strengeste Mening, der i Reglen vil seire. — Naar den ærede Rigsdagsmand paany talte om de Vanskeligheder, der ere ved at gjennemføre denne Institution, saa har jeg atter og atter erkjendt dem. Men det vil jeg bede om, at man dog ikke vil fremstille disse Vanskeligheder større, end de virkelig ere, at man vil see dem, men søge at overvinde dem. Jeg er ganske vist tilbøielig til, naar efterhaanden Dommerembeder kunne indbrages, at virke for at forringe Dommerkredsenes Antal; derved vilde man være istand til at ansætte særlige Politimestre, uden at forøge Udgifterne; men en saadan Fordring i dette Øieblik vilde udsætte Sagens Afgjørelse for længere Tid. Den ærede Rigsdagsmand talte om, at der ikke vilde findes mange passende Localer; men denne Betragtning kan dog ikke stilles frem som noget Afskrækkende; thi de findes næsten overalt, hvor Nævningsret skulde holdes.

Der er et Sted, hvor Institutionen strax kan gjennemføres, fordi Adskillelsen mellem det Administrative og det Dømmende der allerede tildeels er gjennemført eller i al Fald med Lethed kan gjennemføres. Der er idag af den ærede Justitsminister forelagt et Udkast om Politiets Ordning i Kjøbenhavn, og naar denne Lov gaaer igjennem, vil Adskillelsen mellem Politivæsenet og Domsvæsenet tildeels være gjennemført i Hovedstaden, og den anførte Grund vil altsaa ikke forhindre i at gjennemføre Nævninger i Kjøbenhavn om ikke lang Tid. Det vilde være urigtigt, om man, fordi man ikke over hele det øvrige Land havde Alt forberedt, vilde vente med Indførelsen af Nævninger i Kjøbenhavn.

Jeg skal ikke gaae videre ind paa Sagen; men førend vi gaae til Afstemning, maa det være mig tilladt at takke Enhver, der har givet et Bidrag til denne Sags Oplysning, og jeg vil særlig takke de Mænd, som uden at have syslet med de juridiske Studier have lagt deres Interesse for Nævningers Indførelse for Dagen. Jeg troer, at det vil være

et Vidnesbyrd om, at Grundloven har slaaet Rod i Folket, og at denne Institution, som Mange troe ikke ret vil vinde Indgang hos Befolkningen, har mangfoldige Tilhængere spredte omkring i Landet.

* * *

Da ellers ingen begjærede Ordet, sattes Lovforslagets Overgang til anden Behandling under Afstemning og vedtoges eenstemmig med 78 Stemmer.

H. Hage: Jeg tillader mig at foreslaae Sagen henviist til Behandling af et Udvalg, bestaaende af ni Medlemmer, alle valgte her i Salen.

Ovenstaaende Forslag sattes derpaa under Afstemning og vedtoges eenstemmig med 79 Stemmer.

Man gik derpaa til det næste Nummer paa Dagsordenen: Første Behandling af: Udkast til Lov om Behandlingen af de Straffesager, der høre under Nævningsretter.

H. Hage: Da dette Lovforslag er blevet forhandlet i Forbindelse med det, der fornylig forelaa, skal jeg ikke udtale mig videre om det.

Da ellers Ingen begjærede Ordet, sattes Lovforslagets Overgang til anden Behandling under Afstemning og vedtoges eenstemmig med 74 Stemmer.

H. Hage: Jeg tillader mig at foreslaae dette Udkast henviist til det Udvalg, som er besluttet nedsat i den foregaaende Sag.

Ovenstaaende Forslag sattes derpaa under Afstemning og vedtoges eenstemmig med 75 Stemmer.

Man gik derpaa til det sidste Nummer paa Dagsordenen: Første Behandling af: Forslag til Lov om Behandlingen af Straffesager, der høre under Underrettternes Omraade.

H. Hage: Hvad jeg udtalte med Hensyn til det foregaaende Lovforslag, gjælder ogsaa om det nu foreliggende.

Da Ingen yderligere begjærede Ordet, sattes Lovforslagets Overgang til anden Behandling under Afstemning og vedtoges eenstemmig med 73 Stemmer.

H. Hage: Jeg skal tillade mig at foreslaae, at dette Lovforslag ogsaa henvises til det Udvalg, som er vedtaget at skulle nedsættes til Behandling af det første Lovforslag.

Ved den derpaa foretagne Afstemning vedtoges dette Forslag eenstemmig med 76 Stemmer.

Folkethingets Treogtyvende Møde.

Mandagen den 4de November.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Man gik derpaa til det første Nummer paa Dagsordenen: Valg af ni Medlemmer til et Udvalg angaaende Forslag til Lov om Domsmagten i Straffesager, til hvilket Udvalg tillige ere henviste: Forslag til Lov om Behandlingen af de Straffesager, der høre under Nævningsretter, og: Forslag til Lov om Behandlingen af Straffesager, der høre under Underretternes Omraade.

Der afgaves 76 Stemmesedler, af hvilke imidlertid een erklæredes ugyldig, fordi der paa samme var anført et Navn uden tilstrækkelig Betegnelse. Der var saaledes kun 75 gyldige Stemmesedler, og absolut Stemmefleerhed var 38 Stemmer. Valgte bleve: Liebe med 70 Stemmer, J. A. Hansen med 68, H. Hage med 67, Klein med 58, C. Rimestad med 56, C. M. Jespersen med 51, Bille med 41, Fallesen med 41 og N. Andersen med 40; (dernæst havde Alberti 31, Tscherning 29 og Müllen 28 Stemmer; de øvrige Stemmer vare spredte).

Betænkning

over

1) Udkast til Lov om Domsmagten i Straffesager,
2) Udkast til Lov om Forfølgningen af de Straffesager, der behandles ved Nævningsretter, og
3) Udkast til Lov om Behandlingen af Straffesager, der høre under Underretternes Omraade.

(Afgiven af Folkethingets Udvalg den 16de Decbr. 1861.)

Ved Folkethingets Beslutning af 2den f. M. er det overdraget nærværende Udvalg at afgive Betænkning over de af Rigsdagsmanden for Præstø Amts 6te Valgkreds, medundertegnede H. Hage, indbragte trende Lovforslag, nemlig:

1) Udkast til Lov om Domsmagten i Straffesager;
2) Udkast til Lov om Forfølgningen af de Straffesager, der behandles ved Nævningsretter, og
3) Udkast til Lov om Behandlingen af Straffesager, der høre under Underretternes Omraade.

Under disse Sagers første Behandling har Justitsministeren iblandt Andet meddeelt Thinget, at Regjeringens fleeraarige Bestræbelser for at gjennemføre de vigtige Reformer, der ved Grundlovens §§ 76 og 79 ere stillede i Udsigt, vare fremmede saa vidt, at et i Ministeriet udarbeidet Udkast, der omfatter alle de samme Anliggender som de her paagjældende Lovforslag, nu vilde blive undergivet en endelig Gjennemgaaelse og Overveielse af den dertil alt i længere Tid nedsatte Commission, hvorefter det saavel af Forslagsstilleren som af flere andre Medlemmer uden at møde Modsigelse blev udtalt, at Nedsættelsen af et Udvalg ikke tilsigtede en Behandling af disse Udkast paa sædvanlig Maade, i det Øiemed, at Thinget senere skulde vedtage samme som endelige Lovudkast i meer eller mindre forandret

Skikkelse, men at Meningen derimod alene var, igjennem Udvalget at tilveiebringe en nærmere Drøftelse af disse Materier og en Udtalelse om Hovedpunkterne i Lovforslagene, til Oplysning paa Sagens senere Trin om de Anskuelser, der i Folkethinget maatte kunne siges fortrinsviis at have Stemningen for sig. Hertil har derfor ogsaa Udvalget turdet see sin Opgave indskrænket og skal nu søge at løse samme, saavidt som den knapt tilmaalte Tid har villet tilstede det.

I Spidsen for vore Betragtninger maatte det være os tilladt at bemærke, at vi ikke her have kunnet finde Anledning til at indlade os paa nogen Undersøgelse i Almindelighed om Hensigtsmæssigheden eller Ikke-Hensigtsmæssigheden af de Reformer i vort Retsliv, hvorom der handles, eftersom Gjennemførelsen af samme ikkun er en ligefrem Efterkommelse af Grundlovens Forskrifter i de alt ovenfor nævnte §§ 76 og 79, og indskrænke vi os derfor til herom at yttre, at vi Alle med Glæde ville hilse en snart forestaaende Virkeliggjørelse af ogsaa disse grundlovmæssige Tilsagn. Det er vor Overbeviisning, at Folkets Deeltagelse i den dømmende Statsmyndigheds Udøvelse ikke blot vil bidrage til at beskjærme den borgerlige Frihed, men tillige i en væsentlig Grad styrke Udviklingen af en almindelig, sund og virksom Pligtfølelse, og høiligen befordre Tilliden til Rettens Pleie, saavel som Interessen for alle offentlige Anliggender. See vi derhos hen til Folkets sunde Sands og almindelige Oplysning, forekommer det os en ugrundet Frygt, at Evnen til en tilfredsstillende Udførelse af Nævningshvervet skulde fattes her fremfor i andre Lande, hvorimod det ganske vist gjælder ved denne Leilighed, som meer eller mindre ved enhver anden indgribende Reform, at Begyndelsen ikke kan undgaae at have sine særegne Vanskeligheder, der først efterhaanden ved Forholdenes egen Udvikling og Fremvæxt fuldstændigeu kunne ventes overvundne.

For saavidt det dernæst under Sagens første Behandling har været Gjenstand for udførlig Discussion, hvorvidt Gjennemførelsen af Grundlovens § 79, navnlig Indførelsen af Nævningsretter, burde udsættes efter den i § 76 foreskrevne Adskillelse af Retspleien fra Forvaltningen, og derhos betinges af en ny Organisation af Politimagten saavelsom af en ny almindelig Straffelov, da finder vel Udvalget af de alt under første Behandling derfor udviklede Grunde, hvortil vi for saavidt tillade os at henvise, at disse tre Foranstaltninger burde træffes forinden eller ialfald samtidig med Nævningsretters Indførelse, hvorom ogsaa nedenfor nærmere;

men naar henſees til, deels at det bebudede Regjeringsforſlag efter Juſtitsminiſterens Meddelelſe omfatter ikke blot Nævnings-inſtitutionen, men tillige en Udførelſe af Grundlovens § 76, ialfald for ſaavidt en ſaadan for Nævningsinſtitutionens Skyld maa anſees nødvendig, deels at den Udſondring af den executive Politimyndighed fra Underdommernes øvrige Functioner, ſom herved maa finde Sted, ikke vil kunne tænkes, uden at Politimyndigheden ſelv paany organiſeres og ſtyrkes, ſamt endelig, at den nye Straffelov, hvorpaa der alt i en Række af Aar har været arbeidet, efter de ligeledes meddeelte Oplysninger nu vel tør antages at være ſin Fuldendelſe nær; — ſynes der fra diſſe Sider Intet til Hinder for, at man gaaer videre med Nævningsinſtitutionens Forberedelſe og dens ſnarlige Fremme, ſaameget mindre, ſom det jo ogſaa for dens Vedkommende er uundgaaeligt, at nogen Tid maa forløbe, forinden Love desangaaende endelig kunne blive vedtagne. Høiſt ſandſynlig ville Omſtændighederne af ſig ſelv føre med ſig, at de flere her berørte forſkjellige, men indbyrdes ſaa nær forbundne Lovarbeider omtrent paa ſamme Tid ville kunne afſluttes, og ſaaledes ogſaa paa een Gang den deraf fremgaaende nye Tingenes Tilſtand tage ſin Begyndelſe.

Vi forudſkikke endnu den almindelige Bemærkning, at de i Forſlag bragte Nævningsretter øienſynlig ikke ere indrettede udelukkende efter noget enkelt af de tvende bekjendte Syſtemer, det engelſke og det franſk-tydſke, hvorimod Forſlagene maae ſiges at have benyttet begge Syſtemer eller at være Reſultatet af en Mægling imellem diſſe. Denne Egenſkab ved Lovforſlagene ſkal nu ingenlunde i og for ſig dadles, og ganſke viſt maatte en Ordning af denne Art ubetinget foretrækkes for en ligefrem Efterlignelſe af de franſk-tydſke Nævningsretter; men naar under Udvalgets Overveielſer begge Syſtemer i deres Reenhed have været ſtillede imod hinanden, har dog ſtadig det engelſke Syſtem med ſin fuldſtændige Offentlighed og Mundtlighed, ſin Frihed for al Inqviſition, ſin Hævdelſe af Anklageprincipet og af den lovlærde Dommers ſelvſtændige Stilling, vundet Anerkjendelſen fremfor det franſk-tydſke med ſin Hemmelighedsfuldhed og Skriftlighed, ſit inqviſitoriſke Forhør og ſin Nedbragelſe af Dommerens Perſon midt i de ſtridige Forhandlinger, der hvor han ſkulde bevares ſom diſſe Forhandlingers overlegne Leder og Styrer. Det er nu vel Tilfældet, at Forholdene i England, hvor Nævningsretter, i temmelig uforandret Skikkelſe, have beſtaaet fra gammel Tid af, endog længe førend den politiſke Frihed ellers iøvrigt var befæſtet, ere forſkjellige fra

Forholdene i andre Lande, navnlig saaledes som Udviklingen i nyere Tider har stillet sig; men ved Siden heraf turde det dog maaskee fortjene at fremhæves, at vort Folks nære Slægtskab med det engelske — der iblandt Andet ogsaa aabenbarer sig paa andre Rettens Gebeter, saasom igjennem den for begge Lande fælles rene Forhandlingsmaxime i private Sager — samt Ligheden i Tro, Sæder og Skikke, vel maatte kunne gjøre det mindre betænkeligt her at slutte sig nøiere til det engelske Forbillede, end Tilfældet har kunnet være i andre Lande, hvor Spørgsmaalet tildeels ogsaa under meget bevægede Tider fandt sin Afgjørelse. Hertil kommer endnu, at, fordi Institutionen helst maatte grundlægges efter engelsk Mønster, kunde derved dog aldrig være tænkt paa, i Et og Alt at overføre Systemet saaledes, som dette endnu forefindes i selve England, hvorimod det ene maatte gjælde om, ved Overførelsen at bevare Systemets Aand og sande Væsen. Ved denne aldeles naturlige nærmere Bestemmelse af Formaalet vilde strax være udelukket saadanne Egenheder, der alt i England kunne siges tildeels at være forladte af den offentlige Mening, som Overladelsen af Forfølgningen til den Forurettede uden Mellemkomst af nogen offentlig Anklager, den hele Indretning med Anklagejury, de forældede Forskrifter om Nævningernes Vilkaar, indtil de alle forenes om Afgjørelsen, og deslige; ligesom fremdeles i andre Punkter Veien vilde være aabnet for tidssvarende Lempelser allerede efter den Anledning, som selve den i England i nyere Tider reiste Forhandling maatte give, saasom i Henseende til en vis Examination af den Sigtede personligen, eller Enstemmigheden som ufravigelig Fordring ved Nævningernes Besvarelse af de dem forelagte Spørgsmaal osv. Den engelske Nævningsrets modificerede Skikkelse i Skotland og Irland turde ved en saadan Opfattelse af Stillingen fortjene særlig Opmærksomhed, og allermindst burde man, forinden den sidste Haand lægges paa Værket, forsømme at forskaffe sig nøiagtig Oplysning om den nysberørte offentlige Discussion i Nævningsmaterien, der i de sidste Aar mere og mere har hendraget Opmærksomheden i England paa sig, og hvori dette Lands første Lovkyndige og Statsmænd have taget en ikke uvæsentlig Deel.

Vende vi os nu mere specielt til de trende Lovudkast, med hvilke Udvalget har at beskjæftige sig, møder den Erindring, at der næppe er nogen tilstrækkelig Grund til at udstykke Materien til Behandling i flere enkelte Love, om end Sammendragelsen

i et enkelt Lovforslag, med de behørige Afdelinger og Underafdelinger, ganske vist maatte give samme et temmelig betydeligt, men derfor ikke just mere besværende Omfang. Ved Sammendragelsen vilde desuden opnaaes en større Frihed i Materiens Behandling, samt maaskee tillige paa flere Steder nogen Forkortelse og en bedre Orden for de enkelte Partier. Vi for vort Vedkommende have imidlertid ikke fundet det nødvendigt eller hensigtsmæssigt, ved vor Beskjæftigelse med disse Anliggender væsentlig at afvige fra Ordensfølgen i Lovforslagene, saaledes som de foreligge.

I det første **af Udkastene — om Domsmagten i Straffesager** — hvortil vi saaledes nu gaae over, er den Materie, som først frembyder sig for Betragtningen, Retsorganisationen i egentlig Forstand. I saa Henseende bestemmer Udkastet, at de hidtil udenfor Kjøbenhavn bestaaende Underretter samt Landsoverretterne og Høiesteret skulle vedblive at have Jurisdiction i Straffesager uden nogen væsentlig Forandring i deres hidtilværende Organisation; for Kjøbenhavns Vedkommende ophæver Udkastet Criminal- og Politiretten og inddeler Staden i sex Retskredse med een Dommer i hver Kreds, hvilke Retskredse i Straffesager skulle staae lige med de almindelige Underretter udenfor Hovedstaden.

Udvalget er enigt med Udkastet i, at Criminal- og Politiretten ikke vilde kunne vedblive at bestaae som hidtil under den nye Ordning; men om denne Rets Ophævelse og Opløsning i flere enkelte, indbyrdes isolerede Retter maatte være at foretrække fremfor en Forening med den kgl. Landsover- samt Hof- og Stadsret til een fælles Domstol, saaledes at det blev Medlemmer af denne sidste Ret, der for et vist Aaremaal vilde have at fungere som Enkeltdommere i de kjøbenhavnske Retskredse, turde dog være et Spørgsmaal. Jalfald synes Organisationen ved en saadan Forening at maatte vinde i Styrke paa samme Tid, som Rettens Assessorer ved den afvexlende forskjelligartede Virksomhed vilde vinde en sleersidig Erfaring, der ikke kunde undgaae at komme deres Embedsgjerning i det Hele tilgode.

Væsentligere er det imidlertid, at Udkastet forudsætter, at de almindelige Underretsembeder indtil videre skulle forblive bestaaende i deres hidtilværende Skikkelse, saa at Underdommerne foruden deres judicielle Functioner skulle beholde de dem hidtil tillagte administrative Forretninger, en Omstændighed, der fortjener saa meget større Opmærksomhed, som Forunder-

søgelsen i de Sager, der skulle høre under Nævningsret, er henlagt til Underdommerne, hvilket heller ikke ret vel kunde være anderledes.

For saavidt der nu i denne Anledning er reist Tvivl, om det ikke overhovedet maatte være en nødvendig Betingelse for Sagens Fremme, at der samtidig med den nye Ordnings Indførelse blev truffet saadanne Foranstaltninger, at Underdommerne bleve fritagne for enhver forvaltende Virksomhed, og ene og alene kom til at virke som egentlige Dommere i streng Forstand, finder Udvalget ikke, at der er nogen tilstrækkelig Grund til at tiltræde en saadan Fordring i dens fulde Omfang, saa meget mindre som den tilmed vanskelig vilde kunne fyldestgjøres, og Sagens Fremme i al Fald derved maatte udsættes i en længere Tid, end ønskeligt vilde være. Udvalget skjønner ikke rettere, end at Dommerens Stilling i Straffesager aldeles Intet lider derved, at der betroes ham Forretninger som Foged, Skifteforvalter og Auctionsforvalter samt de reent ujudicielle Forretninger som Overformynderibestyrelse og Lægdsvæsenet, der ere henlagte under de nuværende Underdommere. Eiheller kan Grundlovens § 76 antages stray at kræve en vidt gaaende Adskillelse af Retspleien fra Forvaltningen, med Udelukkelse af velbegrundede Hensigtsmæssighedshensyn, og dertil hører ikke blot klog Sparsommelighed, men iblandt Andet tillige den Fordeel, som det upaatvivlelig maa erkjendes at være, at Dommeren ved sin Virksomhed i flere af de omhandlede Forhold vinder en Erfaring, som yder værdifuld Bistand under Udførelsen af de egentlige judicielle Forretninger. Anderledes forholder det sig derimod, naar Talen bliver om den de nuværende Underdommere tillagte Politimyndighed. Her har man en Virksomhed at udsondre, som Grundlovens § 76 aabenbar har havt for Øie, og Udvalget føler sig ogsaa overbeviist om, at denne Myndighed ikke kan forblive forenet med Dommerstillingen, uden at bringe Dommeren, navnlig som Leder af Forunderøgelsen, i en skjæv og uheldig Stilling, og uden at gjøre et Brud paa det Princip, som søges gjennemført ved den nye Ordning, i Straffesager at fjerne endog Tanken om Vilkaarlighed og Overgreb. Ved Foreningen af Politimyndigheden og den dømmende Myndighed i een Person vil man ikke kunne undgaae at faae en Dommer, som ikke er, eller i al Fald ikke vilde blive anseet for at være, fuldkommen uafhængig og upartisk, og en Politimester, som ikke vilde kunne udvikle den Energi og Virksomhed, som i saa høi Grad netop under den nye Ordning vil behøves. Den, der sigtes for en

Forbrydelse, vilde savne den Tillid til sin Dommer, som saa betydelig letter Dommerens Virksomhed, og Dommeren vilde som Politimester ikke kunne undgaae at lade sig paavirke af de Forhold, hvori denne hans Stilling vilde føre ham.

Imod en saadan Adskillelse af Politimyndigheden fra Dommermyndigheden, samtidig med Indførelsen af den nye Tingenes Tilstand iøvrigt, har vistnok heller Ingen i Princípet reist nogen Indvending; man har ikkun meent, at de betydelige Omkostninger, som en saadan Adskillelse maatte medføre, i al Fald for nærværende Tid vilde blive altfor trykkende, og at derhos Reformen vilde blive udsat altfor længe, hvis den skulde vente, til Adskillelsen overhovedet kunde finde Sted. Men indrømmer man først, at Grundlovens § 76 ubetinget foreskriver en saadan Foranstaltning, og at samme derhos er, om ikke en absolut Forudsætning for den foreslaaede Nævningsinstitution, saa dog i al Fald af den største Vigtighed for dennes heldbringende Virksomhed, saa vilde det uden Tvivl, naar man ellers tillægger Institutionen omfattende Betydning for det hele Samfundsliv, være urigtigt, at skyde Adskillelsen af Dommer- og Politimyndigheden ud til en fjern Fremtid. De Vanskeligheder, der fremhæves, turde heller ikke i Virkeligheden være saa store, som det maaskee ved første Øiekast antages. Ved en Adskillelse af Politimyndigheden maatte Antallet af Retskredsene (Underretsjurisdictionerne) aabenbar kunne indskrænkes meget betydelig, ligesom der paa den anden Side maatte kunne betroes de egentlige Politimestre et større District end de nuværende Underretsjurisdictioner, naar man iøvrigt omkring i hvert District ansatte det fornødne underordnede Personale til deres Assistance. Politikredsene vilde kunne svare til de nye Underretskredse, og, naar det ved denne Leilighed maatte befindes hensigtsmæssigt, saavidt som muligt at gjøre hver Kjøbstad til Midpunkt i en Retskreds, turde der formeentlig ligeledes være Anledning til at søge Kjøbenhavns nærmeste Omegn inddraget under de kjøbenhavnske Retskredse. Ved en saadan Ordning vilde Omkostningerne næppe i meget betydelig Grad overstige dem, som den nuværende Ordning udkræver, og der vilde derhos uden Tvivl vindes den væsentlige Fordeel, at Retssikkerheden blev større og Ordenspolitiet kraftigere, end under de nuværende Forhold Tilfældet har kunnet være; thi den hidtilværende tarvelige Assistance, som Underdommeren har i sin Virksomhed som Politimester, og hans mange andre Forretninger lægge betydelige Hindringer iveien for, at han som Politimester, navnlig paa Landet, kan udfolde den behørige Energi. I Forbindelse hermed skal Udvalget endnu

bringe i Erindring, at det, selv afseet fra de Forbehold, der i de senere Aar ere tagne ved Ansættelsen af Underretsbetjente, end ikke efter Grundlovens § 78 og de midlertidige Bestemmelsers § 3 vilde være nødvendigt at meddele de Underdommere, som ikke vilde indgaae paa at lade sig ansætte som Underdommere i de nye Retskredse, deres Afsked med fuld Pension. Udvalget anseer det ogsaa for saare rimeligt, at det vilde kunne lykkes at faae de allerfleste af de nærværende Underdommere anbragte i de nye Rets- og Politikredse, deels som egentlige Dommere, deels som Politiembedsmænd, saa at der ikke vilde blive Tale om at afskedige og pensionere mange flere end dem, som paa Grund af Alder eller Svaghed, uden Hensyn til de dermed forbundne Bekostninger, maatte egne sig til Afskedigelse. — En Forandring som den omhandlede i Henseende til Underdommerembederne maatte iøvrigt ogsaa komme til at berøre Udførelsen af Retsskriverforretningerne, og der kunde da maaskee være Anledning til tillige at tage under nærmere Overveielse, om ikke muligviis nogle af Underdommernes administrative Forretninger kunde udføres ved Hjælp af Mænd, valgte af Communerne som offentlige Ombud. Men da dette dog i al Fald her maatte blive et Bipunkt, skal Udvalget ikke gaae nærmere ind derpaa.

Efter det Anførte maa Udvalget formene, at det ikke blot er en i og for sig hensigtsmæssig Foranstaltning, men vistnok ogsaa en Betingelse for, at Nævningsinstitutionen kan fyldestgjøre sit Diemed og medføre de tilsigtede Goder, at Politimagten adskilles fra Dommermyndigheden; og Udvalget maa derfor meget tilraade, at man ved Sagens endelige Ordning tillægger denne Adskillelse den Betydning, som den i Virkeligheden fortjener, og navnlig ikke af Hensyn til oekonomiske Vanskeligheder skaber en Institution, som mangler en af de væsentligste Forudsætninger for en heldbringende Virksomhed.

Medens Udkastet saaledes i det Væsentlige bibeholder den bestaaende Retsorganisation, har det dog naturligviis ikke kunnet være andet, end at betydeligere Forandringer ere paatænkte i Henseende til Retternes Functioner og Reglerne for deres Virksomhed. Det maa i saa Henseende ubetinget billiges, at de Straffesager, som skulle behandles ved de almindelige Underretter, ikke længer i Realiteten skulle kunne undergives Prøvelse ved Høiesteret. Hidtil har det saare hyppig været Tilfældet, at Sager, som angaae mindre Forbrydelser, med Hensyn til hvilke Tiltaltes Tilstaaelse foreligger, og hvori

endog Straffen har været bestemt til den laveste mulige Grad, efter de Tiltaltes Begjæring passerede alle tre Instantser igjennem, hvorved ikkun opnaaes, at Omkostningerne forøges og Arresten forlænges. Udkastet er saaledes ikke heri gaaet for vidt, men snarere turde der være Grund til at overveie, om Adgangen til Appel ikke selv derefter endnu maa siges at være for stor. Det turde navnlig heller ikke være nødvendigt at tilstede Appel til Cassation i de Sager, som, efter først at være paakjendte af de almindelige Underretter, ere prøvede i anden Instants af Landsoverretten, og næppe engang at tilstede en fuldstændig Prøvelse (baade i Henseende til Factum og Retsspørgsmaalet) ved Landsoverretten af alle de mindre Sager, som behandles ved Underretterne, naar, som efter Udkastet, Straffen blot er høiere end en Bøde af ti Rd. Foruden de Betragtninger, der i saa Henseende lade sig anstille fra et almindeligt Standpunkt, fortjener sammenlignelsesviis tillige at erindres, at de meget betydeligere Sager, som behandles ved Nævningsretterne, efter Forholdets Natur slet ikke kunne blive Gjenstand for en gjentagen fuldstændig Prøvelse, og en formelig Appel af Sager, der ved Underretterne ere Gjenstand for mundtlig Behandling, vil altid medføre saa betydelige Vanskeligheder, at det maatte være særdeles ønskeligt, om Indankningen kunde indskrænkes til de betydeligere Tilfælde. — For Behandlingen ved Overretten af de ved den foregaaende Instants mundtlig procederede Sager udkræves derhos vistnok under alle Omstændigheder særegne og mere omfattende Regler end dem, der i Udkastet ere bragte i Forslag. — Endnu maa Udvalget med Hensyn til denne Materie ikkun bemærke, at Udkastets Bestemmelser om Nedsættelse af Antallet af de i Straffesager voterende Dommere for Landsoverrettens Vedkommende fra fem til tre og for Høiesterets Vedkommende fra ni til fem vistnok ikke vilde være forbundne med Betænkelighed.

Udkastet inddeler Landet i ti nærmere betegnede større Nævningskredse, i hvilke der paa flere Steder, og mindst eet Sted i hvert Amt, flere Gange om Aaret skal holdes Nævningsret. For hver saadan større Nævningskreds skal der efter Udkastet være een Nævningsdommer (Førstedommer). Da det imidlertid navnlig i Begyndelsen vil blive særdeles vanskeligt at finde Mænd med saadanne Egenskaber, som nødvendigviis maae udfordres hos dem, der skulle udføre en Førstedommers ansvarsfulde Kald, og da det tillige vil blive nødvendigt, ogsaa i materiel Henseende at sikkre disse Mænd en saadan

Stilling, som svarer til deres Gjernings Betydenhed og betrygger deres Uafhængighed, finder Udvalget det ønskeligt at indskrænke, om ikke just Nævningskredsenes, saa dog i al Fald Nævningsdommernes Antal, da jo Intet er til Hinder for, at den samme Mand til forskjellige Tider holder Ret i flere Kredse. Det er muligt, at en saadan Indskrænkning i Nævningsdommernes Antal vilde medføre, at man ikke, som i Udkastet fastsat, vilde kunne paalægge dem tillige at fungere som Medlemmer af Landsoverretterne; men Udvalget kan heller ikke anse det for aldeles afgjort, om en saadan Bestemmelse i og for sig vilde være heldig, eller om man ikke snarere maatte fordre af Nævningsdommerne, at de skulde offre al deres Tid og alle deres Kræfter paa at udøve og uddanne sig for deres betydningsfulde Virksomhed i Nævningsretterne. I al Fald kunne vi ikke anse det for rigtigt, at Regjeringen ved Valget af disse Mænd udelukkende skulde bindes til Landsoverrettens Medlemmer, saalidet som udelukkende til Medlemmer af Høiesteret, hvorimod det turde være rettest at lade Valget være frit, om man saa end alligevel vilde finde det hensigtsmæssigt, at den, der udnævnes til Nævningsdommer, erholder Sæde i en af Overretterne eller i Høiesteret. Navnlig turde Frihed i Henseende til Valget være at anbefale i Begyndelsen; thi saalænge Institutionen endnu ikke er trængt saaledes igjennem, at den har vundet fuld Anerkjendelse baade hos Juristerne og hos Folket, vil det falde vanskeligt at finde duelige Førstedommere, og selv saadanne Mænd, naar de findes, ville i deres Gjernings Udførelse have betydelige Vanskeligheder at overvinde. Senere, naar Institutionen har slaaet Rod og vundet den Velvillie og Støtte hos Folket, som det er vort Haab, at den snart vil finde, vil det baade blive i og for sig lettere for Nævningsdommerne at udføre deres Kald, og man tør derhos vistnok gjøre Regning paa, at Reformen vil give Stødet til et nyt og bedre System end det nuværende for Uddannelsen af vore juridiske Embedsmænd, navnlig i de dømmende Stillinger. Det er at vente, at en friere Adgang vil blive aabnet til Sagførervirksomheden, og at ikke Faa, der tænke paa at indtræde i de egentlige juridiske Livsstillinger, derigjennem ville søge at vinde den yderligere Uddannelse og Erfaring og at godtgjøre deres Dygtighed og Retsindighed, som det navnlig ved Besættelsen af mere betydende og overordnede Dommerembeder saa væsentlig gjælder om. Af sig selv vil da Forholdenes egen Udvikling medføre, at de fornødne Kræfter baade her og til andre Diemed fremkomme i tilstrækkelig Mængde.

Efter Udkastet skal enhver Nævningsret tiltrædes foruden af Førstedommeren af tvende andre lovkyndige Medlemmer. Dette maa imidlertid ikke forstaaes, og er ei heller i Udkastet forstaaet, som om disse tre lovkyndige Medlemmer i Forening skulde udgjøre en collegial Ret, saaledes at de ganske eller dog i det Væsentligste skulle stilles jævnsides med hinanden. Noget Saadant vilde efter Forholdets egen Natur næppe lade sig udføre og maatte i al Fald vise sig høist uheldigt. Reformens Gjennemførelse paa rette Maade og Institutionens heldbringende Virksomhed vil i en særdeles høi Grad være betinget af, at der findes Mænd, som, samtidig med at de offre alle deres Kræfter og hele deres Interesse paa deres Kald, ogsaa skulle have hele den egentlige Ledelse af Forhandlingerne ved Nævningsretterne. Vil man dele denne Ledelse mellem Flere, svækker man med det Samme den Energi, som nødvendigviis maa kræves hos Nævningsdommeren, forringer hans Autoritet ligeoverfor Nævningerne, Sagførerne og den Anklagede, og deler Ansvaret. Men paa det anførte Princip gjøre Udkastets Bestemmelser om Meddommere heller intet Brud; de ere under den egentlige Forhandling for Nævningsretten fuldkommen underordnede Førstedommeren; han varetager ikke blot hele Rettens indre Politi, men det er ogsaa ham alene, der under Forhandlingerne træder i umiddelbart Forhold til Nævningerne, Sagførerne og Anklagede. Først ved Afgjørelsen af retslige Incidentspunkter og ved Sagens endelige Paakjendelse efter Forhandlingernes Slutning bliver der Spørgsmaal om Meddommernes Virksomhed, og da ville de vistnok ofte kunne yde Førstedommeren en værdifuld Bistand. Allerede denne Betragtning retfærdiggjør uden Tvivl Udkastets Bestemmelser om Meddommere, men i ethvert Fald anseer Udvalget det for retteſt, ved den nye Institutions Indførelse at tage Hensyn til den nu engang herskende Folkemening, der i flere Dommere seer en væsentlig Garanti for den retfærdige Afgjørelse, og navnlig ville Meddommerne være paa deres Plads, hvis det billiges, at Udkastets Bestemmelser om Adgangen til en yderligere Prøvelse i Høiesteret af Retsspørgsmaalene, saaledes som Udvalget agter at foreslaae, forandres derhen, at denne Adgang ikke ubetydelig indskrænkes. — Det maa vistnok ligeledes billiges, at Udkastet tager Meddommerne blandt de almindelige Underdommere; ikke blot ville disse ved Deeltagelse i Forhandlingerne ved Nævningsretterne indsamle en Erfaring, som vil komme dem til Nytte i deres egen Retskreds, men derved vil tillige Interessen for den nye Institution mere og mere styrkes, hvor den maaskee endnu ikkun

er svag, ligesom det vel ogsaa er at haabe, at adskillige Underdommere igjennem denne deres Deeltagelse som Meddommere ved Nævningsretterne ville kunne uddannes til senere selv at indtage Plads som Førstedommere. — Endnu skal Udvalget ikkun henlede Opmærksomheden paa, at det dog formeentlig vilde være rigtigst at udtale, at den Underdommer, som har foretaget Forundersøgelsen i en Sag, ei maa deeltage i Behandlingen af samme Sag for Nævningsretten.

Det fortjener uden Tvivl Billigelse, at Udkastet ikke opstiller særegne positive Betingelser for overhovedet at kunne blive Nævning. Det maa nemlig vistnok erkjendes, at saadanne særegne Betingelser, navnlig en vis Census, vanskelig afgive nogen sand Garanti for de Egenskaber hos en Mand, som det her fornemmeligen gjælder om. Man lægger derfor heller ingen Vægt paa, at der dog er forlangt nogen Skatteudredelse til Staten eller, som det tillige skulde hedde, Communen, saameget mindre som saadanne Skatteydelser jo forekomme med saa overordentlig ringe Beløb, at de ved denne Leilighed umulig ville kunne komme i nogen Betragtning. Udvalget skulde saaledes finde det naturligere, at man ligefrem holder sig til Betingelserne for Valgberettigelse til Folkethinget, medens iøvrigt Hovedtrækkene i Forslaget synes vel egnede til at følges. Navnlig tiltræder Udvalget ganske Bestemmelsen om, at ikke Enhver, som har Betingelserne for at opføres paa den almindelige Nævningsliste, derfor behøver at lade sig opføre, forsaavidt efter Udkastet Berettigelsen ikkun da tillige er en Forpligtelse, hvor den Vedkommende enten ved en vis betydeligere Skatteudredelse eller en vis Formuesnydelse er saaledes stillet i Livet, at Pligten findes at burde paahvile ham. Uden at indlade os paa Spørgsmaalet om, hvorvidt Udkastets Satser i den nysberørte Henseende netop maatte være de meest passende, erkjende vi nemlig, at det langtfra er nogen ubetydelig Byrde, der ved den nye Institution lægges paa de Borgere, som kaldes til Nævningsretterne, og det tør desuden vistnok ingenlunde ubetinget forudsættes, at Mænd, hvis økonomiske Kaar ere saadanne, at deres Opmærksomhed stadig maa være henvendt paa at erhverve sig og Familie de nødvendige Subsistentsmidler, ville have den fornødne Interesse for den nye Institution og de dermed forbundne Pligter. Er dette alligevel Tilfældet, og Beredvilligheden lægger sig for Dagen ved Begjæring om Optagelse paa Listen, opføres de med Føie.

Den vigtige og ikke mindre vanskelige Opgave, af den store Mængde, som saaledes — enten uden eller efter Anmældelse — bliver at opføre paa den almindelige Nævningsliste, at udfinde de Mænd, hvem det ifølge deres Redelighed, Selvstændighed og øvrige personlige Egenskaber helst maatte betroes at fælde Dom i Sager, som angaae deres Medborgeres Velfærd, har Udkastet søgt at løse ved at overlade Affattelsen af den meget mindre omfattende, saakaldte Udvalgsliste til tre kongevalgte Revisorer for hver enkelt mindre Nævningskreds (hvert District, hvori Nævningsret holdes). Det forekommer imidlertid Udvalget mindre principmæssigt og derhos unødvendigt, at overlade Valget af disse Revisorer udelukkende til Regjeringen, hvorimod der vel kunde være Anledning til at lade den ene som Formand vælge paa denne Maade, og derimod de to andre af Communalautoriteterne.

Ved Bestemmelserne om den senere Affattelse af Lodtrækningslisten til Brug i Retssessionen finder Udvalget det ikke nødvendigt her at dvæle, hvilket ligeledes gjælder om Reglerne for Nævningslisten i den enkelte Sag og Parternes Forkastelsesret — Materier, der jo iøvrigt høre hjemme paa et meget senere Trin.

Det hidtil fulgte Princip, at strafbare Lovovertrædelser ordentligviis forfølges af det Offentlige, er bibeholdt i Udkastet, og dette maa saa meget mere billiges, som der selv i Lande, hvor privat Forfølgning fra gammel Tid er Regelen, alt længe er yttret stærk Tilbøielighed til deri at gjøre Forandring. Fremdeles skal som hidtil Forfølgningen ved de forskjellige Retter iværksættes ved de ved samme offentlig beskikkede Sagførere, der ligeledes ville have at varetage den Anklagedes Forsvar. Imidlertid tillægger Lovudkastet de offentlige Anklagere en Stilling, som er væsentlig forskjellig fra de nuværende Sagføreres; det tænker sig en sluttet Corporation af saadanne Mænd med en Generaladvocat i Spidsen og har i de offentlige Anklageres Haand nedlagt vigtige offentlige Beføielser, hvorom nærmere nedenfor. Her skulle vi indskrænke os til at bemærke, at det vistnok maatte anses nødvendigt, at ikke blot Generaladvocaten, men ogsaa de enkelte andre Advocater, hvem der skulde paahvile andre Pligter end den blotte Udførelse af Sager for Retten, bleve ansatte som faste Statsembedsmænd, hvorimod dette ikke mere end nu vilde være nødvendigt med de øvrige Sagførere, hvis Tjeneste udkræves til Udførelsen af enkelte, dem specielt overdragne Anklage- eller Forsvarshverv.

Ved Overgangen fra Materien om Retsorganisationen til Reglerne om Sagernes Behandling ved de forskjellige Retter falder det naturligst at berøre det vigtige Spørgsmaal, hvilke Sager der skulle henhøre under Underretterne og der paakjendes uden Mellemkomst af Nævninger, og hvilke der derimod skulle paakjendes ved Nævningsretterne. Lovudkastets §§ 2 og 12, hvori Bestemmelserne forsaavidt indeholdes, have selvfølgelig i Overeensstemmelse med Forskrifterne i Grundlovens § 79 for det Første henlagt til Nævningsretterne de Sager, som reise sig af politiske Lovovertrædelser, alene med Undtagelse af dem, der henhøre under Rigsretten. En, forøvrigt næppe aldeles fuldstændig, Angivelse af disse Sager, saaledes som Forholdene i Øieblikket stille sig, er derhos tilføiet; men naar den nye Criminallov udkommer, vil en Henviisning til denne Lov uden Tvivl være tilstrækkelig.

Hvad det øvrige Indbegreb af Straffager angaaer, da har Lovudkastet valgt at lægge Straffens Størrelse og ikke Forbrydelsens Art til Grund ved Fordelingen, og det saaledes, at efter de nugjældende Straffebestemmelser det langt overveiende Antal af Sager vilde falde ind under Nævningsretterne, idet ikkun de Lovovertrædelser, for hvilke Straffens høieste Grad ikke kan overstige Bøder, Riis, Nottingslag, simpelt Fængsel i sex Maaneder eller Fængsel paa Vand og Brød, skulde paakjendes ved de almindelige Underretter. Det maa nu vistnok ogsaa erkjendes, at, hvis Straffen overhovedet skal lægges til Grund for Fordelingen, maa denne ordnes, som i Udkastet bestemt, ved en Henviisning til vedkommende Lovbestemmelsers høieste Straffegrad; thi det vilde medføre alfor betydelige praktiske Vanskeligheder, dersom det i hvert enkelt Tilfælde skulde beroe paa et Skjøn over de foreliggende Omstændigheder, om Forbryderen efter den Straffegrad, som kunde antages at ville blive anvendt paa ham, skulde dømmes ved Nævningsret eller ved den almindelige Underret. Men hvis man stiller Reglen om Sagernes Fordeling som i Udkastet foreslaaet, og man i saa Henseende skulde gaae ud fra de nuværende Straffebestemmelser, maatte det dog ansees uomgængelig fornødent, at i al Fald enkelte Forandringer i disse Bestemmelser vedtoges, fremfor Alt en Nedsættelse af Straffen for de hyppigst forekommende Eiendomsindgreb.

Det turde imidlertid være et Spørgsmaal, om der ikke i og for sig efter Forholdets egen Natur maatte være mere Anledning til at fastsætte Grændsen for Underretternes og Nævningsretternes Competence efter Forbrydelsernes Art, navn-

lig saaledes, at man henlagde visse udtrykkelig nævnte Forbrydelser til Nævningsretterne og bestemte, at alle andre skulde falde ind under de almindelige Underretter. Til Nævningsretterne maatte da utvivlsomt henlægges Sager om Mord, forsætligt Drab, Drab af Vaade, Fostermord, Barnefødsel i Dølgsmaal, grovere Legemsbeskadigelser, Voldtægt, Blodskam, Bigami, Meened, Falskmøntneri, Brandstiftelse, Røveri, Indbrudstyveri og andre qvalificerede Tyverier, saavelsom Documentfalsk og andre qvalificerede Bedragerier. Mere tvivlsomt vilde Spørgsmaalet ganske vist stille sig med Hensyn til adskillige mindre Forbrydelser, derunder navnlig ogsaa simpelt Tyveri og Bedrageri; men dersom man ikke — hvad vistnok navnlig i Begyndelsen maatte være det Rette — vilde holde sig strengt til Udtrykket i Grundlovens § 79: „Misgjerningssager", hvorved der aabenbar ikkun er sigtet til de betydeligere Forbrydelser, kunde man maaskee, ialfald i visse Tilfælde, overlade Noget til Afgjørelse efter de concrete Omstændigheder ved hver enkelt Leilighed, samtidig med at Anklagebeslutningen tages.

Dersom det skulde foretrækkes at ordne Fordelingen af Sagerne udelukkende efter Hensyn til Straffens Størrelse, vilde adskillige af de Forbrydelser, som første Gang begaaede falde ind under de almindelige Underretter, ofte i Gjentagelsestilfælde blive at paadømme ved Nævningsret; og naar man vælger som Adskillelsesmoment Forbrydelsens Art, kan der spørges, om ikke den blotte Gjentagelse af en Forbrydelse, der ellers hører under de almindelige Underretter, skulde bringe den under Nævningsret. Udvalget finder imidlertid ikke, at der er tilstrækkelig Anledning til en saadan Forandring af Jurisdictionsbestemmelserne i noget af de tvende nævnte Tilfælde, i al Fald ikke for de Forbrydelsers Vedkommende, som allerede første Gang begaaede medføre en i den offentlige Mening vanærende Straf. Enten synes alle saadanne Forbrydelser, baade naar de begaaes første Gang og i Gjentagelsestilfælde, at maatte henlægges under Nævningsret, eller ogsaa maatte de af dem, som skulle henhøre under de almindelige Underretter, ligeledes, naar de gjentages, blive at bedømme ved disse Retter. Thi udfordres der overhovedet nogen større Garanti end den, som Behandlingen ved Underretterne frembyder, maatte det vistnok fortrinsviis gjælde, naar der er Tale om første Gang at fælde en Anklaget skyldig; thi da er Straffen ikke det eneste og ikke engang det største Onde, der truer ham. Der er da Tale om, ved den offentlige Domfældelse for en vanærende Handling at erklære, at den Anklagede har gjort sig uværdig til sine Medborgeres Agtelse, en

Agtelse, som han, naar han atter gjør sig skyldig i samme Forbrydelse, allerede tildeels eller ganske har mistet.

Iøvrigt maa det vistnok indrømmes, at Bestemmelserne i den nye Straffelov, som endnu ikke kjendes, maatte faae en væsentlig Indflydelse paa alle denne Materie vedrørende Spørgsmaal, og navnlig da ogsaa paa Hovedspørgsmaalet, om Straffens Størrelse eller Forbrydelsens Art bør lægges til Grund for Fordelingen af Sagerne mellem de tvende Classer af Retter. Udvalget finder derfor heller ikke Anledning til at gaae videre i de herhen hørende Overveielser, men undlader dog ikke i Forbindelse med det Anførte endnu at fremhæve, at Vanskeligheden af i Begyndelsen at erholde de nødvendige juridiske Kræfter og Hensynet til de Offere, der kræves af Borgerne ved Udførelsen af Nævningshvervet, vistnok frembyder vægtige Grunde for, i Tvivlstilfælde hellere at henføre færre Sager til Nævningsretterne, hvorved det jo altid vilde staae aabent, senere, naar Forholdene udvikle sig efter Ønske, at udvide deres Omraade, medens det derimod aabenbar vilde være saare uheldigt, hvis man paa Grund af feilslagne Forhaabninger eller deslige senere skulde blive nødsaget til at foretage en Indskrænkning i de Sager, som engang vare henlagte under Nævningsretterne.

Det er tildeels en lignende Betragtning og beslægtede Hensyn, der have ledet Forslagsstilleren til, i Slutningen af det Lovudkast, som vi nu ere i Begreb med at forlade (VII § 100), at foreslaae den hele nye Tingenes Tilstand foreløbig indført alene for Kjøbenhavn og først nogle Aar senere for det øvrige Land. Ihvorvel nu vistnok en saadan deelviis Gjennemførelse med den deri liggende Retsforskjellighed ikke er uden Betænkelighed, turde dog de ovenanførte Betragtninger i Forbindelse med den Omstændighed, at man tør vente, at den nye Reform hurtigere vil vinde Indgang i Hovedstaden end i det øvrige Land, afgive vægtige Grunde for at følge denne Vei. Imidlertid forekommer det os dog, at der vilde være al Anledning til allerede da at afrunde Retsgebetet, saaledes navnlig, at Kjøbenhavns Amts nordre og søndre Birk samt Amager Birk, eller det saakaldte gamle Kjøbenhavns Amt, inddrages under de kjøbenhavnske Retskredse og den kjøbenhavnske Nævningsret. Det vilde derhos vistnok være mindre rigtigt, ligefuldt strax at give Loven for hele Landet; i al Fald vilde det være mere stemmende med en saadan forsøgsmæssig Fremgangsmaade at lade Loven for det øvrige Lands Vedkommende, skjøndt forbe-

redt, beroe indtil Indtrædelsen af det Tidspunkt af ikkun fire til fem Aar senere, da Institutionen overalt skulde gjennemføres. Denne videre Gjennemførelse burde vistnok, selv om Loven strax blev given og ikke blot forberedt for det hele Land, under ingen Omstændigheder iværksættes, forinden en, udtrykkelig foreskreven, Revision havde fundet Sted efter de i Kjøbenhavn vundne Erfaringer.

Ved det andet Udkast — **om Forfølgningen af Straffesager, som behandles ved Nævningsretter** — skal Udvalget i Almindelighed bemærke, at heri er medtaget en Deel Bestemmelser, der deels synes nærmest at høre hjemme i Straffeloven og deels ere af en mere almindelig Natur, saaledes at de ingenlunde blot gjælde om Forfølgningen af Sager ved Nævningsretterne, men om Forfølgningen af Straffesager overhovedet. Idet Udvalget derfor saameget mindre kunde finde Anledning til at gaae ind paa disse detaillerede Bestemmelser, skal det indskrænke sig til at dvæle ved de Punkter i Udkastet, som ere af større Betydning og derhos særlig angaae Forfølgningen af Nævningssager.

Af Bestemmelserne i Udkastets 1ste Afsnit skal Udvalget saaledes alene fremhæve den vigtige Beføielse, som § 13 giver til at faae en Sag henviist til en anden Ret, naar der er grundet Anledning til at formode, at den ikke vilde erholde en upartisk eller fyldestgjørende Behandling ved det almindelige Værnething. Udvalget maa herved bemærke, at, ihvorvel det fuldkommen maa billige, at der aabnes en saadan Adgang til under extraordinaire Omstændigheder at fravige Værnethingsbestemmelserne, turde det dog næppe være rigtigt eller nødvendigt at sætte Høiesteret i Bevægelse, for at faae et saadant Spørgsmaal afgjort.

I Udkastets 2det Afsnit omhandles den forud for Anklagebeslutningen gaaende Forundersøgelse, der er overladt til Underretterne, hvad da næppe heller kunde være anderledes, og hvorved der, som nærmere ovenfor udviklet, kun vilde være Betænkelighed, hvis Underdommerne under den nye Ordning skulde vedblive at være executive Politiembedsmænd.

I Udkastets udførlige Bestemmelser om denne Materie savnes en tydelig Tilkjendegivelse om Forundersøgelsens

egentlige Øiemed, medens dog dennes hele Charakteer og Omfang deraf maa være afhængig. Udvalget finder det imidlertid ikke tvivlsomt, at det, Forundersøgelsen bør tilsigte, ikkun er, deels at tilveiebringe de Oplysninger, som udfordres, for at der kan tages Bestemmelse om, hvorvidt Nogen skal anklages, og for hvad han skal anklages, deels at forberede den senere egentlige Forhandling af Sagen for Nævningsretten. Hertil maa Forundersøgelsen aabenbar indskrænkes, hvis ikke det naturlige Forhold skal forrykkes og Hovedforhandlingen blive en trættende Gjentagelse af det, der allerede iforveien er bekjendt. Det bør derhos i Loven udtales, at Forundersøgelsens Øiemed aldeles ikke skal være at fremkalde en Tilstaaelse, og da navnlig ikke at afvinde den Anklagede en saadan ved et egentlig inquisitorisk Forhør.

Naar Udkastet dernæst forudsætter, at Forundersøgelsen ordentligviis indledes af Dommeren selv, uden særlig Opfordring navnlig fra den offentlige Anklagers eller fra Politiets Side, turde dette næppe i Princípet være rigtigt. Det forekommer Udvalget at være af den høieste Vigtighed, at Dommerens selvstændige og fuldkommen upartiske Stilling strax søges opretholdt lige fra Sagens Begyndelse; men denne vilde saare let komme til at lide derved, at han selv skulde tage Initiativet til Undersøgelsen. Det er Politiets naturlige Opgave at vaage over Retssikkerheden og, naar den krænkes, at efterspore og fremdrage Forbryderen samt til den Ende at foranledige Forundersøgelsen indledet. Til Politiets Embedsmænd, som for saavidt tildeels kunne betragtes som tjenende den offentlige Anklagemyndighed, eller til denne Myndigheds egne Organer maatte altsaa ogsaa den private Forurettede eller Angiveren ordentligviis henvende sig med sin Anmældelse, hvorimod Dommeren i al Fald kun ganske undtagelsesviis burde sætte sig i Bevægelse, og da kun foreløbig, indtil rette Vedkommende selv kunde optræde.

I Udkastets § 43 indeholdes den vigtige Regel, at Forundersøgelsen skal være offentlig, medmindre Dommeren maatte finde, at Offentligheden vilde være til Hinder for Sagens fuldstændige og paalidelige Oplysning. Udvalget billiger baade Hovedreglen og Undtagelsen, og dersom den undersøgende Dommer, saaledes som nærværende Betænkning forudsætter, ikke tillige udfører Politiforretninger, frygter Udvalget heller ikke for, at Undtagelsen skulde fortrænge Reglen.

Det er klart, at Dommeren til Opnaaelse af Forunderſøgelſens Diemed maa kunne benytte alle lovhjemlede Midler, men naar Udkaſtets § 44 hertil henregner et formeligt Forhør over den Sigtede — hvad enten han maatte yttre Ønſke om at afgive Forklaring eller ei — have flere af Udvalgets Medlemmer havt Betænkelighed ved at tiltræde denne Beſtemmelſe. Faren for, at der herigjennem i Tidens Løb ſkal udvikle ſig en egentlig Inquiſition, der maaſkee end ikke vilde blive meget forſkjellig fra den, der hidtil har maattet bygges paa, turde være meget ſtor, hvor meget man ſaa end maatte ſøge at undgaae den. Under de forhaandenværende Omſtændigheder troſte vi os imidlertid ikke til ganſke at fraraade denne Deel af Udkaſtet, men alle Udvalgets Medlemmer ere enige om, at dette Punkt er af ſtørſte Betydning, og at Alt bør gjøres for at forebygge Misbrug. Den underſøgende Dommer bør vel give den Sigtede Leilighed til at forklare ſig over de Begivenheder, ſom have fremkaldt Underſøgelſen, men han bør ikke fordre en ſaadan Forklaring. Han bør ganſke viſt betyde den Sigtede, at Forklaringen maa meddeles tydelig og fuldſtændig, og gjøre ham opmærkſom paa de Utydeligheder og Ubeſtemtheder, ſom maatte findes i ſamme, og navnlig fremhæve for ham de Punkter, der vedblivende vække Miſtanke; men han bør end ikke anvende Overtalelſer for at faae den Sigtede til at yttre ſig nærmere om ſit Forhold, end han ſelv ønſker. Ved Lov nøiagtig at beſtemme Grændſerne for Dommerens Examination lader ſig imidlertid viſtnok næppe gjøre, og Udvalget indſkrænker ſig derfor til at udtale, at Forhøret over den Sigtede ingenſinde maa antage en egentlig inquiſitoriſk Charakteer, ſtilet paa at afvinde ham en Tilſtaaelſe, ligeſom og, at den Sigtede ſelvfølgelig endnu mindre maa twinges til at ſvare. Det er iøvrigt at vente, at den Aand, der forhaabentlig vil gjennemtrænge hele den nye Ordnnig, vil blive det bedſte Værn mod Overgreb.

Da de Oplysninger, der fremkomme under Forunderſøgelſen, ſkulle benyttes under ſelve Forunderſøgelſens egen Fortſættelſe og ligeledes afgive Grundlaget for Anklagebeſlutningen og for Forberedelſen af Hovedforhandlingen, vil det ganſke viſt være nødvendigt, at det Væſentlige af diſſe Oplysninger optages i en Protokol; men deraf følger dog ingenlunde, at nogen Udſkrift ſkulde fremkomme under ſelve Hovedforhandlingen for Nævningsretten, hvis egentlige Væſen ſom

mundtlig og selvstændig Forhandling, efter Udvalgets Overbeviisning, altfor meget vilde lide ved en saadan Foranstaltning.

I Udkastets 3die Afsnit bestemmes det, at den Sigtede skal dømmes uden Mellemkomst af Nævninger, naar han under Forundersøgelsen afgiver en klar og bestemt Tilstaaelse og derhos begjærer at dømmes ved den almindelige Underret. Det er nu ogsaa fuldkommen i sin Orden, at en saadan Afgjørelse skeer uden Nævninger, da der i dette Tilfælde, hvor den Sigtede selv siger sig skyldig, aldeles Intet vilde være for Nævningerne at tage Bestemmelse om; men det turde dog være betænkeligt, imod det andensteds Sædvanlige, endvidere at bestemme, at Sagen i saa Fald slet ikke skulde komme til Nævningsretten. Vistnok anbefaler denne Fremgangsmaade sig som tidsbesparende, men Udvalget maatte alligevel finde det rigtigere, ikke at opgive den Garanti, som indeholdes deri, at den Sigtede for selve Nævningsretten gjentager sin Tilstaaelse. I modsat Fald aabner man Døren for Misbrug, og det vilde i al Fald være nødvendigt at søge andre Garantier for, at Tilstaaelsen og Afkaldet paa at dømmes ved Nævningsret vare fuldkommen uforkastelige. Lovudkastet har vel heller ikke undladt hertil at tage Hensyn, men Udvalget nærer nogen Tvivl om, hvorvidt de Bestemmelser, som for saavidt ere bragte i Forslag, kunne siges at være hensigtsmæssige.

Udkastets 4de Afsnit omhandler Anklagebeslutningen. Denne henlægges til Landsoverretterne, som derhos, hver Gang de beslutte Anklage, skulle udfærdige en Anklageact, indeholdende en udførlig Fremstilling af hele Sagen. Udvalget formaaer imidlertid, hvad det sidste Punkt angaaer, ikke at indsee, at det kunde være nødvendigt, at Anklageacten erholder et saa stort Omfang, hvorimod det paa den anden Side meget maa befrygtes, at en vidtløftig Anklageact, hvis den her, som andensteds, skulde oplæses i Nævningsretten, vilde berøve de mundtlige Forhandlinger for denne Ret en stor Deel af deres Interesse og bidrage til, at de ikke bleve fulgte med den Opmærksomhed, som tilkommer dem. Udvalget skjønner heller ikke rettere, end at Anklageacten fuldstændig vil kunne fyldestgjøre sit Øiemed, naar den ikkun kommer til at indeholde en nøiagtig Betegnelse af Personen og den eller de strafbare Handlinger, tilligemed en Angivelse af den Art Forbrydelse, som

derved anſees begaaet, og den Ret, ved hvilken Sagen vil være at paakjende.

For saavidt Udkastet, som berørt, har overladt det til Landsoverretterne at fatte Beslutning om, hvorvidt en Anklage skal fremmes eller ei, forekommer det derhos flere af Udvalgets Medlemmer, at denne Bestemmelse ikke er uden Betænkelighed, deels fordi Afgjørelsen af dette efter deres Formening væsentlig administrative Spørgsmaal overhovedet synes mindre egnet til Behandling ved Domstolene, deels fordi man derved vilde paalægge Overretterne en betydelig Byrde, som kunde virke hæmmende for deres øvrige Forretninger, deels endelig fordi et ikke ringe Ophold i Straffesagernes Behandling derved vilde forvoldes. Ligesom imidlertid enkelte af Udvalgets Medlemmer ikke have fundet disse Grunde vægtige nok til derfor at fravige Udkastets Ordning, have heller ikke de øvrige kunnet forene sig om en fælles Udtalelse, idet nogle have anseet det for hensigtsmæssigt, enten at henlægge Afgjørelsen til de offentlige Anklagere (Generaladvocaten og de ham specielt underordnede Embedsmænd) eller i al Fald til selve Undersøgelsesdommeren, og andre derimod have formeent, at ingen af de foreslaaede Fremgangsmaader ubetinget kunne siges at have Fortrinet fremfor den Tingenes Tilstand, som hidtil har bestaaet hos os, at Overøvrigheden har Afgjørelsen; og da disse Medlemmer derhos ikke antage, at der i dette Systems Væsen ligger nogen Hindring for, at det kunde herved have sit Forblivende, have de været meest tilbøielige til at erklære sig for, at der ikke deri skeer nogen Forandring.

Hovedtrækkene i Udkastets 5te Afsnit om den efter Anklagebeslutningen faldende Forberedelse til Hovedforhandlingen ved Beskikkelse af Forsvarer, Udtagelse af Stævning til Anklagede og Vidnerne m. m., tiltræder Udvalget. Navnlig maa det anseés som en Selvfølge, at der gives den Anklagede og hans Forsvarer Adgang til at blive bekjendt, ikke blot med Anklageactens Indhold, men ogsaa med alle de Beviisligheder, som agtes benyttede mod ham, ligesom det endvidere er i sin Orden, at der ligeledes forinden Hovedforhandlingens Begyndelse gives ham Ret til at forlange Oplysningerne i Sagen fuldstændiggjorte ved de Beviisligheder, han ønsker at benytte til sit Forsvar — Alt selvfølgelig efter nærmere bestemte Regler.

Udkastets 6te Afsnit giver Regler om Hovedforhandlingen for Nævningsretterne, Nævningernes Erklæring og Dommen. Det bestemmes i saa Henseende, at Hovedforhandlingen skal være offentlig og mundtlig, men det tillades dog Dommerne, undtagelsesviis ved Kjendelse at bestemme, at Forhandlingen skal foregaae for lukkede Døre, naar de finde, at Sædelighedshensyn kræve det, eller i andre særlige Tilfælde. — Førstedommeren leder Hovedforhandlingen og haandhæver Orden og Ro under samme; han adspørger den Anklagede, om han erkjender sig skyldig eller paastaaer at være uskyldig i den Gjerning, hvorfor han er anklaget. Erkjender han sin Skyld, bliver Sagen at paadømme uden Nævningernes Mellemkomst; i modsat Fald gives Ordet til den offentlige Anklager, der giver en Fremstilling af Sagen og de Beviisligheder, hvorpaa han støtter sin Paastand. — Alle Spørgsmaal til Anklagede fremsættes for ham af Førstedommeren, hvad enten de ønskes forelagte fra den offentlige Anklagers eller fra Forsvarerens Side; derimod afhører Anklageren og den Anklagede eller hans Forsvarer henholdsviis de af dem fremstillede Syns- og Skjønsmænd og Vidner; men Modparten er ligesom de enkelte Dommere og Nævninger og den private Klager ogsaa berettiget til umiddelbar at rette Spørgsmaal til Vidnerne. — Efterat Anklageren og den Anklagede eller hans Forsvarer have fremført, hvad de have at erindre om Sagen, meddeler Førstedommeren efter de Optegnelser, han under Beviisførelsen har gjort, Nævningerne en Fremstilling af Sagens factiske Omstændigheder og de Beviisligheder, der ere fremførte, uden dog om den samlede Virkning heraf at yttre nogen Mening, minder Nævningerne om deres Forpligtelser, og slutter med at fremsætte Spørgsmaal til dem om Anklagedes Skyld. — I Henseende til disse Spørgsmaals Fremsættelse binder Udkastet ikke Førstedommeren til en bestemt ufravigelig Fremgangsmaade; det paalægger ham blot for hvert enkelt Hovedpunkt i Anklagen at stille særlige Spørgsmaal, men overlader ellers til hans eget Skjøn at affatte Spørgsmaalene saaledes, at de enten gaae ud paa, om en vis Forbrydelse er begaaet, eller Forbrydelsen opløses i sine enkelte Bestanddele, og hertil svarende Spørgsmaal forelægges derefter Nævningerne. Ligeledes er det overladt Dommeren at rette Spørgsmaal til Nævningerne, om formildende eller skærpende Omstændigheder ere tilstede ved Forbrydelsen. — Til Afbenyttelse for Nævningerne under deres Raadslagning, som, hvis Sagen giver Anledning til Tvivl, skal foregaae inden lukkede Døre, overleveres dem Anklageacten, de

af Parterne fremlagte Documenter og en ordret Afskrift af de under Hovedforhandlingen til dem stillede Spørgsmaal. De kunne derhos begjære yderligere Oplysninger, som skulle meddeles dem, hvis det, der ønskes meddeelt, er optegnet i Retsprotokollen. De maae ikke skilles ad eller samtale med nogen Uvedkommende, forinden deres Beslutning er fattet, men trækker Raadslagningen ud i længere Tid, erholde de den nødvendige Spise og Drikke i deres Forsamlingsværelse. — Nævningerne ere ikke bundne ved bestemte Beviisregler, men deres personlige Overbeviisning skal være afgjørende, og de skulle ikke meddele Grunde for deres Erklæring. — Udkastet fordrer ikke Eenstemmighed blandt Nævningerne for et vist Resultat, end ikke en qvalificeret Stemmefleerhed; det foreskriver derimod, at Nævningerne, naar der er Uenighed imellem dem i Henseende til Resultatet, skulle forblive samlede i sex Timer fra Raadslagningens Begyndelse, og at da et Antal af syv skal være tilstrækkeligt til at erklære „skyldig". — Lider Nævningernes Erklæring af Uklarhed, Selvmodsigelse eller andre Mangler, der gjøre den usikket til at tjene som Svar paa de forelagte Spørgsmaal, kan Dommerrn foranledige en nærmere Forklaring eller en ny Overveielse. — Undtagelsesviis kunne Dommerne beslutte, at Sagen skal prøves ved en ny Nævningsret, dersom de enten selv antage, at Nævningerne uden tilstrækkelig Grund have erklæret Anklagede skyldig, eller dersom de billige den offentlige Anklagers eller den Anklagedes Indstilling om ny Prøvelse paa Grund af visse væsentlige Mangler ved Behandlingen. — Bliver Nævningernes Afgjørelse derimod ikke efter de anførte Regler undergivet ny Prøvelse, afsiger Dommeren, efterat der er givet Anklageren og Anklagede eller hans Forsvarer Leilighed til at udtale sig om Retsspørgsmaalet, en paa Nævningernes Erklæring støttet Dom, der skal være ledsaget af Grunde, hvilket efter Dommerens eget Valg kan skee ved skriftlig Affattelse eller ved offentlig eller mundtlig Afsigelse af Dommen.

Ved de saaledes kortelig angivne Hovedtræk i Udkastets iøvrigt meget detaillerede Forskrifter finder Udvalget intet Væsentligt at erindre; dog vil det ikke overseés, at enkelte af de i nærværende Betænkning paa tidligere Steder fremsatte Erindringer ogsaa ville finde Anvendelse paa flere af de nysomhandlede Bestemmelser, og Udvalget finder derhos Anledning til at gjøre nogle korte Bemærkninger ved enkelte Punkter.

Det er saaledes en Selvfølge, at den Afhørelse af den Anklagede, som under Hovedforhandlingen skal kunne finde Sted, endnu mindre end Forhøret under Forunderſøgelſen maa antage en egentlig inquiſitoriſk Charakteer eller tilſigte at afvinde ham en Tilſtaaelſe, ligeſaalidt ſom den Anklagede ſelvfølgelig bør kunne tvinges til at ſvare. Da intet Spørgsmaal kan fremſættes til den Anklagede uden igjennem Førſtedommeren, ſtaaer det i dennes Magt at vaage over Overholdelſen af disſe vigtige Beſtemmelſer, og en nøie Jagttagelſe af de ham i ſaa Henſeende paahvilende Pligter maa anſees for at være af yderſte Vigtighed, hvis det ſkal lykkes at bevare den ſelvſtændige og upartiſke Stilling imellem den Anklagede og det Offentlige, ſom er en ſaa væſentlig Betingelſe for, at Dommeren kan udøve en heldbringende Virkſomhed.

Da Nævningerne afgive deres Erklæring efter deres perſonlige Overbeviisning, uden at gjøre Rede for de enkelte Data, hvorpaa denne Overbeviisning ſtøtter ſig, er det en Selvfølge, at der ikke kan blive Tale om ſaadanne lovbeſtemte Regler for Beviſet ſom dem, hvorpaa for nærværende Tid Straffeſagers Afgjørelſe beroer. Imidlertid er det dog ikke deraf en nødvendig Følge, at der ſlet ingen Regler for Beviſet ſkulde kunne gives, meget mere er der viſtnok Anledning til ikke blot at ordne alt det Formelle ved Beviisførelſen paa en ſaadan Maade, at derved Reſultatets Paalidelighed ſaa meget ſom muligt ſikkres — f. Ex. ved den Beſtemmelſe, at intet Skriftligt maa oplæſes, naar den, der har ſkrevet det, perſonlig kan forklare derom — men ogſaa til at give ſaadanne veiledende Regler med Henſyn til de enkelte Beviismidlers Vægt enten i Almindelighed eller i ſæregne Forhold, ſom Tænkningens og Erfaringens Love anviſe, og navnlig til at erklære enkelte Beviismidler, af hvis Benyttelſe en ſkuffende Virkning kunde befrygtes, enten i Almindelighed eller i al Fald i viſſe Forhold for aldeles utilſtedelige, f. Ex. de ſaakaldte Andenhaandsvidner, ſaa at ſaadanne, ſom ogſaa i Udkaſtet betænkt, ganſke udelukkes fra at komme under Nævningernes Overveielſe.

Det maa viſtnok indrømmes at være en altfor vidtgaaende Fordring, ubetinget at kræve Eenſtemmighed ved Nævningernes Beſvarelſe af de dem forelagte Spørgsmaal. Selv i England, hvor en ſaadan Regel gjælder ved Nævningsretterne, er der deelte Meninger, om den ikke bør forandres, og nu at indføre den hos os finder Udvalget ikke tilraadeligt. Paa den anden Side forekommer ſimpel Stemmefleerhed, ſom Udkaſtet lader ſig nøie med, ikke at frembyde tilſtrækkelig Betryggelſe, navnlig ved

Institutionens Begyndelse, hvor det i saa høi Grad vil gjælde om at forebygge, at den Mening skulde faae Indgang hos Befolkningen, at Nævningsretterne ikke tilstrækkelig varetage den Anklagedes Tarv. En noget stærkere Stemmefleerhed for at fælde den Anklagede skyldig, f. Ex. 8 eller 9 Stemmer af 12, vilde uden Tvivl bedst træffe det Rette, og ved Siden heraf kunde det være ønskeligt nok, om muligt at finde en yderligere Betryggelse for en grundig og omfattende Overveielse og et Værn imod overilede Domfældelser i visse nærmere Forskrifter om Nævningernes indbyrdes Raadslagninger m. v.; men det forekommer ikke Udvalget indlysende, at dette Maal vilde naaes ved Udkastets Paalæg til Nævningerne om, i Tilfælde af Meningsforskjellighed altid at skulle forblive samlede et vist Antal Timer.

Endnu skal Udvalget ved dette Afsnit ikkun bemærke, at det vistnok fortjener Billigelse, at Udkastet har hjemlet Adgang til en Sags Prøvelse ved en ny Nævningsret, naar Dommerne ere enige om, at Nævningerne uden tilstrækkelig Grund have erklæret den Anklagede skyldig, ligesom man vel ogsaa uden Ulempe maatte kunne indrømme saavel Anklageren som den Anklagede under visse Omstændigheder at gjøre Indstilling om en saadan ny Prøvelse, navnlig paa Grund af væsentlige Formalitetsfeil; men det vilde dog næppe være rigtigt at gaae saavidt i saa Henseende som i Udkastet paatænkt.

Naar Udkastets 7de Afsnit i sine Bestemmelser om Nævningssagers Indankning for Høiesteret ikke blot har stillet denne Domstol som Cassationsret, til Afhjælpning af væsentlige Feil i Formen, men tillige tilsteder en Forandring af Nævningsretternes Domme i Realiteten — dog selvfølgelig ikke i Henseende til den af selve Nævningerne trufne Afgjørelse, — kan Udvalget vel tiltræde dette, forsaavidt der gives Høiesteret Myndighed til endelig at paakjende, om en Handling, der af vedkommende Nævningsret er anseet for en Forbrydelse, virkelig kan betragtes som en saadan, og om Gjerningen er henført under det samme vedrørende Straffebud; men derimod kunne vi ikke anbefale at gaae saavidt, at endog Spørgsmaalet om Straffegradens Størrelse skulde kunne undergives Prøvelse ved Høiesteret. En Bestemmelse af den sidste Art vilde upaatvivlelig aabne Døren for en stor Mængde aldeles ubeføiede Paaankninger, som vilde blive iværksatte alene for at vinde Tid, og Høiesteret vilde desuden vanskelig see sig istand til med nogen tilstrækkelig Sikker-

hed at udmaale Straffens Størrelse efter de Oplysninger, som kunde forelægges samme.

Det tredie Udkast — om **Behandlingen af Straffesager, som høre under Underretternes Omraade** — slutter sig selvfølgelig i Meget til de alt nu gjældende Bestemmelser, og for saavidt det tilsigter, ogsaa ved Underretterne at indføre Offentlighed og Mundtlighed i Strafferetspleien, er der nærmest henviist til det foregaaende Udkast.

Udvalget, for hvilket denne Deel af Sagen ligger fjernere, skal med Hensyn til dette Udkast indskrænke sig til den almindelige Bemærkning, at det vistnok maa ansees for yderst tvivlsomt, om det virkelig gaaer an at gjennemføre et saadant Forslag med de Kræfter, som for Øieblikket haves til Raadighed ved Underretterne. Vi skjønne ikke bedre, end at det vilde være en nødvendig Forudsætning for en heldig Gjennemførelse af den i Udkastet liggende Tanke, at Adgangen til Sagførervirksomheden bliver gjort friere, og det alt tidligere berørte heldigere System for Uddannelsen af Sagførere og Dommere træder i Virksomhed. Naar dette er skeet, og naar Nævningsretterne have bidraget til at vække Interessen for Strafferetspleien hos Befolkningen, da, men formeentlig ogsaa først da, vil det ikke være forbundet med altfor store Vanskeligheder at udstrække Reformen til Underretterne.

Udvalget har hermed afsluttet sine Bemærkninger ved de paagjældende trende Lovudkast og skal endnu ikkun tilføie, at, ligesom det ikke har kunnet være andet, end at flere af de omhandlede Punkter, hvad ogsaa i de dertil knyttede Bemærkninger oftere er antydet, have stillet sig forskjellig for Udvalgets enkelte Medlemmer, og navnlig stundom for Forslagsstilleren personlig anderledes end for os Andre, saaledes føle vi Alle en Trang til den Udtalelse, at vi, skjøndt vi efter vor bedste Overbeviisning have yttret os om Sagen, som den i Øieblikket foreligger, ligefuldt ville have os forbeholdt i fornøden Fald at modificere vore Anskuelser, naar til en senere Tid, efter fuldstændigere Undersøgelser og mere alsidige Overveielser, Regjeringens Udkast kommer til at foreligge til Behandling — et Forbehold, der iøvrigt alt indeholdes i de Bemærkninger, vi i Indledningen til nærværende Betænkning have tilladt os at fremsætte.

Fremgaaer det nu end af det foran Anførte, at Udvalget i enkelte, tildeels ikke uvæsentlige, Punkter ikke har troet ganske at kunne tiltræde de forelagte Lovudkast, saa have vi dog paa den anden Side i saa Meget kunnet slutte os til samme, at vi aldeles ingen Tvivl nære om, at disse vigtige Lovarbeider maae siges at kunne afgive et værdifuldt Materiale for enhver videre Bearbeidelse af de Anliggender, hvormed de beskjæftige sig. Vi tillade os derfor endnu at yttre den Formening, at der ikke vil savnes Anledning til, i dette Øiemed at tilstille Regjeringen disse Udkast, der vel i saa Fald tillige burde ledsages af nærværende Betænkning, saafremt samme i det Væsentlige vinder Thingets Bifald. En saadan Indsendelse til Regjeringen burde derhos efter vort Skjøn endvidere ledsages af en bestemt Udtalelse af det Ønske, at Reformens videre Gjennemførelse maatte fremmes saa meget som muligt.

I Henhold hertil tillade vi os saaledes at indstille til Vedtagelse:

1) Folkethinget beslutter at indsende til Regjeringen de ovenomhandlede trende Lovudkast, ledsagede af nærværende Betænkning.
2) Folkethinget udtaler i Forbindelse dermed sit levende Ønske om, snarest muligt at see de af Justitsministeren bebudede Lovforslag til Gjennemførelse af Forskrifterne i Grundlovens §§ 76 og 79 Rigsdagen forelagte.

N. Andersen. Bille. Fallesen. H. Hage, Formand.

J. A. Hansen. C. M. Jespersen. Klein.

Liebe, Ordfører. C. Rimestad, Secretair.

Folkethingets Tresindstyvende Møde.

Mandagen den 16de December.

— — — — — — — — — — — —

Formanden: Endvidere skal jeg gjøre opmærksom paa, at der under Mødet er omdeelt Betænkning fra det Udvalg, der har været nedsat til at behandle Udkast til Lov om Domsmagten i Straffesager; Forslag til Lov om Forfølgningen af de Straffesager, der behandles ved Nævningsretter; og Udkast til Lov om Behandlingen af Straffesager, der høre under Underretternes Omraade. Det vil af den afgivne Betænkning sees, at Udvalgets Forslag gaaer ud paa, at Lovforslagene ikke videre behandles af Thinget, hvorimod Udvalget gjør Indstilling til forskjellige Beslutningernes Vedtagelse af Folkethinget. Med Hensyn til disse Beslutningers Behandling skal jeg foreslaae, at de undergives tvende Behandlinger efter Reglerne for Lovforslags første og anden Behandling, saaledes altsaa, at selve Lovforslagene ikke videre foretages, førend Udvalgets Indstilling om Beslutningerne er afgjort. Forslag om Behandlingsmaaden af Udvalgets Indstilling skal jeg sætte paa Dagsordenen for næste Møde.

Folkethingets Enogtresindstyvende Møde.

Tirsdagen den 17de December.

— — — — — — — — — — — —

Efter Dagsordenen gik man derpaa over til Formandens Forslag om Behandlingsmaaden af det angaaende „Lovforslaget om Domsmagten i Straffesager" nedsatte Udvalgs Indstillinger.

Formandens Forslag: at Sagen undergives en første og anden Behandling efter Forretningsordenens Regler for Lov-

forslags første og anden Behandling, vedtoges ved den første, paa sædvanlig Maade foretagne, Afstemning eenstemmig med 47 Stemmer, men da saaledes det til en gyldig Beslutning fornødne Stemmeantal ikke var afgivet, vedtoges det dernæst ved et paafølgende Navneopraab, som det af nedenstaaende Liste vil erfares, eenstemmig med 70 St.

Ja.

Barfod; Bonne; Eckardt; Faber; Hage, H.; Hansen, H.; Hansen, L.; Hansen, N.; Hansen, N. P.; Hasselbalch; Hegermann-Lindencrone; Høgsbro; Jacobsen; Jensen, Carl; Jensen, Chr.; Jensen, J.; Jensen, N.; Jensen, S.; Jespersen, C. M.; Jespersen, J. H.; Johansen; Jørgensen; Kayser, C.; Kayser, H.; Kjær; Klein; Kofod; Krebs; Krogh; Lorenzen; Lybye; Madsen; Mathiassen; Mourier-Petersen; Müller; Neergaard; Nielsen, A.; Olsen, P.; Olsen, R.; Pedersen, K.; Pedersen, L. C.; Pedersen, P.; Petersen, C.; Petersen, H. M.; Petersen, P.; Qvistgaard; Rasmussen; Rimestad, C. V.; Rodtwitt; Rosenørn; Rugaard; Schytte; Schøler; Termansen; Aaberg; Andersen, J.; Andersen, N.; Ankjær; Beck; Brun; Bønløkke; Casse; Christensen, C.; Christensen, J. J.; Dresing; Fallesen; Fischer; Fløe; Gad; Gammeltoft.

Fraværende.

Hage, A.; Hall; Hansen, J. A.; Hersleb; Jessen; Klee; Larsen; Licht; Liebe; Monrad; Müllen; Mørk; Nielsen, J.; Olsen, L.; Pedersen, S.; Puggaard; Rimestad, C.; Rosen; Schroll; Thune; Tscherning; Winther; Alberti; Albertsen; Bille; Christiansen; Dam; Feddersen; Fenger; Fonnesbech.

Folkethingets Treogtresindstyvende Møde.

Onsdagen den 18de December.

— — — — — — — — — — — —

Den sidste Sag paa Dagsordenen var: Første Behandling af: Det angaaende Lovforslaget om „Domsmagten i Straffesager" nedsatte Udvalgs Indstillinger.

Ordføreren (Liebe): Af den omdeelte Betænkning vil det ærede Thing have erfaret, baade hvorledes Udvalget har troet at maatte stille sig sin Opgave i denne Sag, og tillige hvorledes det har søgt at løse den. Jeg haaber, at dette maa be-

findes at være i Overeensstemmelse med de tidligere Forhandlinger her i Salen. Det var jo ikke Meningen, og kunde fornuftigviis ikke være det, at de vigtige, omfattende og indgribende Lovforslag, hvorom der her handles, skulde gjennemføres til at blive endelige Lovudkast, endog blot i Folkethinget, i denne Session. Selv om det under de forhaandenværende Omstændigheder havde været rigtigt for Rigsdagen paa den Viis, igjennem sit Initiativ, at tage Sagen i sin Haand, vilde jo ialfald Tidens Korthed have været en uoverstigelig Hindring for at udføre et saadant Arbeide. Denne Tidens Korthed har allerede været hæmmende nok ved den meget mindre Opgave, som det nu gjaldt om at løse; thi Udvalget har ikkun havt sex Uger at arbeide i, baade til sine almindelige Overveielser og til Affattelsen af Betænkningen, et Tidsrum, hvori desuden flere af Udvalgets Medlemmer have været stærkt optagne i andre Udvalg, f. Ex. i det samtidig arbeidende Udvalg i Politisagen, ikke at tale om, at flere Medlemmer, navnlig jeg selv personlig, hvem Affattelsen af Betænkningen som Ordfører paahvilede, til samme Tid have havt mangehaande andre Forretninger udenfor Rigsdagen. Det er en Selvfølge, at Udbyttet af Arbeidet under disse Omstændigheder ikke er blevet, hvad det under andre Omstændigheder kunde og burde være blevet, men jeg vil haabe, at man heller ikke ved Bedømmelsen af det foreliggende Arbeide vil undlade at tage et billigt Hensyn til de tilstedeværende Forhold.

Udvalget har, som det høie Thing vil have seet, stræbt at behandle Sagen i dens Almindelighed, at fremhæve og omhandle Hovedpunkterne i Materien — og jeg vil antage, at dette vil kunne være til nogen Nytte. De Anskuelser, der yttredes ved første Behandling her i Salen, og som yttredes fra flere Sider uden ret egentlig at finde Modsigelse fra Nogen, ere, som jeg haaber, noget klarede, udviklede og fuldstændiggjorte, saa at de vel nok maatte kunne blive til nogen Oplysning og Veiledning paa Sagens senere Trin. Dernæst er vel ogsaa den Deeltagelse for disse Anliggender, som Lovforslagenes Indbringelse her i Thinget og deres første Behandling jo væsentlig tilsigtede, yderligere vakt og befordret ved den videre Behandling, Sagen saaledes har faaet; og ialfald tør jeg troe, at Intet vil være foregrebet eller skadet, naar vi engang, jeg haaber om ikke ret lang Tid, komme til en alvorlig og endelig Overveielse af disse Materier. — Uagtet Udvalget har stræbt at forene de Anskuelser, der yttredes ved første Behandling, og efter en saa omhyggelig Overveielse, som under de forhaandenværende Omstændigheder muligt var, selv at udtale sig saa bestemt som gjørligt, have

vi dog anseet det nødvendigt at forbeholde os en Modification af vore Anskuelser, naar Sagen senere efter mere udførlige Undersøgelser og mere alsidige Overveielser kommer til at ligge for paany. Det er saa meget mere i sin Orden, at et saadant Forbehold tages, som det netop er Tilfældet, at der i de sidste Aar andensteds er ført saa indholdsrige Forhandlinger om disse Materier, Forhandlinger, der næppe endnu ere tilstrækkelig kjendte her i Landet, men som man aabenbar bør tage væsentligt Hensyn til, naar man ikke vil lade de Erfaringer ubenyttede, som ere vundne paa andre Steder, fremfor Alt i selve Nævningeinstitutionens Moderland.

Det høie Thing kjender de Indstillinger, der foreligge fra Udvalgets Side, og jeg tør vel antage, at de ville findes tilstrækkelig begrundede deels ved den tidligere Behandling her i Salen, deels i Udvalgets Betænkning. Efter Beskaffenheden af disse Indstillinger, og saaledes som Sagen i Øieblikket foreligger, er det jo ikke sandsynligt, at man nu vil finde Anledning til nogen udførligere Forhandling, allermindst da det jo ved Sessionens Slutning er nødvendigt at gjøre en sparsom Brug af Ordet; jeg skal derfor heller ikke fordybe mig i noget af Sagens Punkter, men ialfald tillade mig at oppebie, hvad der mulig maatte blive fremført.

A. Hage: Efter denne Opfordring fra den ærede Ordfører skal jeg ikke komme ind paa noget af de Punkter, som det ærede Udvalg har fremført, uagtet der vel var Noget, som jeg, hvis Sagen var kommen videre end til denne Betænknings Afgivelse, skulde have tilladt mig at henlede Opmærksomheden paa. Det var vistnok med Rette, at den ærede Ordfører talte om de ikke faa Besværligheder og den korte Tid, Udvalget har havt til at forfatte denne Betænkning, men han maa trøste sig med, at den staaer i en meget gunstig Modsætning til det Arbeide, der er ydet i halvfjerde Aar af den til at drøfte dette Spørgsmaal nedsatte Commission. Jeg formoder, at det Arbeide, Udvalget her har leveret, befordrer Sagen mere end Alt, hvad Commissionen har frembragt, saavidt vi her kjende det, og det er navnlig Erindringen om denne Commission, der gjør, at jeg vilde have ønsket, at Udvalget i sin anden Indstilling havde indsat en bestemt Opfordring til Justitsministeren om, naar Rigsdagen til næste Aar kommer sammen, at fremkomme med Lovforslag i disse Sager. Thi jeg frygter ellers for, at man vil falde tilbage igjen fra det Liv, der nu er kommet i Spørgsmaalet, og at vi maaskee kunne faae en lang Aarrække at vente, inden Sagen kommer videre. Forøvrigt have vi jo det Haab, at den høitærede Ju-

stitsminister, der har sagt, at han levende interesserer sig for Sagen, vil finde det rigtigt ikke at bruge længere Tid end fra nu og til næste Aar for endelig at faae Arbeidet gjort; thi naar man alvorlig vil tage fat derpaa, kan man vist i faa Maaneder udrette det Samme, hvortil der ellers behøves Aaringer. Jeg skal ikke forsøge at stille nogetÆndringsforslag til Indstillingen under Nr. 2, men jeg kan ikke troe Andet, end at det er Rigsdagens, og navnlig Folkethingets, Ønske, at vi ikke maae vente længer med den endelige Afgjørelse ved Lovforslags Indbringelse fra Regjeringen end til næste Rigsdagsmøde.

Tscherning: Jeg vilde kun udtale min Glæde over Beslutningernes Ubestemthed, thi der er saa Meget i Betænkningen, som vilde kræve en alvorlig Forhandling, ifald Beslutningerne i væsentlig Grad betød Noget. Men da jeg ikke kan see, at de egentlig paalægge Nogen nogen Forpligtelse, undtagen Justitsministeren at være saa hurtig, som han kan, med at imødekomme Ønsket om at indbringe et Lovforslag om Nævningeretter, og da alt det Øvrige egentlig ligger udenfor vort Omraade, saa troer jeg, at vi rolig kunne gaae ind paa de stillede Beslutninger. — Til at behandle den hele Betænkning udtømmende vilde der nu ikke være Tid, og man vilde heller ikke kunne komme til noget Resultat, eftersom der ikke foreligger noget Punkt til Afgjørelse. Jeg troer imidlertid ikke, at man, om man fulgte de Antydninger, som for adskillige Punkters Vedkommende ere givne i Betænkninger, at man da vilde komme til en heldig Organisation af Nævningeretter.

H. Hage: Udvalget har jo ikke kunnet vente, at Medlemmerne her i Thinget skulde underskrive ethvert Ord, der findes i Betænkningen, dog troer jeg, at, dersom Fleertallet her i Forsamlingen skulde finde, at de Principer, der ere udtalte i Betænkningen, vare i den Grad imod, hvad de ønskede, at de ikke kunde underskrive den i det Væsentlige, saa vilde Forsamlingen gjøre rettest i at forkaste de fremsatte Beslutninger. Jeg haaber imidlertid, at de Anskuelser, der ere udtalte, dog i det Væsentlige ville finde Bifald her. Jeg for mit Vedkommende kan sige, at der er flere Punkter, som jeg ikke er fuldstændig enig i, men at jeg dog med Fornøielse kunde underskrive Betænkningen, især da der er taget det fornødne Forbehold. Men idet jeg saaledes troer, at man maa tillægge Betænkningens Begrundelse en ikke ganske ringe Vægt, saa troer jeg ogsaa, at Beslutningerne, som her ere forslaaede til Vedtagelse, have en større Betydning, end den ærede Rigsdagsmand, der nys talte, vil tillægge dem. For det Første har det en stor Betydning,

at det danske Folkething vedtager en Beslutning som den, at indsende de indbragte Lovforslag med Betænkningen til Ministeriet, og at det opfordrer Ministeriet til at udarbeide Lovforslag om de Sager, der ere behandlede her; thi jeg seer deri en klar og bestemt Erklæring om, at, ligesom Folket gjennem sine Repræsentanter lægger en stor Vægt paa, at den Ret tilkommer det, som der ydes ved Nævningsinstitutionernes Indførelse, saaledes ere Borgerne ogsaa beredte paa at bære den ikke ringe Byrde og de alvorsfulde Pligter, som Nævningsinstitutionens Indførelse medfører. Jeg troer, at dette har en stor Betydning. Dersom man ikke er overbeviist om, at Folket er beredt til at bære denne Byrde, og sætter Priis paa denne Ret, da vedtage man ikke Resolutionerne. — I en anden Henseende lægger jeg ogsaa Vægt paa dem. Denne Sag har paa forskjellige Trin mødt Modstand fra mange Lovlærdes Side; mærkeligt nok er det, at, hvergang den er bleven forhandlet i en Folkeforsamling, som den grundlovgivende Rigsforsamling eller den nuværende Forsamling, have alle de Lovlærde, der have havt Sæde i disse Forsamlinger, erklæret sig for den. Jeg seer deri paa den ene Side et Vidnesbyrd om, hvorledes Deeltagelse i det offentlige Liv som udvalgte Repræsentanter udøver en stor Indflydelse paa de forskjellige Mænd i de forskjellige Stillinger, og paa den anden Side seer jeg deri et Vidnesbyrd om, at alle de Mænd, som saaledes have sluttet sig til Forslagene, ikke alene for deres Vedkommende ere beredte paa at bære de nye Forpligtelser, der i deres forskjellige Stillinger maatte komme til at paahvile dem, men at de ogsaa i den Kreds, hvori de bevæge sig, og som igjen lytter til deres Stemme, ville søge at gjøre de Anskuelser gjældende, de her have udtalt. Det er Hovedsagen, at den rette Følelse for Institutionen bliver almindelig. — Det er sagt i Betænkningen, at de Forslag, der ere fremlagte, ere en Mægling imellem det franske og engelske System; jeg vilde snarere sige, at jeg har søgt at gjennemføre det engelske System, saavidt det var muligt, men at jeg har taget noget Hensyn til den bestaaende Rets Udvikling i Danmark og til de Anskuelser, som under den have udviklet sig. Maaskee har jeg taget formeget Hensyn dertil, men det skulde glæde mig overordentlig, om vi kunde gaae videre, end jeg er gaaet; thi jeg erkjender tilfulde, at en yderligere Gjennemførelse i visse Punkter — for hvis Vedkommende Betænkningen peger paa Nævningsinstitutionens Moderland — mulig vilde være mere heldbringende; men jeg tør maaskee dog udtale, at, selv om man ikke gaaer videre, end jeg er gaaet, er Hovedsagen opnaaet,

dersom den rette Aand er tilstede hos dem, der fremtræde deels som Sagførere og deels som Dommere, thi i deres Haand er det væsentlig lagt paa en sund Maade at gjennemføre Institutionen, og at gjøre det i Aand og Sandhed. Naar dette skeer, ville saadanne Bestemmelser, som f. Ex. Muligheden af Undtagelser fra Offentligheden, ikke have den mindste Betydning, thi det vil da staae som en sjælden Undtagelse, at Hemmelighed bliver benyttet, og det vil kun skee, hvor der er sær Opfordring dertil. Det Samme vil jeg sige f. Ex. om det Forhør, som efter Lovforslagene kan optages over den Anklagede; thi det er netop lagt i Dommerens Haand og anviist ham at vaage over, at Forhøret ikke paa nogen Maade faaer en inquisitorisk Charakteer. Selv om man nok saa meget i Loven siger, at det ikke maa skee, vil det dog skee, naar den rette Aand ikke er hos Dommeren; og selv om Muligheden ligger i Loven, men den rette Aand er hos Dommeren, vil han ikke benytte en Inquisition. Det er Hovedsagen: At alle Embedsmænd, navnlig da Dommere og Sagførere, ere besjælede af en levende Bevidsthed om, at der skal vises Agtelse for den Anklagedes Ret, at Statsmagtens Ret skal haandhæves, men at alle Hensyn til en retfærdig, upartisk og alsidig Prøvelse skulle gjøres gjældende. Naar disse Betingelser ere tilstede, saa troer jeg, at, selv om der foretages nogle smaa Modificationer i det System, man i det Hele foretrækker, vil det ikke have nogen Fare. — Jeg haaber, at den høitærede Justitsminister vil være istand til at afgive en Erklæring om, at han fra sin Side snarlig vil gjennemføre Institutionen, saavidt det ligger i hans Haand. Jeg troer, at det var en ubillig Anke, der blev fremsat imod den i sin Tid nedsatte Commission. Den har arbeidet med Flid i den Tid, den har været nedsat; den arbeidede ikke længe, men dette var fornemmelig foranlediget ved Forholdene; at den ikke senere kunde arbeide, var, fordi der ikke forelaa noget Stof til Behandling.

A. Hage: Maaskee jeg turde sige, at jeg gik ud fra, at der har været os meddeelt, at den omhandlede Commission har været til i halvfjerde Aar, og jeg troede at kunne regne paa, at den havde arbeidet i den Tid. Den Oplysning, jeg nu fik, er tilstrækkelig for mig, men den har ikke været mig tidligere bekjendt. (H. Hage: Jeg har dog allerede tidligere givet den samme Oplysning!)

Justitsministeren: Jeg tør næsten anse det for overflødigt at afgive den Erklæring, som den ærede Rigsdagsmand, der

næstsidst havde Ordet, attraaede. Jeg troer, at en Garanti for, at det, hvorpaa Erklæringen gaaer ud, vil skee, ligger i min tidligere Udtalelse i denne Sag, og jeg skal blot med Hensyn dertil erindre om, at jeg har yttret, at der allerede i Justitsministeriet ligger et Udkast til den herhenhørende Lovgivning, som kun behøver en yderligere Affiling. Det skal være mig særdeles magtpaaliggende at kunne fremkomme uden Ophold med de fornødne Lovforslag.

Ordføreren: Jeg har med Paaskjønnelse hørt den høitærede Justitsministers Udtalelse, der giver et grundet Haab om, at det ikke vil vare længe, inden vi kunne komme til for Alvor at beskjæftige os med Sagens Gjennemførelse. — Der er næppe Anledning for mig til her at komme ind paa nogen Meningsforskjel med den ærede Forslagsstiller (H. Hage) med Hensyn til de forskjellige Systemer. Dog troer jeg, han ikke har Ret, naar han siger, at Forskjellen mellem os nærmest skulde være den, at han har villet lempe det saakaldte engelske System efter vore eiendommelige Forhold; thi det har ogsaa jeg og ganske vist ligeledes Udvalgets øvrige Medlemmer villet; men Lempelserne have i det foreliggende Lovforslag stundom tabt Charakteren af det engelske System af Sigte, og jeg har ikke været istand til i flere af disse Lempelser at see Andet end en Stræben efter at efterligne, hvad der paa andre Steder, i andre Lande, er kommet til at fortrænge hiint oprindelige System. Jeg skal imidlertid, som sagt, ikke komme ind paa nogen videre Meningsudveksling i saa Henseende, men med Fornøielse erkjende, at den ærede Forslagsstiller har været meget villig til at lempe sine Anskuelser efter Udvalgets andre Medlemmers under de Forhandlinger, der have fundet Sted. — Det har gjort mig ondt af den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning) at høre, at han i Almindelighed var utilfreds med den Udvikling, der er givet i Betænkningen af Sagens Hovedpunkter, og det har gjort mig saa meget mere ondt, som jeg virkelig ikke ventede det, da Betænkningen dog i det Væsentlige maa siges at være stemmende med, hvad der blev udtalt her under første Behandling, og navnlig med de Udtalelser, jeg dengang tillod mig at fremføre, og som fik en ikke saa ringe Understøttelse netop hos den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds. Da han imidlertid ikke nærmere har betegnet de Punkter, hvori denne hans Utilfredshed nærmest maatte være begrundet, skal jeg heller ikke i Øieblikket imødegaae den ærede Rigsdagsmands Yttringer,

men jeg tillader mig at nære det Haab, at, naar vi engang komme til en virkelig alvorlig Forhandling om denne Sag, saa vil dog Uenigheden mellem ham og mig ikke være større, end at vi nok ville kunne møde hinanden og i Forening arbeide for Sagens Gjennemførelse.

H. Hage: Jeg vil aldeles ikke reise nogen Forhandling med den ærede Ordfører med Hensyn til det Spørgsmaal, om det er det Bestaaende, jeg har søgt at lempe mig efter i visse Henseender, eller andre fremmede Lovgivninger. Det vilde være overflødigt nu at komme ind paa en almindelig Forhandling af den Natur, men jeg turde dog maaskee sige, at jeg allerede for en Række Aar siden offentlig i et Skrift har udtalt mig i den Retning, at flere af disse Forslag netop vare væsentlig ønskelige af Hensyn til den bestaaende Retstilstand.

Iøvrigt stiller det sig ikke saaledes, som om der har været et bestemt Fleertal i Udvalget for den ene eller anden Retning; der har ingen Afstemning været om Enkelthederne i Betænkningen, og jeg troer netop, at den ærede Ordfører med stort Snille og megen Dygtighed har søgt at forsone de forskjellige Anskuelser saaledes, at det ikke var nødvendigt at lade dem gruppere sig i Fleertal og Mindretal.

* * *

Da Ingen yderligere ønskede at yttre sig, sattes Sagens Overgang til anden og sidste Behandling under Afstemning og vedtoges eenstemmig med 64 Stemmer. — Ændringsforslag til denne anden Behandling indkaldtes til næste Dags Middag Kl. 1.

Folkethingets Femogtresindstyvende Møde.

Fredagen den 20de December.

— — — — — — — — — — — —

Man gik derefter til det næste Nummer paa Dagsordenen: Anden og sidste Behandling af: Det angaaende Lovforslaget om „Domsmagten i Straffesager" nedsatte Udvalgs Indstillinger.

Intet Ændringsforslag var stillet; begge Indstillingerne sattes under Eet under Forhandling.

Da Ingen begjærede Ordet, gik man strax til Afstemning, hvorved:

1) Udvalgets Indstilling under Nr. 1 vedtoges eenstemmig med 72 St.
2) Sammes Indstilling under Nr. 2 vedtoges ligeledes eenstemmig med 71 St.

Formanden: Disse Thingets Beslutninger ville nu blive expederede paa sædvanlig Maade.

